

7 13: F. G.

K.g. 80. 11-11-14

12. 80. XVI. 11. 4

مع من اخبار العرب

SPECIMEN HISTORIÆ

A R A B U M,

SIVE

GREGORII ABULFARAJII

MALATIENSIS,

DE

Origine & Moribus ARABUM

succincta Narratio, in linguam Latinam

*conversa, Notisque è probatissimis apud
sp̄os Authoribus, fusiùs illustrata.*

Operâ & Studio

EDVARDI POCOCKII Lingua-
rum Hebr. & Arab. in Academia

OXONIENSI Professoris.

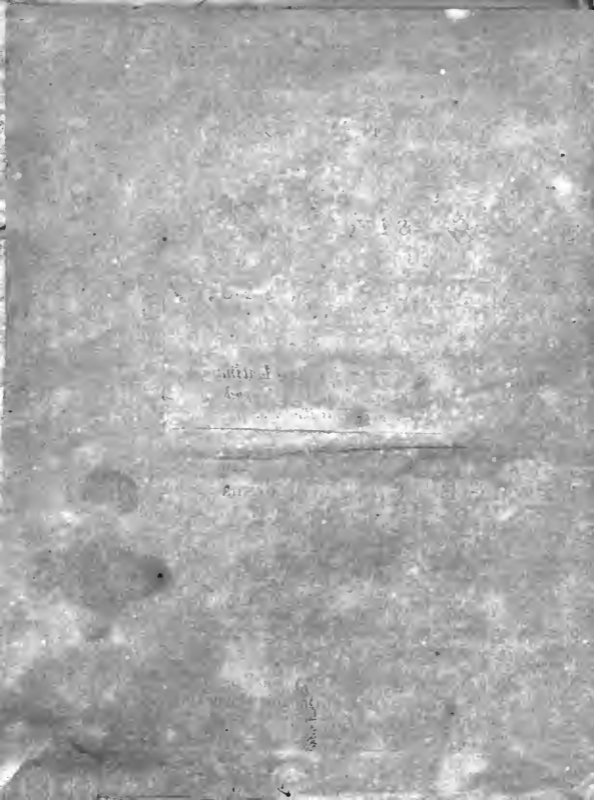
ما لا يعلم كله لا يتركى كله فان العلم بالبعض
خير من الجهول بالكل

*Quod totum sciri non potest, ne omitatur totum, siquidem
Scientia partis melior est ignorantia totius. AbulPheda.*

OXONIAE,

Excudebat H. HALL, Impensis HUMPH: ROBINSON,
in Cemeterio Paulino, ad insigne trium Columbarum 1650.

Præfatio ad L E C T O R E M .

Non alius de legentium affectu magis sollicitus, temerè prodiit, quam qui se præsentem oculistuis ingerit, liber. Idque merito; utpote qui cum illos quibus se viæ indicem pollicetur, per *Arabie*, minùs foelicis, saxa & arenas circumducatur, eorum expectare possit sortem, quibus illi qui eorum operâ per loca non ante trita, utuntur, sentibus & viæ asperis offensi, ~~idcirco~~ licet non infidis, convitia rependunt. Verum ego bonarum mentium candore me consolor, facilè sperans eos qui melioribus detenti in hæc obiter tantùm oculos conjecerint, veniam ejus quo aliis prodesse studuerim, laboris concessuros, illos autem, quibus hæc etiam studia cordi sunt, bo-

nam saltem voluntatem agnituros. Vtrisque; u
 aliquã instituti mei ratione reddam: aliquod
 operæ pretium facturum me arbitrabar, si
 quorum linguam docendi mihi incumberebat
 munus, eorum etiam mores, quàm hacten-
 us nostris fuerunt, notiores facerem; ut si in
 iis nihil imitandum invenerint, ex ipsis sal-
 tem, quid fugiendum sit discant. Quem in
 finem, hæc è diversis apud ipsos authoribus
 fide dignis, deprompta, in unum quasi fasci-
 culum, ita congesti, ut quæ de iis summa-
 tim narrat *Gregorius*, textus, reliqua quæ ad
 illa fusiùs illustranda faciant, notarum lo-
 cum occupent. *Gregorii* igitur, tanquam præ-
 cipui authoris, ductum cum secuti fuerimus,
 hic etiam illi honos debetur, ut de eo ejus-
 que quod ad manus nostras pervenit, scrip-
 to, aliqua præfationis loco differamus. Ipse
 quis, & quâ inter doctos famâ fuerit. ex hoc
 exemplaris anno Hejræ 900. exarati, titulo
 discimus. قال مولانا وسيدنا ابن لقريس
 الظاهر النفيس العالم العلامة ملك العلماء افضل
 العضل قدوة الرمان. فريد الوقت والوان افتخار
 اهل الفضل والحكمة المغربيان المويديان
 كوريفور

كريغوريوس ابو الفرج بن الحكيم القائل
 اهرورن المتطهين الملطي Dixit Dominus noster,
 Pater Sanctus, eximius, doctrinâ & eruditione
 insignis, doctorum rex, excellentium excellentis-
 simus, temporum suorum exemplar, sæculi Phoenix,
 sapientum gloria, Doctor divinâ ope suffultus,
 Mar Gregorius Abul-Pharaj, filius excellenter
 sapientis, Ahronis medici Malatiensis: è quorum
 verborum regione in margine, manu recen-
 tiori, appositum est, المشهور بابن قف النصراني
 i. e. qui vulgo notus est nomine Ebn Koph Chri-
 stiani. Nec minùs gloriosis elogiis (pro more
 Orientalium) ad alterius exemplaris calcem
 ornatur, scil. ابينا وشهدنا ملكا العلماء وتاج
 الفضل محل المشكلات الخفية من الكلمات
 الالهية ريس روسا الامة النصرانية وخلاصة نزار
 الملة المعقوبة مار غريغوريوس السيد الاب المغريان
 Pater & Dominus وحيد العصر وفريد الزمان
 noster, rex doctorum, & corona virorum vir-
 tute præstantium, dubiorum in Theologicis occulto-
 rum ^{ambitus}, Christianorum Princeps primarius,
 Sectæ Iacobiticæ * medulla, Mar Gregorius, Do-
 minus, Pater, unicum avi decus, & sæculi Pha-
 nix. his addi possunt, è titulo Grammaticæ

* Ad verb. pura
substantia.

Præfatio ad LECTOREM.

Syriacæ ab ipso conscriptæ hæc, אבון קדישון
 מלך ידועתא מרי נדיבורוס מפרניה דמרתחא אבו
 אלפרג בר אהרון אסיה מלישניא Pater noster
 Sanctus, rex doctorum, Mor Gregorius, Doctor
 Orientis, qui idem est AbulPharaj, filius Ahro-
 nis medici Militiniensis, i.e. Malatiensis. Ipsi
 igitur nomen proprium, Gregorius, agnomen
 à filio desumptum, Abul-Pharaj, à patre, Ebu
 Ahrun. titulo quasi proprio, omnium con-
 sensu ملك العالم doctorum rex insignitur. E-
 ruditione autem sibi famam conciliasse, non
 solum apud Christianos, sed & apud Iudæos
 & Mohammeditas videtur. Vtrorúmque ma-
 nibus tritam historiam ejus, testatur duorum
 quibus usus sum, exemplarium alterum, cu-
 jus margines ipsorum notis passim interpo-
 lati, & ad ejus calcem, de autore censura
 hæc docti alicujus Mohammedani adscribi-
 tur, مصنفه ابي الفرج بن حكيم كان
 كثير الاطلاع وحصل علومها شتى وانقنها وانقرو
 بالطب في زمانه حتي شدت اليه
 الرجال بارض المغرب كان عيسويا واخذ عنه
 كثير من فضل المسلمين وقيل انه عن موته

Prefatio ad LECTOREM.

رجع عن اعتقاد العيسوية
Author libri est Abul-
Faraj Ebn * Hocima, vir multae lectionis, vari-
isque scientiis instructus & penitus imbutus,
praecipue autem medicinae gloriâ seculo suo
clarus, ad id ut ad eum à plagis occidentalibus
frequentes contenderent. Christianus erat, à
quo tamen didicerunt multi à Muslemorum
eximie doctis. Ferunt ipsum morti propinquum,
à fide Christiana descivisse. Hæc ille,
quem non aliam ob causam suspicionem
hanc, quasi à fide Christianâ defecisset hic
noster, injecisse puto, quàm quòd tantam e-
ruditionem Christianis invideret. Si enim
Apostatam egisset, nequaquam tanto eum
honore, sed Anathematis potius & diris pro-
secuti fuissent ejus temporis Christiani. Cu-
jus autem inter Christianos Sectæ fuerit,
& jam didicimus, Jacobita scil. ut perhibet
exemplar à Christiano exaratum, cui potius
fidem habemus quam docto cuidam Iudæo
qui eum vocat Ebnol' Koff; Christianum Mala-
tensem, sectâ Melchitam. Quo tempore floru-
erit, non aliunde certius discimus quàm ex
ipsius verbis, quibus se historiam hanc usq;

חכימה
* Syr
exprimere
voluit.

* ad

• لي رسالة

M. Polus Ven
Presbyterum
Ioannem vocat
Scalig.
de emend temp.

* unde nomine

مختصر

الدوا

i. e. Compendi-
um Dyastia-
rum, nota est.

* ad tempora sua perduxisse testatur. Floruit ergo quo tempore *Tatari Moguli Mesopotamiam & Syriam* pervaserunt, quorum res gestas tradit à *Ingischan* (qui. occiso *Vng. Chan*, eo qui *يوحنا ملك* *Rex Iubanna*, seu *Iohannes*, dictus est, è tribu *كرنت* *Carrit*, quæ Christianam professa est religionem, ad imperium euectus est circa annum *Alex. 1514. Hejra 599.*) usque ad *Abaga Il-Chan*, anno *Hejra 675.* (quo tempore obiit *Nasiroddinus Tusensis*, Philosophus & Mathematicus insignis,) vel, ut in altero exemplari, usque ad *Argun Il-Chan*; anno *Hejra 683, Alex. 1596.* Historiam autè suam, quam in decem * *Dynastias* divisit, contextuisse se scribit ex eorum qui hoc in genere diversis linguis, *Syriacâ* scil. *Arabica*, aliisque scripserunt, monumentis. In priorè ejus parte, secutum se ait, *Eusebium*, & *Andronicum Chronologos*, quòd cum iis convenisse videret, eruditissimo Viro *Iacobo Rohawier. si*, trium linguarum *Hebraica* scil. *Græcæ & Syriacæ* peritiâ insigni. In eâ quæ *Arabes & Mohammedanos* spectat, secutus præcipuè videtur *Saedum* quendam, *Ebn Ahmed*

Praefatio ad LECTOREM.

Ahmed Andalusenum, seu Hispanum urbis *To-
lailae*, i. e. *Toleti* iudicem. Hæc autem quæ
ex historiæ ipsius corpore excerpta damus,
quasi, prolegomena quædam sunt *Dynastie*
nonæ quæ apud ipsum est *Arabum Mohamme-
danorum*, quibus eorum quorum res gestas
deinceps explicaturus est, originem & mo-
res, brevi quasi tabellâ, lectori ob oculos po-
nit: methodo certè magis perspicuâ & suc-
cinctâ quam apud alium quemvis gentis e-
us Historicorum videre nobis contigit, quam
deo sequendam diximus, ut ita quæ ex aliis
congeessimus authoribus, singula ad capita
ab ipso indicata referrentur, pleraq; concep-
tis ipsorum verbis, in gratiam linguæ Arabi-
cæ studiosorum (cum libri adhuc *inchoati* sint)
Latinitate tamen donata, eo fine ut
qui historiæ magis quam linguæ noticiam
quærant, omissis Arabicis, pede inoffenso
pergant. *Arabum* interim nostrorum moni-
menta, cum *Græcis & Latinis* conferre, hujus
esse operis non duximus. Porro monendus
es, Benevole Lector, nos in nominibus, sive
virorum, sive locorum propriis superstitione

Arabum, tam scribendi, quàm pronuntiandi in plerisque, mori adhæfisse, non satis ea, quo vulgo efferri vel appellari solent, modo expressisse ratos, cùm nihil in *Arabum* libris, vel transcribendis vel transferendis, plurium errorum (imo monstrorum) causa fuerit, quam hac ex parte incuria. nec tamen, cum nimis frequenter puncta literarum ^{inueniuntur} diacritica omittere, vel mutare soleant Scribæ, in omnibus, quod volui affecutum me polliceri ausim. Si cui exemplaria magis fida contigerint, sicubi erratum sit, facile erit corrigere. In exprimendo autem Latinis literis *Arabica*, si à more recepto alicubi recesserim, factum hoc in nostratum gratiam, qui certè Arabicis pronuntiandis apti satis nati sunt, nec tamen omnes Alphabeti Latini literas, eo, quo alii, modo efferunt. Hanc ob causam cum *Arabum* æ vulgo, nec ineptè per *Italarum* gi exprimatur, & g *Anglico*, suo loco respondeat, quia tamen non est ea constans apud nos istius literæ tonus, adè ut viris non indoctis erroris hæc aliquando causa fuerit, malui istam ipsorum literam per j consonam

nam, quod perpetuo sonum istum apud nos retinet, exprimere, quamvis & nomine & natura ad g propiùs accedere videatur. Quod si alicubi à viris harum literarum peritissimis, quorum famam integram volo, in diversum, cogente vero, abierim, eo me candore illud præstitisse spero, qui eundem mihi ab aliis vicissim impetret, à quibus doceri & amicè moneri beneficii loco duxero. Vre interim istis, ad majora tibi forsitan adminiculo futuris, quæ assecutus nobis etiam impertiri ne graveris. Sunt enim *Arabibus*, in omni literarum genere, gazæ nondum reclusæ, quibus eruendis manum admoveere, quò minus infra studiorum tuorum gravitatem existimes, habes ubique ferè gentium, nobilissimos viros & consilio & exemplo præeuntes, quos inter primas apud nostros tenet Nobilissimus & Doctissimus vir *افتخار اهل* * *Ioannes Seldenus*, cui multis me nominibus quâ publicis, quâ privatis devinctum profiteor, meæque erga ipsum observantiæ & gratitudinis hoc quodcunque est opellæ, tesseram esse volo.

* decus excellentium & præcipuus unio monialis eorum.

ERRATA.

p. 2. l. 3. leg. *Andalofenus*, p. 5. l. 7. dele & l. 8. leg. *baccine*.
 l. 19. leg. *Aldabaran*. ib. *Martem*. leg. *Iovem* l. 20 leg. *Kais*.
 p. 17. leg. *Eclilan*, p. 18. l. 17. *essentiam* leg. *per eff*: ib l. 24.
 loco leg. *subiecto*. p. 25. l. 3. *sententiam*. p. 26. l. 7. *competere*.
 p. 33. l. 16. *Iacobus* leg. *Mohammed*. p. 35. l. 26. *xirantás*.
 p. 39. l. 1. *Epist*: leg. *Poema*. l. 15. *longius*. l. 16. *Fakaloddin*.
 ib. *Mechar*. l. 29. *Epist*. l. c. *Poema*. ib. *Abduni*. p. 42. *AlAnfar*.
 l. 27. *Allolandius*. p. 43. l. 25. *lofium*. *lofenses*. p. 44. l. 4. *Sac-*
facenses. p. 46. l. 18. *Maaddi*. l. 17. *Rabiab*. l. 19. *Dabiab*. l. 29.
Poeta. p. 47. l. 5. *Anziensis*. p. 49. l. penult. è leg. *a*. p. 50.
 l. 24. & 25. *Zobrab*. p. 51. l. 22. *Mohammedes*. p. 52. l. 16.
gunt. p. 55. l. 14. *Epistolam*. leg. *Poema*. p. 56. l. 10. leg. *pro-*
longes. *seu*. *salutari se faciat*. p. 59. l. 9. *Epist*: leg. *Poema*.
 p. 60. l. 20. *AlAkrani*. p. 61. l. 11. *Colat*: p. 67. l. 10. *qui*.
 p. 75. l. 22. *ganidarum*. p. 79. l. 29. *Kobades*. p. 94. l. penult.
moris p. 104 in marg: l. 2. *pyaris*. p. 105. l. 28. *illu*. p. 113.
 l. 15. *ογκωσθηστωρ*. in marg: l. 4. dele & p. 116. l. 9. *Iudicium*.
 p. 121. l. 27. *AlMessad*. l. 31. *prabere*. p. 122. l. 14. *peragran-*
das. p. 129. l. penult. *AlMejdab*. p. 130. l. 9. *hoc modo*. p. 132.
 l. 6. dele & p. 135. l. 10. *quidam*. *Cal*: leg. *quidam cal*: p. 139
 in marg. l. ult. *Indis convenire*. p. 140. l. 12. *exauditum iri*.
 leg. *exauditum se iri*. p. 149. l. 20. *duodecim*. p. 151. l. 14.
quà. p. 158. l. 29. leg. 49. p. 159. in marg: leg. *monis*. ib. l. 29.
AlMoallakat. p. 166. l. 21. *factum*. p. 183. l. 11. *Deum illum*.
 p. 187. l. antepen. *antequam*: p. 190. l. 4. *explicante AlKas*.
 l. 25. *pariant*: p. 197. l. 26. *uere esse*. p. 204. l. 15. *vulneribus*.
multis. & p. 208. l. 6. *Kassui*. p. 216. l. 9. *idem ac*. p. 218. in
 marg. *Sharbo Tavalea*. p. 225. l. 17. *siue*. 226. l. 6. *confirman-*
da. p. 227. l. 4. *fit*. l. 19. *ce*. p. 230. l. 20. *gis expedit*. p. 231.
 l. 1. *iri in l*. 13. *nihil quod*. p. 234. l. antep. *Deo*. p. 239. l. 16.
nullam omnino: ult. *onem censori volunt qui*. p. 249. l. 14. *A-*
spbaranienfis. p. 251. l. 10. dele in. p. 253. l. 9. *Sharhol*: p. 254.
 l. 17. *collocarent*. p. 259. l. ult. *am in eternum*. p. 260. l. 16.
conversum iri. p. 273. l. 1. *eqs disputatur*. p. 280. l. 29. dele fer.

287. l. 7. oculi. p. 290. l. ult. libros. p. 297. l. 9. creatoris. ib. l. 1.
 anticipari. p. 302. l. 3. mundities. p. 305. l. 14. De exteriori.
 p. 317. l. 9. honoris. ib. l. 21. die. p. 324. l. 19. accederens;
 harum. ib. l. 26. AlShirazi. p. 332. l. 27. dele & masculinum.
 p. 336. l. 10. evaderet. p. 337. l. 23. natu. p. 338. l. 20. separa-
 retur p. 343. l. 12. priori. ib. l. 17. certaret. 346. l. 1. Hende.
 p. 348. l. 6. Sarabum. p. 372. l. 10. AlBattanus. p. 376. l. 9.
 appellatur.

و بعضها leg. وبعضها leg. 17. اعلى leg. 16. l. 11.
 p. 43. العرب: العربية. 18. l. 33. صاحب p. 24. l. 6.
 30. l. 45. Amrus Alsihi. عمرو بن المسيح. 10. l. 10.
 15. l. 62. p. 29. وتصوم. 29. l. 52. p. 52. سدوس. 12. l. 47. p. 47.
 20. l. 81. ib. Talil. 17. l. 78. p. 78. 50. leg.
 102. l. 101. in marg. 5. l. 7. p. 100. دن ما
 118. l. 116. 14. العجايب. 14. l. 116. ذل. leg. 19. l. 19.
 145. l. 139. p. 139. l. 12. terris. 12. l. 7. حيث
 169. l. 154. p. 154. 26. l. 149. p. 149. 17. l. 17.
 190. l. 181. p. 181. 12. كدارة. 12. l. 181. الحج. 177. p. 177. غير
 199. l. 198. p. 198. 5. l. 24. طردق. 5. l. 24. ult. المجره. 24. l. 24.
 202. l. 201. p. 201. 7. l. 7. العرف
 224. l. 219. p. 219. 4. l. 215. antepen. المعترلة. 4. l. 215.
 242. l. 240. p. 240. 22. l. 8. عرفنا
 245. l. 245. p. 245. 15. l. 11. مخلوفة. 15. l. 245. قدرة
 256. l. 255. p. 255. 20. l. 256. لاقتحامهم. 9. l. 255.
 262. l. 259. p. 259. 18. l. 7. الفريقتان. 18. l. 259. استحف
 272. l. 263. p. 263. 5. l. 3. ال. 3. l. 272. اظهره. 5. l. 263.
 275. l. 274. p. 274. 18. l. 20. كمداد. 18. l. 275. يردن. 28. l. 274. الاقل
 278. l. 277. p. 277. 17. l. 278. وخفيات. 17. l. 277. شر
 294. l. 294. p. 294. 3. l. 3. كادت. 21. l. 294. احق
 308. l. 307. p. 307. 16. l. 17. الغرون. 16. l. 308. المال من
 321. l. 316. p. 316. 8. l. 12. pro لها. 8. l. 316. الطبع. penult.
 lege

lege بها ib. جات p. 325. l. 2. جزورا p. 328. l. 11.
p. 336. l. 1. خوف الاملاق in marg: p. 334. in marg: النص
p. 342. l. 6. الحرم p. 337. l. 9. فيمة حج. ib. l. antep.
p. 348. l. 24. النبي p. 352. l. 16. يا يعلم
p. 371. l. 6. الدين p. 373. l. 17. الصوف
p. 378. l. 5. خالوية p. 390. l. 4. سمي

ذکر اسم العرب و احوالهم

DE
ARABVM POPVLIS,
EORVMQVE
MORIBVS.

B

De Arabum moribus ante MOHAMMEDEM.

Vo sunt (inquit *Alkadi Saed Ebn Ahmed Andolosenus*, Iudex urbis *Tolaitela*) Arabum genera, unum quod perit, alterum adhuc superstes. Quod ad illos qui perierunt, gentes erant copiosae, velut *Ad*, & *Thomud*, & *Tesm*, & *Jadis*, qui quod ita pridem deleri sunt, certis eorum memoriis destituimur, & defecerunt prorsus rationes, quibus in ipsorum vestigia inquiramus. Quod ad eos qui supersunt, illi duplici stirpe oriundi sunt; sc. *Kabtan* & *Adnan*; duplexq; iis pariter convenit status, *Ignorantiae* alter, alter *Islamismi*. Status autem Arabum, *Ignorantiae* temporibus, robore & potentia inter Gentes celebris est. Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kabtan*, & praecipua regum familia apud *Hamyarenses*, e quibus fuerunt Reges, Domini, Tyranni & *Tobba*. Reliqui vero Arabum, per ignorantiae tempora, post Reges, duorum erant ordinum, *Urbani* sc. & *Nomades*. Quod ad *Urbanos*; erant illi Urbium & Oppidorum incolae, qui victum suum, e satione, palmarum fructibus, pecore, & mercaturam peregre exercendo quaerebant. Quod ad *Nomades*; desertorum illi incolae, quibus Camelorum lac, & carnes victum praebant, dum loca herbida perquirerent,

&

ذكر احوال العرب قبل الاسلام

القاضي صاعد بن احمد الاندلسي
صاحب قضا مدينة طليطلة ان
المطري فرقتين فرقة باينة وفرقة
باقية اما الفرقة البائدة فكانت
لها شيخ كعبان وثوبون وطسم

وجدتس ولتقادم اقرضهم ذهبنا عنا حقايق اخبارهم
وانقطعت عنا اسباب العلم باقارهم واما الفرقة الباقية
فهي المتفرقة من حذوهم من قحطان وعهد ذلك ويضدوها
تبعها حلال الجاهلية وحال الاسلام فاما حال
العرب في الجاهلية فحال مشهور عند الامم من العرب
والمنعة وكان من ملكهم في قبائل قحطان وكان
بيت الملك الاعظم في بني حنبل وكان منهم الملوك
السيادة الحيازة المتباينة واما ساير عرب
الجاهلية بعد الملوك فكانوا طبقتين اهل مدبر واهل
وبر فاما اهل المدن فهم الحواضر وبها كان للمقري
وكانوا يحاورون المعيشة من الرزق والحل والماشية
والصن في الارض للتجارة واما القبائل التي فهم
فطن الحواضر وكانوا يحاورون وهم البان
الابل والحومها من جعلوا في ارضهم من اهل
لواقع

لمواقع القطر فيخيمون هنالك ما ساعدهم الخصب
وامكنهم الرعي ثم يتوجهون لطلب العشب وابتغا
الماء فلا يزالون في حل وترحال كما قال بعضهم
عن ناقة

تقول اذا داران لها وضمني اهذا دينه ابد
وهيني

اكل الدهر حل وارتحال اما يبقي علي ولا
يقيني

وكان ذلك هامهم زمان الصيف والربيع فاذا
جا الشتا واقشعت الارض الكمشوا
الي ارياب العراق واقراة الشام فمشوا
هناك مقاسين جهد الرمان ومصطبرين
علي بوس العيش : وكانت اديابهم
مختلفة فكانت حيرة بعيد الشمس وكنادة
القمر وميهم الديران والخم وجدام المشعري
وطي سهيلا وقيس الشعري العبور واسد
عطار وقيم بيتا باعلي نخلة يقال لها اللان
وكان فهم من يقول بالمعان ويعتق انها من
نحرت ناقة علي قبره حشر راكبا ومن لم يفعل ذلك
حشر

& aquæ pluvialis de via sectarentur, ibi tentoria figentes quàm diu terra uberis beneficio, quo pascerentur invenirent; tandem ad herbas, & aquam, indagandas proficiscuntur, nunquam alternis, sedes figere, & subinde migrare, desistentes, sicut ex illis nonnemo quasi si *Cameli sui personâ* loquitur.

Dicit, cum in am clitellas meas injicerem, & hęcine super ipsius, & mea conditio?

Totumne tempus inter morandum, & [subinde] migrandum transigetur? Annon aliquando miserere mei, & rationem salutis mea habebit?

Fuitque hæc eorum consuetudo, temporibus æstivo & verni adventante verò jam hieme, cum herbis nudaretur terra, ad *Eraci* rura, & *Syriæ* confinia se recipientes, hiemabant, temporis incòmoda tolerantes, & contra victus penuriam patientiâ luctantes.

Quod ad religiones eorum, diversæ erant. Colebat

Hamy Solem, *Cenansah* Lunam, *Misam* Stellam

Aldob [oculum Tauri] *Lachamus* & *Iedamus* *Marr*

cor, [Stellam *Sohail* [Canobum] *Kai* stellam

Alshah [lobur [Sirium] *Afad* Mercurium, *Thakif*

ædiculam in superiore parte *Nachlæ*, quæ vocabatur *Allat*. Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum prædicarent, asserentes si cujus *Camelus* super ipsius sepulchrum mactatus fuerit, ipsum, cum ad iudicium resurgat, equitaturum, at qui hoc fieri non

curaverit, peditem futurum. Eruditio autem *Arabum*,
 cujus gloriæ præcipuè studiosi erant, hæc erat: linguæ
 suæ pericia, sermonis proprietas, carminum textura,
 & orationum compositio. Noti etiam illis erant stel-
 larum ortus, & occasus, item quænam ex illis ita op-
 positæ sint, ut, oriente hæc, illa occidat, quàmque in
 pluviis excitandis vim habeant: quantum quidem
 summâ attentione, & diurnâ experienciâ assecuti
 sint, (quòd sc. hanc rerum istarum cognitionem
 vitæ ratio illis necessariam faceret,) non, quâ vera
 scientia acquiritur, methodo. Verû quod ad Philo-
 sophiæ scientiâ, nihil ejus admodum concesserat illis
 Deus, nec eos ad hæc studia idoneos recerat. Atque
 hic status eorum erat per ignorantie tempora; at sub
Islamismo talis, qualè, volente Deo, quàm brevissimè
 & compendiosissimè fieri possit, descripturi sumus.

Autor Legis Islamiticae Mohammed Ebn Abdallah.

Tradunt Originum scriptores, deduci originem
 ipsius ab *Ismaele*, *Abrahami*, Amici Dei, filio, quem
 peperit illi *Hagar* ancilla *Saræ* uxoris ejus. Natus est
Mecchæ, Anno *Alexandri* 892 antequam autem an-
 num ætatis secundum transegisset, mortuus est pater
 ipsius *Abdallah*. Mansit ergo apud matrem suam
Amenam Wâhebi filiam, sex annos, quâ defunctâ,
 cum ad se receptum avus ipsius *Abdalmotallab*, tenero
 fovit

حشر ماشيا فاما علم العرب الذي كانوا
 يتفاخرون به فلم لساهم واحكام لغتهم ونظم
 الاشعار والالف الخطيب وكان اللهم مع هذا
 معرفة باوقات مطالع النجوم ومقارنها وعلم بانوار
 الكواكب وامطارها علي حسب منا ان ركوه بفرط
 العناية وطول التجربة لاحتمالهم الي معرفة ذلك في
 اسباب العيشة لاعلي طريق تعلم الحقايق واما علم
 الفلسفة فلم يمنحهم الله شها منه ولا هيا طبائعهم
 للعناية به فهذه كانت حالهم في الجاهلية واما
 حالهم في الاسلام فعلي ما ذكره باوجز ما يمكننا
 واقصر ان ثنا الله

صاحب الشريعة الاسلامية محمد بن
 عبد الله

ذكر النسابون ان سبته ترقى الي اسمعيل بن
 ابراهيم الخليل الذي ولد له هاجر امة سارا زوجته
 وكان ولاده امة ستة اثنعشر وتسعين و ثنا حماية
 للاسكتندر و لما مضى من عمره سنتان بالتقرير
 مات عبد الله ابوه وكان مع امه امة بنتي وهب
 صبى سنه فلما توفيت اخذته اليه جده عبد المطلب
 وحنا

ورضا عليه فلما حضرته الوفاة سمي ابنه ابي طالب
 بجهاطة وضمه اليه وكفله ثم خرج به وهو ابن
 سبع سنين الي الشام فلما نزل ا بصري خرج
 اليهم راهب عارف اسمه يحيى مو سمعته وجعل
 يتخلل القوم حتي انتهى اليه فاخذ بيده وقال
 سيكون من هذا الصبي امر عظيم يدرك ذكره
 في مشارق الارض ومغاربها فانه حينئذ يرف اقبل
 وعليه غمامة تظله ولما كمل له من اربعين
 وعشرون سنة عرضت عليه امرأة ذات شرف وبصار
 اسمها خديجة ان يخرج بمالها تاجرا الي الشام
 وتعطيه افضل ما تعطي غيره فاجابها الي ذلك
 وخرج ثم رغب فيه وعرضت نفسها عليه فزوجها
 وعمرها يومئذ اربعون سنة واقامت معه الي ان
 توفت بيكة اثنتين وعشرين سنة ولما كمل له
 اربعون سنة اظهر الدعوة ولما مات ابو طالب عمه
 وماتت ايضا خديجة زوجته اصابته قرين بعظيم
 من الذي فهرن عنهم الي المدينة وهي
 يثرب وفي السنة الاولى من هجرته الحفل الناس
 اليه وتصروه علي المكيين اعدا به وفي السنة
 الثانية من هجرته الي المدينة خرج بنفسه الي غزاة
 بدر

fovit affectu, donec & ipse jam morti vicinus filio
 suo *Abu Taleb* eundem curandum commendavit, qui
 eo ad se recepto, tutorem se præbuit, deinde annos
 jam novem natum secum *Damascum* deduxit. Cùm
 autem jam *Bosram* pervenissent, progressus ad eos è
 Cænobio suo Monachus quidam doctus, nomine
Bobira, per mediam turbam ad ipsum contendens,
 manūque ejus prehensa, *Futurum est* (inquit) *ab hoc*
Puero magnum aliquid, cujus fama per Orientem & Oc-
cidentem se diffundet. nam cum appropinquaret nube ob-
umbratus apparuit. Cùmque jam 25. ætatis annos
 complexisset, obtulit ei foemina quædam nobilis &
 dives, nomine *Chadyah*, conditionem, cum faculta-
 tibus suis ad mercaturam exercendam, *Damascum*
 proficiscendi, se plus illi quam alii cuiquam datu-
 ram; cui cùm ille morem gerens profectus esset, ea
 ipsius amore capta, se illi in uxorem obtulit. Duxit
 ergo illam annos tum natam 40, quæ cùm eo 22
 annis constanter vixit, donec *Mecchæ* tandem diem
 obiret. Post completos demum annos ætatis 40.
 prophetiæ munus sibi arrogavit. Mortuis autem
 jam *Abu-Taleb* patruo ejus, & uxore *Chadyah*, cùm
 magno illum malo afficerent *Koraishtæ*, ab illis *Me-*
diinam, *Yathribum* scilicet, fugit: ubi anno *Fugæ* pri-
 mæ congregati sunt ad ipsum, qui contra *Mecchenses*
 hostes suos opem ipsi ferrent. Anno autem, ex quo
Medinam fugit, secundo exiit ipse ad prælium *Beda-*
rense,

* Locus ad
 quæ faciem
 interoran-
 tum ubi
 vertunt
 Viham-
 medam.

rense, celebre illud certamen, in quo 313 Muslemi-
 num ope, mille à Mecchensibus Idololatræ profligavit.
 Eodẽ anno conversa est *Keblah, ab ea cœli parte quæ
 Templum Hierosolymitanum spectat, ad eam quæ
 Caaba imminet. Eodem etiam injunctum est jeju-
 nium mensis *Ramadani*. Anno 3. prodit ad prælium
Ohud, quo Idololatræ Musleminos in fugam dederunt,
 ipsiq; *Mohammedi* vulnus in facie inflatum, & dentes
 primores contracti. Anno quarto *Judeos*, dictos *Ba-
 ni Nadir*, bello aggressus in *Syriam* fugavit. Eodem,
 cum collectæ è diversis *Arabum* tribubus, copix plu-
 res, *Mecchenses* *Medinam* comitarentur, obviam illis
 egressus est, cumque id terrori esset *Musleminis*, effo-
 di jussit vallû, quo factum est ut ultra 20 dies quieti
 manserint, nullo inter eos inito prælio. Postea ex I-
 dololatræ quendam, qui ad duellum provocaverat
 accurrens *Ali* interfecit, mox & socium ejus: quorû
 cædes in causâ fuit, ut fugerent copix istæ tantâ
 & virorum multitudine, & armorum copiâ instru-
 ctæ. Anno quinto fuit prædatoria illa excursio *Du-
 nato'l fundal*, & prælium *Bani Labyan*. Anno 6. exiit
 ipse ad oppugnandos *Bani Mostalak*, multosque ex
 ipsis captivos cepit. Anno 7. exiit ad expugnandam
Chaiabar *Judeorum* urbem: in quo factum *Ali Ebn
 Abi Taleb* narratur, ipsum portas *Chaiabar* locomotas
 & avulsas sibi pro scuto sumxisse, atque ita cum
 illis pugnasse. Anno 8. fuit prælium expugnationis,
 quo

بدر وهي البطشة الكبرى وهزم بثلاثماية وثلاثة
 عشر رجلا من المسلمين الغام من اهل مكة المشركين
 وفي هذه السنة صُرفت القبلة عن جهة البيت المقدس
 الي جهة الكعبة وفيها فرض صيام شهر رمضان
 وفي السنة الثالثة خرج الي غزاة احد وفيها هزم
 المشركون المسلمين وشج في وجهه وكفرت ربايعته
 وفي السنة الرابعة غزا بني النضير اليهود واجلاهم
 الي الشام وفيها اجتمع احزاب شتى من قبائل العرب
 مع اهل مكة وصاروا يهيموا الي المدينة فخرج اليهم
 ولادة مال المسلمين امرهم امر بحفر خندقا
 وبقوا بضعا وعشرين يوما لم يكن بينهم حزن ثم جعل
 واحدمت المشركين يدعو الي البراز فسعي نحوه
 علي بن ابي طالب وقتله وقتل بعده صاحبا له وكان
 قتلها سبب هزيمة الاحزاب علي بكثرة عددهم
 ووفوه عددهم وفي السنة الخامسة كانت غزاة دومة
 الجندل وغزاة بني لحيان وفي السنة السادسة خرج
 بنفسه لاغزاة بني المصطلق واصاب منهم سبيبا كثيرا
 وفي السنة السابعة خرج الي غزاة خيبر مدينة اليهود
 وينقل عن علي بن ابي طالب انه عالج بان خيبر واقبله
 وجعله مجنا وقادلهم وفي الثامنة كان غزاة الفتح

فتح مكة و عهد الي المسلمين ان لا يقتلوا
 فيها الا من قاتلهم و آمن من دخل المسجد
 ومن اغلق علي نفسه بابه و كفى يده و من تعلق
 باستار الكعبة سوى قوم كانوا يوثقونه و لما
 اسلم ابو سفيان وهو عظيم مكة من تحت
 السيف و ابي جيموش المسلمين قال للعباس
 يا ابا الفضل لقد اصبح ملك ابن اخيك عظيما
 فقال له و يحسك ادعها النبوة قال نعم اذن وفي
 السنة التاسعة خرج الي غزاة تبوك من بلاد
 الروم و لم يحتج فيها الي حرس وفي السنة
 العاشرة حج حجة الوداع و فيها تنبأ بالبيامة
 مهيمنة الكذاب و جعل يهجع مضاهايا للقران
 فيقول لقد ادعسم الله علي الحبلي اخرج منها
 دمنة تسعي من بين صفاق و حشا وفي
 هذه السنة و عك عليه السلام و مرض و توفي يوم
 الاثنين لثلاثين بقية من صفر و كان عمره
 بحملته ثلاثا و ستين سنة منها اربعين سنة
 قبل دعوة النبوة و منها بعدها ثلاثة عشر سنة
 مقيما بمكة و منها بعد الهجرة
 عشر سنين مقيما بالمدينة و لما توفي
 ارا

quo Icil. expugnata est *Meccha*, ubi *Muslemis* præcepit, ne in eâ quempiam occiderent, nisi qui ipsos oppugnaret, & securitatem concessit omnibus, qui Templum ingrederentur, & qui januâ occlusâ se à pugná continerent, & qui aulæ *Caaba* apprehenderent, illis tantúmmodo exceptis, qui damno ipsum afficerant. Cúmque jam *Abu Sofyan* quidam è *Meccha* primoribus, qui religionem *Islamiticam* præ metu gladii amplexus fuerat, *Moslemorum* copiis conspectis diceret *Abbaso*, *Heus Abu fadl*, certè magnum jam evasit imperium nepotis tui: vae tibi, inquit ille. Imo vero, *Prophetia est*. Respondit ille, *Esto igitur [si libet]* Anno nono egressus est ad expugnandam *Tabue*, quæ regio est *Gracorum*, quâ in occupandâ, pugná opus non habuit. Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis, quo etiam pro *Propheta* se venditans, in [regione] *Yamama*, *Moseilema* mendax, librum *Corano* similem componere aggressus est, in quo hæc habet. *Vtique Deus benignitatem præstitit grávida, educens ex eâ Spiritum, qui currat inter cuticulam & viscera, &c.* Porro hoc anno febriculâ correptis *Mohammedes* ægotavit, & diem obiit die *Lünæ*, qui vicesimus octavus fuit *Mensis Sephar*, annos natus 63. quorum 40. [transacti sunt] antequam munus propheticum sibi vendicaret; 13. alii dum *Mecchæ* subsisteret, & decem demum post *Hejeram*, quibus *Medinæ* substitit. Cúmque jam mortuus esset,

voluerunt *Mecchenfes* jugæ *Comites*, *Meccham* cum reportari, quòd ibi natus esset, at *Medinenses* *Adjutores*, *Medinæ* eum sepeliri, quòd *Asylum* ipsi fuisset, & auxilii locus. Voluerunt demum nonnulli, *Hierosolymas* eum transferri, locum scil. in quo sepulti essent *Prophetæ*. At in hoc tandem conveniunt ut *Medinæ* sepeliretur, ubi eum mansianculâ suâ humarunt, eodem quo mortuus est loco. Porro in numero uxorum ejus assignando variatur. Qui plurimas dicunt, 17. illi assignant, præter concubinas. Liberos genuit septem, filios tres, & quatuor filias, è *Chadijah* omnes, uno excepto *Ahrabimo* filio, qui natus est ex *Maria Copbitica*, quam unâ cum sorore *Shirina Alexandriam* misit *Makokus*. Neque verò mortuæ sunt ante ipsum ex uxoribus ejus nisi duæ, neque ex liberis superstites reliquit præter filiam unicam, *Phatemam* sc. uxorem *Ali Ebn Taleb*, quæ & tribus post patrem suum mensibus obiit.

SECTIO I.

PORRò asserunt *Islamitarum* docti, factam fuisse mentionem *Mohammedis*, in libris à Deo demissis, sc. in *Lege*, isto textu, *Venit Deus à Sina & ortus est à Sair, & manifestatus est à monte Paranis*: quibus verbis indicari dicunt, descensum legis ad *Mosem*, Evangelii ad *Iesum*, & *Alcorani* ad *Mohammedem*

Porro

اران اهل مكة من المهاجرين ربه اليها لادها مسقط
 راسه واران اهل المدينة من الاضار دفنه بالمدينة
 لادها دار هجرة ومدار هجرته وارادت جماعة قتله
 التي بيئت المقدس لانسء موضع دفن الاخيها
 ثم اتفقوا علي دفنه بالمدينة فدفنوه بحجره حيث
 قبضوا واختلغوا في حده أزواجه واكثر ما خالوا
 سبع عشرة امرأة سوى السراري وولد له سبعة اولاد
 ثلاثة بنين واربع بنات كلهم من حذيفة الا ابراهيم
 ابنة فاده بن مارية القبطية التي بعث بها المقوقس
 الي الاسكندرية مع اختها شعيرين ولم يبق من
 نساياه قبلة الا اثنتان وتم يعيش من اولاده بعده
 الابنة واحدة هي قاطمة زوجة علي بن ابي طالب
 وتوفيت بعد ابيها بثلاثة شهور

فصل

وقد ادعى علماء الاسلاميين ورون ذكوره في كتب
 الله المنزل اما في التوراة ففي اية جاء الله من
 سيناء وشرق من ساعير واستعلن من جبل
 فاران قالوا هذه اشارات التي هزل التوراة علي
 موسى والافجيل علي عيسى والقران علي محمد
 واما

واما في الزبير ففي آية يظهر اللع من صهيون
 اكليلا مجنون اقالوا الاكليل رمز علي الملك
 والمحجوب علي محمد واما في الاكليل ففي آية
 ان انا لم اذهب الفارق ليط لا يجيكم وقد نقل
 عنه المعجزات كاشقات القمر والجناب
 الشجر اليم وتسلم الحجر عليه وتبوع الماء من
 بين اصابعه واشباع الخلق الكثير من الطعام القليل
 وحينئذ الخشب وشكاية الناقة وشهادة الشاة
 المشوية يقول ذراعها لانا كلني فاني ميموم ولما
 لم يبلغ رواية هذه الغرائب حد التواتر بل انما
 نقلت عن سبيل الاحاد كان اعتماد العلماء
 من الاسلاميين في اثبات نبوته علي القران
 وانعوا فيه الاعجاز لانه تجدي الفصحاء
 لعلضته وهم تجزوا عن الاذيان بصورة واحدة
 من مثله

فصل في اختلاف ما في شئ كما وقع في
 علوم الدين والادب وبعضها في الاصول وهي موضوع
 علم الكلام وبعضها في الفروع وهي موضوع علم
 الفقه

Porro in libro Psalmorum, isto textu, *Manifestavit Deus de Sione Aclilan Mahmudan: Coronam laudatam,* per *Coronam* indigerari aiunt Regnum, per *Mahmud*, i. e. laudatam, *Mohammedem*. In Evangelio demum, isto textu, *Si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet.* Narrantur etiam de eo miracula quædam, qualia, Lunæ fissura, Arborum ei obviam euntium processus, quod à lapidibus salutareretur, & quod aqua inter ipsius digitos scaturiret, quod turbam multam exiguo cibo saturaret, quod ipsi adgemisceret trabs; quod apud eum quæreretur Camelus; quod ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus armus ipsi dixerit, *Cave me comedas, veneno siquidem infectum.* At cum non ad eum numerum pervenerint qui hæc miracula narrarunt, ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenseantur, innituntur magis *Islamitarum* docti, ad Prophetiam ejus confirmandam, uni *Alcorano*, in quo ipso hoc pro miraculo habent, quod cum conati sint eloquentissimi quique ei par aliquid elaborare, ne capitulum quidem unicum ipsi conferendum, proferre potuerunt.

SECTIO II.

Am vero in religione *Islamitica* ortæ sunt variae dissentiones, (ut & in aliis factum est) quarum nonnullæ circa Radices, quæ subjectum sunt Theologiae Scholasticæ, aliæ circa Ramos, quæ subjectum

D

sunt

* Alia
Fides.

sunt scientiæ juris: Quæ circa radices sunt Differentiæ, ad quatuor reducuntur capita, quorum primum est *Attributa & Veritas Dei*; secundum, *Decretum ejus & iudicium*; tertium, *Promissa & Minæ*; Quartum, *Prophetia & * Antistitis munus*.

Sectæ autem eorum qui circa has radices versantur præcipuæ sex sunt, scilicet *Moatazala*, tum *Sephatii*, atque hi inter se contrarii sunt, ut & *Kadarii Gjabariis* aduersantur, & *Morgii Vaidiis*; & *Shii Chawarigiis*. Oriuntur deinde ab unaquaque harum sectarum species diversæ, adeo ut usque ad 73 sectas numerentur. Quod ad *Moatazalas* attinet, illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod attributa æterna ab Essentia Creatoris, qui supra omnia excelsus, amoveant, fugientes [distinctionem] personarum quam [constituunt] *Christiani*, suntque ex illis qui dicant, Deum essentiam suam scire, sed non per scientiam, & eodem modo potentem esse, & vivere: Ex illis etiam, qui dicunt ipsum scire per scientiam, quæ ipsa essentia ejus est, atque eodem modo Potentem esse & vivere. Primi illi *Attributa* omnino rejiciunt, secundi attributa asserunt quæ sint ipsa essentia: hoc unanimiter statuunt, verbum Dei creatum esse in loco, literisque & voce consistere, ejusque exemplar, in libris Scripturæ exprimi. Negatio autem attributorum omnino desumpta est a Philosophis, Dei essentiam unam esse citra ullam omnino multiplicitatem

الفقه والخلاف في الاصول فيحصى في
 اربع قواعد الاولى الصفات والتوحيد
 والثانية القضا والقدر الثالثة الوعد
 والرابعة النبوة والامامة

وكبار فرق الاصواحيين سبت
 المعتزلة ثم الصفاتية وهما متقابلتان تقابل
 التضاد وكذلك القدرية تضاد الجبرية والمرحمة
 الوعدية والشيعية الخوارج ويتشعب عن كل
 فرقة اصناف فتصل الي ثلثين وسبعين فرقة
 اما المعتزلة فالذي يعبرهم من الاعتقاد القول
 بنفي الصفات القديمة عن ذات الباري تعالى
 هربا من اقايم النصاري فمنهم من قال انه
 تعالى عالم لذاته لا يعلم وكذلك قادر وحى
 ومنهم من قال انه عالم يعلم هو ذاته وكذلك
 قادر وحى فالاول دفا الصفة راسا والثاني اذنب
 صفة في بعينها ذات وانفقوا علي ان كلامه
 تعالى محدث بخلقه في محل وهو حرفي وصوت
 وكتب امثاله في المصاحف وبالجملة نفي
 الصفات مقتبس من الغلاسفة الذين
 اعتقدوا ان ذات الله تعالى واحدة لا

كثيرة فيها بوجه ومن المعتزلة احمد بن حنبل
 زعم ان المسيح قد دبر بالجسد الجسماني وهو
 الكلمة القديمة المتجسدة كما بقولوا انصاري
 ومن المعتزلة ايضا عيسى الملقب
 بالمراد بالغ في القول بخلف القرآن
 وان العرن كانوا قادرين علي مثلته فصاحة
 وبلاغة لولا منعوا عن الاهتمام به وبارا المعتزلة
 الصفائية وهم يتبعون لاه صفات ارضية من
 العلم والقدرة والحيوة وغيرها وبلغ
 بعضهم في اثبات الصفات كالسمع والبصر
 والكلام الي حد التجسيم فقال لا بد من اجراء
 الايات الدالة عليها كالاستواء علي العرش
 والخلف باليد وغيرها علي ظاهرها من غير
 تعرض للتاويل الا ان قوما منهم كابي الحسن
 الأشعري وغيره لما باشروا علم الكلام منعوا
 التشبيه وصار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة
 وانتقلت سنة الصفائية الي
 الاشعارية
 واما القدرية فهم معتزلة ايضا
 وادما لقبوا بالقدرية لانفسهم القدر لا
 لاياتهم

placitatem asserentibus. E *Motazalis* autem *Ahmed Ebn Hayet* asseruit *Christum* corpus proprie dictum induisse; esseque eum verbum aeternum incarnatum; sicut dicunt *Christiani*. Ex iisdem *Isa* cognominatus *Merdad* eo processit, ut assereret ipsum *Alcoranum* creatum esse, & potuisse *Arabes* aliquid quod elegantia & eloquentia par esset componere, nisi prohibiti essent in id animum intendere. *Motazalis* contrarii sunt *Sephatii* qui statuunt in Deo attributa aeterna Scientiae, Potentiae, Vitae, & ejusmodi alia. Imo eoque processerunt eorum nonnulli, in adstruendis attributis, qualia auditus, visus, & loquela, ut corporeitatem adstruant, asserentes necesse esse ut Textus isti in quibus fit eorum mentio, puta, sessionis in Throno, Creationis manu peractae, & ejusmodi aliorum, sensu literali intelligantur, ut non opus sit ad explicationem aliquam confugere; nisi quod eorum nonnulli, inter quos *Abul Hasan Ashari*, alique dum Theologiae scholasticae praecipua tradunt, comparationem prohibeant, quae sententia recepta est ab iis qui Traditionibus [*Mohammedis*] & doctorum [ipsius] consensui innuntur. Atque ita *Doctrina Sephatiorum* ad hanc *Ashariorum* translata est.

Scilicet ne qui in Deo sunt, iis qui in creaturis sunt, comparentur.

Iam vero *Alkadarii*, sunt & illi e *Motazalis*, nomen *Alkadariorum* inde sortiti, quod *Alkadar*, i. e. Decretum [divinum] tollant, non quod illud

D 2

asserant,

asserant. Afferunt siquidem hominem potestate præditum esse, quia actiones edat tam bonas quam malas, mererique ob ea quæ facit præmium & poenam, longeq; abesse ab hoc Dominum super omnia Excelsum, ut attribuat illi Malum & Iniquitas: & hoc dogma *Æquitatem* nominarunt, quam definiunt Ordinationem actionis secundum modum rectitudinis, & rectam dispositionem ejus quod statuit Intellectus secundum sapientiam. Contrarii *Alkadarij* sunt *Al-Gjabarii* qui, ab homine actionem, aut potestatem in actionem prorsus remouent, dicentes, Deum supra omnia excelsum creare actionem, & creare potentiam in homine, quæ ad actionem illam pertinet, nec tamen esse aliquem in istam actionem ab ista potentia influxum. Sunt & ex illis qui asserant in homine potentiam quæ impressionem aliquam habeat in actionem, dicantque Deo jus esse in creaturas suas, quicquid velit in illis faciendi, ita ut nemo ab eo quærere debeat cur hoc fecerit, quod si omnes sine discrimine homines in Paradisum admitteret, nullam hic fore injustitiam, aut si in ignem omnes injiceret, nullam hic fore injuriam, sed futurum ipsum in omnibus istis justum. Justitiam siquidem esse, cum ut visum est utatur qui jus habet, illo in quod jus habet.

Iam quod ad *Morgios*, asserunt illi differri judicium cuiusvis *Muslemi*, qui peccatû aliquod grande commiserit,

لا يبايعهم اباؤهم فادعهم يقولون ان العبد قادر
 خالف الافعاله خيرا وشرها مستحق علي ما
 يفعل في جواب وعقابا قال رب تعالي منزله عن ان
 يضاف اليه شر وظلم وسموا هذا النمط عدلا وحدوه
 بانه اصدر الفعل علي وجه الصواب والمصاحبة
 تقتضي العقل من الحكمة ونازأ القدرة
 المحبوبة الذين ينغون الغفل والقدرة
 علي الفعل عن العبد ويقولون ان
 الله تعالي يخلق الفعل ويخلق في الانسان
 قدرة ويتوكلتة بذلك الفعل ولا تاجر
 لتلك القدرة علي ذلك الفعل ومنهم من
 يجمع العبد قدرة ذات اثر ما في الفعل
 ويقولون ان الله مالك في خلقه يفعل فيهم
 ما يشاء ولا يسأل عما يفعل فلو ادخل
 الخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حريقا ولو
 ادخلهم باجمعهم النار لم يكن جورا بل هو
 في كل ذلك عادل لان الفعل علي
 رايهم هو التصرف فيما يملكه المتصرف
 واما المرجحة فيهم يقولون بارها حكم
 صاحب الجبيرة مثل الموتى
 الي

الي القيامة اي بما خيره الله بها فلا
يقضون عليه بحكم ما في الدنيا من
كونه حاجيا او هالكا ويقولون اينضا
اده لا يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع
مع الكفر طاعة وبارا المرجية الوعددية
القابلون بتكفير ضاحين الكبيرة وتخلدته
في النار وان كان مومنا لظن يكون
عقابه اخف من عقاب الكفار واما
الشيعة فهم الذين رشعوا علي بن
ابي طالب وقالوا بامامته بعد النبي وان
الامامة لا تخرج من اولاده الا بظلم وحققتهم
القول بثبوت عصبة الامامة وطولها عن
الكبار والصغار فان الامامة
كن من اركان الدين لا يجوز المنحلي
اغفالها ولا تفويضها الي الغائبه وفتح غلاة
الشيعة النصرية القائلون بان اللبنة
تعالى ظهر بصرة علي وطف بلهارة
مخبرا عما يتعلق بها طين الاسرار وقوم بهم
غلاوا في حق ائمتهم حتى اخرجوهم عن اعدون
الخليقة وذكروا فيهم حاجات الامامة
وبارا

commiserit, usque ad resurrectionem mortuorum; sc. non prius vocatum iri illum in quaestionem; neque sententiam de eo in hoc saeculo ferunt, sive absolutionis, sive condemnationis. Dicunt insuper non nocere cum fide impietatem, uti neque prodesse cum infidelitate pietatem. *Morgiis* adversi sunt *Al-waidii* qui pro fidei desertore habent illum qui peccatum aliquod grande comiserit, ipsumque perpetuo in Gehennâ mansurum, licet veram amplectatur fidem. Futuram tamen poenam ipsius leviolem, quâ infidelium. Porro *Alshii* (sc. *Alis* Sectatores) illi sunt qui se *Ali* filio *Abi Taleb* addixerunt, ipsumque in Antistitis munere Prophetæ successisse asserunt, nec munus illud aliis præterquam ipsius progeniei, nisi injuria, deferri, in hoc omnes conspirant, quod asserant debere necessario Antistites cohibere se à peccatis, tum grandioribus, tum levioribus; esseque Antistitis munus unam è columnis fidei, cujus aut negligentem esse, aut illud vulgo permittere, non conveniat Prophetæ. Iam inter eos qui modum excefferunt ex *Alshiiis* sunt *Alnosairii* qui asserunt Deum supra omnia excellû formâ *Alis* apparuisse, & linguâ ipsius locutum, ea quæ ad abditissima mysteria pertineant, enarrasse. Eorum etiam nonnulli modum adeo excefferunt in iis quæ ad Antistites suos spectant, ut eos extra terminos Creaturarum eduxerint, & ipsis proprietates divinas attribuerint.

Althus contrarii sunt Chawarigit: è quibus sunt qui Ali-Ebn Abi-Taleb in iis quæ administraverit, peccatum impingant; & ex illis alii qui in eo peccati arguendo eò transeant, ut & infidelitatis accusent, & ex illis demum qui asserant admitti posse ut nullus sit omnino in Mundo Antistes; quòd si tali opus sit, eòp^{re} ut sit vel servus vel liber, vel Nabataum, vel Koraishta, modo justus sit; Quod si à veritate declinaverit, gradu moveri, & morte affici debere. Atque hæc narratio est sectarum, quæ circa fundamenta versantur, juxta viam compendii.

S E C T I O.

IAm verò inter Sectas quæ circa ramos versantur, quæq; inter se differunt de conclusionibus legalibus, & dubiis sub disquisitionem cadentibus maxime celebres sunt quatuor, sc. Secta Maleci Ebn Anasi, Secta Muhammedis Ebn Edris Affhafiensis, Secta Ahmedis Ebn Hanbeli, & Secta Abi Hanisæ Alnooman, Ebn Thabet. Fundamenta etiam disquisitionis sunt quatuor, Liber [sc. Alcoranus,] Assonnah [i. Traditio] Consensus & Ratio. Nempe, quia cum orta fuerit nova aliqua quæstio legalis de licito & illicito ad disquisitionem confugientes, primò Alcoranum adeunt, ubi si textum aliquè invenerint, ei adhærent, sin minùs, ad Assonnah, seu Traditionem Prophetæ confugiunt, ubi si quid occurrat * [quod dubium explicet] in
 ipsius

* Dicitur
 aliquid ab
 ipso rela-
 tum.

وباراً الشيعة الخوارج فمنهم من اخطأ تلي بن
 ابي طالب فيما تصرف فيه ومنهم من تخطي
 عن تخطيته الي تكفيره ومنهم من جوز ان
 لا يكون في العالم امام اصلاً وان احتيج
 اليه فيجوز ان يكون عبداً او حراً او بطيماً او
 قريشياً اذا كان عادلاً فان عدل عن الحق
 وجب عزله وقتله فهذا اقتصاص مذاهب الاصوليين
 علي سبيل الاختصار

فصل

واما مذاهب الفروعيين المختلفين في الاحكام
 الشرعية والمسائل الاجتهادية فالمشهور منها
 اربعة مذهب مالك بن انس ومذهب محمد بن
 ادريس الشافعي ومذهب احمد بن حنبل ومذهب
 ابي حنيفة النعمان بن ثابت واركان الاجتهاد
 ايضا اربعة الكتاب والسنة والاماع والقياس
 وذلك لانه اذا وقعت لهم حادثة شرعية من
 حلال وحرام فرعوا الي الاجتهاد وابتدوا بكتاب
 الله تعالى فان وجدوا فيه نصاً تمسكوا
 به والا فرعوا الي سنة النبي فان راؤ لهم في
 ذلك

ذلك خبر دزلوا علي حكمه والا فرعوا الي اجماع
 الصحابة لانهم راشدون حتي لا يجتمعون علي
 ظلال فان عثروا بما يناسب مطلوبهم اجروا حكم
 الحادثة علي مقتضاه والا فرعوا الي القياس لان
 الحوادث والوقائع غير متناهية والنصوص متناهية
 فلا يتطابقان فعلم قطعا ان القياس واجب
 الاعتبار ليكون يصدر كل حادثة شرعية
 اجتهاد قياسي ومن الائمة داود الاصفهاني
 دفي القياس اصلا وابو حنيفة شديد
 العناية به وربما يقدم القياس الجلي
 علي احاد الاخبار ومالك الشافعي وابن
 حنبل لا يرجعون الي القياس الجلي ولا
 الخفي ما وجدوا خبرا او امرا وبينهم
 اختلاف في الاحكام ولهم فيها تصانيف
 وعليها مناطرات ولا يلزم بذلك تكفير ولا
 تضليل وبالجملة اصول شريعة الاسلام
 الطهارة في حواشي الانسان واطرافه لارسالها
 وملاقاتها النجاسات والصلوة وهي
 خضوع وتواضع لرب العزة والركاة وهي
 مواساة ومعوذة وافصال والصيام وهو رياضة
 و ليلة

ipsius sententiam descendunt: sin minùs, ad consensum sociorum [ejus] confugiunt, quoniam illi Orthodoxi censentur ut in errorem conspirare noluerint: ibi ergò si inciderint in aliquid quod dubio suo affine fuerit, ad ejus normam de quæstione sua statuunt, sin minus ad *Rationem* itur, quoniam quæ oriri & accidere possint [dubia] infinita sunt; Authoritates verò finitæ, ita ut paria non sint. Iam certò constat quod Ratio necessarii sit usus, ut secundùm eam de unaquaque quæstione legali disquiratur. Ex Antistitibus vero *David Aspahaniensis*, rationis [usû] penitus rejecit, cui è contra *Abu Hanifa* plurimum se addixit, adeo ut non raro rationem manifestam vel testimoniis particularibus præferret. *Malec* autè, *Shafei*, & *Ebn Hanbali*, modo occurrat vel testimonium, vel præceptum, ad rationem siue manifestam, siue obscuram minime recurrat. Iam cum inter hos sint in sententiis ferendis differentiæ, de quibus extant apud eos libri & disputationes non tamen ideo quisquam eorum, Infidelitatis aut Erroris reus existimatur. In summa, Fundamenta Legis *Islamitica* hæc sunt 1 Munditiei in extremis corporis partibus, & vestium oris, quod dependeant & rebus spurcis occurrant, cura. 2 Oratio, quæ est Subjectio, & Demissio sui, coram Domino potentiæ. 3 Eleemosyna, quæ est Communicatio in miseris, & Auxilium, & Largitio. 4 Iejunium, quod est sui domatio, & depressio,

depressio, & subjugatio concupiscentiæ, quâ producatur teneritas cordis, & animæ puritas. 5 Peregrinatio, quæ exitus è Mundo & itionis in occursum futuri typus est, nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendunt, quàm probationi & tentationi hominis, an ea quæ ipsi mandata sint sectari velit; quales sunt Cursus & Properatio in circuitione [Caaba] & jactus lapillorum. Quod verò ad observationem diei Veneris & Festorum, instituta sunt ea ad Congregationem populi, quo conveniant, & se mutuo visant, & in iis à laborum tædiis quiescant. Circumcisio autem injunctio est; cui inest tentatio & probatio, & deditio sui [Deo] Quod ad prohibitionem Morticini, & sanguinis, in eo quod horreat ea animus, & refugiat natura, satis est quod abstinentiam ab illis ut necessariam suadeat.

وتذليل وقمع الشهوة تحصل به رقة القلب وصفاء
 النفس والحج وهو مثال الخروج عن الدنيا
 والاقبال علي الآخرة واكثر ما فيه من المناسك
 امتحان وابتلاء العبد بامثاله ما شرع له وذلك
 كالسعي والهولة في الطواف ورمي الجمار واما
 الجمعة والاعياد فجعلت مجمعا للامة يتلاقون
 ويعززون ويستريحون فيها عنكد الضحك
 واما الختان فهو سنة فيه ابتلاء وامتحان
 وتقليم واما تحريم الميتة والدم ففي كراهية
 النفس وتغار الطبع ما يوجب الامتناع
 منها ❖

NOTÆ

IN QUIBUS

ALIQVAM-MVLT A

QVÆ AD HISTORIAM

ORIENTALIVM

apprimè illustrandam faciunt,

E melioris apud ipsos notæ Authoribus in
medium proferuntur operâ & studio

ED: POCOCCI,

Linguae ARABICAE in Vniuersitate

OXONIENSI Professoris.

OXONIÆ,

Excudebat HEN. HALL. 1648.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

STATISTICAL MECHANICS

LECTURE 10

STATISTICAL MECHANICS

LECTURE 10

STATISTICAL MECHANICS

LECTURE 10

NOTÆ.

Rabum] Illis quæ de *Arabum* appellatione à viris doctis traduntur, lubens acquiesco; inde sc. nomen accepisse quod Regionem illam incolant quæ *Arabia* dicta est, vel propter colluvionem & miscellaneam plurium gentium

pag. 2. l. 4.

turbam, quæ in illa olim promiscuè habitârunt, vel quia solitudines immanes, & campestria multa haberet, ex vi vocis *Hebraicæ* ארבע. Atque his etiam ipsi *Arabes* fidem faciunt. *Almotarrez* in Libro *Mogreb*, اختلف في نسبتهم والاصح انهم نسبوا الي عربية فهي i. *Diversa sunt de Arabum denominatione sententia, at omnium verissima quæ illam deducit ab Araba, quæ Tabarsa regionis pars est, quam olim Ismael eorum pater incoluit. idem asserit Isobus Alfranzabadus, Kamusi, sive Oceani linguæ Arabicæ, Author, &c. Salsodinus جزيرة العرب Arabah ait appellari totam Arabum Peninsulâ, atq; inde denominari Arabes. At cur qui olim Arabes, postea Saraceni dicti sint, nondum in iis quæ à nostris edita sunt reperio quod inquirenti satisfaciatur. Explosa est meritò eorum sententia, qui à Sarah nomen traxisse autumant; & passim jam obtinuit ut à سارق Sarak, quod furari deno-*

* Id genus hominum nostrates etiamnum appellant Shark.]

tar, appellati existimentur, voce quæ genus hominum ferox & ἀσπίκον indigiter. At à quibus hoc nomen illis inditum ? Non ab ipsis, qui famæ suæ percussent : sin ab aliis, suâ potiùs linguâ, quam Arabum, quibus hoc ad opprobrium sonat, locuturos fuisse credibile est. Deinde viderint eruditi an à شرق

* Sarak, quod clam furari significat, nomen, quo publicis atrociniis infames delignantur, commodè petatur. Me si quis in indagandis Saracenis ducem sequetur, ad orientem faciem convertat. Quid enim aliud sonat Saracenus & Saraceni quam شرقى Sharkion, & in plurali شرقيون & شرقيين Sharkiun & Sharkiun, i. e. أهل الشرق Ablolshark, Orientis incolæ, Orientales: quales habiti olim Arabes, Iudzis præsertim, Quorum Terra finisque (inquit Tacitus) qua ad Orientem vergunt Arabiâ terminantur. Ita Iohannis posteros, qui Arabes, ad Orientem collocat S. Scriptura Gen. 10. 30. in eâ scil. plagâ quæ Mesam & Sapharum montem Orientis interjacet. i. e. si audiendus R. Saadias من مكة الي ان تجي الي مدينة الجبل الشرقي i. e. A mecca usq, dum pervenias ad urbem montis Orientalis, vel ut in Codice MS. legitur الي المدينة الشرقي ad urbem Orientalem (Medinam puto, vult) ad Orientem sitam. Perhibetor Sapiencia Salomonis major quam sapientia בני קדם Omnium Orientalium, i. e. (ut Judæus ille quisquis fuit, qui Libros Regum in linguam Arabicam vertit) أهل الشرق Sharacenorum, seu Arabum. Ita scil. vocantur Arabes Kedereni Jer. 49. 28. בני קדם Filii Orientis, sive, Orientales. Sapientes illos qui ἀπὸ ἀραβίας venisse dicuntur. Mat. 2. ab Arabia venisse, veterum Christianorum sententiam fuisse observat Nobilissimus &

Doctissimus

Doctissimus *Hugo Grotius*, quam & ipse sequitur. *Nonnosus* (apud *Photium*) legatione se functum scribit ad *Ethiopes*, *Homeritas*, atque *Saracenos* *ἡ ἄνα ἀραπειῶν ἰθνη*. *Saraceni* ergò inter Orientis gentes, imò non aliam ob rationem *Saraceni* quàm quòd ad Orientem. Vicos quosdam, Orientalis ad alia loca sitùs ratione, *شركة* *Sharakah* & *شرقية* *Sharakiyah* nomen fortitos memorant *Mohammed Alfiranzabadius*, *Safoddinia* &c. adeòque Incolas eorum *شرقيون* *Saracenos* audiisse. Quid ni pari ratione & illi qui totam regionem quæ aliarum respectu *الشرق* *Alshark*, sive *Oriens* dici meruit occupant? Nec aliàs se, ipsi meliùs distinxerint ab illis quos ipsi vulgo *Magrebinos*, i.e. *Occidentales* nuncupant. *Nauritania* scil. incolas: ut illi *Almogrebini*, se *المغاربة* *Almagaraba*, ita qui *Arabiam* incolunt *مشارقة* *Masaraca* & *Saraceni* merito audiunt, nomine non à vitæ Instituto, sed à situ, imposito; ut & librum inter celebris istius Philosophi *Avicenna* præcipuos, cui titulus *الفلسفة المشرقية* *Alphelsaphato 'Imashrekiah*, *Philosophiam Saracenicam* rectè inscripseris, non quòd *Barbara*, sed quòd *Orientalis*. Quod *Arabum* litera *ش* per *Græcorum* & efferatur, nullum hic serupulum injicere debet, cum non aliter *Hebræorum* & exprimere soleant. Sonabit vox *Saracenis* ab alio Themate, sc. *شركي* *Sharak*, *Idololatrias* *κοινωνία* *Communicatores*, qui Deo consortes adjungunt; sed hoc nomen ut meritiò *Arabibus* *Antiquis*, ita *Christianis* impiè & blasphemè impingunt *Mohammedani*; ipsi horrent; nec hujus est loci.

Ad & *Tbamud*] Frequens horum in *Alcorani* mentio. Quæ de illis traduntur hæc sunt; fuisse *Adam* filium *عوس* *Ansî*, filii *Arami*, filii *Semi*, filii

Tag. 2 lin 7.

Noë, qui post confusionem linguarum sedem sibi *في حضرموت* in regione *Hadramautica* fixerit; ejus Potteri, cum ad Idololatriam delapsi essent, misisse ad eos Deum Prophetam *Hud*, illum, cujus meminit *Alceranus* (eundem quidam cum *Ebera* fuisse volunt) & cum ei monenti & à falso cultu revocanti aurem præbere nollent, immisso vento qui septem noctes & octo dies continuos flaret, paucis admodum exceptis qui *Hudo* crediderant & una cum eo se in locum alium receperant è medio sustulisse. Regiones quas obtinuerunt *Ado* oriundi dictas esse *الصحاف* *Alahkas*, quod *Arenas flexuosas* sonat *Yamano*, & *Omano* adjacentes: primum omnium apud illos regnâsse *Sheddadum* *Adi* filium, ipsi è posteris multos successisse, de quibus multa & diversa à Scriptoribus traduntur, omnia falso quam vero propiora. *Lokmannum* quendam ex his fuisse narrant, alium à *Lokmano* Sapiente, quem *Davidis* tempore floruisse perhibent, qui *Meccham* unâ cum aliis quibusdam, à popularibus suis ad pluviam à Deo impetrandam missus, cladem istam evaserit; idem cui à Deo concessum ut septem Aquilarum quorum morienti uni alter recens ovo exclusus substitueretur, ætatem viveret, fabulantur Poëtæ. Hæc *Ismael* Provinciæ *Hamab* Princeps, celebris ille Geographiæ Author, in historia sua, qui quòd nostris *Abulfeda* nomine notior, eodem deinceps à à nobis laudabitur. Meminerunt *Alfannabius* & *Abmed Ebn Yusef*, seu *Josephi* filius, *Adi* posterioris, qui prioris reliquiæ; illi nempe qui *Meccha* substituerunt: periisse tamen & ipsos, in *Simias* sc. (sic penes *Mohammedem* Authorem fides) conversos. A celebri horum antiquitate, obtinuit, ut si quid valde antiquum

quam inuere velint شيا عادييا *Shian Adian*, quasi *Rem Ado* coævam, seu quæ ab *Adi* usque temporibus duraverit, appellare soleant, ut Græci *ἑστιαὶ* & *οὐρύχοι*,

Thamud] vel *Thomud* Sunt & hi *Arabum* antiquiorum tribus, *Thamudo*, *Getheri* ut perhibent filio oriundi قوم صالح i.e. *Populus Salehi*, inde dictus, quod ad ipsos missus sit *Salchus*, (ita tradente *Alcorano*) qui à plurium, ad unius Dei cultum invitaret. Cui pauci admodum paruerunt, reliquis signum petentibus, quo impleto se etiam credituros polliciti sunt. Signum, hoc fuit, ut è rupe quadam Camelam ipsis educeret: quod cum à Deo impetrasset, & è rupe prodiens Camela pullum ederet, increduli nihilominus perstiterunt, & Camelæ insuper suffragines succiderunt: quo facto provocatus Deus, illos post triduum, horrido fragore coelitus demisso consternatos perdidit. Sedem populi hujus statuunt Regionem

حجر *Hejr*, quæ *Hegiazum* & *Syriam* interjacet, ubi & domus eorum rupibus excisas quarum meminit *Alcoranus*, adhuc videri asserunt, e quarum altitudine nihilò hodiernis celsiore, argumentum petit *Abmed Ebn Jusuf* contra ea quæ de immani eorum proceritate narrantur. Verba apponam, ومساكنهم على قدر مساكن اهل عسرفا وهذا يدل على ان

اجسامهم كانت كاجسامنا i.e. *Domus autem eorum ejusdem sunt cum nostris magnitudinis, atq; hoc indicium est fuisse corpora eorum corporibus nostris æquæ.*

Et *Tasm* & *Jadis*] *Tasimum* è posteris *Ludi* filii *Semi* statuit *Abulfeda*, *Jadisum* è filiis *Getheri*, Promiscuè autem habitasse Tribus istas in peninsula *Arabum*, imperio penes *Tasimum* manente, donec devolutum tandem sit ad Tyrannum quemdam

عاشق sc. non
عابر ut in
meo *Abul-*
feda exem-
plari legend.
constat. v.
Gen. 10.
23. vel po-
tius جاشق
ut Heb. 1
efferre solēt
Arabes.

dam qui legem condidit ne nuptum daretur cuiquam è *Jadiso* virgo nūi à se prius vitiata, quod cum agrè tandem ferrent *Jadisida*, inter eos convenisse ut gladiis arena rectis Regem unà cum viris è *Tasmo* primariis ad convivium evocatum adorirentur, atque ita maximam *Tasmi* partem è medio sustulisse. De quo eorum factò *Tasmidarum* quendam apud *Tubbaum Yamani* Regem questum, auxilium ab ipso contra eos impetrasse. Qui ergò Tribum *Giadis* adortus eos internecone delevit, adedò ut post hæc nulla ferè *Tasmi* & *Giadis* memoria supersit.

Porrò Tribubus *Arabum* deperditis accensetur etiam *جرهم الاولی* *Jorham* prior, altera enim ejusdem nominis memoratur, quibuscum *Ismaeli* posteros coaluisse volunt. *Jorhamum* autem priorem *Ado* *ویژگون*, funditus periuisse, & oblitteratam esse eorum memoriam. Qui 80 capita una cum *Neab* in arcam receptos fabulantur, inter eos *Jorhamum* horum patrem numerant. Multa de his, quas recensuimus, Gentibus, fabulantur *Arabes*, quæ omnia nihil aliud sunt quam *احاديث طشم واحلامها* *Fabula de Tasmo*, & inera somnia, ut proverbio jactant in eum, qui mira, quibus nihil inest certi, narrat. Hæc præcipuè ex *Ismaele Abulfeda*, qui fabulis non nimis indulgere videtur, aliisque, referre visum est, ut *Alcorano*, Poëtis & Proverbiis *Arabum*, in quibus frequens eorum mentio occurrit, lucem aliquam afferrent. Verendum enim hic fuit magis nè nimium, quàm nè satis dicerem, idcoq; non solùm à fabulosis istis, sed & *Alcorani* & Poëtarum testimoniis adhibendis abstinui.

Pag. 2. l. 11.

Duplici Hirpe oriundi, scil. *Kahsano* & *Adnano*]
Fuerit ergò *Kahsan*, idem qui *Joctan* filius *Eberi*.

Ita

Ita Scholiastes in Epist. *Ebn Abduni*, *هو قحطان* *Yokran* idem qui *Kabran* quod *R. Saadias* pro concessio habens in versione Pentateuchi *Arabica* pro *קַבְרָן* Substituit *قحطان*, & *Georgius Ebn 'ol Amid, Elmacini* (quod Epitheton ab eruditionis soliditate, potius quam nomen) titulo jam notus, in prima Historiæ suæ parte, *Focktanum* Patrem *Arabum* vocat. *Adnanus* autem inter *Ismaelis* posteros censetur. *Kabtan* ergo oriundi *العرب العاربة* *Arabes puri*, genuini, *Adnani* *العرب المستعربة* *Arabes facti*, seu insititii. Hæc *Arabum* qui jam supersunt recepta est apud Historicos distributio, teste *Ismaele Abulfeda*. Alii tam hos quam illos pro *insititiis* habent, hac differentiæ quod *Kabtan* posteros *المستعربة* *Mota Arabes* nuncupent, *Adnani*, quasi longiu. translatos *المستعربة* *Mostaarabes*, monente *Jallaloddi Assoyutis* in libro *Mesbar*, neutros pro *Arabibus puris* reputandos, illos sc. fuisse præter jam dictas tribus *Adi*, *Thamudi*, *Tasmi*, *Jadisi*, & *Forhami*, tres alias, nempe *عمليق* *Amalecum*, *أسمع* *Amisemum* & *حاشم* *Hassemum* quibus & alii duas præterea addunt, *عابيل* *Abilum*, & *بار* *Bar*, nisi à scriba erratum sit, quod suspicor. Hos omnes perisse, exceptis reliquiis quibusdam reliquiis jam tribus confusim permistis, nec superesse qui *Arabum purorum* nomine censendi sint. Sunt & qui *Kabtanum* ipsum, quem præcipuarum apud *Arabes* Tribuum patrem statuunt, posteris *Ismaelis* accensent, ut testantur *Jallalodinus Assoyutis*, Scholiastes in Epist. *Ebn Aduni*, *Ahmed Ebn Yusuf* in historia, &c. nec reperiri jam alios quam *Arabes*, *Ismaelitas*, quæ nomina idem sonant apud Paraphrastas *Cheli*. & *Arabes*, *Genes. 37.* sed ut sententiam magis receptam

& viam à pluribus tritam sequamur, Arabes qui jam supersunt duplici stirpe oriundos pro concessio habeamus, *Kabiano puros*, *Adnato Monstribes*, seu *infinitos*. Hos cur ita nuncupent, rationem hanc assignant; Quod sc. *Ismael* eorum Pater cum origine, & lingua non *Arabs*, sed *Hebraus* fuerit, postquam cum *Forhamidus* affinitatem contraxisset, ipsorum moribus, Dialecto, & vitæ instituto assueverit, ipsoque oriundi in unam cum illis gentem coaluerint. Cur autem *Adnatum* potius quam ipsum *Ismaelem*, vel aliquem è posteris ab ipso propiorem, Tribuum patrem statuant, in causa est quod ad ipsum usq; in Genealogiis suis inoffensâ serie ascendant, cum de iis qui inter ipsum & *Ismaelem* intercesserint, controversum sit. His præmissis, operæ pretium duximus, ut Tribus quæ utrâque stirpe ortæ perhibentur præcipuas recenseamus. Erunt forsitan quibus non ingratum erit quid *Arabes* de Originibus suis tradant audire.

Jockiano ergò, seu *Kabiano* ex eorum sententia filii duo *Yaarab*, seu *Jareb*, qui *Arabum Yamanensium* pater, *Jorham*, qui *Hejazensium*. (filios ei 31. unâ matre genitos assignant (teste * *Ahmede Josephi* filio, sed reliquos *Arabia* finibus egressos *India* regiones occupasse) *Yarabo* filius *Yashab*, *Yashibo* fil. *Saba*, à quo originem ducunt quorquos sunt *Arabum Yamanensium Tribus* & *Reges*. filios scil. huic complures fuisse, è quorum numero *Hamyar*, *Cablan*, *Amrus*, *Ashar*. Ab *Hamyaro* Tribus *Hamyareses*, quarum pater *Kodaab*, à quo tribus *Hamyaresis* complures oriundæ *Kodaenses* denominantur. ex illis 1. *Calb*, seu *Filii Calb*, *Calbenses* quorū sedes

* v. G. Schel.
in Epist. Ebn.
Abdun.

sedes olim دومة الجندل *Dumavel Damato'ljandal*,
 & *Tabuc*, & أطراف الشام *Extremæ Syria Da-*
mascena oræ. 2. بهرا *Babrao.* 3. جهينة *Johainah*,
 quæ Familia seu Tribus magna est & diversas sub
 se familias contribules continet. Sedes illis Borea-
 les *Hejazî* partes, quæ mari جدة quod scil. juxta
Joddam est alluuntur. Ex his fuit à quo originem
 traxit proverbium عند جهينة الخبر اليقين Apud
Johainam [seu *Johainiensem verum est nuntium*, fre-
 quentis apud *Arabes* usus; historiam ad calcem, in
 proverbiorum clencho attexemus ان شا الله
 4. بليو *Baliyo.* 5. قنوح *Tanuch.* Tribum hanc nobi-
 litavit insignis Poeta *Abulola Aimoarri* qui قنوحى
Tanuchiensis fuit. Ejus vitam describens doctissimus
 Historicus *Ebn Chalican Tanuch* non tam tribum sin-
 gularem, quam plurium tribuum complexum sta-
 tuit, & primam nomini literam vocali *Dhamma* in-
 signiendam. 6. بنو سليح *Banu Salib*, Filii *Salibi*,
Salibenses, qui cum desertum *Syria* incolerent à
 Regibus *Gassanensibus* victi & deleti sunt. 7. بنو
 عذرة *Banu Odhra*, Filii *Odra.* 8. بنو نهد
Banu Nahd, *Nahdienses.* 9. E Familiis etiam *Hamyarsium*,
 شعبان *Shaaban.*

Posterii *Cablan F. Saba.* Horum Tribus diversæ:
 Insigniotes autem septem. 1. الازد *Al Azd.* 2. طي
Tay. 3. مذحج *Madbej.* 4. همدان *Hamdân.*
 5. كندة *Cendab.* ex his الكندي *Alcendi*, cele-
 bris *Arabum Philosophus*, & *Almotanabbi* Poeta in-
 signis. 6. Moran *Morad.* 7. امار *Anmar*: hæ singu-
 læ varias continent familias. Familiz *Aedersium*
 præcipuz sunt. 1. غاسان *Gassan*, quæ Regum
Syria Damasc. familia. 2. الازيس *Al Auz*, & 3. الخرج
Alchuraj

Alchazaraj, Yathrebi incolæ, qui الاضار Al Ansary, Ansarij, sc. Atobammedis profugi adjuutores dicti.
 4. *خزاعة Chozah, Chozænses, inde appellationem sortiti quod خزعت sc. quasi abscissi fuerint à reliquis Yamanensium tribubus, cum ob celebrem istam inundationem سبل العرم in Alcorano dictam, sedes mutare coacti in vallem Marri, Meccha vicinam, se reciperent, ubi & principatum obtinuerunt, & clavium Caaba custodiam, donec eas tandem venderet Abu Gabshan quidam Cosaiyo Korai-shida, utre vini, cujus stultitia & fera poenitentia proverbii Arabum decantata, unde أخسر من أبي غيشان dicunt, & ادم i. e. Magis damnatum passus, (vel Magis ferâ poenitentia cruciatus) quam Abu Gabshan. De Chozænsium origine dubitatur, Maadienses fuerint & Ismaele oriundi, an Yamanenses in eam autem sententiam à pluribus itur, ut pro Yamanensibus habeantur ex Azdi posteris. Porro è Chozænsium familiis fuerunt بنو المصطلف Banu'l Mostalak, posteri Mostalaki quos bello aggressus est Mohammedes. 5. بارق Berek, qui à loco juxta quem sedem fixerunt nomen mutuati sunt. 6. دوس Daus. Regnum hi in Eraci confiniis occuparunt. 7. عتمك Atic. 8. غبجك Gabhek. 9. *Azenses etiam بنو الجندى Banu Jolanda qui Reges Ommani quorum unusquisque الجندى Alsolandus audit, atque hæ Azensium familiae.*
*Taiensium pater طي Taiyus qui اود Odad f. Zaidi, f. Cablan. Hi irrumpente inundatione prædicta, sc. سبل العرم Tamano pulsi sedem fixerunt in Nejd Hejazi provincia juxta montes ابي Aja & سلمى Salma, qui inde Montes Tay appellati. Taiensium autem**

autem familia, 1. جديلة *Jadilah*. 2. نهبان *Nabhan*. 3. بولان *Bulan*. 4. سلمان *Salaman*, è quibus *بحتر* *Bohtarenfes*.

5. هني *Hani*. Ex his *Aiyas* f. *Kabisa*, qui *Noomano* in regno successit. 6. سدوس *Sodus*, cum *Dhamma*, atque ita à *Saduso*, altera tribu è *Rabia* posteris, vel, ut *Aljanharicus*, è *Shaibani*, distinguitur. 7. His accensentur *بنو ثعل* *Banu Thoal*, filii *Thoali*, qui (inquit *Aljanharicus*) Pater tribus inter *Taiyenses*, è quibus fuit *عروبو المشيخ* *Amruo Moshici* filius, qui *ارمي الناس* *Hominum sagittandi arte peritissimus*.

Tribus etiam *Taiyensium* nobilitavit *حاتم* *Hatemus* decantatæ inter *Arabes* liberalitatis Vir: adco ut cum insignem beneficentia Virum denotare velint dicant, *اجون من حاتم* *Hatemo liberalior*.

Quin & *Madhejo* oriundæ familiæ plures, è quibus 1. *خولان* *Chawlan*. 2. *جنب* *Ianb*. 3. *اون* *Aud*. 4. *بنو سعد* *Banu Saad*: quorum pater non antea mortuus est quam Viris ipso oriundis, qui equitatem comitarentur trecentis stipatus incederet, quos *عشيرته* i. e. cognatos suos appellavit ad oculi invidi fascino avertendum. Unde ipsis in cognomen cessit *سعد* *Saado* *العشيرة* *Saado* *Ashirah*. Ex horum familiis *جعفي* *Joffius*, *Joffenses*: & *زبيد* *Zobaid*. *Zobaidenses*. 5. *النخع* *Alnachas*, *Nachaenses*. 6. *انس* *Ans*.

4. *همدان* *Hamdan*, *Hamdarenfes*, Tribus sunt, & ante & post *Mohammedem* celebris, *لهم صيت في الجاهلية والاسلام*

5. Tribus *كندة* *Cendab*, ita eorum Pater cui nomen *ثور* *Thaur*, cognominatus est

أباه i. e. quod Patris erga se beneficentiam inficiatus est.

E *Cendensum* familiis sunt 1. سكا سكي *Sacafce*, *Sacafceses*. 2. سكون *Sacun*, *Sacunienses*.

6 مران *Moran*: *Moradienses*, Eorum sedes erant Montes *Yaman* prope زبيد *Zabid*.

7. انمار *Anmar*: *Anmarisum*, familiae duae. 1. بجيلة *Bajila*, unde بجلي *Bajalsiensis*. 2. خثعم *Chatbaam*.] *Bajalsiensis* erat جرير *Iarir* quidam è *Mohammedis* sociis, qui ob insignem pulchritudinem, gentis suae *Iosephus* audiit, à Poeta non sine insigni Tribus suae opprobrio laudatus hoc carmine,

لولا جرير هلكت بجيلة ، دعم الفتى وببست
i. e. القبيلة

Si non esset Iarir perisset Bajilab; Quam bonus puer, quam mala Tribus!

De duabus hisce Tribubus dubitatur num *Yamanenses* fuerint origine, an *Maado* oriundae *Yamanum* postea perierint. *Allauhari*: in خثعم & اجل

Atque hæ *Bani Cablan* familiae præcipuae. Tribus *Amro* filio *Saba* oriundae sunt, 1. لخم *Lachm*: *Lachmenses*. E quibus *Mundari* celebris illa Regum *Hirensium* familia. Nec non بنو الدار *Banul Dar*, *Darenses*, quorum patrem عبد الدار *Abdo'l Dari*, nomen à *Daro* *Arabum* Idolo, accepisse monet *Alfiranzabadius*. 2. جذام *Iodham*, quos non *Yamanensibus*, sed *Mædiensibus* à quibusdam adnumerari monet *Allauhari*: qui etiam (ut & *Al Firanzabadius*.) sedes eorum in montibus حسمي *Hesmai* collocat. *Iodhamo* autem filii duo چشم *Iosham* & جرام *Ioram* qui omnium *Jodamensium* patres. E familiis *Ioshamo*

Iofhamo oriundis est illa *عيب بن اسلم* *Atib*
Ebn Aslam proverbio celebris, referentibus *Al Iau-*
harrio, & *Al Firauzabadio*, sc. *اوسى عيب* i. e.
Perijt Atib. quod in eos jactatur qui dum spe sa-
 laris inani se lætant miserè pereunt.

Tribus *Asbaaro* filio *Saba* oriundæ. *بنو الاشعر*
Banu' Ashaar, & *الاشعرون* *Ashaaræenses* appel-
 lantur, *Asbaarum* filium *Saba*, filii *Tashab* &c. sta-
 tuit *Al Isuharius*, at *Al Firauzabadi*, *Ashaarum*
 ait esse *Nabum* fil: *Oddi*, *Asbaar* autem dictum
 quòd cum nasceretur *عليه شعر* *Pilosus* fuerit.
 Porro *بنو عملة* *Banu Amela*, *Amelenses*, po-
 steri *Amela* filii *Saba* perhibentur, sùntque ex
 octo tribubus quæ ab *Yamano* ob *عرب* i. e.
Inandationem Aræm in *Syriam Damascenam* profectæ
 sunt, sedem prope *Damascum* in monte qui ab illis
جبل عملة *Mons Amala* audit, fixerunt. De
 his monet *Al Iauhari*: esse eos reverà *Yamanenses*
 è *Saba* posteris, at esse qui eos *Kasido* oriundos
 volunt. Atque ita certè statuit *Al Firauzabad*.
 Atque hi quos ordine recensuimus *Arabes* regio-
 nis *Yaman* incolæ, *Saba* posterii, quorum ad nos
 memoria pervenit.

Arabes Most Arabes seu *insitiij* qui ab *Ismaële*
 genus ducunt.

Ismaëli peperit uxor quam è *Iorhamidis* duxit fi-
 lios duodecem, è quibus *قيدار* *Kidar*, quem non-
 nulli volunt ab avunculis suis diademate & impe-
 rio ornatum. *Kidari* filius *حامل* *Hamal*, *Hamali*,
نابت *Nabt* vel *نابت* *Nabet*, (quanquam alii *Na-*
betum *Kidari*, alii ipsius *Ismaëlis* filium statunt) *Na-*
beti *سلمان* *Salaman*, *Salamani* *الهميتمع* *AlHo-*
maisao,

maifao, Homaisi البسع Alyfao, Alyfai اذن Odad, Qdadi ان Odoo, Oddi عدنان Adnan, Adnana filii duo عك Acc, à quo بنو عك Accenses, & معد Maad, Masdo nati قضاة Kodaa, à quo Kodaenses, & نزار Nazar, cui filii quatuor مضر Modar, in re-
cta linea Genealogiæ Mohammedau. Extra lineam ايان Aiyad, qui Modaro natu major, omnium Aiyadensium qui è Moadi posteris pater. Aiyadus autem relicta patriâ Hejaz unâ cum familia suâ in Eraci fines se recepit. Aiyadensis tuit كعب Caab iste cujus insignis liberalitas in proverbium abiit, ابلع من قس Caabo liberalior: ut & كفس Koffus, cujus eloquentia proverbio non minus noto celebrata: dicunt enim ابلع من قس & اخطب من قس Eloquentior Kuffo.

3 ربيعة Rabia qui ربيعة الفرس Rabiatol Pharas, [i.e. Rabia Equorum] cognominatus quod Patris equos jure hæreditario sortitus sit. Huic nati اسد Asad, & ضبيعة Dobiyah, Asado جديلة Jodailah, &c. E Jodailensibus, Tribus وائل Wayel, è Wayel كايبر Kayber, & تغلب Taglab, è Taglabo كايبر Colaib Rex Bani Wayel, quem interfecit جناس Jassas, cujus cædes belli inter Wayelenses, Becrenses, & Taglabenses causa: è Becro بنو شيبان Banu Shai-
ban, è quibus مرة Morrah, & filius ipsius Jassas: nec non طرفة Tarfab Poëta celebris: Becrenses etiam مرقش الاكبر Morrakesh o'l acbar, i.e. major, & مرقش الاصغر Morakesh o'l asgar, i.e. minor, Poëta. E Becro item بنو حنيفة Banu Hanifab, è quibus famosus iste Pseudopropheta Mosailemab mendax. Ex Asadi filiis insuper عنزة Anzah, à quo بنو عنزة Banu Anzah qui Chaibari incolæ ex his القارظان

القارطان seu, *Duo Coriarij*, quorum infortunium
 anam dedit proverbio لا اتيك او يوبو القارطان
 i. e. *Non ad te veniam donec redierint duo Coriarij*: &
 اما القارط العنزي ابا i. e. *Quando Coriarius*
Anziensis redierit. Porrò è *Dobaiya* f. *Rabia* po-
 steris متلمس *Motalammes* Poëta; à quo & ortum
 habuit proverbium: sc. صحيفة المتلمس *Literæ Mo-*
talammesi.

E tribubus itidem *Rabia* نمر *Nemr*, & لحيم *Lo-*
haim, & بنو عبد القيس *Banu Ab-*
dilKais.

E posteris etiam *Rabia* سدس *Sadus*, & اللهازم
Allabazem, & انمار *Anmar*, cujus in *Taman* profecti,
 cum multiplicarentur posterii, *Tamanenses* habiti sunt.

Modaro prædicto natus in recta serie (Genealogiæ
 ic. *Mohammedis*) الياس *Alyas*, extra seriem قيس
 Kais *Ailan*, qui & الناس *Alnas* dictus, ut in
 proverbio, اذا اتلف الناس اخلف الياس i. e.
 Si perdidit *Alnas*, rependet *Alyas*. Multarum hic
 Tribuum Pater. Ortæ sc. illo Tribus هوازن *Hawa-*
zenenses, qui filii Saad Ebn *Becr*, Ebn *Hawazen*, apud
 quos nutritus *Mohammedes*. E tribubus *Kaisi* etiam
 بنو كلاب *Banu Celab*, è quibus *Halebi* sive *Aleppi*
 Domini, quorum primus صالح *Salch Ebn Merdas*.
 Ex iisdem Tribus عقيل *Okail*, quæ Regum *Musal* fa-
 milia. Item بنو عامر *Banu Amer*, & صوصة *Saa-*
saab, & خفاجة *Chafajab*, penes quos ab antiquo ad
 hæc usque tempora imperium *Eraci*. *Hawazenenses*
 etiam ربيعة *Banu Rabiab*, Ebn *Amer*, Ebn *Sasaa*,
 &c. Nec non جشم *Jashim*. è *Jashimo* دريد *Doraid*
 Ebn *Alsamab*.

جشم
 Jashim.

E *Kais* etiam بكر *Bacr*, & بنو هلال *Banu Helal*,

H

&

& *Thakif*, *Thakifenses* (quos alii *Aiyadenses*, alii *Thomudi* reliquias perhibent) *AlTayefi* incolæ. *Kaisenses* inluper *Banu Nomair*, & *Bahle*, *Babelah*, & *Mazen*, & *Gatfan*, & *Bnu* *Banu Abas*, *Abasensis* autem erat *Ansarah*, iste decantata inter *Arabes* fortitudinis heros. *Kaisenses* etiam *Gatfanida* *ASjaa*, *ASjacnses*. Nec non Tribus *Salim*. Et *Banu Dobyen*, è quibus *Banu FaZarab*, atque ex his *Hosnu*, cujus insignè liberalitatem ita prædicat *Poeta*.

تراب اناماتجيتت مهللا كاكك تعطيه
i. e. النذى احد سايله

Videbis cum cum accesseris exultantem, Ac si dares illi, quod ab eo petis.

Inter *Dobyanenses*, & *Abasenses*, fuit celebre illud bellum *Dabes* & *Gabra* (qui duo Equi litis materia) quod 40 annos duravit. Unde lites sedatu difficiles hoc indicant proverbio, *Accidis inter eos bellum Dabes & Gabrah*. *Dobyanensis* fuit *AlNabegah* *Poeta* celebris. Porro è Tribubus *Kaiso* oriundis *Adwan*, *Adwanenses*, qui regionem *AlTayef* ante *Thakifenses* incoluerunt. Ex his *اصبع* *Dbul Asbaa* *Poeta*.

AlTaso in *Seriei Genealogicæ columnæ* (ut loquuntur *Arabes*) filius *مدركة* *Modrecab*, extra columnam *طابعه* *Tabecbah*. Hi, quibusdam à Matre *Chendaf* denominati, & Tribus ipsis oriundæ *Banu Chendaf*, *Chendafida*. A *Tabecbah* *Banu Tamim*, & *Rabbab*, & *Banu Dabbah*, & *Banu Mo- zainah*, à Matre appellati. *Modreca* natus in recta linea

linea خزيمة *Ghozaimab*, extralineam هذيل *Hodbail*,
 هذليين *Hodhaliensium* pater, (è quibus
 أبو ذؤيب *Abu Dhowaib Poeta*,) & غالب *Galeb*, &
 سعد *Saad*, & قيس *Kais*.

Chozaima in recta serie natus كنادة *Cenanab*, ex-
 tra seriem الهون *Albawn*, & أسد *Asad*, *Hawno* ori-
 undæ Tribus عضل *Adal*, quarum pater *Adal*, *Hawni*
 filius. Et الديش *AlDaisb* qui *Hawni* frater. Dictæ
 hæ tribus القارة *AlKarab*, sc. (monente *AlJanbario*)
 اجتماعهم والتفاهم *quod in unum collectæ &*
συνπλεγμῆται fuerint. *Asado* oriundi الكاهلية *Cabe-*
lienses, & دودان *Dudan*, aliique qui omnes ab eo
Asadienses denominati.

Cenana in recta linea natus النضر *AlNadr*. cui fra-
 tres complures, sc. عبد مناة *Malcan*,
Abd Manab, عمرو *Amru*, عامر *Amer*, مالك *Malec*.
Malcano oriundi *Banu Malcan*; *AbdManabo* autem
 Tribus complures. 1. بنو غفار *Banu Gafar*. 2. بنو
 بكر *Banu Bacr*, è quibus الديل *AlDiyal*. *Diyalien-*
ses. 3. بنو لايث *Banu Laith*. 4. بنو الحارث *Banu'l*
Hareth. 5. بنو مدلاج *Banu Modlaj*. 6. بنو ضمرة
Banu Damrah.

Ab *Amro* autem, *Cenana* filio, ortum ducunt
 العمريون *Amrienses*, ab *Amero* العامريون *Amerienses*.
 A *Maleco* بنو فراس *Banu Pheras*. E Tribubus eti-
 am *Cenana* الاحابيش *Habashita* quos falso nonnulli,
 nomine decepti, pro *Abyssiniis* habent.

Nadro quem falso nonnulli *Koraisum* vocant, na-
 tus in recta serie مالك *Malec*. *Maleco* فهز *Phebr*, qui
 & كوريش *Koraisb*, seu ille potius à quo denominati
Koraisita ob audaciam, sc. قرش *quod bellua*
Marina nomen. *Phebro* in recta linea غالب *Galeb*, ex-

tra lineam محارب *Mohareb*, & حارث *Hareth*. *Moharebo oriundi* محارب بنو *Banu Mohareb*, qui iidem شيبان *Shaiban*: *Haretho* الخلاج بنو *Banu'l Chaloj*. *Galebo natus in recta linea* لوى *Lowa*. *Extra lineam* قيم الاندم *Tajemol Adram*, i. e. *Tajem imberbis* *cujus posterii* *Banu'l Adram*. *Lowa natus in recta linea* كعب *Caab*, *extra lineam*, 1. سعد *Saad*. 2. خزيمة *Chozaimah*. 3. الحارث *Al Hareth*. 4. عامر *Amer*. 5. اسامة *Afamah*, (quibus addit author libri *Masalec* چشم *Iosbam*, عرف *Auf* & عمرو *Amrum*) à quorum singulis excepto *Haretho* denominatæ Tribus. E filiis *Ameri* عمرو *Amrus*, & عبد و *AbdWoddi*.

Caabo natus in linea recta مرة *Morra*. *extra lineam* هفصيص *Hofais*, & عدى *Ada*. *Hofaisi posterii* حصح *Banu Femah*, & بنو سهم *Banu Sabm*, *Ada*, *Banu Ada*, è quibus الحظاب *Omar Ebnal Chetab*, &c.

Morra in recta linea successit كلاب *Celab*. *Extra lineam sunt* قيم *Tajem* & يقظة *Tokidbah*, *Tajemo oriundi* *Banu Tayem*, è quibus *Abu Beer*, & طلحة *Talhab* *Tokidbaho autè* بنو مخزوم *Banu Machaum*, è quibus *Cbaled Ebn'ol Walid*. *Celabo natus in recta linea* كفا *Kofa*, *extra lineam* زهرة *Zahrah*, à quo *Banu Zahrah*, è quibus originem duxit *Amenah*, *Mohammedis Mater*. Magni autem erat *Kofa* inter *Korasbitas* suos nominis, & cui claves *Caaba* restituras debent. Illi natus in linea recta عبد مناف *Abd Manaph* (cui nomen مغيرة *Mogirah*) *extra lineam* عبد الدار *Abdol Dar*, & عبد العزى *Abdol Uzza*. *Abdol Daro oriundi* بنو شيبه *Banu Shibah*. *Ex Abdol Uzza posteris* زهير *Zohair*, & خديجة *Chadijab*.

Abd

Abd Manapho natus in linea recta *هاشم* *Hasbem*, qui populi sui princeps fuit, ac primus *الرحلتين* i. e. binas pabulatorum catervas, æstivam, sc. & hybernam, quarum in Alcor: fit mentio, apud eos instituit. Extra lineam 1. *عبد شمس* *Abd Shems* qui pater *أمية* *Ommaiya*, à quo *Ommawaide*, è quibus *Othman Ebn Affani*. Nec-non *Moawiah Ebn Abi Sofyan*, & *Merwan*.

2. *المطلب* *AlMotallab*, à quo *المطلبيون* *Motallabida*. E quibus fuit *Antistes* lectæ *Sbafiensis*, sc. *Mohammed*, *Ebn Edrü*, *Ebn il Abbas*, *Ebn شافع* *Shafca*, &c.

3. *ذو قل* *Nawfal*, A quo *الذولبيون* *Nawfalida*. *Hasbemo* natus in linea recta *عبد المطلب* *Abdol Motallab*. *Abdol Motallabo* *عبد الله* *Abdollah*, in linea recta. extra lineam omnes patrum *Mohammedis*, sc. *حدرة* *Hamzah*, *العباس* *AlAbbas*, à quo *Chalifa Abbasida* genus ducunt. *ابو طالب* *Abu Taleb* pater *Alis*, *ابو لهب* *Abu Labea*. *الغيداق* *AlGidak*, *الحارث* *AlHarath*, *جحل* *Jabel*, *المقوم* *AlMokawan*, *ضرار* *Ddorar*. *الزبير* *AlZobair*. *قثم* *Ketham*, *عبد الكعبة* *Abdol Caaba*. *Abdollahi* filius *Mohammedis*, qui natus anno *الفيل* i. e. *Elephantis*, quæ *Arabum* ante *Hejram* *Epoche*.

Atque hæ præcipuæ sunt *Arabum* antiquiorum tribus. Ego certe *Maimonidi* inter eos qui non magni sint momenti, quibusque pervolvendis non multum infumi debeat temporis, *libros*, *انسان العرب* i. e. *Origines Arabum* numeranti facile assenserim, quas tamen hoc loco qua potui fide ex *Ismaele Abulfeda* & *Shahaboddino Ahmede Ebn Yahya* aliisque ut referrem eo inductus sum, quod scribit ille, qui *Chronicon Sarcenorum*

cenorum quod in calce Alcorani Latine versi habetur, edidit, sc. *Non posse barbara illa Nomina recte instaurari sine libris Arabicis*: Bene addit, *Nec etiam multum in his momenti est situm*. Quod si vel aliquantillum inest, tabulam istam ex qua reponi possint, Lectoris oculis subjecimus.

Duplexque iis pariter convenit status, *Ignorantia alter, alter Islamismi*.] Ita sc. tempora & conditionem Arabum, qui ante & post Mohammedem distinguunt, الجاهلية sive Ignorantia, quem vocant, statum sic describit Ebnol Athir, esse sc. الحال التي كادن عليها العرب قبل الاسلام من الجهل باللسان ورسوله وشرايع الدين والمفاخرة بالادساب i. c. Statum in quo fuerunt Arabes ante Islamismum, quod ad ignorantiam Dei & Apostoli ejus & constitutionum religionis, & gloriationem de profapia [nobilitate] & superbiam & fastum, & c. Islamismum autem vocant الطاعة والادقيام لله, cum quis Obedientiam & submissionem Deo profiteatur. Vel ut rectius Mustafa Ebn Kassai in libro Taarifat. الاسلام هو الخضوع والادقيام بما اخبره الرسول is demum, Islamismus est, cum quis se iis qua à Mohammede tradita sint submittat & auscultet, seu religionem ab eo institutam amplectatur.

Ita sc. (referente Sharestanio) roganti Gabrieli speciem ac habitum Arabis induto, Quid esses Islamismus? Respondit Mohammedes, ان وتشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقيم الصلوة وتو في الركوة تصوم شهر رمضان وتحج البيت ان استطعت اليه سبيلا . c. Ut constetur non esse Deum prater Deum illum, & Me esse Apostolum Dei, & ut tempora precum statuta diligenter observes, & Elcemosy-
nam

nam præstes, & mense Ramadanij jejunes, & ut ad Caabam, si commode possis, peregrinationem religionis ergo instituas. Hanc definitionem testimonio suo comprobasse Gabrielem. Hinc ergo sectam suam *AlEslam*, *Islamismum*, se *Muslemos*, seu *Islamitas* appellant. at *Judei* transpositis literis, eos *Ismaelitas*, & religionem ipsorum *Ismaelismum*: per contemptum quidem, at nomine quod ipsi facile admisierint; utpote qui *Ismaelem* rãm generis quàm religionis suæ parentem post *Abrahamum* agnoscant, nec aliam esse contendant quam profitentur doctrinam ab ea, quam ipse olim à patre *Abrahamo* acceptam professus, posteris suis commendatam reliquit. Quod si semel à *Sbarestanio* didicerimus, melius quæ postea dicenda sunt, & quid prætexuerit *Mohammedes* & quid egerit intelligemus. Sic igitur ille:

لما اشعب النور الوارث من ادم الي ابراهيم
ثم الصادر عنه في سبعين شعب في بني
اسراييل وشعب في بني اسمعيل وكان النور
المنحدر الي بني اسراييل ظاهرا والنور المنحدر
الي بني اسمعيل مخفيا كان
يستدل علي النور الظاهر بظهور الاشخاص
واظهار النبوة في شخص شخص ويستدل علي
النور المخفي باباحة المناسك والعلامات
وستر الحال في الاشخاص وقبلة الفرقة الاولى
بيت المقدس وقبلة الفرقة الثانية بيت
الله الحرام وشريعة الاولى ظواهر الاحكام
وشريعة الثانية رعاية المشاعر الحرام وخصما
القرين

الغريق الاول الصافرون مثل قريون وهامان وخصما
الغريق الثاني المشركون من عبدة الاصنام
والاوثان

i. e. Postquam divisa est lux qua ab Adamo ad Abrahamum, deinde ab eo ad posteros derivata est, in duas partes; quarum una apud filios Israelis mansit, altera apud filios Ismaelis; fuitque lux qua in posteros Israelis descendit manifesta; qua ad posteros Ismaelis pervenit, occulta; lucis illius clarioris indicium factum est multarum personarum apparitione, & prophetia in multis ex ipsis manifestatione; at lucis obscurioris, declaratione rituum & signorum, et inter paucos conclusus est rei status. Keblah autem secta prima fuit Templum Hierosolymitanum, Secunda vero Templum Meccanum, Lex prioris, iudiciis manifestis constabat, posterioris, observatione Signorum Sacrorum. Inimici prioris, fuerunt infideles, ut Pharaoh et Haman, posterioris autem, unumquemque seu Idololatra, Idolorum et Statuarum Cultores.

Hæc ille. Quid aliud ergo erit *Islamismus* quam *Ismaelismus*? *Ismaelem*, *Zorhamidas* & *Amalekitas* الى الاسلام seu, ad *Islamismum* invitasse dicunt; *Mohammedes* ergo in quem lucem illam prophetiæ in ipso terminandæ signum, defuisse volunt, dum apertiorum rituum *Ismaelitarum* sectæ propriorum doctrinam *Alcorano* (coelitus, ut fingunt, demisso) tradidit, *Arabesque* suos ab Idolorum cultu revocavit, *Ismaelismi* sub *Islamismi* titulo restaurator haberi voluit.

Pag. 2. l. 15

Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kabtan*, &c.] Quod de Veterum *Arabie* Regum memoria superest.

ſuperest كثير من قليل *i. e. paucum admodum de multo* eſſe extra dubium eſt. Ne penitus oblivioni traderentur eorum tam nomina, quam res geſtæ, illorum diligentia debemus qui antiquitus ore tradita, nec aliis, quàm labili hominum (qui *نحل النسيان*) ac apud Arabes juxta Grammaticorum non paucos ab oblivione nomen fortiti) memoria, archivis re-poſita literis conſignârunt. Si cui operæ pretium videatur veteris hiftoriæ reliquias typorum etiam *fidei commiſſi*, non gravabimur hic catalogum tam eorum qui apud *Hamyarenſes* in regione *Taman*, (quibus pri-mas deſert Author noſter) quam qui alibi regnârunt, ex *Abulfeda*, *AlFannabio*, *Ahmede Joſephi filio*, Scholiaſte in Epiftolam *Ebn Abduni*, &c. excerptum ſubnectere.

ملوك اليمن Regum *Tamanenſium* Series.

1 اول من ملك ارض اليمن ولبس التاج قطان *Kabtan i. e. Joſtan Eberi filius*. Fertur hic *Primus qui in Taman regnavit, et Dadema induit.*

2 اول من نطق با لعربية واول من حياء ولده بتحية الملك ابيت اللعين وادعم صباحا *Arabicelocutus eſt, et quem primo ſalutârunt filii ipſius ſalutatione regni (ſeu ملوك i. Regum) propria, nempe, Abnuas maledictionem & proſperè, ſeu jucundè agas manè. De ſalutandi, ſive bene precandi formula iſta, quam Regum ſuorum propriam eſſe voluerunt Arabes non inutile fuerit pauca hic explicationis gratia attexere.*

Sic igitur *Almoſarrazi* in libro *Atogreb*. ان اصل الجاهلية كانوا يسمون الملوك بقولهم ابيت

ابيّن اللعن ولا يخاطبون به غيرهم حتي ان
 احدوهم انا قولي الامارة والملك قيل له فلان ذاك
 النحية i. e. *Arabes prisca Reges suos salutabant his ver-*
bis, Abnuas maledictionem. nec alium quempiam pra-
ter eos hac formula compellabant, adeo ut cum ipsorum quis
ad regnum evectus esses, de eo discerent si siva salutationem
accepit. Unde & النحية i. e. Salutatio, idem apud
ipfos per مجاز i. e. per Metaphoram valet ac Reg-
num, & حياك الله quod propriè sonat Deus vi-
sam tibi prolonges) idem ac ملكك الله Deus te ad
Imperium evehat, testibus Alfauharo & AlFinau-
Zabadio &c. Quod ad formulæ autem significationem,
 ابيّن اللعن كان هذا في تحايا
 الملوك في الجاهلية والدعاء لهم ومعناه ابيّن ان
 فعل فعلان نلعن بسببه وذم :
 i. e. *Formulâ : hac,*
abaisallaan, i. e. Abnuas maledictum, Reges suos olim
salutabant, isque bene precabantur ; sensus autem ejus
hic est, Cave facias aliquid cujus causâ, maledictis te in-
cessant, et convitijs proscindant. Eadem serè apud Al-
Fauharium legimus. Observatu autem hic dignum est
 ابيّن quod Imperandi vim habet, præteriti
 formâ effirri, ac sonare, quasi rem gestam narraret;
 Annuisti, seu Noluisti maledictionem: Quod & in aliis
 five bene, five male precandi formulis, apud Arabes
 fieri solet. Cujus rei rationem, quia non adeo trita est,
 ex Albarezii in Sermones Ebn Nabata Scholiis referre
 libet. Ille igitur comprecationem istam quâ quoties
 Mohammedis nomen proferunt, utuntur sc. صلى الله
 عليه *Propitius sit ei Deus explicaturus, hæc h. d. فعل*
 ماغن معناه الدعاء اي اللهم صل عليه ولما
 كان البناء صيغة الامر والامر للانبي
 ارادوا

ارانوا ابعاده عن ذلك فجعلوه بلفظ الخبر مثل
 غفر الله لك واحسن اليك وليس هذا في العربية
 i. e. Verbum prateriti temporis hic comprecandi significatum habet
 Ec. Deus sis illi propitius. Cum autem hujusmodi locutionis
 imperii speciem habeant; Imperari autem inferioribus
 soleat, hoc refugientes, eas verbo prateriti enuntiant, ut
 احسن اليك غفر الله لك Propitius fuit tibi Deus, et
 Benefecit tibi Deus, ubi non pro revera praterito ha-
 beri debet verbum, sed petitionis, ac supplicationis
 sensum habere, ut imperativi vicem sustineat, viz:
 Propitius tibi fit, Benefaciat tibi Deus:

3 يشجب Yashhab, Yaarab filius.

4 عبد شمس (q. d. Servus Solis) Yashabi filius,
 quod multa ab hostibus spolia reportaverit
 i. e. Multos fecerit captivos, inde
 cognominatus est سبأ Saba, hic celebrem in regione
 مارب Mareb aggerem struxit, atque ipsam urbem Ma-
 reb quæ inde مدينة سبأ i. e. Vrbs Saba audit. Alii
 مارب nomen arcis esse volunt, Saba autem ur-
 bis, alii Mareb cognomen regis qui Yamano impera-
 vit. Saba isti filii erant complures, è quibus حمير
 Hamyar اشعر كهلان Amrus كهلان Cablan,
 Ashaar, &c.

5 حمير Hamyar Saba filius, cui nomen illud (ut
 volunt) inditum لكثرة لباسه الثياب الحمراء i. e.
 quod plerumque vestibus rubris indutus incederet. Hic
 Thamudum ex Yamano in Hejazum expulit. [ac pri-
 mum hunc è regibus Hamyarenibus capiti suo dia-
 dema aureum imposuisse referunt Afjannabius &
 Ahmed Iosephi, filius]

6 *Wajel*, *Hamyari* filius ita *Abulfeda*, at alii *Hamyaro* fratrem ipsius *Cablanum* successisse volunt : & pro *Wajel*, habent *Wajel*.

7 *Alfacfac*, *Wayeli* filius. *AlFaubari* *Alfacfac* filium *Wayeta* vocat.

8 *Yafer*, *Alfacfaci* filius.

9 *Dbu Riyash*, cui nomen عامر è posteris *Asi* filii *Hamyar*.

10 *AlNooman*, *Yaferi* filius, *Almoafer* dicitur, qui collectis copiis *Ameram* tugavit.

11 *Asmah* *Noomani* filius.

12 *Shaddad* filius *Adi*, f. *AlMasata*, f. *Saba*, qui ad ultimum usque occidentem pertingens multa potentie suæ vestigia reliquit.

13 *Lokman*, *Shaddadi* frater [at *Allamabius* post *Shaddadam* collocat *Morthedum*, qui *Dhu Aud*, cognominatus, (quem sexcentos annos regnasse refert *AlFiranzabadius*) deinde *Amrum* *Morthedi* filium.

14 *Dbu Sadad* ejusdem pater.

15 *AlHareth*, *Dbu Sadadi* filius, qui *AlHareth alRayesh*, quod reportatis in *Yamanum* (poliis populum ditavit, cognominatus est. quoniam [Because in his days they feathered their nests, ut loquuntur nostrates,] à *Rayesh* quod proprie plumam per metaphoram opes denotat. Hic ille est qui *Tobba* primus audit.

16 *Dbu'l Karnain Affaab*, *Rayeshi* filius : atque hunc *Bicornem* illum, cujus in *Alexandro* mentio, non *Alexandrum Macedonem* esse vo-

lunt

lunt ex *Ebn Abbasi* sententia.

17 ذُو المنار ابرهة *Dhu'l Manar Abraham, Dhul-karnain*; filius, inde cognominatus, quod primus ضرب المنار على طريقه في مغازيه لهتمن بها اذ ارجع. *Pharos in via struxit cum hostes bello invaderet, eos inter redeundum via indices habiturus.*

18 افريقيس *Africus, Abraha* filius, à quo denominata *Africa* referentibus *Allannabio, Ahmead Josephi* fil. & Schol in Epist. *Ebn Aldun, & دربر Barbari*, populi à *Josibus* fugati reliquiae, è *Palestina, Aegypto, &c.* in eas quam jam occupant sedes, translati.

19 ذُو الانعار عمرو *Dhul Adhaar Amrus, Africi* frater, inde *Dominus terrorum*, seu *Terribilium* cognominatus, quod monstruosum quoddam hominum quos bello ceperat, vel (ut alii) *Simiarum*, aut *Satyrorum*, genus in *Tamanum* invexit, quibus tunc primum visis territus atque consternatus est populus.

20 شرحبيل *Sharhabil*, è *Sacfaci* posteris, quem pulso *Dhul Adhaar* Regno praefecerunt *Ham-yareses*.

21 الهدهان *AlHodhad, Sbarhabili* filius.

22 بلقيس *Balkis, Hodhadi* filius annos 20 regnasse fertur. atque hanc eam perhibent *Saba* reginam, quae *Salomonem* adiit, eique nuptam.

23 ناسر النعم *Naseroi' neam* i. e. *Spargens beneficia*; ita dictus ob insignem liberalitatem, cum aliàs nomen ipsi esset مالك *Malec*. hunc, cum exercitum quem in Occidentem duxerat, arenâ obrutum perdidisset, statuam ex aere conflatam erexisse tradunt; cuius pectori characteribus antiquis insculpenda curavit haec verba, ماوراي من ذهب i. e. *Non est post me aditus. Non ultra. Sbarhabili* filius.

24 شمر درتش Shamir Tarasib i. e. *Shamer qui tremit, tremens à tremore qui ipsum occupaverat denominatus. Nisberi filius, vel juxta alios Africi, ab eo Samarcandam nomen traxisse volunt.*

25 ابو مالك Abu Malec, *Shameri filius.*

26 امران Amran, *Aneri filius, è posteris Cablani, transiit tunc imperio à posteris Hamyari, ad posteros fratris ipsius Cablan. fuit Amran iste كاشنا Hariolus.*

27 عمرو بن عامر Amrus filius *Aneri, cui cognomen مزقيا Maqkia, quasi Dilacerator dicitur, inditum, quòd binas quas quotidie induebat, vestes, vesperi dilaceraret, eas vel ipse rursus induere, vel ut ab aliis induerentur, pati dedignatus. v. Alfauharium & AlFirauzabadum, &c.*

28 الاقرن Al Alkrani. *Abimaleci.*

29 ذو حبشان Dhu Habshan, *Akrani filius, atque hic est qui Tasmum & Tadisum (ut perhibent) è medio sustulit.*

30 توبع Tobbas, *Alkrani filius.*

31 كلية كرب Colaicarb, (vel ut *AlFannabius, & Ahmed Ebn Yusuf. مليك بكرى Molaic Tacrab, Tobbai filius.*

32 ابو كرب اسعد Abu Carb Afaad, qui تبع
 الاوسط i. e. *Tobbaa medius, cujus in Alcorano mentio, 700. ante Mohammedem annis floruisse perhibetur, ac primus Caaba aulae circumdedit, Ejus suasi ac ignis, quem in rebus dubiis consulebant تاكل تاكل quod qui falsum pratenderet, consumere solet; qui verum diceret, intactum relinqueret indicio, Hamyarenses ab Idolorum cultu ad Judais-
 mum conversi, atque inde fuit اصل اليهودية في اليمن Judaismi*

AbulFeda paulo aliter, quod se. quoties in publicum prodiret, novam assumeret vestem lacerata priore.

Judaismi apud Yamanenses origo. v. Allannab. Almedem.
& Scholiasten *Ebn Abduni*. Mortuus est à suis occisus.

33 حسان *Hassan, Tobbai* filius; hic cum eos qui patrem interfecerant, è medio sustulisset, ipse à fratre interfectus est.

34 عمرو *Amrus Tobbai* filius cognominatus *ذو الأعوان* i.e. *Dominus lignorum*, quod continuis vexatus morbis, ne ad secessum, nisi sella portatus, iret.

35 عبد كلال *Abd Celal, Dul' awadi* filius.

36 تبعة حسان *Tobbaa Hassan*, (at *Abulfeda Tobbaa* filius *Hassani*, f. *Colaicarb.*) تبعة الأصغر *Tobbaa minor*, vel *minimus* dicitur.

37 الحارث *AlHareth, Amri* filius: qui & *Judaismum* amplexus est.

38 مرثد *Morthed, Celali* filius: post quem. divisum est *Hamyrensiam* imperium: Regnasse tamen post illum perhibetur.

39 وكمعة *Waciaa, Morthedi* filius:

40 أبرهة *Abrahah, Alsababi* filius: qui cognominatus est شهيد الحمد

41 صحيان *Sabban*: ita *AbulFeda*, at loco ejus habent *Allannab*: & *Ahmed* *عبر نقيقان* *Ebn Dakikan*, cui fuit celebris ille *Amri Ebn Maadi Cerbi* gladius, *Samsama* dicitur, qui cum postea in manus *Rashidi Chalifa* pervenisset, ac ad ipsum *Gracorum* Imperator gladios quosdam præstantes misisset, ille coram Legatis prehenso *Samsama* eos omnes medios, raphanorum instar, scidit, ut ne minimum interim in *Samsama* acie vestigium appareret.

42. ذو شانتر *Du Shanter*. Ita, teste *AlFirazde* badio,

badio, dictus *ادرة لاصم* quòd *digitus illi esset superfluous*: at *Al Jahbarius* الشهابي *Tamanensibus* *inaures* dici scribit, atque inde cognominatum regem istum cui nomen *اشتبعه* *Lachitaah*. Homo impurissimus, qui pueros nobiles turpi libidine dehonestavit quo *Hamyarensum*, apud quos *Cinædum* regnare ne-
tas, imperio inepti essent.

43. *دو نواس* *Du Nowas*, ita à *Cincinnati* à tergo pendulis dictus cùm alias nomen ipsi esset *يوسف* *Yusef*, seu *Josephus*. Hic omnes qui *Iudaismum* profiteri recusarent in *اخدون* i. e. *foveam ignis accensam* coniecit. Unde & *صاحب الاخدون* quasi *Dominus fovee* appellatus. Ejus meminit *Alcoranus*. annis 70. ante *Mohammedem* floruit.

44. *دو جدن* *Du Iadan*, i. e. Voce amænâ præditus. Ultimum hunc statuit *AbulFeda*, regum *Hamyarensum*, quorum imperium (juxta ipsum) duravit annos 2020. at secundum *Allannabium* & *Ahmedem* ultra 3000. Quos annos singuli regnârunt non designavimus (inquit) quòd omnino incertum sit quod iis vulgò attribuitur spatium. Unde est quod dixerit *Aashir* *ذوارنج الامم* i. e. *Ararum*, seu *Historia: genium*, non esse inter omnes historias *اسقم* *من ذوارنج ملوك حدير* i. e. *Minus sana quam historia regum Hamyarensum*, cùm pro tot annorum spatium tam paucos numerent reges. Sex enim & viginti reges (inquit) numerant, quorum regnum 2020. annorum spatium compleat. Hæc ille, at *Authorem* ab eo citatum erroris hac ex parte inculcat *Allannabium*, quòd certum sit & alios post *Mazikiam* regnâsse. Nisi ita excusari possit ut dicatur 26 solum esse de quorum regno conveniat inter historicos. Annos ergo quos ipsorum nonnullis

nonnullis assignant alii, omisimus & nos, *AbulFeda* judicium secuti. Post *Dulladan* imperârunt regioni *Taman* ex *Abyssinis* & *Persis* octo: deinde in *Moslemannorum* potestatem redacta est. ita *AbulFeda*. at *Al-Iannabius* & *Abmed Ebn Yusuf*, ultimum regum *Ham-yarensium* statuunt *Du novas*, qui cum 260 annos juxta *Al-Iannabium*, 66. juxta *Abmedem* regnâset, in angustias ab *Abyssini* redactus, in mare, equo concisato, irruens periiit: Causa belli crudelitas ipsius erga Christianos, quos Vivicomburio, & variis cruciatibus è medio sustulit, quâ motus *النجاشي* *AlNejashi* *Æthiopum* rex, copias suas contra ipsum in *Taman* misit. Sub ipso tamen Christianismum amplexos *Najrani* incolae refert *AlGiannabius*.

45 ارباط *Aryat*, *Æthiops*.

46 ابرهة الاشتر *Abrahah Alashram*: ita à cicatrice vuneris ipsi in facie inflicti denominatus. Hic est qui صاحب الغيل i. e. *Dominus Elephanti* audit, ejus nempe, à quo capitulo *Alcorani* quod سورة الغيل dicitur, titulus. Caput ipsum, quod & breve sit & ad illustrandam historiam faciat, apponemus.

بسم الله الرحمن الرحيم الم تركيف فعل ريك
 باصحاب الغيل الم يجعل كيدهم في تضليل
 وارسل عليهم طيرا اباييل ترسيهم بحجارة من
 سجيل فجعلهم كعصف ماكول

i. e. In nomine Dei miseratoris, misericordis. An non vidisti quomodo egerit Dominus tuus cum Dominis Elephanti? an non dolum ipsorum irritum fecit, misitq; contra eos avium greges quæ in ipsos lapillos è * luto cocto dejicerent, eosque posuit instar segetis depasta? Historiam, ad quam alludi hic volunt, ita narrant *Interpre-*

طين
 مطبوخ
 lallalain:

tes. *Abraham* sc. istum *Yamani* sub *Asphama* *Alnajashi*, seu *Ethiopum* rege, præfectum in urbe *Sanaa* Ecclesiam struxisse, ad quem, neglectui habitâ *Caabâ*, peregrinationes ab hominibus institui voluit. eam cum *Arabs* quidam conspurcasset, & indignè tractasset ad iram provocatum *Abraham* se ad diruendam *Caabam* juramento obstrinxisse, atque ejus rei gratiâ collectis copiis *Meccham* rectâ retendisse. Fuisse illi * *Elephantem* nomine *Mahmud*, qui cum jam *Meccha* propinquus faciem *Caaba* advertere cogeretur in genua procumbens progredi recusabat; cum aliò alacriter pergebat. Misisse autem *Deum* avium greges quæ singulæ ternos gestabant lapillos, ore unum, pedibus reliquos, magnitudine inter lenticulam & cicerem, ejus tamen ponderis, ut cum in hominem galeâ obiectum deciderent, perforatis galeâ & homine (addunt *Jallalani*, & *Elephanto*) in terram caderent. iis inscripta fuisse perdendorum nomina. Vide *AlCeshaph*, *AlBidavium*, *Jallalani*, qui *Commentarios* in *Alc.* scripserunt: & *historicos* *Abul Fedam*, *AlJannabium*, *Abmedem*, &c. contigisse hoc tradunt anno *Anusherwani* 47, quò & natus est *Mohammedes*.

* *Uratii*, (teste *Abul Fedâ*) plur.

Abul Fedâ.

47 *Yacsum*, *Abraba* filius.

48 *Gyuan Masruk*, *Abraba* filius, qui ultimus *Ethiopum Yamano* imperavit, reverso ad *Hamyarces* regno. *Ethiopum* autem imperium annos 72. circiter durâsse refert *Allannabius*; regnante *Aryato*, 20. *Abraham*, 50 circiter. *Yacsum*, duos.

49 *Saif Ebn Di Yazan*, *Hamyarensis*; qui imperatus ab *Anusherwano* rege *Persarum*, (quas frustra prius ab *Heraclio* Imperatore petierat)

petierat) copiis, regnum avitum ex *Aethiopia* manibus eripuit: à quorum tamen aliquibus, quibus familiariter usus est, & ipse interfectus est. Mortuo eo, non alii *Yamani* imperarunt quam quos præficeret *كسرى Cefra*, seu *Persarum* rex. ac pro *Saifo Ahmed Ebn Yusuf* ipsius filium *معدى كون Maadi Carò* substituit. *Saifo* sc. ante impetratas à *Cefra* copias in *Persia* mortuo, *Maadi Carò* ab *Aethiopiis* interempto, regnum à *Saba* posteris penitus transiisse, præfecto à *Cefra* primo *وهرز Wahzar*, post eum *مرزبان Marzaban*, deinde *سيحان Sihan*, 4° *جرجيس Iorjis*, seu *Georgio*, ultimo *بازان Bazano*, quo *Mohammedi* nomen dante, ad *Mohammedanos* devoluta *Yamani* præfectura, cujus partem à *Mohammede* accepit *شهر Shahr*, *Bazani* filius.

Atque hæc regum *Hamyarensium* series est, quorum singulis titulus erat *قبع Tobbaa*, ut *Romanis*, *Cæsar*; *Persis* *كسرى Cefra*; iis nempe qui regionibus *حمير Hamyar*, & *حضرموت Hadramut*, dominarentur, alios enim *Tobbaos* non audisse testatur *Al-Firanzabadius*. *قبل لا يسمي قبا حتى يملك* Non insigniebantur titulo *Tobbaï* (inquit *Ebn Athir*) nisi qui *Hamdrumt*, *Saba*, & *Hamyar*, possiderent. Fuisse tamen & in aliis *Yamani* partibus reges *Saba* oriundos testantur historici, sed de quorum numero & nominibus nihil certi constet. Cur autem *Tobbaï* dicti fuerint rationem hanc reddit *A'kodasi*. *لان كل منهم يتبع صاحبه كما يقال الخلفاء في الاسلام* i. e. Quoniam alter alteri succederet, eodem modo quo & *Chalifa* post *Mohammedem* appellantur. Nomen ergo *Tobbaï* in versione adhibuimus, ad quod in voce *متتابعه* quæ [atque aliis succedentes

الملك
النافذ
القول
والامر

Ebnul Athir.

* In sing.
مقول

[*succedentes*] sonat, alluditur, tum quod in alio exemplari à *sinensis* *eroso*, scriptum fuisse præfixa و copula notâ, conjicimus والتبا بعة quod plurale est, و قبع
Dicti autem & alias *Yamanensium* Reges, اقبال
& اقوال à singulari قيل quasi *dictatores* à قول
شعبي لانه يقول ما شا فينغن quod *dictum* significat
Ita vocatur Rex (inquit *Al Firanzabaaus*) quia dicit
quicquid voluerit, & transit [dictum ejus] seu sub-
ditos dicto obsequentes habeat: eandem ob ratio-
nem & * مقاول *Makawel* eodem themate dicuntur.
aliis tamen placet (ut & apud ipsum videre est) hos
titulos potius regibus minoribus, seu præfectis Re-
gum attributos. القيل ملك من ملوك حدير دون
الملك الاعظم *Alkal* Rex est à *Regibus Hamyar*,
infra Regem maximum, inquit *Allaharius*, ita & *Abul-*
Feda المقاول هم الذين يلون الجهات الكبارى
البيى i. e. *Al Makawel* sunt qui magnis *Yamani* pro-
vinciis præsumunt.

Reges Arabum الذين كانوا في غير البيى i. e.

Qui alibi quàm in *Yaman* regnarunt, ac primò

ملوك الحيرة *Reges Hirenfes*.

* *Yamano*
sc. ob تعديل
العزم
egressus.

1 Primus in * *Hira* regnâsse perhibetur مالك
Alster quidam à *Cablani* posteris, ac floruisse tempo-
re ملوك الطوائف i. e. *Regum Provinciarum* seu par-
tium, ita vocant Reges quos *Provinciis Persiæ Ale-*
xandrum præfecisse autumant.

2 عمرو *Amrus*, *Maleci* frater.

3 جذيمة *Iodaimab*, *Maleci* filius. الابرش *Al-*
Abrasth

Abrash dictus كان لبرص scil. ob *Lepram* quæ ipsi inerat: unuc, الابرص dicendus fuerat. quod ipsi nomen imponere veriti *Arabes* الابرش dixerunt, quod mollius quid sonare videtur, sc. maculis aspersum, ita *AlFirazabadius*. Hic est cujus & in proverbio mentio كدماني جذيمة i.e. *Instar daorum Fodaima compositarum*. Primus idem ex *Arabum* Regibus qui sibi المكنيف i.e. *Machinam bellicam* seu *Ballistam* confecit, primus cui * cerei præferebantur, primus qui جذيت له البغال † referentibus *AlFannabio*, *Ahmede*, *Josephi* filio. & Scholiaste in *Fbn Abdun*. Bellum cum *Amro* quodam *Amalehita*, qui *Mesopotamia* imperavit gessit, eumq; è medio sustulit. ipse deinde زبا *Zoba*, *Amri* filia, cujus amore irretitus fuerat, astu interfectus periit. Qui sequuntur Reges اللخميون *Lachmienses*, seu *Lachmidæ* audiunt; è posteris scil *بن عمرو بن هبنا* *Lachmi* f. *Amri* f. *Sabe*. dicuntur & المنادر *Monadari*, & المتندر *Familia Mondari*.

4 رقاش *Amrus Adi* filius è *عدي* *Rakash* *Fodaimæ* sorore, qui avunculi sui cædem ut ulcisceretur, dolo *كفاير* *Kofairi* cujusdam, qui *Fodaimæ* servus fuerat, obtinuit. Hoc pacto. Præcisi *Kofairo* volenti nares, & tergum flagellis laniatum, quo melius se in gratiam *Zobe*, quasi *Amro*, à quo tam indignè tractatus fuerat, summopere infensus, insinaret, atque ita opportunitatem nactus vindictam de ea sumeret. Quod & lecie, mercium (quibus importandis à *Zoba*, quæ fidem ipsi adhibuerat, præfectus est) prætextu, hominibus armatis quos cistis incluserat, in ipsius arcem, introductis; cujus

* من رقع
بن جذيمة
† *Aljannab*. و
Scholiast.
جذيت

facti memoria ne periret cautum est proverbio
 افقدت ابني كوجار ناسوم i. e. *Ob causam aliquam ab-*
scidit sibi Kojarr nasum. Est & ab *Amro* proverbium
 الطوق كبر عمرو i. e. *Major est Amrus*
quam uxorque indignatur.

5 امرؤ القيس *Amriol' Kais, Amri filius: cui cog-*
nomen البدا Albada, i. e. الاول Primus.

6 عمرو *Amrus, Amriol' Kaisi filius: Floruit regnan-*
te apud Persas Saburo Dil Aftas سابور ذي الاكتاف
 i. e. *Sabur, Scapularum Domino (qui inde dictus quod*
*Arabum, quos devicerat, * scapulas abscinderet, (non*
quod ipse latis humeris præditus esset, ut autumat
doctissimus Schichardus.) Mater ipsi fuit مارية, cujus
inaures in proverbium abiire قوطا مارية inanes
Maria.

7 اوس *Aus, Kalami قلام filius, Amalekitai*

8 Alius quidam ex *Amalekitis arurup* & deinde
 reverso ad *Lachamidas* regno.

9 امرؤ القيس *Amriolkais, Amri filius, cogno-*
minatus المحروق Almohrek, i. e. Ustor, quod primus
fuerit qui fontes igne cruciavit. اول من عاقب
بالنار

10 النعمان الاعور *AlNooman alawar i. Luscus*
Amriol' Kaisi filius, qui cum annos triginta regnâ-
set, ترهد وخرج من الملك i. e. Rerum mundana-
rum curam abiecit & regno se abdicavit, dicens
اي خير في ملك اخره الي فداق i. e. Quid pro-
dest regnum, quod cerò periturum est? Factum hoc
regnante apud Persas, بهرام جور Bahram Iarr
Tazdejerdi filio. Condidisse fertur AlNooman iste
decantatas

decanatas Arabum Carminibus & Proverbiis arces
 الخورق *Chavarnak*, & السدير *AlSadir Chamarnaki*
 opitex سنمار *Senemmar*, ab eo de arcis quam struxerat
 fastigio præceptus datus Proverbio ansam dedit,
 جزا سنمار *Senemmar pramim*, testibus *AlFau-*
hario, *AlFirazabadio*, *Safioddino*, & *Almidan-*
io.

11 المنذر *AlMondar*, *Noomani* fil. regnavit im-
 perante *Persis Phirauzo Yazdejerdi* filio.

12 الاسود *AlAswad*, *Almondari* fil. Hic *Gassa-*
nidas, Arabes scil. Syria incolas, bello superavit, mul-
 tosque à Regia ipsorum familia captivos cepit: tra-
 dunt alii (referente *Ahmed Ebn Yusuf*) prævaluissè
 ipsi *Gassan*: atque ipsum interemisse: tempore item
Phirauzi.

13 المنذر *AlMondar*, *AlAswadi* frater.

14 علقمة النيملي *Alkamah AlDamyali*, est au-
 tem ديميل *Damyal*, familia quædam *Lachmi-*
darum.

15 امرء القيس *Amriol Kais*, filius *Noomani*, fil.
Amriolkais olMohrek; hunc eum esse qui *Senemma-*
rum de arce quam ipsi struxerat præcipitem de-
 jecit, voluit *Abul Feda*, *AlFannabius*, & *Ahmed Ebn*
Yusef.

16 المنذر *AlMondar*, *Amriolkais* filius, cujus ma-
 ter nomine ماويش *Mawish*, *Ausi* filia, ob insignem
 pulchritudinem cognominata est ما السما *Maos-*
samai, i. e. Aqua Cælestis: unde & ipse *AlMondar Ebn*
Maissamai audiit, & posterii ejus بنو ما السما *Filii*
 aqua cælestis: quæ appellatio Regibus hisce *Eracen-*
sibus communis est cum iis qui in Syria regnarunt,
 teste *AlFauhario*; ita scilicet denominatis à patre
 suo

suo ابو عامر *Abu Amir Ardiensi* (qui & *Amri Mazikia* pater) qui *Mossamai*, seu *Aqua Caelestis* dici meruit, لانه خلف منه i. e. quod vices ejus, popularibus suis annonæ caritate oppressis, suppleret, vel (ut loquitur *Allanabius*) كان يقم ماله مقام القطر (عطا وجود) quod liberalitate ac beneficentiâ suâ opes suas pluvia loco substitueret, seu opibus suis largiter in ipsos erogatis pluviae defectum compensaret. In locum autem *Almondari* istius regno pulsus suffectus est, à *Cesra* (seu *Chosroe*) *Kobado Persarum* Rege, *AlHareth*.

17 الحارث *AlHareth*, *Ebn Amri Cendensis*, quo deinde pulso *Almondarum* restituit *Anusherwan Kobadi* filius. Cujus rei causa fuit quod *Mazdaci* cujusdam impurissimi nebulonis hæresin, quam amplexus est *Kobad*, sequi noluerit *Almondarus*, nec *AlHarethum* eam amplexum pati *Anusherwan*. Digna est relatu historia quæ apud *AbulFedam* in vita *Anusherwani* occurrit, quæ ut intelligatur præmittendum quod in vita *Kobadis* de *Mazdaco* ejusque doctrina refert : ipsum sc. se Prophetam mentitum præcepisse hominibus بالتساوي في الاموال وان يشتركوا في النساء لاهم اخوة لاب وام انه و هو i. e. ut opes & uxores communes haberent, nepote qui fratres essent iisdem parentibus *Adamo* & *Eua* geniti. Si quidem (ut refert *Sharestanius*, qui eum ejusque sectas inter *Manichaorum* sectas numerat) cum omnia inter homines dissidia, odia & bella tolli vellet, quæ plærumque بهيج النساء والاموال i. e. *Mulierum* & opum causa oriri videret, non aliter, qualem sibi finxit pacem stabiliri posse autumavit, quàm si ea quæ unuquisque sibi maximè propria ducit, omnibus communia

communia faceret eodem modo quo se habent
 الماء والنار والكلاب i. *Aqua, ignis, & gramen*. Mag-
 no hominum malo in sententiam suam traxerat Im-
 postor iste, *Kobadem Regem*, cui cum successisset me-
 lior patre filius *Anusherwan العادل* i. e. *Iustus* cog-
 nominatus, professus est suis duo se Deo vovisse, si
 ad Imperium perveniret, peragenda. Primum sc. se
Mondari familiæ regnum *Hira* restitutum; alterum
 se *Mazdaci* affectas, qui rerum statum penitus turba-
 verant, è medio sublaturum. Regerente *Mazdaco*, qui
 solio ipsius adstitit, Tantùmne hominum multitudi-
 nem morte afficies? Erit hoc *فساد في الارض deso-*
lacionem terra accersere, cui reparandæ non perdendæ
 præfecit te Deus; Heus impurissime Homuncio (in-
 quit Rex) annon meministi quòd cum à *Kobade* pe-
 tiisses ut copiam tibi cum matre mea pernoctandi fa-
 ceret, atque impetrasses, ego tibi occurrens ac pe-
 des tuos deosculatus (cujus osculi foetor adhuc nares
 occupat) non destiterim rogare donec à te obtinuerim,
 ut ab eâ absterneres? Ita est, respondit *Mazdacus*.
 Occidi ergo eum jussit Rex, atque occisi cadaver
flammis tradi, affectas item ipsius è medio tolli, ut &
Manichæos, quo antiquam Magorum sectam stabili-
 ret: ita rebus in ordinem redactis, & unoquoque
 opes uxorem ac liberos suos sibi habere jussit, datiq;
 illis qui à *Mazdaci* Venere promiscuâ geniti fue-
 rant, legitimis uxorum maritis in vernas, imperii sta-
 tum qui in ruinam vergere maleficorum istorum ne-
 quitia coeperat, in integrum restituit. Illorum qui
Mazdaco adhæserunt hic erat (referente *Ahmede Jo-*
sephi filio) prætextus *نحن قسم بين الناس*. Nos res inter
وزد علي الفقرا حقوقهم من الغنيسا
 L *homines*

Adverb. *Fi-
 li meretricis*

إفساد
 الخبيثة

homines equaliter dividimus: Nos pauperibus, quæ illis à divitibus debebantur, restitimus. quo obtentu, كانوا يدخلون علي للرجل فيقتلوه علي أمواله وديارهم i. e. quemlibet liberè invadentes, ipsi opum vel mulierum causâ vitam eriperent.

18 عمرو Amrus, Al Mondari filius, cognominatus ضرب الحجر Modret ol' hajarab, ac si dicas Lapillos sumptuos scil. وصرامة لشدة ob summam ejus audaciam, & robur invictum teste * Alfanbario, dictus alias بن هندي Ebu Hend, à matre Hendâ. anno regni ejus octavo natus est Mohammedes.

19 قابوس Kabus, Amri frater: quem tamen volunt alii non regnâsse, sed quòd. Regis & filius tuerit, & frater, eodem ipsum titulo insignitum.

20 المنذر Al Mondar, ipsius itidem frater.

21 النعمان Al Nooman, Al Mondari filius, qui ابو قابوس Abu Kabus cognominatus est: hic est (inquit Abul Feda) النبي قنصر i. e. Qui Christo nomen dedit. Causâ ejus ad Christum conversionis hanc narrant Arabum* historiz. Al Noomano isti amici, seu compotatores bini erant, quos aliquando ebrius vivos (vino tantum somnòq; sepultos) sepeliri jussit. Facti autem, cum à vino expergisceretur, penitentia ductus, in veteris amicitiz memoriam tumulum illis condidit, ac duos sibi dies statuit, quorum alterum يوم حوس i. e. Diem tristitia, alterum يوم نعيم Diem lætitia appellavit, hac lege in perpetuum observandos, ut si die qui tristitiz dicatus fuerat, cui-piam profectus occurreret, fuso ipsius sanguine tumulum istum tingeret; si eo qui lætitz, muneribus onustum dimitteret. Die igitur tristitiz cum ei occurreret

* In ضرب

* Al Midani, & Ahmed Ebn Yusuf.

curreret *Taiyensis* quidam (à quo benignè quondam, cum venatu defessus & a Comitibus divulsus in ipsius iugurium incidisset, exceptus fuerat) quem nec dimittere voluit contra morem dici, nec interficere salvo hospitii jure (cujus observantissimi *Arabes*) poterat, ita utrique satisfaciendum putavit ut miserum, Vade dato, qui, nisi post elapsum annum certæ neci destinatus rediret, ipsius vice mortem subiret, opibus quibus familiæ sui jacturam compensaret, ditatum, remitteret. Vadem se sistit, misericordiâ, erga peregrinum, & de Rege tam bene meritum, commotus, ex aulicorum præcipiis quidam. Cum advenisset igitur dies qui spatii concessi ultimus erat, nec dum rediisset *Taiyensis*, Rex, servi morte hospitem non invito redempturus, aulicum ad mortem poscit. Nondum elapsum esse tempus, quod non nisi vesperâ terminandum esset, clamitant qui adstant, debere adhuc expectari *Taiyensis* adventum, qui & dum hæc aguntur advenit. Miranti Regi Viri constantiam qui se morti, quam vadis periculo effugere poterat, libenter offerret, ac quid illum promissi adeo tenacem faceret, ut ejus servandi gratiâ vitæ alienæ majorem quàm suæ rationem haberet roganti, respondit ille, Ira se religionis quam profiteretur præceptis edoctum. Quærenti rursus, Quænam esset ista religio: Christiana, inquit. Rex ergo cum fidei Christianæ dogmata sibi exponi petiisset, eam amplexus ac *Taiyensi* & Vade vivere jussis, barbarum, cui insueverat, morem penitus abolevit. Unâque cum ipso in *Christum* crediderunt, *اهل الحيرة اعمون* Omnes *Hira* incola, teste *AlMiradano*: at nec tum primum *Christianismum* *Hircensibus* innotuisse, nec *AlNoomanum* primum

ex illis qui imperium ibi tenuerunt, *Christo* nomen dedisse discimus ex *AbulFeda* in Geographia sua, ubi *Hira* urbem describens hæc habet, وكان منازل ال نعمان بن المنذر وبها قصر المنذر بن امرء القيس وبنى بها الكنايس العظيمة
 i. c. Fuitque sedes familia *AlNoomani Ebn il Mondari*, atque in ea fidem Christianam amplexus est *Al Mondar Ebn Amr il Kaisi*, & Ecclesias magnas in ea struxit. *Al Mondarus* autem iste *AlNoomani* nostri avus fuit. Porro ab *AlNoomano* isto *Tulipe* apud Arabes nomen ceperunt, qui quod eas magni fecerit & communes esse primus vetuerit, dictæ sunt شقايف النعمان Flores variegati *AlNoomani*. Hic cum annos 22 regnasset à *Cosroe Parwiz* occisus est, ac translatum deinde *Hira* regnum à *Lachmidis* ad *Aiyasum Taiyensem*.

22 *Aiyas*, sexto Regni ejus mense Prophetam agere cepit *Mohammedes*.

23 *Zadawaib*, *Mahani* filius *Hamdanensis*.

24 المنذر *Almondar*, filius *Noomani*, s. *Mondari*. f. *Mondari*, f. *Maissamasi*, المغرور *AlMagrur* appellatus. qui *Hira* imperavit usque dum eam occupaverit *Chaled Ebn ulwalid*. Duravit autem *Mondarorum* qui ذنر ال seu posterii *Nadari Ebn Rabia* censentur, regnum, teste *Ahmede*, annos 622. menses 8. Fueruntque عمالاً للكاشرية على عرب العراق مثل ما كان ملوكي غسان عمالاً للقيصرة على عرب الشام i. c. Praefecti Arabibus *Eracensis* à *Cesrais*, seu *Perfarum* regibus, ut Reges *Gassanii Arabibus Syria* à *Casaribus*. Sic *Procopius* Ἀραμίων τῶν ἐπὶ τῆς περσίας, *Areibam* vero τῶν ἐπὶ περσίας σαρχηγιῶν. Regem vocat, in *Persiciis* apud *Photium*. Obiter autem hic notare liceat

ceat quid de ista Regum *Persia* appellatione, كسرى
Casra, sive *Cesra* sc. observârunt doctissimi Gramma-
 tici *Alfaubarius* & *AlFirauszabadius*, esse scil. معرب
Arabicum factum, seu ad linguæ *Arabica* normam for-
 matam à *Persico* خسرو *Chosrau*, quod sonat (inquit
AlFirausz:) واسع الملك i. e. *Late Regnans*.

Quatuor autem eorum, qui in *Perside* ante propa-
 gatam *Mohammedis* sectam regnârunt, ordines statu-
 unt *Arabum* historici, quorum primus est البشردانية
AlPishdadarum, quia scil. appellatio illis communis
 erat بيشردان *Pishdad*, quod sonare dicunt اول سيرة
 العدل i. e. *Primus cursus* (seu viæ, vel sectæ) *justitia*.
 at in margine illius quo usus sum *AbulFeda* exempla-
 ris annotatum reperio, esse تفسيره *Interpretationem*,
 seu significationem ejus كثير العدل *Abundans justitia*,
 بيشر Pish, sc. *Multum*, دان *aquitatem* denotare,
 Secundus الكياندية *Caianiorum*, quorum scil. nomini-
 bus (teste *AlFannabio*) præmitti solebat كى quod
 * عظيم i. e. *magnus*, sonat. ut كى قباد *Cai Kobad* qui
 eorum primus &c. Eorum ultimus, *Darius* qui ab *Alex-*
andro victus. Tertius الاشغانية *Ashganiorum*, seu *Ash-*
ganidarum, qui à patre (ut videtur) اشغان *Ashgan*
 denominati, cujus filius اشغا *Ashga*, primus est de quo
 aliquid memoriæ proditum est. Quartus الكاسرة
Cesraorum, seu *Chosraorum*, qui sc. communi *Chosrau*
 appellatione gaudebant, qui idem & العساسانية
Sasanida, ab avo ipsorum ساسان *Sasan*, denominati.
 Sed ad *Arabes* nostros revertendum.

* In nomen-
 cl: *Persico-*
Turc. كى
 redditur
 پاشا
 Basha.

ملوك الغسان *Reges Gassanii*.

Erant hi à *Casariibus*, *Arabibus* *syria* præfecti, ori-
 gine

gine *Tamanenses* ex *Aedensium* familia, unde inundatione الروم sæpius memoratâ, migrare coacti, sedem ad aquam in *Syria* quæ *عسان* *Gassan* appellata est fixerunt, atque inde denominati sunt. Ante eos *Syriam* occupârunt *Arabes* الضجاعة *AlDajaamii* dicti, *Salihenses*, quibus illi fugatis, ac regibus eorum occisis successerunt.

1 جنة *Jafnah*, f. *Thaalaba*, f. *Amri*, fil. *Maxikia*, cujus imperio, occisis Regibus *Salihensibus*, submiserunt se *Arabes Kodaenses*, & qui in *Syria* *Damascena* erant *Graci*, الروم

* Sen, vicos.
عدة الدجور

2 عمرو *Amrus Jafua* filius: qui in *Syria* multa struxit * Monasteria veluti دير خالد & دير ايوب & دير هند &

3 ثعلبة *Thaalabah*, *Amri* filius.

4 الحارث *AlHareth*, leu *Aretas*, *Thaalaba* filius.

5 جبلة *Jabalab*, *AlHarethi* filius.

6 الحارث *AlHareth*, *Jabalab* filius.

7 المنذر الاكبر *AlMondar AlAcbar*, i. e. *Maximus*, *Harethi* filius.

8 النعمان *AlNooman*, *AlMondari* frater.

9 جبلة *Jabalab*, ejusdem frater.

10 الالهيم *Alham*, eorundum frater.

11 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

12 حنة الاصغر *Jafnah alAsgar*, i. e. *Minor*, *AlMondari Alachari* filius; Hic urbem *Hiram* incendit, inde ipsius posterum المحرق ال i. e. *Familia incendiarii* dicti.

13 النعمان الاصغر *AlNcoman alAsgar*, ipsius frater.

14 النعمان *AlNooman*, f. *Amri*, t. *AlMondari*, volunt

volunt quidam patrem ipsius *Amrum* regem non fuisse.

15 جبلة *Iabalab*, *Alnoomani* filius, hic cum *AlMondar* *Majiffamai* f. bellum gessit.

16 النعمان *Alnooman*, *Althami* filius.

17 الحارث *Alhareth*, ipsius frater.

18 النعمان *Alnooman*, *Alharethi* filius.

19 المنذر *Almondar*, *Alnoomani* filius.

20 عمرو *Amrus*, ipsius frater.

21 حجر *Hajar*, eorundem frater.

22 الحارث *Alhareth*, *Hajari* filius.

23 جبلة *Iabalab*, *Alharethi* filius.

24 الحارث *Alhareth*, *Iabale* filius.

25 النعمان *Alnooman*, *Alharethi* filius, qui & ابو كرب *Abu Carb*, & قطام *Kotam* appellatus.

26 الأبهام *Albam*, *Iabala* filius, qui & *Tadmori* Dominus.

27 المنذر *Almondar*, ipsius frater.

28 شراحيل *Sbarabil*, eorundem frater.

29 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

30 جبلة *Iabalab*, f. *Harethi*, f. *Iabale*.

31 جبلة *Iabalab*, *Althami* filius, qui Regum *Gassaniorum* ultimus, sub *Omaro Chalifa Mohammedi* nomen dedit, deinde *Constantinopolim* petiit, ubi se *Christianum* professus est. De spatio quo regnarunt *Gassanii* in *Syria* dubitatur, Quidam annum 400 fuisse aiunt, alii 600. Multi ex iis *Harethi*, seu *Arctæ* (ut Græcè & Latine effertur) dicti, at omnes *Arabum* *وَأَرْتَا* *Arctas* appellatos, quod asserit *Scaliger*, ab *Arabibus* observatum nondum reperi.

Scholias in epist. *Ebn Abduni* paulò aliter quàm

Abul Fida

* Male in
exempl. quo
usque sum le-
gitur,

سبعون
وثلثون

AbulFeda, &c. Primus (inquit) Regum Syria fuit
الحارث *AlHareth*, f. *Amri*, f. *Amert*, f. *Haretha*, f.
Amrillkau, f. *Mazeni*, f. *AlAzai*, &c. qui & ابن ابي
شمر *Ebn Abi Shamer* appellatus. Successerunt ipsi
in imperio * سبع وثلثون 37. Reges, spatium au-
tem quo regnarunt erat annorum 616, usque ad ulti-
mum ipsorum جملة *Iabalab*, qui imperante *Omaro*
Christianismum amplexus est. Quod si ita se habeat,
ac *B. Paulus* anno Christi 34. (ut *Sethus Calvis.*) per
Damasci munimenta in sporta demissus sit, *Omar* au-
tem anno 634. imperare coeperit. erit *Aretas* iste cu-
jus mentio 2 *Cor.* 11. 32. è prioribus familiae *Gassania*
regibus, forsan primus iste *Harethus*.

ملوك جرهم *Reges Iorhamida.*

Regnante *Yaarebo* in *Yaman*, regnavit in *Hejaz.*

- 1 جرهم *Iorham*, ipsius frater.
- 2 عبد يالمك *Abd Talik*, *Iorhami* filius.
- 3 جرشم *Iorsham*, *Abd Talili* filius.
- 4 عبد المدان *Abdol Madan*, *Iorshami* filius.
- 5 نقيلة *Nogailab* (vel forf. نقيلة *Nakilab*, vel
نقيلة *Nophailah*. *Abdol Madani* filius
- 6 عبد المسيح *Abdolmasibi*, *Nogaila* filius.
- 7 مضاى *Modad*, *Abdol Masibi* f.
- 8 عمرو *Amrus*, *Modadi* f.
- 9 الحارث *AlHareth*, ipsius frater.
- 10 عمرو *Amrus*, *AlHarethi* filius.
- 11 بشر *Basbar*, ejus frater.
- 12 مضاى *Modad* f. *Amri*, t. *Modadi*.

Cum

Cum *Jorhamidis* istis affinitatem contraxisse perhibent *Ismaelem*, ductâ in uxorem *Modadi* filiâ; eosdem ab ipsius posteris sedibus pulsos *Johainam* se contulisse, ubi post varios casus irruente tandem aquarum diluvio obiit atque absumpti sunt. *Alfannab.*

ملوك كندا *Reges Cenda, seu Cendini.*

1 حجر *Hojr*, qui dictus est *اكل المرار* *Acelol-morar*, i. e. *Comedens almorar*, (quæ fruticis amari species est.) appellationem sortitus à dictorio uxoris ipsi infensæ, quæ eum *Camelo* fruticem istum depascenti assimilavit, quod scil. (ut monet *AlFirauszabadius*) contractiora ei essent labia quam ut dentes absconderent, Inde & posteris ejus *بنو اكل المرار* *Filii AcelolMorar* audiunt. v. *Al-Jaubarium*. Nomen *كندا* *Cenda*, (à quo *Cendini* seu *Cendenses*.) fuit *ثور* *Thaur*, è posteris *Cahlani* f. *Saba*. Quod ad populi autem statum, antequam imperaret illis *Hojrus*, Erant (inquit *AbulFeda*) *فاكل القوي* *Beğir* *ملك* i. e. *Rege destituti*, ac devorabat potentior *infirmum*, quibus malis regis beneficio liberati sunt.

2 عمرو *Amrus*, *Hojri* filius, *المقصور* *AlMaksur* appellatus (quasi *Contractum*, seu *Abbreviatum*, dicas) scil. *ملك ابيه* *علي* i. e. Quod regno patrio contentus fuerit, atque intra ejus limites se continuerit.

3 الحارث *AlHareth*, *Amri* filius. Atque hæc ille est quem *Kabades*, quod *Mazdaci* sectæ adhereret, pulso *AlMondaro*, *Lachmensibus* præfecit, ac iterum præfectura deiecit *Anusherwan*, restituto *AlMondaro*. Hostes qui ipsum insequerentur fugiens se ad *نبار*

كلب *Diyar Calb* recepit, ubi tandem esse desiit. de modo quo periit dubitatur.

Præfecit autem *AlHaresb* iste nris *Bani Asad* filium suum حجر *Hojrum*, aliisque tribus alios è filiiis suis. sc. *Beero Ebn Wayel* شراحيل *Sharahilum*, *Kais-Gilano* معدي كرون *Maadi-Carbum*, *Taglabo* & *Al-Nemro* سلمة *Selmam*. *Hojrus* iste pater fuit امرء القيس *Amrii Kaisi*, Poëtæ celebris. Imperavit ad tempus *Asadenfisibus*, quos cum, ob insidias ipsi structas, durius aliquando tractasset, ab ipsis demum astu interfectus est. Quo audito auxilium contra eos petiit *Amriolkais* à tribus *Beer* & *Taglab*, atque impetrato, ipsos fugavit. Postea autem dissipatis præ metu *AlMondar* quas habebat copiis, ipse ab his ad illas è tribus *Arabum* subinde se contulit, donec tandem *Casarem*, opem petiturus, accesserit, atq; ab eo reversus in ditione *Græcorum* prope *Ancyram* diem obierit. Quod autem dicant nonnulli Imperatorem illi veste veneno imbutâ mortem conciliasse, sibi videri ait *Abul-Feda* الخرافات من i. e. *inter aniles fabulas*, seu res planè confictas numerandum. Porro Regibus *Gendinis* accenset *AlFiranzabadius* أم القطام *Ebn Ommil' Kotam* quendam.

عدة من ملوك العرب متفرقين

Reges Arabum diversi.

١ عمرو بن لحي *Amrus*, *Lahii* filius, è *Cablari* posteris. Imperavit *Hejaz*. frequens ejus in *Arabum* antiquiorum historia mentio. Eo oriundos se prædicant *Chozanenses*, esse se sc. posteros *Caabi* filii *Amri*.
atque

atque hic est qui primus Idola in *Caabam* invexit, & *Hobalum*, *Afaphum* & *Nayelam*, de quibus plura loco suo (Deo volente) dicturi sumus, *Arabibus* colenda obtulit.

2 زهير بن الحباب *Zohair, Ebnol Habab, Ebnil Hobal, Calbensis*, qui الكاهن i. e. *Ariolus*, ob miram ingenii sagacitatem, appellatus est. *Uaxpōβi* fuit, ac multis victoriis celebris. Assumptis secum *Kodaensibus, Bani Gafan*, seu *Gafanidas* bello aggressus est, quod sibi *Asylum* ac locum, instar ejus qui *Meccha* est, sacrum conderet. Cum *Abraham al Ashramo* Elephanti domino amicitiam coluit. Tandem nimiâ vini meraci ingurgitatione mortem sibi conciliavit.

3 كوليب *Colaib Ebn Rabia, &c.* cui nomen *وآبل Wayel, Colaib*, cognomen. *بنو Bani Maad*, seu *Maadenis* imperavit. Tantâ fuit superbiâ ut nec venatu capi feras in locis sibi vicinis pateretur, nec una cum *Camelis* suis aequatum duci aliorum *Camelos*, nec accendi ad ignem ipsius, ignem. [vel, juxta ipsius ignem, لا بوقن نارمع نار]. A *Fassaso* tandem interfectus est, sc. quod ipse *Camelæ* سراب *Sarab* dictæ, quam in loco à se aliis interdicto pascentem inveniret, ubera sagittâ transfixisset. Erat *Camela* cujusdam quem hospitio exceperat *باسوس Basus, Fassasi* amita. Factum hoc cum belli diuturni, annorum sc. 40. causa fuerit, in proverbii dicunt اشام من ساري i. e. *Ominis magis infausti quam Sarab.* & اشام من ساري *Ominosior Basuso.* Liceat hic obiter notare morem Regum & eorum qui plus cæteris olim apud *Arabes* pollerent, locis & pascuis quæ sibi propria esse voluerunt aliis interdicens. ita memorant *Al-Isabrisius* & *AlFiranzabadius* حجاج *Regum Ya*

manensium i. e. Loca quæ sui tantum juris esse voluerunt, كان لكل واحد حمي لا يرعاه غيره, i. e. Erat unicuique eorum locus aliis interdictus, in quo nemini præter ipsum pasci liceret. Quod tamen non ab *Yamanensibus* solum factitatum, sed & aliâs in usu, quos autem sibi limites præscriberent, & quâ lege, ita nos docet *Ebnol Athir* كان الشريف في الجاهلية انا ذل ارضاني حية استعويح كلبا فحمي مدعي عواء الكلب لا يشركه فيه غيره وهي يشارك القوم في شايبر ما يرعون فيه i. e. Mos erat temporibus ignorantia, ut cum Princeps sedem apud tribum aliquam figeret, canem ad latrandum compelleret, & totum illud terra spatium quo audiri posset latratu canis, sibi proprium esse iuberet nec aliis cuiquam permissum, cum ipsius interim gregibus quæcunque essent populo pascua liberè pervagari liceret.

4 *Mohalhel Ebn Rabia*, Colaibi trater, qui convocatis *Taglabensium* familiis, bellum cum *Berecensibus* gessit, quo fratris mortem ulcisceretur.

5 *Zohair Ebn Fodaimah*, *Zohair* بن جديمة, Erat isti à tribubus *Hawazensium* vectigal, quod quotannis in celebri Arabum foro *Ocadh* accipere solebat. *A. Chaledo* quodam occisus est, qui cum deinde ad *AlNoomanum Amrikaisi* filium *Hira* Regem confugisset, atque ab iplo in tutciam receptus ab *Al. Haratho* quodam qui eum insegurus est, clam interceptus esset, causa fuit multorum bellorum.

9 *Rex Kais*, *Zohairi* filius. Dominus hic fuit Equorum celeberrimorum *Dahes* & *Gabrah*, quibus cum cursu, provocante *Hadisa* quodam, cum duobus aliis pignore 100. Camelorum contenderet, ortum

ortum inde diffidium diuturni & notissimi apud *Arabes* belli causa fuit. Rex *Kais* juxta quorundam sententiam, demum pœnitentiâ ductus religionem *Christianam* amplexus est, & *Ammanum* profectus, *ترهب* Monachus factus.

Atque hi sunt quos recensent Historici *Arabum* antiquorum Reges; qui tamen omnes qui ubique apud eos regnarunt minime recensuerunt, sed eos solum *من اشتهر ملكه و عرفت مملكته* (ut loquitur *Abmed Ebn Yusuf* c. 17.) i. e. quorum & celebre fuerit regnum, & ubi regnaverint notum.

Non est hic animus in ea quæ passim apud Scriptores *Græcos* & *Latinos* occurrunt, harum rerum vestigia inquirere: ad pauca saltem quæ in promptu sunt digittum intendere liceat. Scribit *Philosorgius* l. 3. historiae Ecclesiasticæ (cujus indicium debeo Clarissimo & Doctissimo viro *Gerardo Langbainio* S. Th. Dni, & Collegii Reginensis apud *Oxontenses* Præposito, qui ex eo à *Photio* excerpta antequam ederentur, manu propriâ è Bibliothecæ publicæ codice MS. transcripserat) *Theophilum* olim, primùm *Constantini*, deinde *Constantii* nomine legatione functum ad eos qui olim *Sabei*, tunc temporis *Homerita* vocabantur (quos *Ceturâ Abrahami* uxore oriundos, & è quibus fuisse eam quæ *Salomonem* adierit, reginam asserit) cum qui tum genti præerat ad Christi fidem amplectendam hortatum ab ipso obtinuisse ut tres Christianis Ecclesiis in regione ista extrueret, unam in ipsa regionis Metropoli *Tasaro*, i. e. *طغار*: alteram in *Romanorum* Emporio *Adane*, i. e. *عدن*: tertiam in Emporio *Persarum* quod sinus *Persici* ostio adjacet. Quo *Hamyaritis* imperante hoc factum sit, cum Regis nomen silentio

tio præterierit, omnino incertum est.

Mavia, *Arabum* reginæ frequens apud Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores mentio. at cui genti præfuit? In regum certe *Hirensium* serie foemina percelebris hoc nomine occurrit, *AmvilKaisi* regis 14^{ti} conjux, *Almondari* 15^{ti} mater, at ut eam esse, cujus meminerunt Historici, credamus, non fert annorum ratio cum eam sub *Valentiniano* collocent, hæc autem ad *Justiniani* tempora propius accedat. *Almondarius* enim ipsius filius is videtur cujus in bellis inter Imperatores *Romanos* & *Kobadem* ac *Annshermanum* (quem titulo pluribus communi, *Cosroem* vocant *Græci*) *Persiæ* reges; mentio, ac idem forsitan ad quem missum à *Justiniano* legatum scribit *Gregorius* noster his verbis
 وفي هذه السنة وجه يوسطينيا قوس وقد
 الي المنذر ملك العرب لمصالحة لانه كان
 غزا الروم وخرب وسبي وكان سبب الفتنه
 بين العرب والروم اضطهاد الملك يوسطينيا قوس
 الابناء القايلين بالطبيعة الواحدة لان النصارى
 العرب يوسيد ادما كانوا يعتقدون اعتقاد اليغاقيه
 ❖ لا غير . i. c. Eoque anno (sc. 7° imperii sui) mi.

si *Justinianus* (i. *Justinus*, nam & hunc *Justinianum* vocat, atque ita tres ordine recenset *Justinianos*) legatum ad *Almondarum* regem *Arabum*, ut pacis cum eo foedera sanciret, quoniam ille *Romanorum* ditionem hostiliter invaserat, eamque vastaverat, ac multos abduxerat captivos. causa autem inter *Arabes* & *Romanos* dissidii erat, quod persequeretur Rex *Justinianus* patres illos qui unam in *Christo* naturam assererent, cum qui tunc temporis erant apud *Arabes* *Christiani* non aliam quam *Isacohitarum*

v. *Euagr.*
 l. 4. c. 13.

Iacobitarum confessionem amplecterentur.

Quis autem à *Iustino* missus ad *Almondarum* fuerit è *Nonnos* apud *Photium* excerptis discimus, *Abramum* sc. *Nonnos* patrem. *Mawiah* ergò ista quæ sub *Valente* & *Valentiniano* floruit, alia erit ab ista quæ *Almondari* mater. Non dissimili ramen de causa & illa olim & postea *Almondarus* infenso in partes *Romanas* animo fuit; ob *Christianos* sc. qui ejusdem cum *Arabum Christianis* sententiæ fuerant, durius tractatos. hac autem differentiâ, quòd sub *Mawiah* *Arrianismi* fautores *Orthodoxos*, sub *Almondaro* *Orthodoxi Iacobitarum* hæresim amplexos persequerentur. Quæcunque autem fuerit *Mawiah* ista, ex eo quòd tunc temporis *Samocenis* imperâsse dicatur, argumentum sumit *Dositissimus* vir *Samuel Bochartus* sententiæ suæ confirmandæ regnâsse apud *Arabes* fœminas, eruditissimi operis sui, l. 2. c. 26. Adductis ab ipso testimoniis liceat & alterum è *Georgio Ebnol Amdi* addere, cujus hæc in vita *Reu* (quem *Argu* vocat) sunt verba

وفي أيام ارغن ملكة سبأ سنين كثيرة وصار النسوان يملكون بعدها ملكة
 i. e. *Diebus*
Argu multos annos occupavit femina Regnum Saba, & post eam regnarunt ibi femina usque ad tempus Salomonis filii Davidis. Quod quâ fide ab ipso traditum sit nescio. Aliter senserunt Auctores quos in texenda Regum *Hamyrensi* serie secuti sumus: illi enim unam tantum, *Belkù* nomine, quæ *Salomone* regnante floruerit, reginam memorant. Quod ad *Mawiam*, non alio jure quàm quod Regi nupta fuerat, rerum potitâ testantur qui eas ab ipsa post viri sui mortem admini-
 stratas

Lib. 6.
cap. 38.

stratas scribunt. Circa illud tempus refert *Sczomeres* gentem quandam *Arabum* universam ad religionem *Christianam* traductam à *Zocomo* ejus Principe. Quis fuerit Princeps ille nescimus. Nomen *Zochomi* non occurrit, nisi forsan *Zocomum* pro *Lachamo* positum suspicemur, ut ita aliquem ex *Hira* Regibus *Lachamis* designari putemus. Meminit *Nonnosus* alterius etiam legationis, quâ & ipse functus est, nomine *Iustiniani* Imperatoris ad *Kaisum* quendam *Aresa* nepotem, qui *Cendinis* & *Maadenis* præerat. Num forte is *Amriol' Kaisus*, *Hojri* filius quem & *Areta* nepotem fuisse & *Constantinopolim* petiisse ex iis quæ in Catalogo Regum *Cendinorum* dicta sunt, constat?

Quod refert *Evagrius* l. 6. c. 21. *Naamanem* quendam gentis *Scenitarum* tribunum gentilem adeo nefarium & sceleratum, ut propriâ manu homines *Dæmoniis* suis mactaret, ad sanctum accessisse *Baptismum*, forsan ad historiam istam *Alnoomani* filii *Almondari*, cujus in serie regum *Hirensium* meminimus, pertinet. Verùm non est (ut diximus) instituti nostri hæc longius persequi. Satis est nos bonâ fide quod apud *Arabes* superest de veteri Regum suorum memoria retulisse: quod si quæ apud alios occurrant, quibuscum ab iis tradita non adeo facile conciliari possint: liberum erit lectori utris potius fides adhibenda fuerit judicare.

P. 2. l. 18.

Urbani & Nomades] *Arabes* utrique appellati: hæc tamen differentiâ, quod urbium & pagorum incolæ العرب *Al Arab* audiant, Solitudinis vero الاعراب *Al Aarab*. illi أهل الحضر *Ahlol Hadar* i. e. *populus urbium seu oppidorum*: hi أهل البدن *Ahlol Badwi*, *populus*

populus deserti, & بدويون Badamiyon, vulgò Bedawini. Illi rursum (ut hic apud Gregorium nostrum, ita apud optimæ notæ Authores) اهل البحر Ahlol Madar, eodem sensu sc. Populus seu incola Urbium quæ البحر الدار dicuntur, à domibus forsan è مدر i. e. Into constructis, ut hi اهل الوبر Ahlol Wabar, quod propriè Populum pilorum sonat, sic à tabernaculis cognominati cilicis, ut loquitur Plinius, quodd scilicet in tentoriis è Camelorum pilis contextis degant; ita rationem reddente Ebnol Athir, وهو من وبر الابل i. e. desumpta est hac appellatio à pilis Camelorum, quoniam sibi domos è pilis Camelorum faciunt. Undè forsan melius nominis significationem explicabit vox [Scenita] Judæ [Nomades] vitæ rationem, quæ plurimum Camelis ascendendis, occupatur, indicat. Eisdem & aliàs اهل الحجر i. e. Populus Petra, seu petrarum & montium incolæ, cognominari docet Ebnol Athir. Observatu hic non indignum puto quod in Margine exemplaris secundi, de Arabum moribus annotatum reperio, esse sc. من خواصهم الحرب وسفك الدماء i. e. E proprietatibus eorum, bellum, & effusionem sanguinis, & amorem cædendi, & doloris illationem, & iræ, sive odii tenacitatem. Insuper hæc illis quasi à natura vitia, quomodo incrementum capiant, præsertim apud solitudinis incolas, unaque cum ipsorum corporibus nutriantur, num rectè nos docuerit, doctus apud eos medicus, ut judicent nostri, ipsius verba apponam.

Author libri شامل
شان

والذين يفتدون بالحوم الابل هم جفودون
ولذلك يكرهون الحجارة لاجل اعتدائهم
بالحوم

بالحوم الابل وعلة ذلك ظاهرة وهو ان دوام الاعتدال لا بد وان يحيل البدن الي كيفية ذلك الغدا فان من دوام الاعتدال بالاشيا الحارة لا بد وان يسخن مزاجه ومن دوام الاعتدال بالاشيا الباردة لا بد وان يبرد مزاجه وكذلك الحال في غير ذلك من الكيفيات فلذلك الذين يقتدون بالحوم الحمر الاهلية لا بد وان يستحيل مزاجهم الي مزاج شبيه بنزاج هذه الحمر ويلزم ذلك ان تكون احوالهم في البلاد وحواسمها جهة لاحوال تلك الحمر فلذلك كان الاعتدال يحكم الضان مجازا علي غيره من الاعدية الحيوانية لان هذا الحيوان ليس ينصب اليه خلق مذموم يكتسبه الانسان ولذلك ايضا حرمت لحوم كثير من الحيوانات لاجل رداء اعلافها ولذلك حرم اكل لحم السبع ونحوه مما له خلق خارج عن الاعتدال لئلا يستفيد الانسان ذلك الخلف باكله لجهته.

i. e. *Qui carnibus Camelorum vesci solent, odii tenaces sunt. Unde insitum Arabibus deserti cultoribus, hoc vitium, ideo quod Camelorum carnibus vescantur. Cuius rei causa manifesta est, quia sc. necesse est ut mutetur corpus ad qualitatem ejus alimenti, quo quis continuò nutritur: ita cum quis diu utatur alimentis calidis, fieri non potest quin calidum evadat temperamentum ejus: quòd si diu frigidis nutriatur, temperamentum ejus necessarìò frigidum existet. Eodem modo se res habet in cæteris qualitatibus; idèoque qui carnibus asinorum domesticorum*

ficorum vescantur, necesse est ut mutetur temperamen-
tum eorum in temperamentum, isti, quod huiusmodi asini
proprium est simile, quo fit ut hebetes evadant, aliisque
qualitatibus asinos istos referant. Atque hinc est quod
carne ovina magis quam aliorum animalium carnibus
vesci permissum sit, quia huic animali non attribuitur
qualitas aliqua vitæ digna, quam ejus esu acquirat
homo. Et ob eandem causam prohibita sunt multorum ani-
malium carnes, quod rebus sc. noxiis pasci soleant. Ideo
que interdicta est caro Leonum, aliorumque ejusmodi fe-
rarum, quarum natura aequalis temperamenti terminos
excedit, ne esu carniū earum, ejusmodi naturam &
ipse homo induat.

Religiones eorū diversa, &c. Colebat Hamyar solem. &c.]
Si quibus nominibus, aut quā specie, coluerint A-
rabes corpora ista coelestia, expressisset Author noster,
melius intelligeremus, quæ ab aliis de idololatræ
eorum cultu traduntur, ab his sono saltem diversa.
Ea, ut cum his conferri possint, paucis referemus: ac
primò quæ in Alcorano recensentur Idolorum nomi-
na, qualia in Surasol'Nojm. occurrunt, اللات *Allat*,
العري *Alozza*, & مناة *Manah*; quæ sub nomine
tœminino culta monent hæc verba الكور الذكور
i. e. Num vobis masculi erunt, & illi [Deo
f.] femina? Vobis filii, Deo filia? Vos qui filias ca-
lamitatis loco ducitis, easque vobis nasci ægrè fertis,
nec vivere finitis, Deo tamen adscribitis, & الته
Elahat, i. e. Deas appellatis? Angelos enim & Idola
quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel هياكل
i. e. Angelorum sacella esse, ac ab iis animari,
Dei filias vocabant, & quod apud Deum pro se inter-

cedere putarent, divinum illis honorem tribuebant. *Allat* sive *Allatit*, Idolum erat à *Thakifensibus* in *Tayef*, vel ut alii in loco dicto *Nachlah* cultum. Nomen illi à *لوي* *Laya* quod *Flectere*, *Inclinare*, incurvare, significat, quòd in eo colendo corpora flecterent, seu inclinarent, vel quòd statuas, vel sanum ipsius cultus & honoris gratiâ circumirent, seu dignum putarent, cui hic cultus adhiberetur. Alii nomen deducunt à *لت* *Latta*, *Miscere*; quòd qui Idolum erexerat, butiro, ac oleo permistis, peregrinos eò cultus gratiâ se recipientes cibaret: alii statuas ipsam in honorem cujusdam qui in *Tayef* peregrè venientes *سويق* i. e. *ptisano* Butyro permisto, excipere soleret, ac cujus mortui sepulcrum, honoris gratiâ, ambire solebant, erectam autumant. Hæc *AlZamacharius*, & *AlBidavius* in suis in *Alcoranum* commentariis. Aliud insuper thema assignant doctissimi Grammatici *AlFauharius*, & *AlFiranZabadius* sc. *لا* *Laba*, quod *obscure*, seu *occultum* esse denotat, item *Excelsum*, *Elatum* esse, unde quibusdam Deum *الله* *Allabo* appellari placet, & solem *الالهة* *Elahab*, quasi Dea, se. *لا رفاعة* ob *elationem* suam, inde si *اللات* *Allat* deducatur, erit forsitan quasi foemininum quod Masculino *الله* *Allabo* respondeat, & sonet *Deam*. asserit certè *AlFauharius* eam à quibusdam *Arabum* *الله* *Allab* vocari, mutata deinde literâ *h* in *t*, *Allat*. Dirutam *Allat* jussu *Mohammedis* anno *Hijra* 9 docet nos *AbulFeda*. Quod ad *العزى* *AlOzza*, sive *AlUzza*, Idolum erat (ut volunt quidam, referente *Allauharis*) tribubus *Korais* & *Bani Cananab*, (& quibusdam è *Bani Solaim* ut addit *Sbarestantus*.) ut alii *السمر*, quæ Arbor quædam, Tribui *Gatfan*, quam

هي صنباو
شجر
Idolum aut
Arbor *Al*.
Iannab.

primus

primus consecravit (teste *AlFiranzabadio*) ظالم
Dhalemus quidam, domo ei quam *Bofs* appella-
 vit, superstructâ, in qua sonus ab ingredientibus au-
 diri solitus. Missus à *Mohammede Chaledus* quidam ad
 Idolum hoc è medio tollendum, domum diruit, si-
 mulachrum, seu arborem * excisam † igne combussit,
 & Dæmonissam (ut referunt) passis crinibus, manû.
 que capiti, lugentis more, impositâ, inde egressam,
 & præ dolore exclamantem, gladio percussit. Quod
 cùm à se factum *Mohammedi* retulisset, Hæc (inquit
 ille) erat *AlFera*, jam non ampliùs in sæculum co-
 lenda. Hæc inter cæteros refert *AlFiranzabadius* de
 Idoli, & *hidrales* excidio in *Kamuso*, sive Oceano suo,
 ad vocem *عر*, qui tamen in themate *بس* à *Zohairo*
 quo iam, & domum *Bofs* dirutam & *Dhalemum*, qui
 eandem ad peregrinos à *Meccha* visenda averten-
 dos, & *Caaba* famam minuendam, dedicaverat, è me-
 dio sublatum tradit. Quod ad nominis originem, à
 potentiâ illi inditum, formæ est foemininæ *عر* quod
 robore supra alios excellentem denotat, quasi summè
 potentem, aut potentissimam dicas, quare & inter Dei
 nomina apud Arabes *العزیز* *AlAziz*, i. e. expli-
 cante *Ebnol'Athir* لا يغلب القوى الذي
 Qui omnes potentiâ superat, nec à quoquam supe-
 ratur, à themate *Hebrais* noto. Jam verò *مناة* *Ma-
 nah* (seu *Menesb*, ut in versione Alcorani Latina,
 Nomen erat (inquit *AlFauharis*) Idoli quod * a
 tribus *Hodails*, & *Chozab*, inter *Meccham* & *Me-
 dinam* colebatur. Idolum hoc *صخرة* i. e. *Petram*, seu
Saxum vocant *Alzamachsharius* & *AlBidavius*, à tri-
 bus modò indicatis, & (ut alii) à *Thakiso* cultum,
 donec tandem anno *Hejra* octavo (qui multis Ara-

An. Hejr.
8° v.

AlIannab.

قطرها *

Alzamach,

& *AlBid.*

أحرقها †

AlJanbar.

& *AlFir.*

* Ab *Auso*
& *Chofrajo*
(ut *Sharest.*
& *Abulf.*)
aliisque

بن سنان

بد دهنه

qui ejusdem

erant religi-

onis, ut au-

thor libri

Mosbatref.

bum Idolis fatalis fuit, referente *Alfannabio*) à Sa-
 do quodam demolitum fuerit. Nominis ratio duplex
 affertur, quarum prima deduci illud vult à verbo
منى *Fluere*, ob victimarum sanguinem apud ipsum
 effusum, teste *AlZamachshario*, vel (ut *AlBidawius*) eâ
 notione quâ idem valet ac *قطع* *S:indere*, quòd jugula-
 rentur coram eo victimæ. 2da Illud petit à *نو* *Naw*,
 quod stellas, quas in pluviis efficiendis vim habere
 putant indigitat, quòd scil. precibus coram eo fuis
 benigniorem Stellarum istarum influxum elici, &
 pluvias tempestivas impetrari crederent. Conferri
 cum hac Idoli istius appellatione poterit vox *מני*
Meni, quæ *Isaie* lxx. 11. occurrit, & Interpretes
 SS^z Scripturæ adhuc dubios tenuit. Verbis textus
 appositis, melius de iis quæ dicturi sumus iudicabitur.
 Sic ergò se habent *העורכים לגר שלחן והממלאים*
למני ממסך, quæ juxta interlinearem *Pagnini* versi-
 onem sonant ad verbum, *Parantes Jovi mensam, &*
implentes Meni libamen. Vulgat. *Qui ponitis fortuna*
mensam, & libatis super eam. Tremel: *Qui instruitis*
turma illi mensam, quisque impletis Numeris illis libamen.
 Hic ut genuinus vocis *מני* sensus habeatur, ad linguæ
Arabica usum recurrendum statuunt Docti, unanimi
 ferè consensu: quid ni & pari (ne majori, dicam)
 ratione inde de *Meni* iudicandum? esse sc. propri-
 um Idoli nomen. Quod de libatione illi fusâ dicitur,
 satis convenit cum eorum sententia. qui *מני* *Mena*
 nomen inditum à fundendi notione at tumant, & pul-
 chra est in iis, quæ proximè sequuntur allusio *מניתי*
אתכם לחרב *Et numerabo vos gladio*, jugulandos sc.
 (seu ut) effundatur sanguis vester. Quòd si, (ut vult
R. Moses, referente *Aben Ezra*. & cum securus *David*
Kimchi)

Kimebi) stellæ, seu constellationis nomen sit, vel etiam stellas seu constellationes plures complectatur, idem erit profus *منى* *Meni*, quod *مناة* *Manah*, illis qui nominis originem à *نوا* *stellam*, sive *constellationem*, cujus vi excitatur pluvia, denotante, petunt. *والله اعلم*. Eâdem ratione quâ nomen obtinuit Idolum hoc a *fuso* victimarum sanguine, appellatur etiam locus quidam *منى* *Mena*, ubi Sacrificia sua & hodie maectant peregrini *Meccam* visentes. His quæ è *Suratol Nojm* habuimus, addi possunt & alia è *Surata Noa*, Arabum Idola, qualia sunt *ون* *Wadd*, *سوا* *Sawao*, *يعقوت* *Yaguth*, *يعوق* *Yauk*, *نسر* *Nasr*. Fuisse hæc idola antiquitus culta etiam ante diluuium, postea vero ab Arabibus recepta, & pro Sacris habita. *Waddum* scil. à tribu *Calb*, in *a* *Danmatol' Fandal*. *Sawaum* ab *Hamadano*, vel ut *b* alii ab *Hodailo*, in loco dicto *Robat*, *Yaguthum* à *Medbajo*, *c* aliisque *Yamemensum* tribubus, *Tankum* à *Morado* (vel juxta *d* alios *Hamadano*) *Nasrum* ab *Hamyaro*, [seu *c* *Dul Ca-laab* in regione *Hamyar*] referunt *AlZamachsharius*, & *AlBidavius*, &c. Fuisse autem nomina virorum pietate insignium, quorum eum memoriam charam haberent sui, diaboli astu inductos fuisse, ut ipsorum effigies honoris gratiâ ob oculos ponerent, hunc honorem illis adhibitum posteros ipsorum in cultum Deo debitum mutasse, atque ita ad Idololatriam delapsos. Coluisse autem *Arabes Waddum* Viri, *Sawaum* mulieris, *Yaguthum* Leonis, *Tankum* Equi *Nasrum* Aquilæ, (quæ & nominis significatio) specie His consentanea uidere est apud *Mohammedem AlFirauzabadium* in Oceano suo, ad Themata *عاق* & *سواع*, *Sawaum* scil. Idolum fuisse antediluvianum, quod postquam

a *Allianhar.*
& *Shareff.*
b *Iidem ut &*
AlFirauz.
& *Safodin.*
c *Shareffano.*
d *Allianhar.*
e *Allaub. &*
Shareff.

postquam aquis obrutum diu latuisset, à Diabolo detectum, colendum sibi sumplerint *Hiodailenses*, & peregrinationibus religionis ergò institutis subinde viferint. *Tankum* Viri pii nomen fuisse cujus obitum cum ægré ferrent sui, Diabolum specie humanâ illis se ingerentem, opem suam ad illius similitudinem ad vivum exprimendum pollicitum, quam in Templorum suorum adyris positam subinde inter orandum respiciendo, desideria sua delinirent, quem honorem cum ipsi (*Tankosc.*) & septem aliis de se bene meritis præstirissent, eò tandem rem processisse ut divinus à posteritate illis honos tribueretur, & pro Idolis statuae in memoriam ipsorum effictæ haberentur. Ita factum ut *Tankus* iste quisquis fuerit, sicut verbi *عاق* *Aka* (quod *impedire, avertere, cohibere* denotat) futurum nominis sono refert, ita rei veritate factus sit talis qui *يعوق الناس عن الخير* i. e. *Homines à bono impedires, seu averteret*: ar non æquè *Tagush* nominis sui sonum re exprimit cum *يعوق غات* *Gasha*, quod est *auxiliari, opem ferre*, dicatur. Quòd si adeò antiqua fuerint, ac perhibent, hæc Idola, non est temere de nominis ratione statuendum, imò, nec si nomina verè Arabica origine fuerint, nisi præeuntibus *Arabum Grammaticis*, cum rot sint olim imposita ob causas *علمتها العرب* i. e. *qua Arabibus olim nota, nobis ignota*, ut regerit *Sallaloddinus Assoyuisius*, iis qui omnium rationem reddi postulant, præsertim cum tanta linguæ pars in desuetudinem abierit. Quòd ad originem autem cultûs simulachris adhibiti, in hoc omnes ferè conspirant, illam à majorum erga Virorum metitis insignium memoriam & honorem curâ, posteris non intellectâ,

inlectâ, fluxisse, accedente Diaboli astu, cum, ut loquitur *Georgius Ebnol' Amdi*, *كلماتهم الشياطين*, *منها* i. e. alloquerentur eos è stans quas colerent *Dæmonia*, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. Quâ in sententiâ illis cum aliis convenire, patet ex iis quæ *Nobilissimus & Doctissimus Seldenus* in cap. 3. *Prolegom. ad Syntagma de Diis Syriis*, observavit. Non minima autem pars honoris ab *Arabibus* Idolis istis delati, videri possit, quod eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent. in de nomina apud ipsos *Abd Wad*: *د*, i. e. *Servus Waddi*, *عبد يغوث* *Abd Taguth*, i. e. *Servus Taguthi*, *عبد مأناب*, i. e. *Servus Mana*, *عبد وzza*, i. e. *Servus Vzza*, &c. Hactenus *Alcorani* ductum secuti sumus in *Idololatricis Arabum* cultibus eruendis. aliorum apud alios *Autores* mentionem reperimus, ac primò *ت* *Hobali*, qui *اعظم اصنامهم* i. e. *Maximum*, seu *precipuum Idolorum* ab iis cultorum, apud *Sharestanium & Abul Fedam* audit. Positus erat *Hobal*, referentibus iisdem *على ناهر الكعبة* i. e. *ad posteriorem, seu exteriorem Caaba partem*, ut alii, in ipsâ *Caabâ*. *في جوف* i. e. *in interiore ejus parte*, secundum *Autorem libri Mostatref, & Saffoddinum*, qui alia fuisse illis simulachra ait *في جوف الكعبة* in ipsa *Caaba*, alia *حولها* *Circa eam*, quorum omnium princeps erat *Hobal*; primario ergo loco collocandus. Idolum autem hoc, unde *Arabibus* fuerit ut sciamus, tradunt *Amrum Lobaii* filium, cum *Belkam Syria* urbem profectus ritus *Incolarum Idololtricos* animadvertisset, eorumque ab ipsis rationem percontatus, hoc responsum tulisset, se *Idolorum* istorum beneficio, opem cum ope, pluviam cum

O

pluv:â

v. & Iannab.
An. Hej. 8°.

* i. e. Lapide
Alic rubro.

وغيرهم
aliorumque
AlIannab.
صورالادبها
i. e. figuras
prophetarū.
Camel.

pluviā indigerent, consequi, ab illis ut sibi Idolum colendum traderent petiisse, acceptumque *Hobalum* secum reponnāsse, atque in *Caabā Arabibus* colendum statuisse. Quā pulchrē convenit figmento isti nomen suum, ut sit *הביל Vanitas?* Quod si cum nomine suo ad *Arabes* transferit, erat forsā illis à quibus mutuatum sumpserunt *הביל Habbas*, vel *הביל Habbel* *יביל*. *Arabibus* aliās nomen hoc à themate *הביל* deductum, *obasum*, *Grandem*, vel *& astate proeductum* sonabit: at apud ipsos nominis impositi rationem nondum reperimus. Statua (referente *Safoddino*) erat ex * *عقيد احمر*, effigie hominis, cui dextra amputata, quam ei iacturam ut resarcirent, *Koraistita* auream substituerunt. & (ni exemplaris non satis fidi mendo fallar) septem sagittas manibus tenebat, verba sunt *سبعة ديدج و القداح وهي*, Quæ (si rectè legatur *القداح* quod *Sagittas nondum alis & spiculis instructas denotas*,) quid aliud sonant quā, *Et Sagitta qua numero septem, inter manus ejus* (i. e. coram eo) vel in manibus ejus? Verum nec de lectione, nec de sensu multum dubitare finit quod apud *AbulFedam* aliōsque legimus, *Mohammedem* sc. expugnatā *Mecchā*, anno à fuga octavo, *Caabam* ingressum reperisse ibi *الشخوص* *علي صور* *الملايكة* *وصورة ابراهيم* *وفي يده الازلام يستقسم بها فقال قاتلهم الله جعلوا شبخنا يستقسم بالازلام ما شان ابراهيم والازلام ثم امر بتلك الصور فطمس* i. e. *Effigies formā * Angelorum, & figuram Abrahami manu suā sagittas ad sortitionem aptas tenenti*. [*illisque visis*] *dixisse*. *Perdat illos Deus. Senem nostrum sagittis sortientem finxerunt.* *Quid Abrahamo*

hamo

hamo cum fortibus? fuffu ergo ejus deleta sunt figura
 ista. Addunt Ebnol' Ashir in قسم & Alfannabius,
 Abrahamo comitem, Ismaelem ^{إسماعيل}; sc. manibus
 tenentem الازلام i. e. Sagittas ^{الارلام}; idem profus
 quod القواح, quas Hobalum manibus gestasse tra-
 dit Saffoddinus. Synonyma enim planè sunt apud A-
 rabes hæc vocabula, & quorum alterum alteri ex-
 plicando inservit. الازلام هي القواح
 sunt AlKedah, inquit Ebnol' Ashir, i. e. Sagittæ,
 quibus fortiebantur. Sagitta enim (teste eodem)
 cum primò excinditur, appellatur قطع, cum lævi-
 gata fuerit ^{بوي}, cum directa قدح, ubi demum alis &
 spiculo instructa ^{صهم}. Est ergo القواح cujus plurale
 القواح, propriè Sagitta nondum alata: idem etiam
 الزلم cujus plurale الازلام. docente AlFirauzabadio.
 (inquit ille) ^{لا ريش عليه} est القواح, i. e. Sagitta
 alis carens. Mis (ut videtur) cum ad fortiendum plæ-
 rumque uterentur, obtinuit ut ad sortes significan-
 cas usurpentur, uti & سهام etiam quod propriè ta-
 men (ut vidimus) Sagittas quibus ultima τὴ βελονή,
 manus imposta est, denotat. de Arabum fortitioni-
 bus, & per sortes divinandi more, in sequentibus plu-
 ra volente Deo. Cum autem eadem jam insignia
 gestantes Hobalum & Abrahamum habeamus, quid si
 & unum eundemque eos fuisse suspicemur? Opti-
 mè quadrabit hæc conjectura cum Saffoddini alio-
 rumque qui Hobalum in ipso Caaba adyto collocant,
 sententiâ: at contrarium suadent qui Hobalum foras,
 Abrahamum intus positum asserunt, nisi ab iisdem
 sortium insignibus, cujus statuum extra Caabam, e-
 jusdem effigiem intra eam depictam fuisse putemus.
 Certè & statua illa juxta ^{مقام ابراهيم} i. e. Abrahama

v. & Ali
Ebnol' Athir.
in Camel.

Mohamm.
Ebn' Abdol-
lahi.

ما اشار الي
صنم منها
في وجهه
الا وقع
لقائه

Alfannab.

وظائف من
قوارير
وصغر

i.e. Erâque
è vasis vitre-
is & ære cõ-
fectum.

mi ~~con~~modis posita dicitur, apud *Alfannabium*. Sed non sunt hæc tanti ut de iis inter se componendis solliciti simus. Ut verò intus *Abrahamus* multis Angelorum, & Prophetarum (ut *Ali Ebnol' Athir*) imaginibus stipatus fuit, ita & foris *Hobalus* magno statuarum satellitio, quæ forsitan minorum gentium numina. Erant (inquit *Alfannabius*) حول البيت circa domum, i.e. *Caabam* وستون وثمانون i.e. *Idola* tercentum & sexaginta, quorum maximum fuit *Hobal*; adeò ut *Arabibus* singulis diebus singula si liberet, numina invocare liceret, aut singulos non solum mensium suorum (ut solent *Persæ* ab Angelis) sed totius anni dies ab Idolis denominare. Hæc omnia *Mohammedis* inter transeundum, nutu in terram prostrata, decidisse tradit. Iisdem accensenda & حمامة العيدان i.e. *Columba lignea*, quam in *Caaba* repertam (referente eodem) ثم كسرها كسرهما i.e. *mannu suâ fregit Mohammedes* & abjecit; nec فوق صنم خزاعة i.e. *Chozaensium Idolam* quod الكعبة i.e. *supra Caabam* positum ut dejiceret *Ali*, illi *Mohammedem* ipsum humeros suos supposuisse ferunt. Sed perierunt ista, prout merita sunt, cum nominibus suis omnia. Inter ea quorum supersunt numina, maximæ sunt post *Hobalum* notæ اساف *Asaf* & نايلا *Nayela* simulachra, quorum unâ cum *Hobalo* allatorum, unum in *Safa*, alterum in *Merwab* posuisse fertur idem *Amrus* eaque ut. colerent & ad Deum mediatoribus uterentur, popularibus suis persuasisse. Tradunt autem *Asafum* sub viri, *Nayelam* sub foeminæ imagine, cultum fuisse; ac fuisse quidem *Asaphum Amri* cuiusdam filium, *Nayelam Sabali* filiam,

filiam *Forhamidas*, qui cum ob stuprum in *Caaba* committissimum à Deo in lapides conversi essent, à *Koraisbitis* hoc sceleris pretium tulerunt, ut pro Diis haberentur. Idola hæc ab *Amro* dedicata imperante *Persis Saburo*, seu *Sapore Dil' E'las*, ac demum sub *Mohammede* novæ sectæ conditore, abolita asserit *Sharesianus*, quem tamen eo erroris arguit *AbulFeda* quod *Amrus* cultus *Idololarrici* auctor, multis ante *Saporem* etiam primum qui *Dil' E'laso* multo antiquior, sæculis floruerit: Atque hæc præcipue apud *Arabes* famæ Idola. Alia se inter legendum offerunt nomine tenus, non pauca. Ex his *سعد Saad*, à *Bani Malcam*, *Ebn Canana* cultus, teste *Sharesiano*, &c. de cujus numine rectius quam populares suos judicasse apud ipsos Poëtam, patet ex hoc ipsius carmine

أئينا الي سعد ليجمع شملنا ،
 فشتتنا سعد فلا نحن من سعد
 وهل سعد الا صخرة بتنوفة ،
 من الارض لا تدعوا لغبي ولا رشدي .

i. c. *Venimus ad Saadum ut res nostras colligeret,*
At disperfit nos Saadus, nec sumus nos à Saado.
Quid enim aliud est Saadius quam Petra in deserto,
Et terrâ, qua nec ad falsum nec ad verum invitat ?

Juxta thematis rationem, prosperitatem sonat nomen, cum tamen, ut rectè censuit Poëta, cultoribus suis non nisi miseræ causa fuerit. Fuisse autem Idolum hoc *صخرة طويلة* i. c. *Petram* seu *Saxum oblongum* ad *لستنا* *جدة Fodda* testatur *Safioddinus* ab eodem themate *سعيدة Sa'idah*, nomen fuisse domus ad quam peregrinationes instituere soliti *Arabes* testantur,

Allianhar.
AlFiranz.
Safioddin.

idem & *AlFiranzabadius*. ab iisdem etiam *سعير*
Sosirum nomen Idoli fuisse discimus, quod *Sasirum*,
nomine aliàs ignem denotante, vocat *AlFaubariu*, ac
tribui *Anza* peculiare fuisse refert, quam sententi-
am Poëtæ nescio cujus autoritate confirmans, hoc
ipfius dictum laudat.

v. *Allanbar.*
in *سعر*
in *عوض*
in *مور*

حلفت بما يراى حول عوض

وادصاب تر كى لى سعير

Juravi per sanguinem fluentem circa Audum,
Et per statuas quæ relictæ sunt apud Assairum.

ubi & alterius Idoli nomen occurrit, *عوض Audi* sc.
(*seculo*) (testantibus eodem & *AlFiranzabadi*) cogno-
minis, quod apud tribum *Beer Wayeli* posteros sa-
crum. *انصاب* autem in dicto Poëtæ vel *statuas* red-
dere licet, vel hoc loco, potius *lapides* circa *viduon*
positos, super quibus mactabantur victimæ. Utrum-
que enim denotare vocem, docet nos *AlFiranzaba-*
dus, qui cum *نصب* esse dixisset, quicquid pro Deo
colendum erigitur, scil. *Idolum*, *Statuam*, addit &
انصاب fuisse *lapides* circa *Caabam* positos super quibus
sacrificarent لغير الله تعالى i. e. aliis quam Deo *altis-*
simo. Clarius adhuc *Safioddinus* *النصب* الاصنام
المنصوبة للعبادة وحجارة كانوا اتصبونها يذبحون
عليها i. e. *Alnashb* significat *Statuas* *positas*
ad cultum, item *lapides* quos posuerunt ut super ipsis sa-
sacrificia mactarent *Idolis*. inde dictum cujusdam san-
guine se perfusum autumantis, *كاشي نصب احمر*
i. e. *si esset lapis rubens*, explicat *Ebnol Athir*,
كالنصب الاحمر بدم الذبايح i. e. *instar lapidis ru-*
bentis sanguine victimarum. quo dicto vel ad *lapides*
super

super quibus jugularentur victimæ, alludi potest, vel ad ipsum Idolum. nam & ea * sanguine victimarum oblinere solitos docet *Sharestaninus*, accessurum inde opibus suis incrementum sperantes. Porro *ذبح* *Nash*, vel *Nosh*, ut & literis & sensu cum *ذبح* & *ذبح* convenit, ita significatione optimè respondet voci *Hebraica* *זבח* cum utrumque, & *Idolum* denotet & *Molestiam*, seu dolorem *الشر والبلا* i. e. *malum & miseriam*, quæ cultoribus suis abunde creant.

His addi possunt & alia ejusmodi terricula, qualia *الشارق* *Alsharek*, à quo cognominatus *عبد الشارق* *Abdol' Sharek*, filius *Abdil Uzza*, q. d. *Cultor Shareki* & *مناف* *Manaf*, à quo *عبد مناف* *Abd Manaf*, q. d. *Cultor Manafi*, cui & filius *عبد شمس* *Abd Shams*, i. e. *Cultor Solis*. Ita enim *شمس* *Shams* i. e. à *Sole* qui in cælis luere dictum monet *AlFirauszabadius*, quod eum se. colerent è quibus ille oriundus: cum tamen aliàs *شمس* *Shams* nomen fuisse * *Idoli* antiquitus culti doceat idem, quod *Safioddinus* *شمس* * *Shoms* vocat, cui fanum apud *Bani Tamim* dedicatum. Num Solis forsan effigies? Eidem *Abdol Manaf* frater (ut vidimus) & tribus pater, *عبد الدار* *Abdol Dar* à *دار* *Dar*, Idolo: ab eodem themate *دوار* *Dovar* & *Caaba* & *Idoli* nomen apud *AlFirauszabadius*. In serie regum *Ferhamidarum* *عبد ياليل* *Abd Yalil*, & *عبد مدان* *Abd Madan*, habuimus, illum ab *ياليل* *Yalilo*. hunc à *مدان* *Madano* *Idolis*. *اول* *Awal*, ut *Idolum* tribubus *Beer* & *Taglab* peculiare memorat *Alfirauszabadius*, *ذو الكعبين* *Dul Caffain* ut tribui *Dius*, (quem *Safioddinus*, *Caffain*, omisso *Da* vocat) *باجر* *Bajar* vel *Bajer*, ab *Azdensibus* cultum perhibent idem & *Ebnol Athir*. *الاقيصر* *Alokaisar*,

* كانوا
انا ذبحوا
للإصنام
لظهورها
ذنبا الهدا
يايلتسون
بذللك
الزيادة
في أموالهم

AlFirausz

v. sup. p. 50.
& 51. quod
& 4^{ti} regum
*Tamim*enf.
nomē. p. 57.
* صنم قن 2م

* بضم اوا

Abd Yalil f.
عبد كلال
Abd Colali.
AlFirausz,

AlOkaisar, eidem Idoli nomen quod في مشارق الشام
 i. e. in orientali Syria *Domasena* plaga positum à tri-
 bu non una cultum refert *Safoddinus*. بع Bag, a quo
 (ut quibusdam, teste *AbulFeda* videtur) urbs *Bagdad*
 nomen cepit, ut *Persicè Bag dedit*, seu *Bagi domum* so-
 net, *Persarum* seu *Indorum*, à quibus oriundus *Eunu-
 chus* iste qui hoc nomen imposuit, potius quam *Ara-
 bum* Idolum fuisse puto. *عبد وده في الشرق* inquit, i.
 in Oriente illad colebant. Idoli à *Bani Salim* culti, ac à
Gawio Ebn AbdolFaze ipsius ædituo pro merito suo
 tractati, nomen licet non expresserit *AlEirauszabadi-
 us*, non indigna tamen sunt memoratu quæ narrat.
 Spectante sc. ædituo, sed officii sui (ut videtur, neg-
 ligentiore, accurrentes vulpeculæ duæ Idoli con-
 scensi caput urinâ conspurcârunt: ille indignum cul-
 tu suo Dominum ratus, qui hæc inultus pateretur, in
 hæc verba prorupit,

أرب يبول الثعلبان براشع

لقد ذلت من بالت علمه تعالى ❖

i. e. Num ille Dominus est, super cujus caput mingunt
 vulpes?

Certè vilis est super quem minxerint vulpes.

O *Solaimenses*, certè nec obest hic nec prodest, nec largitur,
 nec impedit, correptumque Idolum confregit. Contigit
 hoc post *Mahammedem* natum, qui in boni facti me-
 moriam nomen ejus غاوى بن عبد العزى
Gawi Ebn Abdilozza, i. e. "Errans filius cultoris" *Faze*,
 magis fausto, sc. راشد بن عبد ربه *Rashed Ebn Abd*
Rabbehi, i. e. *Orthodoxus filius cultoris Domini sui*, com-
 mutavit. Nec magis injurii erga Deum suum *Binn*
Hanifa, seu *Hanifida*, quos Idolum è massa quâdam
 confectum

confectum quod diu coluissent, annonæ tandem caritate oppressos devorasse; referunt *Alfanharius* & *Autor libri المستطرف*, ut, qui non aliter posset, vel sic eos pasceret. de quorum facto sic Poëta ab *Al. Faubario* laudatus,

* in voce
تبع

أكلت حنيفة ربهام من التقم والنجاعة

لم تحذروا من ربهام سر العواقب والتباعة

i. e. *Comedit Tribus Hanifa Dominum suum pra annona caritate & fame,*

Non timuerunt à Domino suo, malum pena & vindicta.

أو الخصة *Dul'Chalafah*, vel juxta alios *Dul'Cholofah*, (referentibus *Alfanhario*, & *AlFirazabadio*) † domus erat apud tribum *Chatbaam* quæ *الكعبة اليمنية* id est, *AlCaaba Yamanensis* vocabatur, in qua Idolum erat الخصة *AlChalafah* dictum. *بيت أصنام* i. e. *Domum Idolorum* vocat *Safoddin*, quasi plura in eo collocata essent simulachra, quæ ab aliis etiam * præter *Chatbaamenses* culta tradit. Diruta demum anno *Hejra* decimo (uti & narrat *AlFannabius*) à *Jariro* quodam eum in finem à *Mobummede* missa. Inaudita forsitan *Græcis* & *Latinis* hæc nomina, at non ita *الشرقا* أو *Dushbara* qui à *Dausensibus* cultus. Neque enim alius hic quam (ut rectè mihi observasse videtur *Clarissimus* vir *Sam. Bochartus*) *Duoipus* quem scriptores *Græci* & *Latini*, *Arabum* Deum perhibent. Suidam qui Deum *Martem* interpretatur quasi ex *ænis* & *Jude* compositâ voce, hallucinaturn esse monet *Nobilissimus* & *Doctissimus Seldenus*, nomen originis *Arabica* esse, non *Græca*, 2c *Dusarem*

† 4ta à *Meccha* stationibus *Safoddin*. Contendunt alii ipsum Idolum *Dul'Chalafah*, vocatum, *Ebnol Athir*. * Sic et *Ebn. Athir*, scil. à *Daus*. & *Bajilab*. &c.

Bacchus

27. urbs.

* In Hist.

* Egypt.

* Afferis Dio.

od. l. 3. Bac-

chum fuisse

quod dicitur & in

primis dicitur per

&c.

* Denotat ali-

quas Res ali-

cui infrare,

& strenuè a-

gere. AlFer.

& Ebnol

Athir.

† Bacchus

primus eme-

re & vende-

re instituit.

ذو بهي

صاحب

Alfaubar.

ذو اول من

غني

باليمن

i. e. primus

qui cecinit.

in Yaman.

farem Bacchum esse non Martem. Quid ergo apud Arabes sonat? Num Splendidum vel Coruscantem? à quâ verbi شرا significatione nomen sortitum Splendidum Jovis sidus, docet * AlMakrizi. dictum enim (شرا مشتق من مشهري i. e. Ob * pulchritudinem suam, كانه اشترى الحسن لنفسه i. e. Ac si sibi pulchritudinem emisset, ac propriam vendicâset. Satis frigidè. quin potius à شرفى & اشترى quod juxta AlJaubarium & EbnolAthir, Coruscare, * inter alia significat. aliam etiam nominis rationem addit, لانه اسم الشرا والبيع i. e. Quod Stella sit quæ emptioni & venditioni præsit. Et num ita Deus iste apud illos? aut potius à شرا Shara quod loci nomen, dictum putemus, quasi Dominus Shara? quam notionem Du vel Dy apud Arabes habere notissimum est, eâque nominum seu cognominum compositiorem frequenter ingredi. Undè inter Reges Yamanenses, qui ادوا اليمن AdwaolYaman appellantur, i. e. Reges Yaman, quorum nomen à Du (& in obliquo Di,) incipit. quorum exempli gratiâ, sex enumerat Allaubaricus, sc. ذى يزن Du Yazan (à valle Yazan, cujus Dominus erat, teste Sossiodino denominatus) 2 ذى عدن Du Iedan. * qui primus cantando apud Yamanenses excelluit teste AlFiranzabadio. v. p. 62. 3 ذى نواس Du Nowas, ibidem. 4 ذى فاهش Du Fayesh, à valle Fayesh quam sibi peculiarem habuit, ut vult AlFiranzabadius. 5 ذى اسباب Du Asbah. 6 ذى الكلاخ Du Colaa. duos hoc nomine appellatos refert AlFiranzabadius. الذى الاكبر & الاكبر i. e. Majorem & Minorem, dictos autem quod à apud eos congregatæ Ilamyarensem tribus

tribus tœdera inierint, quod inter hujus thematis significatus numeratur. Horum nonnullos in Regum *Hamyrensiſum* ſerie, una cum aliis habuimus. De cæteris, quorum nulla ibi mentio, idem (uti jam antea monuimus) ſtatuendum videtur, quod de *و روین* *Du Roain*, alio item non obſcuræ apud *Tamanenſes* famæ *Domino*, (cui nomen dedit vel mons vel arx quam in monte munitam habuit) aliſque innuit *Allannabicus*; ideò ab Hiſtoricis dum eòrum qui illis olim regionibus imperarunt, catalogos contexam, omiſſos, quod de eòrum ætate numero, & rebus geſtis nihil certi definire audeant. Ex his autem quæ dicta ſunt de vocis *و* in compoſitione nominum & agnominum uſu conſtat. Jam verò, quod ad *و شری* vel *شرا* *Sbara*, nomen eſt loci non unius: ita appellatur *Via* quædam in *Sabina* *كثير الاسن* i. e. *Leonibus infeſta*; ita *Mons* quidam in *Najd*, nec non alius in *Tahama* *بصوف بكثرة* *Mouſſouf* i. e. *ferarum* (*Leonum*, puta, *Tigrum*, &c. qualibus vehi *Bacchum* ſingunt) *copiâ celebris*; ita & *Vallis* quædam inter *Cabcab* & *Naaman*, unius noctis itinere ab *Arafa* diſtans, nec non locus juxta *Meccam*, referente *Safioddino*, qui dum loca hæc enumerat, addit *و الشري* *Duſſhara* *Idolum* fuiſſe *Dauſenſium*, & (ſecundum alios) alterum etiam apud *Bani Hareſh* *Ardenſes*. Erit ergò *Dyſares*, quem *Arabum* Deum perhibent, *و الشري* *Duſſhara*, i. e. *Dominus Sbaræ*, atque idem (inquiunt) illi qui *Græci* *Διους* &c. at unde apud *Græcos* hoc illi nomen eſt. Vox erit hybrida ſi *Diodori* ſententiam amplectamur ex *و* & *Nyſa Arabiæ* ſive *Ægypti Arabiæ* vicinâ urbe, apud quam *Bacchus* à *Nymphis* educatus, conſtata: At

و روین
حصن له
او جبل
فیه حصن
i. e. *Ronin*,
arx illi fuit,
vel mons in
quo fuit arx.
AlFiranz.
& v. *Safod*.
& *Alſanh*.

Al'uhar. &
AlFiranz.

Safioddin.

cur non & hæc purè Arabica, ut *Dominum Nyse* sonet? Quo modo autem *Nyfa* ab *Arabibus* olim scripta fuerit non habeo quod statuam. نوسا inter *Arabie* urbes recentioribus notas nondum reperi, ita appellatam *Egypti* provinciam quandam refert *Safioddinus*, eandem quæ & سمونون audit, diversam tamen statuit Author libri نشع الازهار & Pagos 21 tantum continere, cum *Samannud* 128 contineat من حوصون نواس apud *Safioddinum* est البين i. e. E Castellis *Yamani*. apud *AlFirauzabadium* in *Kamuso* suo, reperimus النواسي seu *Novasienses* appellari, speciem quandam uvarum præstantissimarum in سراه Sarah* qui teste *Safioddino*, *Mentium Hejazii* altissimus, uvæ & sacchari cannis abundans) quæ tamen num à loco aliquo vel aliunde sic dictæ, nihil monet. Inter Reges *Yamanenses* unum habuimus nomine نواس Dy *Novas*, quod si Δωβυς & *Græcè* efferatur propius aberit à sono, quam quæ ab una in alteram istarum linguarum translata sunt, non pauca. Sed ne incerta sectemur, cum ab omnibus pro concessio habeatur *Nysam Arabie* urbem fuisse in qua educatus à *Nymphis Bacchus*, olim notam licet nobis jam incognitam, atque ab ea denominari cum quod ad posteriorem nominis partem magnis Authoribus placeat, quod contenderim hoc est, non minùs probabiliter priorem ejus partem *Arabum* دنو, vel in id obliquo نبي د, statui. sed qui *Arabibus* debet ut *Nyfa* Dominus audiat unde Βαχχ & nuncupatus? si ab incondita *Bacchantium* vociferatione, ut *Eustathio* placet, annon & hic *Arabiffantes* ejus cultores habeamus judicent, qui audierint ^{٤٠} ^{٤٠} Bacche Bacche quod planè est.

* *Nam, fors.*
is qui apud
Stephanum
Byzantinum.
Δωβυς, ἰσοπι-
λδς χῦ κορυθῆ
ἰλλοπῆτι τῆς
Ἀραβίας.

Ἐὐσί ἐὐσί, vel ἐὐσί βαίχη, ab *Arabibus* ingeminari, cū rem aliquam laudibus efferant, vel admirabundi exclament, & بَخَّ *Baccha Grandem, Magnum, præclarum esse*, denotat. ut & hoc etiam *Bacchi* nomen ab *Arabibus* ad *Græcos* unā cum ipsius cultu transmissum videatur, qui tamen aliis apud ipsos *Arabes* nominibus, notior. *Dysaris* (ut vidimus) & *Ourotalti*, vel potius *Ourotali* sublata *T. Οὐριμάζουσι* ἢ τὴν μὲν Διόνυσον *Ourotāl* τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. *Bacchum* & *Uraniam* cum solos Deos esse arbitrentur *Arabes*, *Bacchum* appellant *Ourotal* [*Orotal*] & *Uraniam* *Alilat*. inquit *Herodotus*. Quid verò *Ourotāl* sive (ut in * *MS. Bodleiana* legitur,) *οὐρατάλ* *Orotalē*: Libens Doctissimi Viri *Sam. Bocharti* iudicium secutus, ut de vocabulo quod in usu esse desit, ἀπίχου. Quod nisi audacis nimium esset coniecturæ pro *οὐρατάλ* sive *οὐρατάλ*, substituere *οὐρατάλ*, (ut literæ λ & ρ, facillè commutabiles) omnia hæc expeditu essent facilia. Quid enim aliud esset *οὐρατάλ*, quam *الله تعالى* *Olla taal* (si ut nunc olim pronuntiabant) i. e. *Deus excelsus, summus, vel supremus*. cui adjuncta vox * *Αλιλάτ*, i. e. *الالهة* *Alilaba* vel in plurali *الالهات* *Alilabat* i. e. *Deæ* (quomodo. teste *Al Firauzabadio* & *Solem*, & *الهلال* *Albetal*, i. e. *Lunam* & *نفس* *Nasrum* (ut addit *Fash.*) aliisque quævis *Idola*, inter quæ *اللات* *Allat*, & reliqua minorū gentiū numina, appellabant,) universam *Arabum* *Idololatriam* nobis ob oculos ponit & *Pantheum* referat. Habebant siquidem *Αλιλάτ*, *Alilabat* Deas, minorum gentium Deos, & *Allah taal* *οὐρατάλ* *Deum supremum*. Illas Dei supremi filias (ut vidimus) statuebant, ac pro ipsis apud eum intercedere, adeoque divinum illis cultum deberi, sub Deo tamen summo, ut in-

* Et in altero *Ourotāl*.

* In *MS. Bibl. Bodl.* Ἀλιλάτ, quasi sine articulo *Elabat*.

quit *Sharejt*, scil. (ut de *Sabite* idem afferit) Idola ista
Deos vel *Deas* vocabant, at Deum verum, *Deum*
Deorum: ista Dominos, illum *Dominum Dominorum*:
 adeoque cùm se coram Deo sisterent atque cum lau-
 dibus celebrarent hac formâ usos tradit, اللهم ليبيك
 اللهم ليبيك لا شريك لك الا شريك هو لك
 قدامك وما ملك . i. e. *Cultui tuo me dedo, O Deus,*
Cultui tuo me dedo. Non est tibi socius, nisi socius
quem tu possides & una quicquid ille possidet. Quæ sic
 explicat *Ebnol Ashir* ut per *Socium* denotetur *Idolum*,
 quod unâ cum victimis & donariis ipsi oblati ad
 Deum summum pertineret, non sui juris esset: quam
 inique tamen erga eum quem pro Deo supremo ag-
 noscerent, etiam in iis quæ ad eum pertinere con-
 fiterentur, agebant, hinc patet quod in *Alcorano* cap.
Ansam, Deus de eorum injustitia queribundus in-
 troducitur his verbis وجعلوا لله مما ذؤوا من العرش
 والأنعام نصيباً فقالوا هذا لله بجزءهم وهذا
 لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الي
 الله وما كان لله فهو يصل الي شركائهم ما
 يحكمون . i. e. *Et statuerunt Deo ex eo quod crea-*
vit de frugibus terra, & de pecore partem, dicentes, Hoc
Dei est (juxta scil, ipsorum opinionem) & hoc socio-
rum nostrorum (quos sc. ei adjunximus) Quod autem
ad socios istos pertinere volunt, ad Deum non pervenit,
at quod Dei est, illud ad socios istos pervenit. Quam
male judicant! Ad hæc intelligenda atque illustran-
 da faciunt quæ in libro نظم الدر . i. e. *unicum*
compositio. legimus, scil. *Arabes* priscos cùm vel
 ærum

agrum fererent, vel arbores plantarent, obduciā
 in medio lineā locum in duas partes dividere solitos,
 quæ citra lineam essent Idolis suis dicantes, quæ ul-
 tra, Deo. Quod si ex iis quæ Idolis suis dicassent,
 quicquam in partem Deo sacram decidisset, illud pro-
 tinis restituere, at si è parte Dei in eam quæ Idolis
 dicata, retinere; eodem modo si aqua quam in Ido-
 lorum portionem immisissent, perrupto canaliculo
 Dei partem irrigaret, obstruere, sin è contra, fluere si-
 nebant, dicentes, *Ea Dei rebus opus habere, Deum sibi
 sufficere.* Quod si quis verba prout apud ipsum Au-
 thorem Arabicè habentur, legere malit, sic se habent
 وأما أهل المدن والحجرت فكانوا إذا حرقوا

حرقوا أو غرسوا غرسا خطوا في وسطه خطا فقسموه
 بين اثنين فقالوا ما نون هذا الخط لالهتهم
 وما وراءه لله فان سقط مما جعلوه لالهتهم شي
 فيما جعلوه لله ردوه وان سقط مما جعلوه لله
 فيما جعلوه لالهتهم اقروه وإذا ارسلوا الماء في
 الذي جعلوه لالهتهم وانفتح في الذي
 سدوه لله سدوه وان افتتح من ذلك في هذا
 قالوا اتركوه فانه تغير الدعوة.

Sic & *Bidawiss* si quæ Deo dicata, magis opima
 essent, mutare solitos, non è contra, refert. Præ-
 ter ea quæ hætenus à nobis commemorata sunt pub-
 lici cultûs objecta, alia fuisse innumera à privatis
 culta, testis est Author libri المستطرف, scil. unum-
 quemque Patrem familias Deos sibi penetes habu-
 isse quos ultimo omnium profecturus, & primò re-
 versus salutarer. Quo in genere censendus videtur
 الضمار *Al'Demar*, apud *Al'FiranZabad*, quem Idolum
 fuisse

* *sc. lib. Mo
statref. eadē
videre est a-
pud Allan.
ad an. Hej.
8.*

* حجر آمن
حجارة
الحرم
• طاووا بة
كطوا فيهم
بالصخرة

fuisse ait, عبد العباس بن مرداس وروضة i. e. ab *Abbaso Ebn Mardas* & ipsius familia cultum: acceptum illud à patre suo *Mardaso* flammis tradidisse *Abbasum* refert *Sasioddinus*, ubi *Mohammedi* nomen dedisset. Primos lapidum apud *Arabes* cultores *Ismaelis* posteros statuit * author modò laudatus, eorum Idololatriam hinc originem traxisse, quòd cum jam crescente ipsorum numero adeo ut quæ *Meccham* circumjacet regio illos non caperet, in alias se conferre partes coacti sint, non proficisceretur quisquam quia aliquos * è loci istius sacri lapidibus secū assumeret, quos ubicunque sedem figeret, depositos, * eodem modo quo *Casham* solebat, circumiret: eo tandem deventum ut ipsorum posteri lapidem quemcunque aspectu pulchrum colerent, atque ita religionis quam ab *Ismaele* acceperant, obliti, in foedissimam ruerent Idololatriam. Ab *Atilabab*, seu multorum (ut loquuntur) Sociorum, ad unius *Ollotali*, non illius *Bacchi*, sed Dei supra omnia excelsi, rerum omnium conditoris cultum, *Arabes* suos revocavit, *Mohammedes* ritibus licet Idololatricis retentis, adeo ut post introductum ab ipso *Islamismum* aliis potius nominibus quam Idololatriæ incusandi videntur. וטעיותם וטעיותם בדברים אחרים i. e. *Error eorum, & stultitia eorum aliis in rebus consistit*, (ut rectè *Maimonides*, in Epistola ad Profelytum religiosum, cujus verba ideo apposui, quod in codicibus impressis, edit. saltem *Buxi*. non reperiantur) non tam quòd falsa numina, quam quòd falso verum colant. Idololatriæ notam quam ipsi Christianis falso inurere conantur, ut abstergerent, ipsos ejusdem criminis incusant nonnulli, sed calum-

niam

niam calumniæ reponere cum Christiano indignum sit, jure id fiat an injuria, non melius judicabimus quam si ea quorum nomine Idololatriæ rei peraguntur, simul congesta lectoris oculis subjiciamus. Ea prout in *Saracenicis à Sylburgio editis Euthymii sc. &c.* (neque enim aliorum nobis copia) hæc præcipuè sunt. *χαβὴς* pro *Lucifero & Venere* positum, p. 1. & p. 85. ubi qui à *Saracenorum* dogmatibus ad fidem Christianam conversus fuerit, anathematizare docetur eos qui matutinum sidus sive *Luciferum & Venerem* adorant, quam *Arabum* linguâ, *χαβὴς* (inquit) nominant. Idem p. 71. *κουβάρ* effertur, ubi & hæc pro *Venerem* colentium precationis formula habetur, Ἀλλὰ, Ἀλλὰ ἀέ κουβάρ ἀϊνά . p. 15. Adhærere eos asserit τὸ λίθον τῆ βραχιδῶν *Lapidi Bracthan*. Ibidem esse illis ait τὸ βαυχαῖσιμακικὸν χαλκίδιον εἰδωλον. *Simulachrum Baccha Ismakech* dictum, quod ipse (*Mohammedes sc. σεσαύνημα παρατηρηματ*) *Adoramen observationis* appellat, & ut miseri barbari adorarent præcepit. Ibid. *χ'δύο ἡ ὀνόματα Ἐρβασα, ὡ τζιτζαφα ἡ μαρια, ἐκ τῶν σιχαμαῶτων ἢ λέγει τῷ θεῷ.* i. e. sed & duo vocabula barbara *Tzitzapha*, & *Maria*, (p. 78. *Τζιτσαφα & Μαρια*) ex iis in quibus Deus colitur esse dicit. p. 85. in medio domus precationis *Mache* jacere ait lapidem magnum *Veneris* effigiem in se habentem; honorari autem istum lapidem quasi *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit cum *Isacum* sacrificaturus erat.

Hæc præcipuè sunt quorum nomine *Mohammedis* sectatores Idololatriæ rei peraguntur. Quid verò de his statuendum sit, ubi *Arabice* expressa fuerint quæ *Euthymium* cæterisque *Græcè* protulerunt, melius patebit,

Pag. 82. τὸ
βαυχαῖσιμακικὸν
τὸ μάκα ἢ μάκακ.
p. 82. παρατηρηματ
τηριον τῷ παρατηρηματ.

tebit. *كبار* & *كبار* *Magnum* in lingua *Arabica* significare asserunt. Rectè. Illis enim *كبير* *Cabir*, & *كبار* *Cobar*, & in plural. *كبار* *Cebar*, *Magnus* dicitur. Eo autem titulo indigitari *Luciferum* & *Venerem* probatur ex illa precatiois (ut loquitur *Author*) apud illos formula, 'الله' 'الله' 'يا كبير' 'الله'. ubi *الله الله Deus, Deus*, sonare dicitur. Et hoc rectè, *يا* autem *Major*: At quis *Arabum* hoc nos docuerit? Si *Arabice* hæc omnia, ad sonum quam proximè fieri possit, efferantur, hæc erunt verba, *الله هو كبير الله Allah, Allah, bowa cobar allah*. i. e. *Deus, Deus, Ille Magnus, Deus*. at precatio illa quam expressam hic voluit, nihil aliud, puto, erit quam *الله الكبير* i. e. *ωπάλλωμ*, seu *δοξολογία*, ista *Mohammedanorum* quam subinde inter precandum repetunt, & de cujus vel semel ex animi sententia prolata efficaciâ, mira prædicant, sc. *الله أكبر* *Allaho Acbar* (vel ut illi malè distinctis literis, *Allah boa cbar*, vel ut ab hominibus *Græcis* pronuntiarj possit *cobar*) i. e. *Deus Maximus est*: quâ ingeminatâ quòd primam *Lunæ* quæ *Menses* & *Annos* illis numerat, & festa designat, *quoniam* saluent, superstitioni magis imputandum quam *Idololatriæ*, quasi jam *Luna* seu *Veneri* (quas promiscuè hoc in loco sumi observavit *Doctissimus Bochartus*) divinam ascribant potentiam. Proximo in loco ut ad ea verba quibus asseritur simulachrum illis esse *ο βακχα' Ιουαιαχ* dictum, accedamus, *ο βακχα Ισμαεεβ*, *Arabice* si proferas, quid erit aliud quam *بكة اسم مكة*, i. e. *Bacca* (seu *Becca*) nomen est *Macca* (seu *Mecca*, quomodo forsân, quærenti quid esset *بكة* *Bacca* responderit aliquis qui *Arabice* loqueretur. Melius ergo

p. 82. Βάκχα ἢ Μάκχα ἢ Μάκχ, *Baccha, sive Make, aut Makech*, habetur, quod idem προσκύνημα Ἰδαπρῆματ-
Adoramen observationis, vocatur pag. 14. & pag. 82.
 προσκυνῆσιον, &c. *Adoratorium observationis* (quâ periphra-
 si *Aravum* قبله *Keblah*, locum scil. ad quem inter orandum faciem conuertunt, qui non alius quam Templum *Meccanum* est) & quod in priori loco εἰδωλον in posteriori εἰδωλον προσδχης, *Domus orationis*, appellatur, quam ab *Abrahamo* & *Ismaele* structam fingunt. Sciendum ergò quid de مكة dicant *Arabes*: esse scil. nomen τῆς مكة *Mecca*, inde illi inditum quòd tanta sit illuc religionis prætextu confluentium turba, ut se mutuò impellans & premans, quæ inter cæteras verbi مكة notiones est, sunt qui loci propriè *Becca* dicti limites non ultra illum in quo προσκυνῆσιον illud structum sit, proferant, quod extra illum est dici *Mecca*, testibus *Ebnol' Athir*, *Safioddin*. &c. at *Euthymius* & alter ille utramque pro ipso oratorio ibi constructo quod ipsi *Caabam* vocant, sumpsisse videtur. Cui qui quantum detulerint & ἡσπιδων *Arabes* & qui cis *Mohammedem*, honorem reputaverit, non malè forsan illud ipsorum εἰδωλον dixerit. εἰδωλον olim fuisse vidimus, locum jam autumant Deo in terris unicè charum quemque ipsi sacrum habent, adeo ut non alias quam facie ad eam versâ effusas preces, Deo acceptas credant. de ea, cujus meminit, fabulâ, quâ domus illa ab *Abrahamo* & *Ismaele* structa perhibetur, plura mox ubi prius de lapide τῷ Βεσῆδου pauca. Quomodo (inquit) vos lapidi adhaeretis *Brachan*, & ipsum osculamini? Lapidem describere videtur istum, quem osculari *Meccam* religionis ergo visentibus, & *Caabam* circum euntibus, cul-

Aljauh.
Ebn Athir.
Kamus, ali-
am & affe-
runt rationē
quod super-
ba immori-
gerorum col-
la subigat et
conterat.

لادها اذيك
 اعناى
 الجبابة
 اى تدقها
Ebnol Athir.
Idolum olim
ibi cultum,
 & jam in eo
 occultum seu
 sepultū ma-
 nere, credi à
Judeis patet
 ex *Epistola*
Maimonidis
prædicta.

In vita Ada-
mi.

tus pars est non minima. الحجر الاسود *Albajar al aswad*, i. e. *Lapidem nigrum* vocant. At unde illi nomen *Bracthan*? num forsan *براقة Barracaton*, à *برق Coruscare, Fulgere*, quia cum primò è Paradiso (ut fabulantur demissus sit, كان اشد بياضا من الشمس الثلج ويضي كما قضي الشمس), i. e. *Candore nivem superabat, & splendore solem aquabat*, ut loquitur *Abmed Ebn Yusuf*? qui factum ut

Qui color albus erat nunc fit contrarius albo mox dicitur. At certè crediderim *Bracthan* nomen lapidis non fuisse, sed qui eà voce usus fuerit, rationem reddere voluisse, cur lapidem istum oscularentur, eique adhærent, scil. ut inde *بركة Baracatan*, i. e. *benedictionem* consequerentur, osculantur eum siquidem *تبركابه Tabarracan behi, boni ominis*, seu *benedictionis captanda gratiâ*. Nam ut asserit *Saffodinus* ما زال هذا الحجر معظما في الجاهلية والاسلام. تبركك الناس به ومروا بوجهه ويقبلونه i. e. *Non desit lapis iste in magno honore esse & olim ante Mohammedis tempora, & post immutatum ab eo cultus rationem tatabarrao olnas behi, i. benedictionem ab eo captabant homines*, sub eo transire, eumque venerabundi osculari. Erit ergò lapis *τὸ Βεῆχθας*, lapis *Benedictionis*, seu quem *benedictionis* consequendæ gratiâ osculantur. Ut intelligantur quæ tam de lapide isto, quam de Oratorio adduntur, de utroque paucis erit dicendum. Quod ad *αποσταθμῆριον*, illud est quod *العبدة Alcaaba, Caabam* vel *حبابا* (ut efferrunt *Græci*) vocant, nomine vel ab eminentia indito, quia scil. quicquid eminent & excelsum est *كعب*

Caab

Caab dicitur; vel *Letac'ibebs*, quod formæ sit quadrata, à كعب *Quadratum facere*. Vocant etiam البيت الحرام *Albait-alharam*; *Domum interdiktam*, i. e. sacram seu Asylum, *جول الله الكعبة*, i. e. *Posuit Deus Caabam domum interdiktam*. *Alc. Surat. 5ta.* imò & المسجد الحرام *Adoratorium sacrum*, ut mox dicturi sumus. Ejus struendæ rationem hanc affert *Sharestanius* (quem ut non infimæ notæ Authorem in re de qua tam varia & incerta apud alios reperiantur, *præcunte mendaciorum fonte Alcorano*, non tamen ut hîc fide dignum laudamus) quòd sc. *Adamus* Paradiso pulsus cum à Deo peteret ut sibi domus ad similitudinem ejus quâ in cælo viderat *البيت المعمور*, i. *domum habitatâ*, & *الصارح* *Alfarch*, quod excelsû denotat, vocant) struendæ copia concederetur ad quam preces suas dirigeret, & quam cultûs gratiâ circumiret, ut cœlesti illam Angeli & Spiritus ambiunt, Deum lucis quasi aulæa formâ Domûs demississe, ad quam inter orandum faciem converteret, eamque circumiret. Mortuo *Adamo Sethum* ipsius filium, ejusdem formæ domum è lapidibus & luto fabricâsse quam cum dejecisset diluvii vis, *Abrahamum* cum filio *Ismaele*, Dei mandato aliam ejus loco & formâ condidisse, locum ejus *Abrahamo* monstratum à *سكينة* i. e. *سكينة* refert *Alfannabius* in vit. *Abrahami*. Eandem cum ad ruinam vergeret ab aliis atque aliis subinde restitutam ac renovaram, post *Mohammèdem* natum à *Koraisitâ*, deinde ab *Ebn Zobair*, atque ea demum qua nunc est forma ab *Hejazo*, anno *Hejra 74.* tradunt *AbulFeda*, Author libri *Masalec*, *Fannabius* *Abmed Ebn Yusef*, &c. Quo minùs ejus mutandæ

Quia reliqua in Mecca aedificia supereminet *Amed*, *Ebn Yusef*, in Mecca.

v. *Kam. & c.*

* *Quantâ* alii per *Al-Bait almaamur* ipsam *Caabam* quâ *Adami* tẽpore *Deus* è cælo demiserat, diluvii tempore iterû in cælum receptam, atq; ibi servatâ intelligant. *Zamach* in *Com.* ad *Alc. c. 2.* *Nugis* bisce testimonium perhibet ipse *Alc. dñ* *Caabam* vocant *اول بيت* وضع للانس i. *domûs*, quæ postea est hominibus et ab *Abraham*. & *Ismaele* conditâ afferit. *Alc. c. 2.*

licentiam sibi fumerent post cum alii, inde factum videtur, ut honori ejus confuleretur. Refert scilicet

Alfannabius cum in animum induxisset *Harun Arrasbid*, vel ut alii, pater ipsius *Mohdius*, inò, ut alii avus *Almansor*) illud quod ab *Hejajo* factum fuerat mutare (ut ita *Caabam* ad eam in quam à *Zobairo* redacta fuerat, formam restitueret, accedentem *Maleccam* quendam ne id faceret suavisset; ne fieret *Domus Dei* *المسجد الحرام* i. *Regam Insidicram*, & dum ad uniuscujusque arbitrium subinde mutaretur, excideret animis hominum quæ eam prosequerentur, reverentia. Magnifico jam circumdata traditur peristyllo (quod *columnis* 448. constar, ac portas habet. & teste *Authore* *خرودة الحجاب*) ejus, licet ad eam quo jam splendet, factum multorum Magnatum ac Principum munificentia crevit, prima ab *Omaro* jacta sunt fundamenta, qui ne privatis ædificiis arciaretur templi atrium structo modicæ altitudinis muro cavit, cum sub *Mohammede* & *Abubecro* arca esset patula (ut refert *Author* *مقالك*) nullo inclusa septo. Vocatur atrium hoc cum peristyllo suo *المسجد الحرام* *AlMesjadalharam*, Adoratorium sacra, quod nomen alias & ipsi *Caaba*, alias etiam toti *Mecca*, inò & regioni circumjacenti quæ *حرم* audit) tribui monet *Author* proximè laudatus, adeo ut mirum non sit quòd cum *Caabam* indigitare voluerit *Euthymius Meccam* nominaverit; quam etiam totam à nobiliori sui parte sacram *Dei* domum appellari discimus à *Safioddino* in *Lex Geog.* eam sic describente, *مسكة بيت الله* *المسجد الحرام* i. e. *Meccha Domus Dei sacra*.

Est ergo Templum *Caaba* apud *Arabes* antiquitus sacrum, nec jam de prima ejus conditi ratione, inter

cas

فتذهب
فببيتة من
قلوب
الناس

At *Aurhor* l.
M. Salec. 484.
que & parti
cu'atim recen-
set a *Lorient*. sc.
103. ad partem
que *Sopham*
spectat 141.
ad occident.
105. ad sept.
138.
v. at *Lex Geog.*

in *المسجد الحرام*

eas quæ ad honorem illi conciliandum narrantur, fabulas certi quicquam expiscari licet, nisi forsan illorum sententiæ accedamus qui (referente *Sharestanio*) eam olim زحل i. e. *Saturni* fanum fuisse asserunt, eique à primo conditore dedicatum. Quam sententiam licet ab ipso rejectam, probabilem tamen facit quod perhibet, fuisse olim *Arabibus & Indis* (quorum magnum in rebus ad religionem spectantibus consensum prædicat) septem conspicuæ famæ delubra, septem planetis dicata: è quibus (ne *Arabia* nostræ terminos egrediamur) fuisse ait بيت غمدان *Bait Gomdan* in urbe *Sanaa Yamanensium* quod condidit *Dahac* الزهرة على اسم Venus sacrum, diruit autem *Othman Ebn Affan*. Narrat *Alfannabius* inscriptum illi fuisse هادىك مقبول غمدان i. e. *Gomdan*, qui te diruit interficietur, quod *Othmani* cæde comprobatum est. Quanquam autem *Caabam* suam ipsi mundo ferè coævam (ne, ut nugantur aliqui, antiquiorem dicam) jactitent, unde & البيت العتيق i. e. *Domum antiquam* vocant, quo minùs tamen eundem cum mundo durationis terminum habituram asserere audeant, prohibentur vaticinio (ab ipso, ut videtur, *Mahammede* profecto, vel ipsius saltem auctoritate munito) quo illam ab *Aethiopibus* aliquando dirutum iri prædicitur. Hoc scil. (referentibus *Alfannabio & Ahmede Josephi* filio) ab eo dictum fertur ان في اخر الزمان تجي الحبشة وخرودونها i. e. *Venturos ultimis temporibus Aethiopes, eamque penitus demolituros, nec eam postea restauratum iri in seculum*. Hæc de *AlCaaba*, templo sc. *Meccano*, à quo ut diversum memorant *AlFirau-*

Safodd. &c.

Al Firanzabadus, Safioddinus, &c. الكعبات *Al Caabst*, domum etiam quam *Bann Rabia* circumire olim religionis ergò solebant. Jam verò de *Lapide nigro* quid non fabulantur? eum è pretiosis Paradisi lapidibus cum *Adamo* in terram demissum, ac postea diluvii tempore rursus in cœlum sublatus, vel alibi, *حيث شا الله* i. e. *tibi Deo visum est*, ut loquitur *Ahmed Josephi* filius, in monte *Abu Kobais*, ut *Zamachsharius* in Alcorani c. 2. Jrepositum, ac demum ædificanti templum *Abrahamo* ab Angelo *Gabriele* reportatum. esse eum *يمين الله في الارض* * i. e. *dextram Dei in cœcis*. Situs est in angulo *Caaba Eraciensi*,

illo scil. qui *Basram* respicit, cubitis binis & $\frac{1}{3}$, à terra remotus, juxta *Safioddinum*, vel quod eodem recidit *سبعة اشبار* i. e. *Septem Spithamarum* distantia, juxta *Shahaboddinum* Authorem libri *مسالك الابصار* &c. quem tamen, tam Deo charum (ut aurumant) tam *Arabibus* ac *Mohammedanis* omnibus sacrum † *Karmaniani* anno *Hejre* 317. juxta *Abul Fedam* & *Ahmedem Josephi* filium, (quo anno obiit celeberrimus *Astronomus* * *Al Battanius*.) vel 319 juxta *Safioddinum*, loco motum abstulerunt, nec ante annum 339. (morte *Philosophorum* inter *Arabes* facilè principis, *Al Farabii* celebrem) ut iterum *Abul Feda* & *Ahmed Ebn Yusuf*, vel 335. ut *Safioddinus*, ab ipsis vel prece vel pretio impetrari potuit ut remitterent: idque

تحويل الحجاج عليهم i. e. cum viderent nullo modo fieri posse, ut peregrini ad ipsos à *Mecca* diverterent, ut ait *Ahmed Ebn Yusuf*, qui merito asserit fuisse hoc *مصيبة ما اصيب الاسلام بمثله*

i. e.

Algazali, Shahaboddin, & Amad Ebn Yusuf.

* Exemplaria nannulla præ se ferre videntur

عين.

oculus Dei, &c. sed mendose. † Nomen Sectæ.

* Vulgo *Al Battanius*.

i. e. *infortunium cui nullam unquam par, passâ est ipsorum religio, Karmatianos enim duce Abudhabero peregrinos Meccam accedentes spoliâsse, imò eorum, dum ipsam Caabam circumirent, mille septingentos interemisse in Adoratori sui tam sacri pomario, lapidem nigrum, quem ut cœlitus demissum venerantur sustulisse, templi portam dejecisse, puteum ZamZam quem & unicè sacrum habent, mortuorum cadaveribus implevisse, aliâque ejusmodi facinora perpetrâsse, exprobante illis interim Abudhabero, eorum duce, qui Equi sui Excrementis ipsum Caaba adytum conspurcaverat, manifestam ipsorum stultitiam, qui templum illud Dei domum vocarent, quod si charum sibi haberet fieri non posse quin in ipsius, qui illud tam indignè tractaret ac omnimodè violaret, caput ignem cœlitus effunderet. Sed extinguere nullo modo potuit Mohammedanorum erga sacrarium suum Zelus, nec ab eo cultibus anniversariis frequentando averti, quod cum viderent Karmatii lapidem demum, post 22. annorum spatium remisissent, miseris interim illudentes, quasi lapidi supposititio, ac à se mutato, eundem quem antea honorem perhibentibus: quibus responsum aiunt hoc indicio rem patefieri, lapis scil. si genuinus esset, aquam in natâ sibi qualitate supernaturaturum, quod cum spectantibus Karmatius faceret, amoluit omnem ex animis hominum qui inde oriri posset scrupulum. Verba prout apud Ahmedem Josephi filium se habent hæc sunt لها علامة وهي انه يطغوا لي الماء فجره ولم يرسب i. e. Illi signum est que dignoscatur, scil. quod super aquam natet, &c. Lapidem autem istum nivei primò coloris, nigredinem à*

Abulfed.

Ahmed Ebn Yusef.

Id. & Sifoddin,

R

menstrua

In marg. Cœ-
lthafi ad eun.
locum.

Menstruz olim contactu contraxisse tradunt (referentibus *Zamach.* in Comm. ad caput secundum *Alc. Ahmede Ebn Yusuf &c.*) vel ut alii, ab ipso *Mohammedis* ore acceptâ mutati coloris ratione, cum è Paradiso descendisset *اشد بياضا من اللبن* candore plus quam lacteo, *سودته خطايا بني آدم* nigredinem illi conciliasse hominum peccata: quam tamen adhuc في *قون رأسه* caput, vel exteriorem tantum ejus partem pervasisse, reliquis partibus albedinem pristinam retinentibus, palam factum quo tempore à *Karmatusi* loco suo motus est, testatur *Ahmed Ebn Yusuf*; adeo ut ab osculantium anhelitu ac contactu foedatum, ut sibi me legisse, vel saltem à *Mohammedanis* accepisse memini, credibile sit. Fuisse eum ex illis qui olim Idololatriæ culti facile crediderim. Quâ eum hunc superstitione venerentur *Mohammedis* sectatores, cum in religionis ab ipso traditæ fundamenta inquirendum infra fuerit, videbimus. Quod autem à *Damasceno*, & *Euthymio* asseritur, si quis accuratius inspectet videri in eo figuram, capitis scalpro expressam, quod *Veneris* esse volunt, ex *Arabum* scriptis puto probari non posse, Alius illis lapis est sacer, cui insculptam, vel potius impressam, tradunt figuram, sed tantum à figura capitis quantum caput à pedibus distantem; nisi oculi superstitione lippi caput à pedibus distinguere nesciant. Lapis scilicet in quo vestigia pedum *Abrahami* impressa; cum vel illi inter ædificandum *Casbam* insisteret, ut innuit *Abulfeda*; vel dum ipsi caput, *Ismaelis*, quem visum venerat, uxor (ut *Ahmed Ebn Yusuf*, & *Safioddinus*) lavaret. Unde & illi nomen *مقام ابراهيم*, *Makam Abrahami*. Locus (scilicet) *Abrahami*, vel, quo stetit *Abrahamus*.

In vit. *Ismael.*
cl. habet etiam
Safiod.

lapis. Hoc enim nomine vocari monet *Alzamasch-*
sharius ad cap. 1. *Alg.* tum lapidem cui impressa vi-
 dentur pedum ipsius vestigia, tum locum in quo
 tunc temporis jaceret lapis iste. Positum jam aiunt
 in loco eo nomine celebri in المسجد الحرام seu ado-
 ratorio prædicto. Fieri apud eum preces præcep-
 tum in *Alg.* cap. 2. Sed, ne multa, audiamus quid de
 eò narret testis oculatus *Ahmed Ebn Yusuf*, cujus
 hæc sunt verba. "Inclusus est nunc temporis lapis iste
 " arcæ ferreæ in loco *Abrahami*: vidi eum ac oscula-
 " tus sum eum, & positam mihi in eo aquam pu-
 " tei *Zamzam* bibi, vidique pedis dextri vestigium
 " depressius esse quàm sinistri, ac esse كانه رأس
 " كانه رأس quasi caput super pastâ [effigiarum] (for-
 " san & capitum effigiei quàm pedis similis) fuisseque digi-
 " tos pedum ipsius longitudine digitis manuum pares.
 Hæc ille in vita *Ismaelis*; ac alibi, ne à *Karmatis* una
 cum lapide nigro auferretur cautum ædituorum dili-
 gentiâ, qui eum in quodam è montibus *Mecca* abscon-
 derant. Idem hic lapis esse videtur de quo affir-
 mare *Mohammedanos* ideo ab ipsis magni fieri quòd
Abraham super eo cum *Agare* coierit, aut Camelum
 ei alligaverit, cum *Isaacum* sacrificaturus esset, asse-
 ritur ab *Euthymio*, & in *Catechesi Saracen.* Iacere enim
 ait hunc lapidem in medio *بين نبي و نبي*, quod de hoc
 lapide, (intelligendo non ipsam *Caaba*, sed peristy-
 lium illud *Almesjiad alharum* dictum) affirmari po-
 rest, cum lapis niger *Caaba* muro infixus sit. Fabulæ
 autem isti de ratione ob quam ab illis honore affici-
 atur, (cum nihil tale in eorum scriptis reperiri patem)
 ansam præbere potuit alia ista quam jam recensui-
 mus, de uxore *Ismaelis* quæ caput illi mundaret, la-

Safiod:

In vita Ism.

pide isto pedibus ejus supposito. Ac certè videntur mihi Authores isti (*Enibymus scilicet & Author Cascebi*) de uno lapide affirmare, quæ ad duos (alterum muro infixum, alterum in terra jacentem) pertineant: quam omnia quæ dicant ad posteriorem istum مقام ابراهيم imò & ipsum nomen (ut volunt) *براهيم*, referri possint: Sed vix crediderim hujus solius, omisso altero longè celebriori, famam ad ipsos pervenisse. Alius est & lapis, qui quo in honore apud *Arabes* Idolorum cultores olim fuerit, incertum. jam verò pro *ismaelis* sepulchro habetur. Meminit ejus nobilis Author *Sharifol' Edrisi* (ut * vulgò audit) in libro titulo tenus notissimo scilicet *درعة المشتاق في اختراق الافاق*. *Egressio cupientis ad paragrandas terra regiones: ubi Mescha* descriptionem habet, quam totam hic apponere, ut ab eo quod agimus non alienum, ita nec lectori ingratum, puto, erit; ut ita Authorem ipsum audiat, ea hîc enarrantem quæ Epitomator penitus omisit.

* Ita enim appellant, Abul-Feda, et Shahaboddinus.

ومدينة مكة قديمة ازالة البنا مشهورة الثنا معبورة مقصودة من جميع الارض الاسلامية والىها حجهم المعروف وهي مدينة بين شعاب الجبال وطولها من العلاة الى المستقلة نحو ميلين وهو من جهة الجنون الى جهة الشمال ومن اسفل جبل اجبان الى ظهر جبل قعيقان من ميل والمدينة مبنية في وسط هذا الغضا وبنائها حجر وطين وحجارة بنيانها من جبالها واسواقها قلميلة وفي وسط مكة مسجدها الجامع المسمي الحرم

الحرم ولمس لهذا الجامع سقف وادما هو داير
 كالظييرة والكعبة هو البيت المسقف في وسط الحرم
 وهذا البيت طوله من خارجه من ناحية الشرق اربعة
 وعشرون ذراعا وكذلك طول الشقة التي تقابلها في
 جهة المغرب وبشرقي هذا الوجه باب الكعبة وارتفاعه
 علي الارض نحو قامة وسطح الكعبة من داخل
 مساو لاسفل الباب وفي ركنه الحجر الاسود
 وطول الحائط الذي من جهة الشمال وهو
 الشامسي ثلثة وعشرون ذراعا وكذلك الشقة
 الاخرى التي تقابلها في جهة اليمن ومع
 اصل هذه الشقة موضع حجر في داير وطوله
 خمسون ذراعا وفيه حجر ابيض يقال انه قبر
 اسمعيل بن ابراهيم عليهما السلام وفي الجهة
 الشرقية من الحرم قبة العباس وبير زمزم وقبة
 اليهودية وما استدار بالكعبة كله حطيم بوقد
 فيه بالليل مصابيح ومشاعل وللكعبة سقفان
 وماء السقف الاعلي يخرج عنه الي خارج البيت في
 ميزان من خشب وذلك الماء يقع علي الحجر
 الذي قلنا انه قبر اسمعيل والبيت كله من
 خارج علي استدارته مكسو ثياب الحرير العراقية
 لا يظهر منه شي وارتفاع سمك البيت امدن كور
 سبعة وعشرون ذراعا وهذه المكسوة معلقة في
 بازار

مصباح ال.ع.

* وفيها *al. ex** بيت *al. ex*

بازرار وعري وصاحب بغداد المصدي بالخليفة
يرسلها في كل سنة اليها فتكسي بها وتزال
الآخري عنها ولا يقدر احد بكسوها غيره * وما
ينكر اهل الخبر ان الكعبة كانت خيمة ادم
عليه السلام وكانت مبنية بالطين والحجارة
فهدمها الطوفان وبقيت مهدمة الي مدة ابراهيم
واسماعيل عليهما السلام فيقال ان الله امرهما
ببنائها فنهض ابراهيم عليه السلام الي ابنة
اسماعيل وتعاونتا في بنائها بالحجر والطين
وليس بمكة ماء جار الا شي اجري اليها من
عين علي بعد من البلد ولم يشتم فلما كانت
ايام المقتدر من بني العباس استتم بناء ومياه
مكة زعاق لا تسوع لشارب واطمبها ماء بئر عزم
وماوا شروب غير انه لا يمكن ان مان شربه وليس
بجميع مكة شجر مئثر الا شجر البادية ويسكن
صاحب مكة في قصر له بالجهة الغربية بموضع
يعرف بالمدرفة علي ثلاثة اميال من مكة وهو قصر
مبني من الحجارة وتجاوره حديقة قريبة العهد فيها
نخيلات وكثير من المقل وبها جملة شجر منقولة
اليها وليس للهاشمي صاحب مكة عسكر خيل
واها عسكرة رجالة لا خيل عندهم وتسمي برجالته
الحراة ولباسه البياض والعمائم البيض ويركب
الجيل

الخيل وسياسة حسنة وحكمه عدل وادب
 ظاهر واجساد عريفة علي قدر امكانه ولم يكن
 موسمان ينفق فيهما كل ما جلب اليها
 احد ههنا في اول رجب والثاني موسم الحجيج
 ولاهلها اموال صامتة واحوال قاشية ونواب
 وجبال ولا زرع بها ولا حنطة الا ما يجلب
 اليها من ساير البلدان والتمر ياتي اليها كثيرا
 مما حولها والغنم يجلب اليها من الطائف وهو
 بها قليل جدا والغالب علي ضعفها الجوع
 وسوالحال وانا خرج احد من مكة في كل
 جهة تلقاه اودية هناكي جاربة وعيون مطرنة
 وابار غرقة وحوابط كثيرة ومزارع متصلة:

i. e. Mecca urbs est antiqua, inde à seculo condita, fam-
 mà celebris, incolis frequens, ad quam ab omnibus ter-
 ra partibus in quibus floret Islamismus convenitur, dum
 peregrinationes suas omnibus notas ad eam instituunt. in-
 ter ardua montium sita est; Longitudo ejus à Maalah
 (qua ad superiorem urbis partem est,) ad * Masphalah
 (qua ad inferiorem,) passuum est circiter bis mille, qua
 ab Austro Septentrionem versus tendit: & ab imo montis
 Ajjad ad fastigium montis Koaikaan, mille passus sunt.
 In medio hujus spatii sita est urbs lapidibus et luto extracta.
 Lapidès autem quibus extracta est, ex ipsis montibus [ex-
 cisi] sunt. Fora habet pauca. Porro in medio Meccæ est ora-
 torium ipsius magnum quod vocatur AlHarâm (sc. Asy-
 lum, seu locus interdictus, vel sacer) secto caret atque
 instar

* Sic enim
 è Kamus.
 مملكة
 pon.

علي اربعة
 ا. اربع
 i. c.
 circiter 4. cu-
 bitos. lib.
 Mafalec. sc:
 eo angulo qui
 porta vicinū
 est.

* 21, l. Mafalec.

* 20, id:
 Mohebbod-
 dinus apud
 Aljannab:

البلد

الخضراء
 vocat, i. e.
 pavimentum
 viride.

* al. ex خدمة
 sensorium.

instar sepi spatium intermedium ambit. Est autem Al-
 caabah domus illa recto aperta in medio Oratorii sacri.
 Domus istius longitudo extrinsecus Orientem versus 24.
 cubitorum est; eademque lateris oppositi quā occidentem
 spectat, mensura. Ad partem Orientalem est porta Al-
 Caabæ à terra circiter * hominis staturam remota, cu-
 jus imo pavimentum AlCaabæ interius aequale est. In
 † ejus angulo est lapis niger. Porro longitudo parietis qui
 Septentrionem spectat, Damasceni scil. a 23. cubitorum
 est; ac b totidem qui ei oppositus est Yaman versus. Et
 juxta fundamentum hujus partis locus est inclusus, cir-
 cularis, longitudine 50 cubitorum in quo est lapis c albus,
 qui Ismaelis filii Abrahami sepulchrum perhibetur. Ad
 partem Orientalem Oratorii sacri est Hemicyclium Ab-
 bafi, & puteus Zamzam, & Hemicyclium Judææ.
 Quod autem AlCaabam totam ambit est septum in quo
 noctu accendantur lampades ac facies. Porro AlCaabæ
 bins sunt rectæ, à quorum superiori aqua effusa est
 tra domum per sponam ligneam, ita ut deciat in
 quem diximus sepulchrum Ismaelis censeri. Dorus au-
 tem pars exterior tota vestibus è serico Eraciensi confectis
 obsegitur, ita ut nulla ejus pars oculis patcat. Altitudo
 domus predictæ 27. cubitorum est. Vestes autem istæ illi
 uncinulis & spinteribus appensa sunt: Mistis quotannis
 Bagdadi Dominus (qui titulo Chalifæ gaudet) novas
 quibus, detractis veteribus, obsegitur: nec alii præter
 Chalitam, eam operire permissum est. Prouis verò nar-
 ratur, fuit AlCaabah * domus Adami, lapide ac luto
 extracta, quæ cum à diluvio subversa esset, eo statu man-
 sis usque ad tempus Abrahami & Ismaelis, quibus di-
 citur Deus præcepisse ut ipsam edificarent. Cum ergo
 prope ad filium suum Ismaelem perrexisset Abraham,

mutuis,

mutatis operis eam extruxerunt lapide & luto. Non est autem in tota Mecca aqua fluens præter illam quæ in eam à fonte quodam longè diffito derivata est; opere non ante perfectò quàm illi, suo demum tempore, ultimam manum imposuerit Almoktadar Abbasida. Meccæ ipsius aqua amarissima, nec bibendi grata, quarum tamen optima est aqua putei Zamzam, quæ potabilis quidem, ita tamen ut quis eam continuò bibere non sustineat. Nec est in universa Mecca arbor frugifera, sed ea tantum quæ deserti propria. Habitat autem Meccæ Princeps in arce quam habet, ad latus [urbis] occidentale, in loco dicto AlMarbaa tribus circiter mille passibus à Mecca distante, cui adiacet hortus non ita pridè constitus, in quo palma & arbores Almokl quamplures, aliaq; omnis generis quæ aliunde transita sunt. Non est autem Hashemidæ Principi Meccano exercitus equestris, sed copia pedestres tantum, quibus equis non sunt. Vocantur pedites ejus AlHarrabah, i. e. Spiculatorum. Vestibulum indui solet albis, & infulis albis, ac equo vehitur. Regimen ejus bonum est, decreta, justitia, & aequitas manifesta, beneficentiam munificè secundum facultatem exercet. Porro Meccæ duo sunt tempora stata, quibus erogatur quicquid in eam annona advectum fuerit. quorum primum est mense Rajeb; secundum tempore quo conveniunt peregrini. Incola ejus auri & argenti copiam abundant, nec non* gregibus passim vagantibus. Fumenta item & Camelos possident. Frugum & tritici nihil habent nisi quod ab aliis regionibus ad eam afferitur. A locis illam circumjacentibus dactylorum copia advehitur, nova à Tayet, cum pauca admodum in ipsa crescant, adeo ut fortuna tenuioris incole fame vexati malè se habeant. E Mecca autem egresso omni ex parte occurrunt valles, in quibus aqua fluentes sunt, & fontes perennes, pu-

S

tesque

* ego enim
اجوال

teique Aquis abundantes, Horti frequentes & Agri contigni.

Atque hæc est urbis *Meccana* (prout authoris hujus ævo se habuit) descriptio, quam ut lectori quam potuimus emendatam daremus duo inter se exemplaria MSS. conferenda curavimus, quorum primum è *Syria* advexi, alterum ex *Ægypto* Doctissimus vir *Johannes Gravius*, quod meo & antiquius, & in multis emendatius. Restant perpendenda τζιτζαα & μαρβα quæ ait *Euthymius* ab illis ἐν τῶν σεβασμάτων θεῶ, perhiberi. p. autem 78. non τζιτζαα legitur, sed τζαα. melius: est enim vocabulum *Arabicum* صفا cui τζι præposuisse videtur vir *Græcus*, ut sibilantis literæ sonum plenius efferret. De صفا *Safa* autem & مروة *Marwah*, jam dictum est, loca esse *Mecca*, in quibus posita olim *Idola Afaph & Nayelah*. Ipsa *Safa & Marwah Kazwinius*, nescio quos secutus Authores, nomina fuisse tradit viri & foeminæ, qui ob stuprum in *Caaba* perpetratum in lapides à Deo conversi, montibus cognominibus impositi fuerint in exemplum, & cautelam. *Safa* saxum esse coloris cærulei ad radicem montis *AbiKobaisi*, *Marwah* autem saxum magnum ad radicem montis monti *Koashaban* contiguo, & ab invicem spatio 780 cubitorum distare, asserit Author رسالك الإحصار &c.

Dicuntur in *Alc.* esse شعائر الله i. è signis Dei, seu ex iis quæ Deus in signum hominibus posuit, & in quibus coli voluit, ἐν τῶν σεβασμάτων θεῶ, ut loquitur *Euthymius*. Quòd si vesanos *Arabum*, tam antiquiorum quàm recentiorum ad ea & inter ea magnâ cultûs opinione discurrentium ritus inspexerimus, manifesta illorum *Idololatriæ*, & certissima fadæ horum *superstitionis* indicia reperimus.

Surat. 21c.

بقره

mus. eâ interim differentiâ ut non immeritò voluisse videatur Imperator *Manuel Comnenus*, apud *Niceam*, ut aliis potiùs verbis conciperetur *Anathematis*, quo *Mohammedanorum* superstitionibus renuntiari à conversis ad fidem Christianam vellent, forma, quàm eâ quâ denunciaretur *نہ دیہ تہ موزار* Deo *Mohammedis*, utpote qui non alium quàm verum Deum coli voluit, licet modo non vero. Rectiùs ergò *Johannes Damascenus*, qui usque ad *Heraclium* cultum ab illis *Luciferi* seu *Veneris* fidus, & *Cabar*, i. e. *Magnum*, dictum, & à *Mohammede* cultus priores abolitos asserit.

Misam stellam [AlDabaran] i. e. Oculum Tauri, quem vocant Astronomi: ita sc. illum *ατ' εζοζ'ε* dictū refert *AlSufi*, nomine aliàs pluribus communi, ut docet *AlFaub*: his verbis *الدبران خمسة كواكب في الثور يقال انه منامة وهو من منازل القمر* i. e. *AlDabaran* quinque sunt stella in Tauro, quæ ipsius acromium, vel dorsi summitas esse dicuntur, sūnsque è mansionibus *Luna*. Malè interim illas, quæ *Hyades*, cum *الثريا* (quæ *Pleiades*) confundere videtur, quanquam (ut refert Author libri *نثر الدر* *Arabes* *prisci* *الثريا* extra taurum, scil. in cauda *Arietis* statu ebant. Quod ad *AlDabaran* autem asserit idem, ita appellari stellam lucidam quæ est ad oculum Tauri australem, idque *الثريا* i. e. *quod sequatur Pleiadas*, quò spectant & alia ipsius nomina, scilicet, *الثريا* i. e. *sequens stellam*, i. *Pleiadas* quas significari cum absolutè *الثريا* dicant, notum est.) & simpliciter *التابع* i. e. *sequens*. appellatur etiam *الجدح* *AlMejdab*, item *القديم* quod *Camelum grandem & prapinquem* significat, reliquæ

v. Sylburgis
not. ad Sarac.
p. 133.

* ut apud Graecos dicitur τ' εζοζ'ε
α'σπov. Bainbrig.

liquæ antem quæ circa eam sunt stellæ القلائد vel
 الصلصال quod *Camelas juvenulas* & minores denotat,
 monente *AlKazvinio*, qui & eam expressè الثور العين
Oculum Tauri, vocari asserit. Author libri النيران sic
 eandem describit معه احرر احمر هو كوكب
 اربعة كواكب انا وصلتها بها كانت كالوال علي
 هذه الصفة i. e. *AlDabaran est stella rutilans,*
lucida, & cum ea quatuor alia quas ubi ei adjoinxerit,
figura referent literam و hoc modo: . . . Quænam ergo
 fuerit stella quæ cultus objectum patet, at qui tan-
 dem ejus cultores? In duobus exemplaribus nomine
Misam insigniuntur, quod inter tribus aut familias
Arabum illustres non reperio. Sunt quæ literarum du-
 ctu non longè recedunt, تميم *Tamim* & تيم *Tayem*, &
 جشم *Josham*, & جشم *Jashim*, sed proximè accedit
 ميتم *Misam*.

Lachmus & *Jodamus Jovem* Jita scil. legendum,
 non *Martem*. quod nescio, quomodo calami-ferentis
 errore, irreperit. De المشتري autem, quo
 nomine *Jovis* stellam appellant, *Etymo*, quid doceat
AlMakrizi in iis quæ supra dicta sunt, vidimus.
 Monet *AlKazvini* vocari eandem ab *Astrologis*
 السعد الاكبر i. e. *Bona fortuna major seu maxima*, re-
 spectu scil. *Veneris*, quæ السعد الاصغر i. e. *Bona for-*
tuna minor dicitur, quia (inquit) est فوف الزهرة في
 الشعانة seu *felicitate Venerem superas*, adeoque illi
 النيرات الكثيرة والسعادات العظيمة i. e. *Bona*
multa, & felicitates magnas, ascribunt. Eodem spe-
 ctat quod asserunt *Hebraorum* Magistri vocari apud
Arabes Jovis sidus Gad quod גדל seu *Fortu-*
nam bonam interpretantur: certè *Arabes* (ut videre
 est apud *AlFanh*: & *AlFiranzabad*. &c.) الحد red-
 dunt

R Mosch. ci-
 tant Ab. Eyr ad
 Gen 30. & 1/3:
 65. & Rad. 4.
 10. & in radic.

dunt *البخت* i. e. *fortunam bonam*, & Synonyma ferè sunt hæc tria *السعد* & *البحر* & *البخت*. Conferri possunt & quæ de *Saado* *بن* *Bani Malcan* Deo, p. 99. dicta sunt. E contra *Saturnus* apud Astrologos *النحس الأكبر* i. e. *Infortunium*, seu *mala fortuna maxima* audit, quòd *في النحوسمة قوت المريخ* seu *magis infaustus censeatur quam Mars*, qui *النحس الأصغر* i. e. *mala fortuna minor*, appellatur.

Tai *stellam Sohaiil*, i. e. *Canopum*. Afferit *AlKaxwini Sohaiilum*, juxta *Ptolomaum* esse stellam lucidam magnam *المخداف الجنوبي* i. e. *in reme navis*

australi, eamque omnium ad constellationem illam pertinentium, quæ in Astrolabio describuntur, maximè australem. Arabes autem, quòd ad *Sohailum*, & eas quæ in *Navi* sunt stellas, in diversas ire sententias, atque juxta eorum nonnullos stellam lucidam, quæ *على طرف المخداف الثاني* i. e. *in extremo remi secundi dicit Sohaiil* *الاطلاق* i. e. *Simpliciter*, reliquas enim hoc nomine non nisi additis, distinctionis gratiâ, aliis gaudere, ut *سهيل الوزن* & *سهيل رقاش* &c moner Author libri *نظم الدرر*

Kais *Stellam Alshaari lobur*]vel juxta vocalium rationem *Ashheera*, quomodo & ad *Gracum* *Σειπρον* propiùs accedit. Est autem *Ashheera lobur* *العظيم النير* i. e. *Stella magna, lucida, qua in ore Canis majoris*. Appellatam autem *AlObur* volunt, quòd viam lacteam *Austrum* versùs transierit. Fabulantur siquidem *Arabes* (ut alia eos dum sidera

* Unde & in l.
التبيان
vocant nomine
infausto

المقاتل
ubi & Mars
الاحمر
dicitur, Saturnum
alia

كروان
& Mars
بهرام

لأنه قد عبر
المجرة الي
ناحية
لجنوب

sidera in classes redigerent sibi animo finxisse. quàm
Astronomos, pateat) duas *Assbeerias*, (hanc scil. quæ in
Cane majore, & alteram quæ in *Canicula* (الشعري) *Assbeera*
L'Gomaisa & *AlGomus* dictam) sorores fuisse *Sobaili*,
 qui cum in uxorem ductæ *الجورا* *Alfanza*, dorsum
 fregisset & Austrum versus fugerit, sequente eam
 ultra viam lacteam sorore *Al'Obur*, dum interim
AlGomaisa loco suo manens steterit *حتى غصص عينها*
 i. e. usque ad oculorum lippitudinem. hæc videre est
 apud *Alfufium*, Authorem lib. i *نظم الدر* & ejus
Epitomatores in *نظم الدر* & *AlFiranZabad*. & Authorem
 libri *التبيان* è quo ratio nominis *الغوميسا* peti potest,
 scil. quod sit *AlGomaisa* *العبور* *من العبور* i. e. minus
 lucida quàm *AlObur*. appellatur aliàs *Sirius*,
Assbeera Yamankensis, quoniam *الشعري* *الجمانية*
في شفق اليمر i. e. Occasus ejus est ad plagam
Yamankensem; nec non *كلب الجبار* i. e. *Canis*
Gigantis, scil. *لادها تتبع الجورا ابداء* quòd semper
 sequatur *Alfanza*, i. e. *Orionem*. Inter hujus stelle
 cultores celebris fuit *ابو كيشة* *Abu Cabshah*
 quidam, quem nonnulli eundem cum *Wahebo*, *Mohammedis*
 avo, esse volunt: alii *Chozanensem*, qui *Koraishitis*
 ut simulachris neglectis sacros ei honores deferrent,
 suadere conatus est; quare & postea *Mohammedem*,
 cum eosdem à simulachrorum cultu abducere
 vellet, filium *Abi Cabsha* nominarunt. referentibus
Ebnol'Asbir, *AlFiranZabadio*, *AlKodaio*, & *AlBidawio*
 in Comm. suo in Alc. cap. *والجم* ad verba ista
وهو رب الشعري i. e. *Et ille [Deus scil.] Dominus est Syrii.*

الغوميسا

Al'Obur

E contra ea quæ
 in Canicula

الشعري

الشامية

Assbeera syre.

aliàs tamen

الجورا

dicuntur Ge.

mini. lib.

التبيان

Asad Mercurium] *Mercurius Arabibus* عطارد *Osared*, eâ nominis notione (monente *AlMakrizio*) quâ *mau-
عزيموا* vel *عزيموا* & negotiis tractandis agilem denotat: eandemque ob rationem الكاتب i. *Scriba*, sc.

لانه كثير التصرف مع ما يقارنه ويلايسه من الكواكب i. e. quod multis se implicet cum iis quibus se adjungit atque ingerit stellis. Dicit *AlKazwini* audire eum apud *Astrologos* منافق, i. e. *Hypocritam*, vel *Simulatorem*, sc. لكونه مع السعد سعدا ومع النحس i. e. quod cum sidere fausto, & ipse faustus sit: cum infausto, infaustus.

Varia Arabum nomina dum recensuimus, *Obodam*, qui, *Arani* (apud *Stephanum Byzantium*, fide) in eorum numero ponendus, silentio præterimus, utpote in cujus nullam adhuc apud *Arabum* scriptores, mentionem incidimus: nisi forsan literam و quæ u duplicis sonum habet per ὄβ Græcum expressum conjectemur, ut sit ὄβδδ idem qui * *Wadd*, sive *Wadd*, de quo p. 93. vel عوض *Aud*, quanquam thema ادن potius, per quod * عوض, ut monuimus, explicant Grammatici, referre videatur, quod & *Seculum* denotat & الدائم القديم الازلي i. e. *Permanens*, *Antiquus*, *Eternus*. Sed ادن inter *Deorum* nomina non reperimus, ejus verò *Synonymum* * دهر, inter veri *Dei* titulos; recenset ipse *Mohammedes* † docente *Ebnol Ashir*. Quin potius à themate ادن nominis hujus ratio petenda, à quo معدون *Mabud*, dicitur, quicquid colitur, & عبود *Obudah*, *Cultus*, *Obedientia*. Si inter eos, qui ab *Arabum* historicis recensentur, reges esset *Obodes* iste cujus meminit *Josephus*, forsan & de *Dei* istius, seu *Regis* olim

النادر في كل الامور

* Vtroque enim modo effertur, recte A. Firouz. &c.

* Hebr. עור

* *Seculum*.
الدهر
هو الله

Rabbini
עבודה זרה
Cultus Idololatriæ.

in

in deorum numerum adsciri nomine certius aliquid pronuciare literet. sed de Rege isto nihil habemus certi, inter eos videtur collocandus, quorum notitia ad Arabes recentiores non pervenit, varia autem sunt ab isto themate derivata virorum nomina, qualia *عبد* *Obaid*, *عبدان* *Obad*, *عبد* *Aabod*, *عبد* *Abbud*, *عبد* *Obdab*, &c. Ab *Obaid* patre tribus formatur patronymicum *عبد* *Obadius*, *عبدان*, & *Regis*, & *Provincia* in *Taman* nomen, teste *AlFiranzabad*. apud eundem *الاعبود* *AlObud*, *السفاسي* *AlSafaci* regum *Hamyarensium* filius. *البد* *AlBod*, Idolum *عبد* *Abod*, significat, sed translatum hoc à *Perarum* *بوت* *Bot*. Sed quid incerta sectemur? Qui *Arabum* scripta consuluerit, ab iis cultum *Obolam* potius quam *Obodam* reperiet. scil. *Hobalum* de quo. p. 95. illum quem in prælio *Obud* elatâ voce invocavit, seu potius prædicavit *Abu Sofyan*, quasi ipse ope victoriam consecutus, dicens *اعل* *Olo* *Hobali*. e. *Ascendas*, vel *Exalteris*, *Hobal*: scil. (explicante *Abul Fedâ*) *ظهر* *Manifestata est jam religionis tua veritas*. Refert *Ebnol Athir*, ideo illum hoc pronuciâsse quod consulto prius per sortes *Hobalo* prælium eo die commisissent, cujus successum pro certo veritatis ipsius indicio habuerunt.

Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, afferentes si cuius Camelus, &c.] Fuisse ex *Arabibus* dicit *Sharestanus* alios qui nec præcessisse creationem crederent, nec futuram resurrectionem; rerum ortum naturæ, interitum sæculo deberi afferentes; alios, qui res omnes creatas agnoscerent, at restitutum iri mortuos negarent, alios demum qui utrumque faterentur. inter hos censendi qui ne pedibus irent cum ad iudicium resurgerent, *Camelo* quem

v. Ebn. Athir.

in *بلي*

quem insiderent, secum assumpto, cavebant. Morem hunc paulò aliter describit *Sharestanio*; solitos scil. mortuù hæredes vel filios Camelam, retorto collo eidemque appenso instrato, ad mortui sepulchrum vincitam relinquere donec moreretur, nemine pabulum vel aquam præbente (ut docet *Alfaubarius*) qui & ab aliis foveæ impositam, dum fame moreretur relinqui solitam testatur: ut & *Ebnol Athir* ubi nomen بلية explicat; quo vocabatur scil. *Camela* isti fato destinata unde quidam, Calamitatibus oppressos الولايا في اعناقها للبلايا *Camelis* quarum cervicibus alligata essent instrata, assimilat, referente *Sharestano*, vel ut * *Alfaubarius* paulò aliter كالبلايا روضها في الولايا i. *Camelis* quarum capita instratis obvoluta, quibus scil. tristissimum fatum subeundum erat. Hi qui iudicium expectabant futurum, idè se Idola colere prætendebant ut essent illa شفعاءهم عند الله في الآخرة i. e. *intercessores pro ipsis apud Deum in vitâ futurâ*, referente *Sharestano*.

وحي / *

Erant & ex illis (asserente eodem) qui الناسخ i. e. *versu-luxum* quandam credebant; scil. cum quis occideretur vel moreretur, è sanguine, qui circa cerebrum, collecto oriri avem هامة *Hamah* dictam, quæ singulis subinde annorum centuriis ipsius sepulchrum viseret: vel ut *Alfaubarius*, *Ebnol Athir*, & *Al Damirius*, eorum sententiam referunt, spiritum seu animam injuriâ interfecti in avem istam transinigrare, eamque اسقوني اسمقوني i. e. *Bibendum mihi præbete, Bibendum mihi præbete*, scil. دم قاتلي i. e. *de sanguine ejus qui me inrerfecit* (ut exprimit *Al Damirius*,) clamantem tamdiu persistere donec de homicida vindicta sumeretur, tum demum avolare. Credi hoc

T

vetuit

vetuit *Mohammedes*, præcipiens ولا عدوى و لا هامة &c. *Ne credatur à vobis Hamah, nec Aaws &c.* alii tamen hoc dicto vetari volunt, alium *Arabum antiquorum*, morem qui noctuam, quæ الهامة *AlHamah* dicitur ut mali ominis nuntiam averfabantur. De hac unà cum aliis nonnullis eorum consuetudinibus partim Idololatricis, partim superstitiosis, quarum multæ à *Mohammede* inblatæ, commodior erit dicendi locus, ubi ab ipso retentas, ac autoritate, ut fingit, *Propheticâ* firmatas, loco suo viderimus.

Diversas *Arabum antiquorum* religiones *Authoris* nostri ductum secuti vidimus, nec tamen omnes, neque enim erant omnes *Idolorum cultores*; id nos docet jam sæpe laudatus atq; iterum sæpius laudandus *Sharestanius* his verbis ومن العرب من كان يميل الي اليهودية &c. i. Ex *Arabibus* erant qui ad *Judaismum* inclinarent, ex iis qui ad *Christianismum*, ex iis qui ad *Sabiismum* propenderent, & qui stellis fixis eam vim attribuerent, quam erraticis *Astronomi*; adeo ut nec loco se moverent, nec quiescerent, neque iter facerent, neque domi subsisterent, nisi à stella aliqua captato omine, dicentes insuper se hujus vel illius stella beneficio pluviam consequi. Erant & ex illis qui *Angelos magni* facerent, eosq; colerent, imò & qui * *Dæmonas* colerent, asserentes eos *Dei filias* esse. Hæc ille. Quænam autem tribus quos amplecterentur cultus ut partim sciamus, ita rem explicat *Author libri المستطرف*,

* الجين

“ Florebat *Christianismus* in Tribubus *Rabia* & *Gassan*, & parte *Kodaa*, *Judaismus* apud *Hamyar* & *Bani Kenanah*, & *Bani 'Hareth Ebn Caaba*, & *Cen-dah*, *Magorum religio* inter *Bani Tamim*, *Sadducaif* & *mo infecti Koraisbita*. At certè latius diffusum *Christia-*

Christianismum quàm ad tribus prædictas, patet. Celebris author *Ebn Calican* in vita *Abul'Ola* Poëtæ, Tribus quas *Arabum* Christianos appellat, tres recenter, scil. *Bahra*, *Tanuch*, & *Taglab*. è *Tayensibus* fuisse etiam qui Christianam amplecterentur fidem constat ex illis quæ in superioribus de *Noomano Ebnol Mondar* dicta sunt, cum quo una *Hirenses* universi ad eam conversi sunt. Imò avus ipsius *Mondarus* (teste *Abulfedà*) illam amplexus est religionem & in urbe regia *Hira* (ut vidimus) الكنايس العظيمة i. e. *Ecclesias magnas* struxit, ubi non unius tantum tribus *Arabes* Christianorum suum dedisse nos docent *Alfauharinus*, & *AlFiranZabadius*, qui العباد *Alebad*, dici afferunt *قبائل شتى من بطون العرب اجتمعوا* *Altaub: in* علي النصرية بالحيرة i. e. *Tribus diversas è tribubus* *Arabum*, qua ob Christianam religionis professionem coierunt in *Hira*.
عبد

In *Najran* etiam quæ provincia erat in *Yaman*, pluribus *Arabum* tribubus (teste *Abulfedà*) communis, fuisse Christianorum Ecclesiam & * *Episcoporum* sedem refert *Sasioddinus*, Imò & *Medina* incolas *Judeos* fuisse & *Christianos*, testatur *Sharest. c. Ahl-ocetab*. Cui autem Christianorum sectæ potissimum addicti erant *Arabes* in Christum credentes, ex hoc ipso Authore nostro discimus, qui causam quoddam *Mondarus Arabum Rex Græcus* bellum intulerit, hanc assignat, quòd Imperator *Justinianus* eos malè tractaret qui unam in Christo naturam assererent, cum eo tempore qui inter *Arabes* erant *Christiani* كانوا يعتقدون اعتقاد اليعاقبة i. e. *Jacobitarum confessionem amplecterentur*. Hinc patet & an-

حصارى
العرب

Altaub: in
عبد

يشتمل علي
احياء العرب
* وكان
فيها
اساقفة
مقيمون

te *Mondarum* fuisse inter eos Christianos, imò forsan inde usq; à B. *Pauli* temporibus qui *Arabibus* Evangelium annuntiavit *Gal. 1. 17.* *Sabiorum* autem hæresin magnam Orientis, imò mundi, partem olim pervasisse dilicimus è *Maimonide l. Moreh. part. 3. c. 29.* E *Chaldaea* primò profectam docet nos *Gregorius* noster, ubi *Thabet* (vulgò *Tbebit*) *Ebn Corrah* mentionem facit, his verbis, *والذي* &c. i. e. *Illud quod de Sabis certò accepimus, est; esse professionem ipsorum eandem cum Chaldaeorum antiquorum professione.* At quæ tandem professio *Sabismo* (si ipsis credendum) antiquior? utpote qui non ab aliquo qui *Nachori*, ut *Georgius Ebnol Amidi*, *ويزون*, non à *Noa*, ut *Alfranzabadins*, sed ab ipso *Setho Adami* filio, cui præter *Enoshum* alium assignant filium nomine *صابي Sabium*, institutus sit, ab *Enocho* (qui *Arabibus* *Edris* illis *Hermes*, ut & *Sethus* *أغاناديمون المصري* *Aegyptius Hermetus Magister*) propagatus. Et ne quis de rei veritate dubitet, *Librum* *Sectæ* suæ ostentant (teste *Abulfedâ*) titulo *صيف شيت* *Libri Seth*, quasi à *Setho* ipsis tradita continentem, in quo multa de morum honestate, de virtutis studio, & vitiorum fuga. Nomen ipsi (ut videtur) sibi à *Sabio Sethi* filio impositum volunt. *Sharestanus* à *صبا* quod est *Amare, propendere, desiderare*, mutuata è *Syrorum* lingua significatione, à quibus forsan cum nomine suo in *Arabiam* transiêre: dubitat enim *Bidavius* an pro *Arabico* habendum sit hoc nomen, in *Com. ad cap. 2. A'corani* ubi eorum mentio occurrit. Inde igitur forsan nomen sortiti quod pro animi sui libitu, novos sibi cultus fingerent. *Arabibus* communiter *صبا* à religione ad religionem transire. Unde (teste *Ebnol Atbir*)

Confer. qua
habet *Maimon.* in *Tad.*
Hal. Abo-
dahzarah. c. 1.
Abulfed. in
Enoch.
Gregor. in
Enosh. at
Shareit.
غاناديمون
ais: esse *Sethum.*

Athir) *Mohammedes* صادي *Sabius* dictus est, quòd religionem *Koraishidarum* *Islamismo* commutavit: quâ notione nomen hoc illis competere vult. *Bidawius*, quòd à veri Dei cultu, ad falsos cultus desciverint. Quòd si eorum instituta perpenderit non longè peti- tum videbitur si à voce *Hebr.* שָׁבָא *Saba*, *Exercitum* de notante, dictos putemus, quasi שָׁבָא הַשָּׁמַיִם *Exercitûs cœlestis* cultores. Sed missâ nominis ratione, præci- puum, circa quem versatur eorum fides, cardinem statuit *Sharestanus* التعصب للروحانيين كمان مدار من ذهب الحنقا التعصب للبشر الجسماء i. e. Quòd *substantiis spiritualibus* innisuntur, sicut *Orthodoxi* innisuntur *hominibus corpore pradiis*, viz. quòd *substantiarum spiritualium* [*Angelorum* scil.] ministerio, ea præstari putent, quæ *Orthodoxi* à *Prophetis*. *Duas* statuit idem *Sharestanus* eorum sectas scil. اصحاب الهياكل *A'shabol hiyacel*, i. e. *Cultores Sacellorum*, & اصحاب الأشخاص *A'shabol' aschchaz*, i. e. *Cultores simulachrorum*, quibus utrifque hoc est commune dogmatum suorum fundamentum, Opus habere homines mediatoribus qui inter ipsos & Deum medii intercedant. hoc fungi officio sub- stantias spirituales puras, quæ oculis subjctæ non sunt: esse deinde opus aliis inter eos & substantias istas invisibiles, mediatoribus visu perceptibilibus: tales illi *Sacella*, hi *Simulachra* sibi statuunt. *Sacello- rum* cultores *Sacella* vocant septem * *Planetarum* corpora, esse hæc *Spiritualium*, seu *Intelligentia- rum* habitacula, quæ eodem loco illis sint quo ani- mabus nostris corpora. Essetque ea corpora viventia, rationalia, ab intelligentiis animata. *Planetarum* igitur

* السجرات
السيبع
sc. Chaldæi vel
Græci: at 1. di
quasdam è stel-
lis fixis, hanc
inter eos disse-
rentiam statuit
Sharest, ac A-
rabibus cum
Indis convenit.

اتصالات *

الاشخاص

tur domos & mansiones, ortus, occasus, * conjuncti-
 ones, juxta figuras convenientes & discrepantes se-
 cundum naturas eorum dispositas observant, dies,
 noctes & horas illis dividunt, formas, figuras (seu per-
 sonas) & regiones illis assignant, atque ita sigilla, in-
 cantamenta, & orationes conficiunt. Ex gr. Si die
SATURNI, qui *SATURNO* attribuitur, horâ primâ, induri-
 ejus sigillo quod juxta figuram atque operam ipsi
 propriam confectum sit, ac vestibis ipsi peculiaribus,
 ab illo, precum formulis illi propriè convenienti-
 bus, quid visum fuerit petierint ex illis quæ ab ipsius
 effectis & influxu pendeant, exauditum iri statu-
 unt, atque ipsius beneficio vota sua consecuturos.
 Eodem modo cum cæteris planetis agi, quos Do-
 minos & Deos vocabant, Deum autem Verum, *Domini-
 num Dominorum*. Arque ita ad spiritualia, seu *Intelli-
 gentias* Mediatoribus utebantur eorum *Sacellis*, ad
 Deum *Intelligentiis* spiritualibus. Ex prædictorum
 observatione, *طاسيات* *Telestata conficiendi*, præ-
 stigias item, atque incantationes adhibendi, si-
 gilla & figuras confandi, aliâque ejusmodi, quæ ad
 mira perpetranda stellarum vi ac virtute valere aut-
 mant, fabricandi rationem tradunt. Eandem ob cau-
 sam & simulachrorum Cultores, simulachra quæ me-
 diatorum vice inter ipsos & spiritualia fungantur
 conficiunt. Imò ne, ut jam dicti, sacellis istis (ut vo-
 cant) Planetarum contenti essent, hanc assignant ra-
 tionem, quòd illa sæpè ab oculis, continuâ ortus &
 occasus vicissitudine, subducta lateant, cum media-
 tore semper visibili sibi opus sit. Simulachra ergò
 substituenda quibus mediantibus ad Sacella accedant
 ut Sacellorum ope ad *Intelligentias*, *Intelligentiarum*
 ad

ad Deum supremum: Simulachra igitur, juxta figuram unicuique è septem illis facellis propriam, constabant, è metallo eidem peculiari (ferro putà, argento, &c.) observatis insuper dierum, horarum, graduum, minorum, aliarumque, quas ad influxus benigniores eliciendos valere putant Astrologi, circumstantiarum momentis, & adhibitis quæ antea diximus sigillis, indumentis, suffitibus, orationibus, incantamentis, &c. ei, cujus sibi gratiam conciliare studebant, fideri maximè gratis. Simulachra ista Deos appellabant [Vicarios, scil.] respectu Deorum istorum coelestium; inter quos & homines mediatorum officio fungi ea credebant. Hæc quæ potuimus fide è *Sbarestania* expressa: quibus fidem faciunt quæ scribit *Iosephus Albo Fundament. l. 3. cap. 8.* השפע האלהי הזה שאמרנו שהוא הכרחי שימצא כרי שעל ידו יודעו הרברים הנרצים אצל השם ית' מהכלתי נרצים איננו בחק האדם שישגי השפע ההוא מעצמו מזולת רצון אלהי כי אין זה מדרך הטבע שתהול רוח השכל הנברל מחומר על הרבר החמרי ובעבור זה היו כל הקדמונים מרהיקים שיהול רוח אלהים על האדם ויתנבא בכוח עליון ויגיד העתירות ולידה היו האומות הקדמות עושים צורות והקטרות והפילות לכוכבים להוריד רוחניות איזה כוכב על צורה כזה כרי שעל ידה יתול רוח הכוכב ההוא שהוא נשוא: בגשם הכוכב על האדם שהוא גשמי ויגיד העתירות בכח רוח הכוכב ההוא השופע על i.e. *Quod ad influentiam istam divinam, quam diximus necessariò statuendam esse, ut ejus ope dignoscantur ea quæ Deo Benedicto grata sunt, ab his quæ illi minus accepta, non est penes hominem ut assequatur eam sine beneplacito divino: quia non est hoc secundum*

secundum natura leges ut quiescat spiritus intelligentia separata à materia super rem è materia constantem. Hæc de causa veteres omnes hoc absurdum putabant ut requiesceret Spiritus Dei super hominem, adeò ut virtute altissimi prophetaret, & futura prædiceret; idcòque gentes antiquæ Simulachra, suffitus & oblationes stellis faciebant, ut ita elicerent spiritualitatem cuiusvis stelle, quo se demitteret, in simulachrum aliquod, ut eo mediante spiritus stella istius qui in corpore stella habitat, super hominem, qui corporea est substantia, resideret, adeo ut prædiceret futura virtute spiritus stelle istius influentis in hominem istum. atque hac significatio est divinationis.

Quæ ferè è R. Mose in Moreh l. 3. c. 29. accepta, cujus verba prout ab ipso Arabicè conscripta sunt, sic se habent,

وبحسب تلك الأرا الصابية أقاموا الأصنام للكواكب
 أصنام الذهب للشمس وأصنام الفضة للقمر وقصموا
 المعادن والأقاليم للكواكب وقالوا الأقليم
 الفلاني الإله الكوكب الفلاني وبنوا الهياكل
 واتخذوا فيها الأصنام وزعموا أن قوي الكوكب
 تفيض علي ذلك الأصنام فتكلم تلك الأصنام
 وتفهم وتوحي للناس أعني الأصنام وتعلم الناس
 مناقهم وكذلك قالوا في الأشجار العتي هي من
 قسمة تلك الكواكب إذا أوردت تلك الشجرة
 لذلك الكوكب وغرست له وفعل لها كذا
 فأضحت روحانية ذلك الكوكب علي تلك الشجرة
 وتوحي

ووحى للناس وتكلمهم في النوم
i. Secundum autem istas Sabiorum sententias, erexerunt imagines stellis, Soli imagines aureas, luna argenteas, atq; ita metalla & climata inter stellas partiti sunt, & dixerunt, Climati ejusmodi Deus est stella ejusmodi, struxeruntque sacella in quibus imagines collocarunt, asserentes, vires stellarum influere in illas imagines, aded ut loquantur ista imagines & intelligant, & inspirent homines eosque doceant qua ipsis utilis sint. atque ita dixerunt de arboribus qua sunt ex portione stellarum istarum, cum dedicatur arbor ista illi stelle, atque illius nomine plantatur, & fit illi hoc aut illud, influere virtutem spiritualem istius stella in istam arborem, ita ut hominibus se revelent eosque in somno alloquantur.

Cum utraq; sectarum jam memoratarum *Abrahamo* negotium fuisse refert *Sharestanis Alcorani* fidem secutus. Idem memorat & *Maimonides Moreh. l. 3. c.* jam laudato, a quo multa ad eorum ritus Idololatrici & superstitione foedissimâ plenos spectantia petere licet: qui tamen in eo quod dicit *Nullum eos Deum prater stellas agnoscere, & solem pro * Deo maximo habere,* tum *Gregorio nostro,* tum *Sharestano* contrarius est. Asserit enim Author noster esse *مقالتهم* في التوحيد على غاية في العقيدة scil. *argumta* qua ad probandam dei unitatem asserant longè firmissima. Et è *Sharestano* didicimus illos, Planetas Deos quidem appellare, sed minorum gentium (ut & ipse *Maimonides* quod ad reliquos planetas, exceptis sole & lunâ, innuit) qui hominibus Deum supremum (inter quem & inferiora hæc causæ sint intermedia,) adituris mediatorum loco sint, quorum ope beneficia sua illis communicet, & voluntatem suam patefaciat. Cum autem quæ de illis referant & *Sha-*

Et in *Yad. Hal. Abodah* arab. c. 1.

* الاله
الاعظم

In *vira Almodadi Ebn il Mowaffac.*

v. *Autorem no-
strum* & *Sahieb*
Hama Abulfed.
anno 317.

* *At septies,*
juxta Abulfed.

restanius, & *Maimonides*, & *Gregorius* noster ex ipso-
rum libris petita videantur, hoc in quibus discre-
pant, *Gregorio* fidem conciliat, quòd eos linguà quâ
exarati sunt Syriacâ legere potuerit, cùm cæteri in
linguam *Arabicam* versis usi sint. Multos de eorum
cultu ac ritibus à *Thabete* (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah*
qui ejus ipse sectæ (ut & celeberrimus ille *Astrono-
mus Albattanius* (vulgo *Albateginus*) saltem ortu)
viro alioqui doctissimo, libros linguâ Syriacâ con-
scriptos perhibet idem *Gregorius* noster. ac faciem
inter orandum Polum Arcticum versûs obvertere so-
litos tradit, * ter quotidie orare, 1^a vice ante ortum
solis, 2^a juxta meridiem, 3^a ad vesperam. jejunium
illis esse 30^a dierum, aliud 9. aliud 7. asserere ipsos,
sceleratorum animas post novies mille sæculorum
cruciatum in gratiam cum Deo redire, abstinere à
fabis, allio, &c. victimas suas igni penitus absumen-
das tradere, nullam eorum partem comedere, Mag-
ni ab illis fieri Templum *Meccense* refert *Abulfeda*, in
historia, at locum quem præcipuè religionis ergo
visunt prope urbem *Harranum* esse. quam & in Geo-
graphia sua urbem *Sabiorum* vocat, in qua 17 ædi-
tui illis sint, ubi & collis super quem Oratorium
quod magno apud illos in honore sit. Magni etiam
ab illis fieri Pyramides, utpote quas priorum sectæ
sux Authorum sepulchra credi volunt, *Seshi* scil.
Edrifi, & *Sabii*. Festorum illis præcipuum esse diem
quo sol signum Arietis ingreditur. Hæc *Abulfeda*.
Meminit etiam *Sharestanus* sectæ apud ipsos quam
السورجانية *Harbanistas* appellat qui Deum & unum
& plures, statuunt unum scil. essentiâ, plures, qua-
tenus se pluribus individuis visu perceptibilibus, ve-

lut

lut septem planetis nec non & personis terrestribus, &c indat, in quibus se manifestet, ac personam induat, citra tamen unitatis essentia suæ * *corruptionem*: cum corporibus cælestibus à se creatis mundum inferiorem regendum tradidisse, esse corpora ea Patres, Elementa matres, composita natos, &c. post spatium annorum 36425 decursum omnes animantium species interire, ac deinde renovari naturâ universi in singulis terræ climatibus * bina unius cujusque speciei paria de novo producente, atq; ita sæculum sæculò continuo succedere, nec aliam dari resurrectionem, &c.] *هياكل* i. e. *Sacella*, seu *quarta* quæ nomine substantiarum * *Intellectualium* ac *spiritualium*, & juxta stellarum figuras conficiebant, hæc enumerat *Sharestanius*, 1 *Sacellum causa prima*, & sub eo, *Sacellum Intellectus*, *Sacellum Providentia*, *Sacellum necessitatis*, & *Sacellum anima*, esse hæc figuræ sphericæ. *Sacellum Saturni* Sexangulum, *Jovis* Triangulum, *Martis* مستطيل *Quadrangulum oblongum*, *Solis* *Quadrangulum*, *Veneris* *Triangulum Quadrangulo* inscriptum, *Mercurii* *Triangulum Quadrangulo oblongo* circumscriptum, *Luna* denique *Octangulum*. Eadem refert * *Aljannabius*, è *Phacrodin Ra'zi* Com. ad *Suratol Bakarab*. Nugæ hæc, quibus tamen in recensendis longior fui, non solum ut intelligatur quod dicit *Sharestanius* Arabum quosdam Sabiismum amplexos, sed quia *כאנה בולה* *אעמת אלארץ* *Secta* erat quæ totum olim Terrarum orbem impleverat (ut loquitur *Maimonides*.) *الانبيان علي وجه الدهر والغالب علي الدنيا* *Religionum antiquissima* & qua totum ferè mundum occupaverat.

* لا يقبل
وحدة في
نأية

* زوجين
sed cum dicat
نكر
فوف. *وآثني*
unum par
denotat.

* العقلية
الروحانية

مثل في
جوفه مربع
مستطيل

* Ad Ann: Hej.
8.

Moreb l. 3, c. 23.

cupaverat, (ut *Abulfeda*) adeoque frequens aliàs tam in *Arabum* quam *Hebraorum* scriptis eorum mentio occurrat. Eandem ob rationem inquirendam etiam erit in *Magorum* hæresin, quam & *Arabum* quosdam secutos ab Authore libri *Moslatraf* accepimus. Siquidem & ipsa non parvam olim Orientis partem, *Persiam* præsertim & vicinas ei Gentes ac Indos (quos & hodie addictos habet) infecerat. Quod ad nominis rationem attinet, origine Persicum statuit *Mohammedi*: *AlFiranZabadius* è duabus vocibus conflatum, scilicet *ميج كوش* *Mije Gush*, quod hominem auribus brevibus vel curtis denotat. talis cum fuerit primus Sectæ pater, inde nomen sortitum, quod & ad sectam suam transmisit: quod si verum sit, conferri poterit cum iis, quæ narrat *Iustinus* de auribus *Magi* à *Cambyse* præcisiss. Invaluit autem usus ut idem vulgò *Arabibus* & *Persis* sonet, *Magu* ac ignis cultor. Sic in Nomenclatore *Arabico Persico* *Logat halimi* dicto *موسن* *Magus*, *آتش پرست* *Atash-parast*, i. e. *Ignis cultor* redditur. Ac certè ignem eos coluisse eique templa consecrâsse, honoris quem luci habent testandi gratiâ, referunt *Sharestanius* & *Ismael Abulfeda*, cujus hæc sunt verba *وما عظموا النور عبدوا النيران* i. e. *Inde quod lucem magni faciunt, Ignes colunt*. qui idem asserit præcipuum religionis *Magorum* seu *Persarum* antiquiorum (qui *كرومردم* *Ciamerthii* dicti) fundamentum superstructum fuisse *تعاليم النور* *علي* i. e. *Magnificationi*, seu *Venerationi lucis*, & fugæ *تنهبرار* *Tenebrarum*, lucem Deum primum *قدیما* *Kadiman* *Antiquum* (seu æternum) rerum omnium principium statuunt, ac *یزدان* *Yazdan* vocant: tenebras autem, Deum creatum, *تنهبر*

In Hist. c. de
Persis.

ortum, cui nomen *أبراهم* *Abraman*: Ita duos esse illis rerum Authores, Deum scil. & Diabolum: hanc eorum doctrinam fuisse usque ad *Zoroastri* tempora, quem *زرادشتی* *Zaradushtum* vocant & sub *گشتاسف* *Gushtasso* floruisse asserit, ac fuisse *صاحب کتاب المجرس* *Asthorem libri quem* Magi quasi illi à Deo coelitus demissum (prout ipse affirmaverat) amplectuntur, esse ipsis de *Zaradushto* *کلام* *طویل و فایده نیک* *Gushtassum* istum *Cyri* avum statuit, *Cyrum* autem esse Hebræis qui Persis *آزدشیر* *Bahman*; quàm rectè non est hic disputandi locus, & annon potiùs *Gushtassus*, sit *Hystaspes* à *Cyro* tertius, & *آزدشیر*, *Ahasuerus* pius. Denotat enim *بهر* referente eodem (ut & *Alfannabio* & *Abmede Ebn Yusuf*) *الحسن النبیة* bonæ seu piæ intentionis hominem. Eiusdem, (*Zaradushti* sc. seu *Zoroastri*) meminit *Gregorius* noster sub *Cambyse* *Cyri* filio, & *معلم المجرس* *Religionis Magorum Authorem*, leu Doctorem appellat, ac pro *Elia* discipulo à quibusdam haberi dicit, & de *Messia* adventu Persas monuisse, deque stella in cujus medio figura virginis conspicua ejus nati signum ipsis præberet. Qui tamen non tam religionis Author, quàm reformator statuendus videtur ex iis quæ à *Sharestano* & *Abulfeda* memorantur. ac certè diversas fuisse patet, Magorum sectas, quarum cum omnes in astruenda *الثنویة* *Althanawiah* convenerint, scil. duo esse rerum principia *Lucem* & *Tenebras*, in partes abiisse videntur, quòd alii principia ista *Coæva*, alii alterum altero posterius statuerint. Porro disputationes eorum omnes (recte *Sharestano*) *جدوری علی* *قاعدتین* *Circa duo versantur fundamenta*, quorum

* Vel ut *Al-Jannab* & *Abmed. Ebn. Yusuf* etiam

کیشسپ

Declaratio causa missionis lucis & Tenebrarum: Secundum
 Declara-
 tionem causa liberationis Lucis à Tenebris, & missionem
 istam *مبدأ* *Initium* vocant, liberationem *معاداً* *Redi-*
tum. Illud quod in ipforum professione mutaverit
Zaradushti hoc fuisse videtur (referente *Abulfeda*)
 quòd cum illo antiquiores Lucem & Tenebras pri-
 ma rerum principia statuerent, ipse Deum utrisque
 antiquiorem, earumque conditorem docuerit, unum
 eum esse nec socium habere, bonum autem & ma-
 lum, *probitatem & nequitiam è commixtura lucis &
 tenebrarum contigisse, quæ nisi mista fuissent, mun-
 dus nequaquam extitisset, nec cessuram mistio-
 nem donec lux tenebras vincat, deinde lucem mun-
 dum suum, tenebras autem suum, sibi liberum &
 integrum habituras: Quòdque librum religionis
 præcepta continentem, cum antea nullum haberent,
 quasi cælitus ad se demissum, ipsis tradiderit. At mi-
 ra sunt quæ de libro isto referunt *Alfannabius* & *Ab-*
med Ebn Yusuf. sc. 12. voluminibus, quorum singu-
 la corio taurino integro compingerentur constituisse
 permitti ejus autoritate matrem, sororem, filiam
 in uxorem sumere (sic & ipse *Abulfeda* in vita *Azd-*
shiri prædicti, eum (quod Magorum instituto licitum)
 filiam duxisse scribit) cum aliàs multa in eum è *Davi-*
di Psalmis translata sint, Ignis cultum præcepisse, ac
Keblam ejus cultoribus Orientem, unde luminarium
 ortus, statuisset. Simulachris tamen infestum fuisse li-
 quet ex eo quod narrat *Sharestanius*, *Gustaffum* post-
 quam *Zaradushti* suasu, *توحش* scil. *Magorum do-*
ctrinam amplexus est, Idolis quæ in celebri illo Tem-
 plo

* الصلاح
والفصاح

Abulfed. in
كشك

inc. de opinio-
nibus Arabum.

plo *مارس* *Domus Mars* (num forsan Martis) dicto, tribus ab *Aspabano* parasangis, antiquitus collocata fuerant, eductis, illud in ignis sacrarium convertisse, ac perpetuas ferè lites apud Orientales inter Ignis & Simulachrorum cultores fuisse ab eodè discimus, adedò ut prout alteri alteris superiores evaserint, templa ipsorù aliàs ignium, aliàs simulachrorum cultui inservire iussa sint. Magorum deliria cum dogmatis Christianis (quod idem est ac si cœlo tartara) iniquè miscens insanus ille * *Manes* inde impiissimam hæresin conflavit, teste *Sharesiano*, اخذ ديننا بين *Condidit* (inquit) *religionem inter eam quam Magi & eam quam Christiani profitentur*. Origine magum fuisse perhibet, duo, cum Magis rerum principia statuisset *Lucem & Tenebras &c.* inde illi titulus *مانى الثنوي* i. e. *Manes duorum principiorum assertor*, referente *Gregorio nostro* qui cum primò Christianum, postea ad *الثنوية*, seu duorum principiorum hæresin defecisset, & assumpto sibi Messiaz nomine, electisq; duodecem discipulis, blasphemias suas per totum Orientem, Indiam ulque & Sinam propagâsse, scilicet *ان للعالم الهين &c. Mundo duas esse Deos*, quorum alter bonus, qui *معدن النور* *Fons lucis*, alter malus, qui *معدن الظلمة* *Fons tenebrarum*, *وكان يفرط في تعظيم النار &c.* *quin & modum excessit in igne celebrando, eumque veneratus est ac divinis laudibus efferrì voluit*, idque propter lumen ipsi innatum, ut è contra terram vilipendi quòd penitus opaca & tenebrosa esset. atque *hac* (inquit) *doctrina, antiquitus apud Persas recepta fuit, non à Manio, seu Mane primum orta sed quam tan-*

* Sive Manius.

In vita Aureliani Imper.

tum

v. Epiphani. &
R. Abrisiam:
quem citant eti-
am Schichardus
& Buxis in
Lex: Talm in
[N]

tum argumentis quàm maximè potuit probabilibus confirmare laboravit. Imposturæ suæ dignas tandem pœnas luisse narrat, à Sapore Persarum rege crudeli morte multatum, detractâ pelle, quòd, cùm magna de se prædicaret, filium ipsius, qui in morbum inciderat, sanare non potuit. Manii etiam & opinionis ejus meminit Josephus Albo in Ikkarim l. 2. c. 13. ה'יה בקרמונים מי שחשב שהתחילות הראשונה שתי אמת לטוב ואמתלרע וזה היה רעת איש אחר שמו i.e. Fuit apud veteres qui putares quòd principia prima duo essent, unum boni, & alterum mali, &c. & fuit hac sententia viri cujusdam cui nomen Mani, ideoque qui cum secutis sunt appellati sunt Maniani, sive Manichæi.

Quis interim fuerit ~~Bezzant~~ iste à quo lecta Magorum denominata, non constat. eorum ritus & deliria ab ipso Nimrode quâ fide petant Ebn Batrik & Georgius Ebnol Amdi, non contendo. Cùm autem Arabum quosdam iis nomen dedisse legamus, illos qui Christum adoratum venerunt, constat & Magos esse potuisse & Arabes.

[Eruditio Arabum, &c. Lingua suæ peritia, Sermonis proprietas, &c.] At Arabibus Dialecti plures. Diversa fuit lingua quâ locuti Hamyar & Arabes puri, ab ista quâ usi Koraisbitæ, & in qua conscriptus Alcoranus. Illam العربية حدير Arabismum Hamyari vocant, hanc العربية الحضة Arabismum purum seu defæcatum, item العربية قريش Koraisbidarum Dialectum quâ primum omnium locutum Ismaelem ferunt: quod non aliter intelligi potest quàm quod Arabum, post affinitatem cum Forhamidis nuptiarum intetven-

Mezhar, c. 1.

tu contractam, linguam defæcatorum reddiderit, & forsitan ad *Hebraicæ* Primigeniæ normam, à qua longius deflexerat, correxerit & limaverit. Illum enim linguam ipsis vernaculam, à *Forhamidus* accepisse, non illos novam docuisse, ipsi unanimi consensu tradunt العربية *العربية* *علم اسمايل* ab illis didicit *Ismael Arabismum*, (inquit *Falaloddinus Alfojusius* in l. *Mezhar*, c. 1.) Nisi forsitan illorum sententiam amplectamur qui (referente eodem) illud quod dicunt, *Ismaelem* primum fuisse qui linguam *Arabicam* locutus sit; ita intelligi velint, primum fuisse eum, qui vernaculæ oblitus *Arabicam* amplexus fuerit. Quare & ab aliis *لسان عربي مبين* *Lingua Arabica perspicua*, quæ cœlitus descendisse *Alcoranus* in *Alc.* dicitur, quæ vicissim & aliquid ex *Ismaelis Hebraismo* contraxisse probabile est. Quanquam antiqua *Arabum* Dialectus *Hamyarensis* illa, à lingua *Hebraica*, vel saltem *Syriaca* quæ antea *Yaarabum* (quem *Arabicæ* Patrem statuunt, ideoque *يعرب* *Yaarab* dictum quia primus fuerit cujus lingua à *Syrismo* ad *Arabismum* deflexerit) locutum autem, propius abesse quam ea quæ alii utuntur *Arabes*, videtur. Exemplo res clarior fiet. Narrant *AlFauharius* & *Mohammed AlFirauZabadius*, *Arabem* quendam cum ad Regem *Hamyarensis* ingressus sedere iuberetur, dicente illi Regi *ثهب* *Theb*, è loco alto (montis scilicet præcipitio, ut in l. *Mezh.*) in quo staret desiliisse, ac membris miserè contractis stoliditatis suæ poenas luisse. Miranti Regi ac rationem facti roganti, responsum, idem sonare *Theb* *Arabum* Dialecto, ac *Salia*. Regessisse ergo Regem *ليس عندنا عربي* &c. *Non est nobis*

X.

NOTUS

v. ex Mezhar
c. 16.

notus Arabismus iste. من دخل قفار حبر Qui
Dhagarum ingreditur, (urbs ea, Regum *Hamyarensium* sedes) *Hamyarismum* addiscat, quæ verba in pro-
 verbium abierunt, quo monetur quis eorum quibus
 cohabitaret, moribus se accommodare. Hiñc autem (uti
 diximus) patet *Hamyarensium* Dialectum ad *Hebrai-*
cam vel *Syriacam*, sive *Chaldaicam* in quibusdam,
 propius accedere, (ut & ipsos ad *Judaismum* incli-
 nasse in superioribus vidimus) وحب enim *Hamyar-*
ensis idem sonat ac *Hebraicis* שׁב *Syris & Chaldaicis* שׁב
 à quo in Imperativo שׁב *Sedere*. at communi *Ar-*
abum dialecto contrariam habet notionem, *Saliendi* sc.
 vel *Subsiliendi*. Præterea in Regis responso quod
 حبر littera ت claudatur quod *Arabes* per ت efferre
 solent, *Syrisum* etiam sapere videtur. Per linguam
 autem istam cujus peritiæ operam dedisse *Arabes* as-
 ferit Author noster, Dialectum istam *Koraisitarum*
 deſœcatam & politam præcipuè intelligi credo, quæ
 quâ ratione cæteris elegantior evaserit describit *Jal-*
aloddinus in lib. *Mech.* c. 9. scil. quod dum Templi
Meccani æditui essent & *Arabia* centrum incolerent
 non solum à cæteris Gentibus (quarum vicinîa &
 commercio aliarum Tribuum sermo vitii aliquid
 contraxerat) remotiores essent, sed & confluentibus
 undequaque *Meccam Arabibus* tum religionis ergo,
 tum ut lites suas ad ipsos componendas deferrent, ex
 eorum sermone & carminibus puriores ac elegantio-
 res quascunque sive dictiones, sive loquendi formu-
 las & phrasas, selectas, suas facerent, aded ut in ipso-
 rum Dialectum omnes universi quaquâ patet *Arabismi*
 elegantia confluerent. Linguæ autem suæ in Enco-
 mium multa congerunt, atque inter cætera, immensa
 ejus

ejus latifundia prædicant; tanta nimirum, ut non ali-
 às quis, nisi Prophetico afflatus spiritu universum e-
 jus ambitum comprehenderit, nec quisquam eò un-
 quam pervenerit ut omnes ejus Thesauros exhauri-
 ret. Quantum *Græcam, Latinam, aliásque Lingua-*
rum præcipuas, verborum copiâ superet, hinc con-
jectere licet, quod aliquando vel sola diversarum u-
nus rei appellationum enumeratio & explicatio ju-
stam voluminis integri materiam præbuerit. Sic do-
ctissimo Grammatico Ebn Chalawath libri unius sub-
jectum Leonis nomina, quæ quingenta; alterius, Ser-
pentis, quæ ducenta, teste Jallaladdino in Mezhar.
Author Kamusi, Mohammed AlFiranzabadus librum
integrum de mellis appellationibus & utilitate se con-
scripsisse ait, in quo cum 80 ejus nomina recensue-
rit, totam tamen ejus nomenclaturam non absolvisse
notatur. Testatur idem ensis appellationes ultra mille
se in libro à se composito enumerasse. Certè in lin-
guæ tam copiosæ peritia larga erat gloriandi materia,
interim tamen aiunt quod reliquum est ejus, esse
كثير من قليل parum admodum è multo. Nec
omnium erat eleganter, nec propriè loqui. Quo
spectat illud quod responsum fertur à Mohammede
non vulgarem ipsius eloquentiam mirantibus; se à
Gabriele linguam Ismaelis, quæ in desuetudinem penè
abierat, edoctum. Et certè de lingua tam latè paten-
ti periisse aliquid non mirabitur qui quàm superum
fit apud illos scribendi inventum perpenderit; de
quo ita præstantissimus Historicus Ebn Chbalican
الصحيح عند أهل العلم &c. i. e. Illud de cujus veri-
tate minime ambigitur apud eruditos, est proprium Scrip-
tura Arabica repertorem fuisse Moramerum filium Mor-

c. 22. & 27.

Kam. in
June

Mex. c. 27.

Kam. in
سبع

Mezh.

ita Anbariensem; ab Anbariensibus in reliquam Arabiam manasse hanc artem. Cui suffragatur quod refert Asmayus, interrogatos Koraishtas, à quibus scribendi artem didicissent: respondisse, ab Hirense, Hirense autem se ab Anbariensibus accepisse prædicant: vel, ut ab aliis narratur, interrogatum Harbii (qui primus scribendi rationem Koraishtas docuit) filium, unde Pater ipsius artem illam accepisset: respondisse ab Aslamio Judara filio, illum à quo literas istas didicerat: respondisse ab earum inventore Moramero filio Morra: hoc autem non multis ante Mohammedanissimi ortum annis contigisse. Hæc autem quæ diximus potius de Koraishtis aliisque Arabum Isacitarum tribubus, quam de Hamyrensibus intelligendum. In confesso enim est fuisse illis jam antea notam scribendi artem. Imò antiquitus, si vera sit illa, quam ex Ebn Hashem refert Al Firazabadus, historia.

قال ابن هاشم حفر السيل عن قبر باليمن
 امارة في عنقها سبع مخادف من در وفي يديها
 ورجلها من الاسورة والخلنجيل والدماليج سبعة
 سبعة وفي كل اصبع خاتم فبه جوهرة مئنة وعند
 راسها تابوت مملو مالا و لوح فيه مكتوب باسك
 اللهم اله حيدر انا قاتجة بنت ذبي شفر بعثت
 مايرنا الي يوسف فابطا علينا فبعثت لانتي بدد
 من ورق لتاتيني بدد من طحين فلم تجده فبعثت
 بدد من زهر فلم تجده فبعثت بدد من تحرى
 فلم تجده فامرته فطحن به فامتنع به فافتقلت فمن
 سمع

سمع بي فليرحمني واية امرأة ليست حايا من
حبي فلا ماقت الاميتي

i. e. Dicit Ebn Hashem, Detexit torrens sepulchrum in Yaman, in quo jacebat femina cujus in collo septem erant Margaritis contexta torques, in manibus & pedibus singulis armille, ornamenta cruralia & brachialia septem, in unoquoque digito annulus in quo magni pretii gemma, ad caput autem cista thesauro opulenta, & tabella cui hoc erat inscriptum, In nomine tuo, o Deus, Deus Hamyar, Ego Tajah filia Di Shafar misi obsonatorem nostrum ad Josephum, quo tardante, misi ancillam meam cum modio argenti ut afferret mihi modium farina, cumque non veniret misi eam cum modio auræ, & cum nondum inveniret, cum modio * unionum, cumque nec adhuc invenires, eas comminui jussi, à quibus cum nihil utilitatis caperem his inclusa sum. Qui autem audierit de me, misereatur mei, & si qua mulier ornamentum aliquod ex ornamentis meis induerit, non alia morte moriatur, quam quam ego mortua sum.

* De genuina
vecisus ut le-
llione dubito,
alii enim codi-
ces habent

عربي
عربي
alii عربي

* Quibus &
addi alia pos-
sunt ex Al Jan-
nabro de anti-
quorum regum
monumentis.

Si quid * his inest veri antiquum est apud Hamyaren-
ses scribendi inventum. Characteres eorum ab illis
quibus utuntur Arabes multum diversi, quod genus
scripturæ المثنى Al Mosnad vocabant, literis inter se
implexis minimèque distinctis, quas tamen vulgo
discere non permittebant, nec cuiquam, nisi post im-
petratam ab ipsis veniam, iisdem utendi facultatem.

Ita cum eodem Ebn Chalican & Georgius Ebn Amid
distinctos memorat القام العبري والعربي i. e.
Calamum Hamyarensem, & Calamum Arabicum. Por-
rò, quam arctis apud Arabes conclusum limitibus diu
manserit nobile hoc Morameri inventum patet ex

eo quod refert modò laudatus *Ebn Chalicah*, sc. Cùm jam evulgari cœpisset Alcoranus, non repertum fuisse in universa regione *Taman*, qui Arabicè scribendi, vel legendi peritus esset. Certè ipsum *Mohammedem* utriusque literaturæ partis ignarum unanimi consensu statuunt, idèoque *نبيا اميا Nabigan Ommian*, i. e. *Prophetam illiteratum* vocant. Author *جامع اللغة* hoc illi Epitheton à patria *Mecca* quæ *أم القرى Ommalkora*, *Mater Pagorum* appellatur, juxta quorundam sententiam tribui asserit, sed eodem res recidit. nam vel hoc ipsum ad ejus imperitiam evincendam firmum satis est argumentum, quòd *Meccensis* fuerit. Quod nos docet *Sharestanus* his verbis, *الغرقان المتقا بلتان قبل المبعوث هم اهل الكتاب والاميون والامي من لا يعرف الكتابة فكائن اليهون والنصارى بالمدينة والاميون بمكة* i. e. *Dua secta opposita ante missionem Mohammedis erant, populus libri, & Idiota. Idiota est qui literas nescit. Judæi autem & Christiani Medinam incolebant, Idiota autem Meccam.* Hæc ille. *Judæos & Christianos Populum libri* vocant, non solùm quòd ipsis libri religionis eorum præcepta continentés dati sint, sed & quòd literas didicissent, contra ac *Arabes Meccenses* qui eà qua nati sunt ignorantia totam vitam ducebant. Ita inquit Author libri *Mogreb* vocabulum *الامى AiOmmio*, seu *Idiota* في اللغة منسوب الى امة العرب وهي لم تكن تكتب ولا تقر فاستعير لكل من لا يعرف الكتابة ولا القراءة i. e. *Ex vi vocis denominatur ab Ommah, i. Natione Arabum, utpote qua nec scriberet nec legeret, atque inde translatum ad denotandum quemlibet, qui scribens*

In Sect. اهل
الكتاب

bendi ac legendi ignarus est. Ita Ebnol Athir الامي *in-*
quit, الذي لا يكتب *AlOmmio* dicitur qui scri-
bere nescit. atque inde dictum illud Mohammedi, quo
missum se ait ad امّة امية Gentem illiteratam explicans,
Arabes (inquit) Idiota vocantur, quia الصّابة كانت
فيهم عرجة او عرجة. Scribendi peritia apud illorum pau-
cos admodum, vel potius nullos reperiebatur. manebant sc.
على اصل ولان امهم ea detenti ignoerantia qua ex utero
matris prodibant, nec scribendi, nec computandi artem
edocli. Atq; eodem modo interpretantur quod à Deo
in Alcorano dictum ferunt, misisse se في الاميين
i. e. ad Idiotas Prophetam ex ipsis, ad illite-
ratos literarum rudem. Ex indubitata apud illos fi-
dei AlBocharis narrationibus, discimus Chadija
(Mohammedis uxori) fuisse cognatum nomine WPara-
kab, qui scribendi peritus esset, sed بالعبرانية He-
braicè, ipsumque Christianum fuisse: ex ipsius ta-
men Mohammedis sociis (sive ante vel post promul-
gatam ipsius doctrinam scribere didicerint) qui scri-
bendi rationem callerent, recensentur inter coeteros
Othman, Ali, Zeid, Abu Ebn Caab, cui misisse dicitur
Scapulam dvis كتف شاة فيها حروف قاصدها *Othman*
in qua essent litera, quas ille concinnavit. quæ ut melius
intelligantur audiamus Ebnol Athir quid sit كتف
عظم عريض يكون (inquit est) AlCaif. (inquit est)
في اصل كتف الحيوان من الناس والدواب
كانوا يكتبون فيه لقلة القراطيس عندهم
Os latum ad radicem humeri animalis, hominis scilicet &
jumentorum in quo, ob inopiam chartæ apud ipsos, scri-
bere solebant. Accepisse autem artem hanc tra-
dunt Koraishtas à Basharo quodam Cendiensi Anbari-
ensium

ensum jam memoratorum discipulo, qui *Meccam* profectus & sorore *Abu sofyan* in uxorem ductâ, hoc illis inventum communicavit, quod non multis ante institutam à *Mohammede* religionem annis contigisse ex iis quæ dicta sunt manifestum est. Interim quod ad Characteres à *Moramero* effictos, ac diu apud *Arabes* retentos, satis rudes fuisse constat, quales *Scil. Kusenses* vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videre est, nec aliis descriptum olim *Alcoranum* testantur folia aliquot antiqua, literis semiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus mihi que amicissimus *Johannes Grævius*, quo nemo integro magis affectu, se studiâ que ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex *Ægypto* detulit. Elegantiores istos, quibus jam utuntur, non nisi trecentis ferè post *Mohammedeni* annis ab *Ebn Moklah* (merito certè vel ob hoc ne dextrâ truncaretur) concinnatos, deinde ab *Ali Ebn Bowab*, celebri isto Calligraphias artifice, ad perfectionem perductos, testis est fide dignus *Ebn Chalecan*. Quod interim facta recta servaretur lingua tam latè patens, sine literarum præsiidiis, Poësi suæ debuisse videtur: unde non immeritò unâ cum linguæ suæ curâ, ejus quoque studium conjunxerint, uti refert *Author* noster. Nam inter cæteras Poëtes laudes hoc ejus beneficiûm enumerant, scil. quod & linguæ *Arabicæ* conservatio & sermonis proprietas & elegantia ei debeatur. Hoc est quod dicit *Ebn Phares* (referente *Falsloding* in lib. *Mezbar. cap. 29.*)

الشعر كيمون العرب ومنه حفظت الانساب وعرفت
 المائر ومنه تعلمت اللغة
 Esse Poemam Arabicam
 Commen.

Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabantur genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gesta memoriâ digna, cavebatur, & à quibus lingua peritâ hauriebatur. Cui geminum quod à *Mohammede Ebn Salam* (referente eodem) dictum, كان الشعر في الجاهلية عند العرب ديوان علمهم ومنتهي حكمتهم به ياخذون واليه يصيرون i.e. *Fuerunt Poëmata Arabibus olim ἐκκλῆσιον Πανδέκτα, ultimus sapientia eorum terminus, unde qua illis usui depromebant & quò omnia deferebant.* Magnâ ergò contentione, hanc alii aliis palmam præripere studebant, nullum illis certius nobilitatis & ingenui ortûs argumentum, nihil quod sibi magis gloriæ ducerent, quàm carmine animi conceptus expedite ac eleganter exprimere; uti eorum historias legenti patebit. In celebri ista *Forum Ocadbi* dicto, ubi quotannis conveniebant, id ferè agebant, ut hoc certamine famam sibi compararent. Ita *Alfauharius*, Quotannis illuc per mensem integrum congregati يتبايعون ويتناشدون شعرا ويتفاخرون, non solum commercia agere, sed carminibus recitandis, alii alios gloriabundi provocare; imò ab hoc eorum facto, magis quàm à rebus venum expositis, nomen foro inditum testatur *Al Firan Zabadi*, quòd sc. ibi يتعاكضون glorioso certarent. Si quæ cæteris anteferrentur Poëmata, à regibus inter *صناعات* sua reponi ac appendi; inde septem illa notissimæ famæ Poëmata nomen sortita المغلقات *Al Moalakat*, scil. quasi *Appensa* dicas, testatur eorundem Scholiastes; cum alii quòd in Templo *Meccano* honoris gratiâ, appenderentur dicta velint. quam sententiam firmis destitui testimoniis

Vocant Poeta
أمرا الكلام
Mezh. & Al-
Moustaraf. Im-
peratores Ser-
vones.

كان الله
قد أقامها
للعرب مقام
الكتب
لغيرها من
الأدب
Marzuk. pref.
in Com. ad Ha-
masah.

v. & Mezh.
c. 49.

ait. Forum ac conventus isti sub *Mohammede* sublata ac una cum Theatro gloriæ suæ, poëleos, ad tempus, studium. Ita *Jallaloddinus Assoyutius*, *جالالوددين اسلام* *وتشاغلت عنه العرب*, *adveniente Islamismo Poëscos studium intermiserunt Arabes ad exterarum gentium expugnationem conversi, donec tandem inter ipsos rerum positos ac paci redditos florere denuò caperint hac studia.* Atque hinc est quòd tot veterum Poëtarum carmina, quæ non aliis antea, quàm fidis hominum memoriis, apothecis servarentur, perierint. Sed de Arabibus qui Pseudoprophetâ antiquiores, nobis jam sermo, apud quos quanto in honore fuerit Poësis vel hoc unum satis monstrat, quod si in Tribu aliquâ (ut ab *Ebn Rasik* refert *Jallaloddinus Assoyutius*) inclaresceres Poëta, gratulatum illis concurrerent alia, ipsa epulas instituerent, mulieres tympana pulsantes, omnîaque nuptiali pompâ ornantes, felicitatem Tribûs sua viris puerisque obviam palam decansare, Beatos jam suos quibus contigisset unum, qui honorem eorum factum sectum conservaret, praco qui præclarè eorum gesta memoria praderet, &c. Non leve hoc, nec quod temerè præstabatur *كادولا جهندينون* *الا بغلام يولد او شاعر ينبع فيهم او فرس نذج* Solennibus non utebantur gratulationibus, nisi cum puer nasceretur, cum Poëta apud illos inclaresceret, cum equum pullum generosum peperisset. Hæc igitur tria in non minima foelicitatis parte posita videntur. Quamquam autem carminum eondendorum ratio adeo apud ipsos antiqua fuerit, artis metricæ tamen leges nuperum magis commentum fuisse monstrat *AlSephadus* in præfatione ad suos in *Lamiasol Ajam* commentarios;

rios; quod & historia confirmat, quam de *Abuſaafaro* quodam Grammatico narrat. Ille anno quodam quo Nilus solito parcius exundaverat, aded ut *Ægypto* fames timeretur, ad columnam aquæ incrementis percipiendis aptatam sedens, carmen quoddam cum in partes divelleret, & ad normam exigeret, ita ut à prætereuntibus non intelligeretur, tanquam incantationibus suis annis tumorem compesceret, ab illis in aquam præcipitatus miser periit. Quin nec justæ longitudinis Poëmata ab initio illis composita videntur. لم يكن لأوائل العرب من الشعر إلا الأبيات i.e. *Noverant Arabibus præcis Poëmata alia, quam versus quos unusquisque pro ut illi opus esset proferret, cum* (ut jam supra diximus) animi sensus carmine eloqui antiquitus apud eos gloriosum. Primum qui القصيد *Alkasidab*, i.e. Poëma quod triginta versibus constaret, composuit, *Mohalbel* fuisse, *Thaalabi* testimonio, comprobatur in lib. *Mezhez*, c. 49.

Mezh. s. 49.

العرب قديما ما كان لها [Orationum compositio] ما تفتخر به إلا السيف والرمح والبلاغة (inquit *Sephadia* in Com: ad *Tograi* Poëm) i.e. *Non gloriantur antiquitus Arabes, nisi Gladio, Hospite, & Eloquentiâ.* Erat autem (ut est apud *Fallaloddinum Affoyunium Mezhe*, c. 49.) Oratio Arabibus duplex منظوم *Ligata* & منثور *Soluta*, inter quas eam vult esse differentiam quæ inter uniones connexas, ac dispersas reperitur. Ex utroque genere laudem captare Arabes. Si quis cæteris eloquentior populo convocato, eorum animos ad rem aliquam aggrediendam (vel, è contra, fugiendam) orationis stimulis incitaret, aut monita illis salubria instillaret, is خاطب *Chateb*,

Argumenta tas
meu quibus pro-
batur solutam
ligata præfe-
rendam, videre
est apud Marz.
in præfat. ad
Com in Ha-
masah,

v. Ebn Achir in
خطب
lib. Taarif.

sive *Chatisb* audiebat, quo titulo & jam qui
populum è suggesto alloquuntur, gaudent. Oratio
ab ipso habita *Chosbab* vocabatur, quòd scil.
sermo esset شرح الخطب *Chosbab* explicacionem
الامر العظيم *Chosbab* rei magni momenti continens, quare non nisi rebus isti-
usmodi occurrentibus orationes habebant. Hæc *A-*
brahim AlBarez in Schol: ad Sermones *Nobatii*.
Monet tamen *AlFirauszabadius* rem quamlibet,
خطب *Al-* *Chosbo* dicit; & *Ebn Phares*, quemlibet sermonem in-
ter homines *Chesab*. Cum autem *Chosbab*, de
oratione, sive sermone qui ab Oratore è suggesto ha-
betur, propriè dicatur, erit (describente *AlFirauszab-*
adio): *Oratio soluta, colis similiter desinentibus constans; aut ejusmodi.*
Orationes autem eorum minimè in partes suas juxta
Rhetoricæ apud Græcos & Latinos præcepta distri-
buntur, nec Methodicè concinnatæ, adeo ut sententia-
rum in iis frequentium gemmæ verè dispersæ, mini-
mèque inter se colligatæ videantur, totusque sermo
Arena sine calce, rectè dici posse videatur. In senten-
tiarum tamen rotunditate, Phrasium elegantia, ac
Proverbiorum acumine, invenies quod animum fe-
riat. Iphis interim, hac dicendi arte palmam se reli-
quis gentibus præripere, persuasum est. *قال الجاحظ لا*
تعرف الخطب الا للعرب والغرس i. e. *Dixit Jabedib*
Ignota est dicendi ars, nisi Arabibus & Persis. A-
rabes autem Persis longè præstare asserit. Qui autem
inter ipsos eloquentiâ insignes fuerint, testantur eo-
rum Proverbia, *خطب* & *ابلع من قس* i. e. *Eloquen-*
tior Koffo, & Dicendi magis perisus quam Koffu. Item
الخطب

اخطب من سبحان وايل *Dicendo superans Sah-*
ban Wayel, &c.

Stellarum Ortus & Occasus &c. quàmque in pluvii
excitandis vim habeant,] Præcipua Arabum circa
stellas fixas cura. quod illis cum Indis commune, te-
ste Sbarestanio, qui Arabibus & Indiù diversam ait esse
ab aliis, circa stellarum observationem, & de earum
effectis divinandi methodū: sc. من خواص الكواكب
لامن طباعها ورتبها على الثوابت لا على السيارا

*juxta * proprietates earum non naturas, nec tam pla-*
netarum in judicando quàm stellarum fixarum ra-
tionem habere. idem quod verbis jam ante citatis
asserit, eandem vim illos stellis fixis attribuere quam
Erraticis Astronomi. Hanc etiam aliàs discrepantiam
statuit inter Sabios Græcorum [seu Chaldæorum] & In-
dorum, quòd illi cultus suos Planetis, hi stellis fixis præ-
cipue deferrent, quod idem de Brahmans asserit
Abulfeda. Stellæ autem istæ quas Anwa vo-
cant, i. e. Stellæ ad occasum mane vergentes, ita
ut eodem momento ad orientem supra Horizontem
ascendant aliæ illis oppositæ, (explicantibus Al-
Jauhario, Ebnol Athir, Al Firauzabadio, cæterisque
Grammaticis) 8 sunt Lunæ mansiones, quarum cir-
ca ortus & occasus, quænam contingere tolerent in
aëre mutationes, cum diuturnâ experienciâ observâ-
sent Arabes præsci, eò tandem delapsi videntur, ut di-
vinam illis potentiam attribuerent, ac pluvias suas
(quæ maximum illis beneficium) se earum nonnullis
debere profiterentur. quod illis vitis vertit Moham-
medes, nec à suis dici voluit مطرنا من كذا i. e.
Pluvia nostra à stella tali est, eò sensu quo ea loquendi

* seu peculiare
 earum influxus.

formâ utebantur *Arabes*, qui stellas vi suâ pluvias efficiere credebant: quòd si quis à Deo solo dari pluvias agnoscens, eo animo formulam istam proferrer, ut non aliter intelligi vellet, quàm Lunâ hanc vel illam mansionem occupante, expectari pluviam, vel العانة ان الله تعالى اجري *Ita à Deo constitutum esse ut circa hæc tempora*, seu harum stellarum ortus & occasus, *constringant pluvia*, esse hoc licitum; uti refert *Ebnol Ashir*, qui & الانوا Constellationes quibus nomen *Alanwa* competit, fusiùs describens, ait esse eas 28 mansiones, quarum aliquam singulis noctibus occupat Luna, & quarum aliqua post 13 noctes ita mane occidat, & sub horizonte deprimatur, ut simul in oriente ex ipsius opposito emergat altera. (Excipi ait *Alfaubaricus* الجبهة *Alfabbah* dictam, cui 14 noctes attribuit) (patio autem annuo percurri omnes & absolvi. Jam ut pluviam, ita & ventos, calorem, frigus, cæterósque ejusmodi effectus, illis tribuebant, Occidentibus sc. vel, juxta *Asmajum*, Orientibus, quibus jam Dominium. (referente *Altaubario*.) His observandis occupati olim *Arabes*. Ita *Sbarest*: *Arabum* Scientiæ quibus præcipuè operam dabant, tres erant, sc. 1 التواريخ و التواريخ *Scientia Genealogiarum & historiarum*. 2 علم الرويا vel ut *AbulFeda*, تعبیر الرويا, *inexpugnâ*, seu *Somnia interpretandi peritia*. 3 علم الانوا *De stellarum in Concitandis pluvias vi judicium*.

* i. e. *Frons*
4 stelle in *Leone*.

* scil. qui idem
AlRayeth, regum
Hamyar.
15. sup. p. 58.

Quod ad *Philosophia cognitionem*, &c.] *Harethum*
* quendam ex antiquis *Tamanensium* Regibus *Philosophum* cognominatum refert *Abmed Ebn Yusuf*.
لعقله و انچه scil. quod *Intellectu* & prudentiâ alios
supera-

superaveris: non quòd Philosophiæ studio deditus fuerit. Ignota illa *Arabibus* usque ad *Chalifarum Abbasidarum* tempora; quod non idèò tamen contigisse crediderim quòd minus idonea essent eorum ingenia ad hæc studia excolenda, (quis hoc sibi persuaderi patiatur qui, quo postea successu ea coluerint, perpenderit?) sed quòd ea esset vitæ eorum ratio, quæ tempus iis impendere non pateretur: Et quod nondum reperirentur qui iis honorem quo aletentur deferrent. Sed nec iisdem facilè cum *Islamismo* convenisse testantur quæ refert *Gregorius* noster, sc. *Joan-nem Philoponum*, qui *Grammaticus* vulgò dictus, ac sub *Mohammedanisimi* primordiis floruit, cum apud *Amrum*, exercitus *Arabum* Ducem qui *Alexandriam* ceperat, ob insignem quâ inclaruerat eruditionem, magnam consecutus esset gratiam, ab eo petiisse ut libros Philosophicos, qui in bibliothecis regiis invenirentur, concederet. *Amrus* hac in re gratum ei facere cupiens, nec tamen illud, absque impetrata ab *Omaro* Imperatore venia, ausus, cum per literas ipsum consulisset, hoc tulit responsum. utique libros istos, vel cum *Alcorano* convenire, atque ita opus iis non esse; sufficere siquidem *Alcoranum*: vel illi contrarium aliquid continere, atque eo nomine penitus tollendos. In balnea itaque comburendi, justu Imperatoris distributi, iis calefaciendis post semestre demum spatium absumpti sunt: quod mirari satis non poterit qui ex *Historia Saracenicâ* didicerit, *Alexandriæ* quatuor balnearum millia tunc temporis fuisse. Idem ferè testantur & quæ è *Kadi Saed* refert: Author noster in vita 7ⁱ *Abbasidarum Chalifa Almamoni*, his ferè verbis, *Sub imitio Islamismi non aliis incubueret studiis*

Judiis Arabes quàm lingua sua, & juris peritia, exceptâ medicinâ, gratiam illi conciliante necessitate. Atque hic rerum status erat sub الامويين seu Omniadarũ Imperio. Devoluto tandẽ ad Hæhemidas Imperio, pristinũ excutere veternum ingenia. Primus autem qui artium nobiliorum fautorem se præbuit, fuit eorum ordine secundus Abu Jaasar Al Mansor qui legis, quâ excelluit, peritiæ, Philosophiæ etiam ac præcipuè Astronomiæ studium adjunxit: at qui eas ad illud quod postea attingerunt fastigium, exexit, septimus fuit eorum Al Mamon. Ille earum studio flagrans, debitumque iis honorem deferens, ut eas loco suo quæreret, præcipuos Græciæ scriptores è Principum Bibliothecis Legatorum intercessu erutos, undique congerere, præmiis propositis interpretes peritos ad eos in linguam Arabicam transferendos allicere, alios ad eisdem legendos hortari, ipse doctorum dissertationibus interesse, iisque animos addere, nullum denique non movere lapidem, quo quicquid erat bonarum artium promoveret. Digni Principe conatus! Ita brevi factum est ut per totum orientem & occidentem quacunque se diffuderat Arabum lingua, & gladio late propagata religio, innotescerent: At quàm non Religionis, tot planè ridicula credere jubentis, nec vel obscuriorem naturæ lucem ferentis, beneficio, patet ex illa Takiddini cujusdam censura, qui (referente Sephadio in suis ad Togræi Poëma Commentariis) dixit, Fieri non posse quin Deus certas de Al Mamone pœnas sumeret, quod scientiis Philosophicis introducitur Mobammedanorum pietatẽ interpellaverit. Quam ipsius sententiã non mirabitur qui apud nos homunciones audacter pronuntiantes audiverit, quicquid est humanarũ literarum,

اقبل علي
طلب العلم
في مواضعه

rarum, atque scientiarum inimicum esse religioni & è rebus publicis Christianis penitus tollendum, sufficere unicuique linguam vernaculam, & quicquid temporis aliis impenditur, futiliter perdi. Mirum certè eam, quæ compendiosa *Juliano* visa est ad religionem Christianam è medio tollendam via, unicam nunc esse ejus promovendæ rationem. Sed ut eò unde digressi sumus revertamur; Foventibus apud *Arabes Almamone*, & qui ipsi in Imperio succederent bonas literas, eousque tandem (verba sunt Magni *Savilii*) studio & ingenio profecerunt ut vix ipsis *Gracii* cedere videantur. Homines scil. acumine & diligentia præstantes nihil in ullo literarum genere intactum reliquerunt. Nihil habuit *Gracia* eximium, quod non suum fecerint, de suo quæ non acceperant, multa non minus eximia protulerunt. Languescere sub barbaris *Turcarum* armis cæpere demum apud eos hæc studia, & cum honore pristino, pristinum etiam vigorem amisere.

Autor legis Islamiticae Mohammed] Refert *Abmed Josephi* filius, alios secutus Authores, fuisse Pseudopphetam istum اول من سمي محمد او احمد primum qui appellatus fuerit *Mohammed*, vel *Abmed*. Cui tamen hoc asserenti ne fidem adhibeamus facit quod ab *Affohailio* refert *Ebn Chalscan* in vita celeberrimi Poëtæ *Pharazdaki*. scil. لا يعرف في العرب من سمي بهذا الاسم قبله الا الثلاثة *Arabes* quempiam hoc nomine appellatum fuisse ante eum, tribus tantummodo exceptis. Quartus ergo sectæ *Islamiticae* Author, *Mohammed* audit, non primus, nisi forsitan quod aliàs de Prophetico ipsius munere dicunt, fuisse ipsum اول الادبيا في الخلف واخرهم

Pag. 6. 17.

شرح
شواهد
المغني

Ahmed Ebn
Yusef, &
Al Jannab.

* عند علم
بالكتاب
الاول i. e.
Ad verb. cui
scientia libri
prioris, seu
aniqui.

* Ab ipso dicitur
factum ferunt,
اول ما
خلق الله
i. e. توري

Primum quod
creavit Deus,
erat lux mea.
Ahmed Ebn
Yusef.

في البعث *primum Prophetarum creatione, licet ultimum missione, idem hic de nominis hujus impositione asserunt. quod ipsis $\chi\rho\nu\sigma\tau\omicron\upsilon\varsigma$ in promptu futurum, facile crediderit qui rationem ob quam tres isti hoc nomine insigniti traduntur, perpenderit; scilicet quod patres ipsorum cum de *Mohammede* quodam propediem mittendo audivissent, fieri posse speraverint, ut qui ipsis nasceretur filius, ille esset *Arabum* propheta. Historia sic se habet, referente *Ebn Cbalican, Sofyan Mòjafhei filius Homran Rabia, & Ohaiyah Al Jolabi*, cum legatione fungerentur apud regem quendam * qui antiquorum monumenta pervolverat, moniti ab illo sunt de Apostolo quem missurus illis esset Deus, nomine *Mohammede*. Hi igitur, quorum unusquisque uxorem suam gravidam reliquerat, voverunt, si nasceretur ipsis filius, se ipsi nomen illud imposituros. Atque ita factum est ut ante illum, jam olim (ut volunt) eo nomine designatum, tres alii apud *Arabes* essent *Mohammedes*, quos tamen ipso posteriores facile statuent qui illius respectu primum hominum parentem, non prius *Adamum*, quam *أبو محمد* *Abu Mohammedi*, i. e. *Mohammedis patrem*, audivisse credant, utpote ejus lux * rerum creaturarum prima, & divinius originis particula, jam tum in fronte ejus, instar Lunæ orbe jam pleno fulgentis, emicuit, quare dum primi hominis creationem describunt, dicunt cognovisse Angelos *محمدًا وفضلًا قبل أن تعرف آدم*, *Mohammedem, & praestantiam ejus, antequam notam haberent Adamum*: quod & hoc ipsius dicto confirmant, *كنت نبيا وادم بغير الماء والطين*. *Fui ego propheta, cum Adamus, adhuc inter aquam & lutum esset.**

اب

Ab Ismaele] Recurrendum hîc ad ea quæ in superioribus de *Arabibus* infatitiis, sive *Ismaelis* posteris diximus, unde & corrigi possunt nomina quæ non aliàs reponi posse quàm consultis exemplaribus *Arabicis* monet author *Chronici Saracenorum* quod una cum Latina *Alcorani* versione editum est. Superest hîc monendum satius ipsis videri ut in recensenda *Mohammedis* genealogiâ, non ultra *Maadum Adnani* filium ascendatur, idque ex ipsius præcepto: Ita *Ab-*

L. 18.

v. supr. p. 52.

قال المسعودي ان النبي قد نهي عن ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف في النسب على معد فقط فالواجب الوقف عند امه
 ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف في النسب على معد فقط فالواجب الوقف عند امه
 i. e. *Asserit AlMasudi* vetuisse Prophetam, ne in ejus genealogia ultra *Maadum* ascendatur, ac jussisse cum ad ipsum perventum fuerit, subsistere. ac cerè secundum ejus mandatum & interdictum, subsistere decet. Quam autem ob causam libenter ibi pedem sistant ab *AbulFeda* discimus, scil. quod de eorum qui inter ipsum & *Adnanum* intercesserint serie متفق عليه من غير خلاف *Inter genealogos conveniat, nemine contradicente, & Adnanum, è posteris Ismaelis fuisse extra dubium sit, de numero autem eorum qui mediū inter Adnanum & Ismaelem fuerint controversatur, aliis quadraginta circiter, aliis septem tantum numerantibus, maximè autem probabilem eam esse quam ipse in eorum nominibus recensendis securus sit. Dicitur ab Abu Abdallah AlHaphet quodam fertur قطيبة رسول الله صبيحة الي عدنان وماوراء عدنان فليس فيه شي يعتمد عليه i. e. Genealogia Mohammedis usque ad Adnanum certa est, at ultra eum non est cui tunc innitamur. Mirum est Mohammedem, quem nihil ig-*

norâsse autem (ac præcipuè consultum, ut videtur) hunc suis nodum, tali vindice dignum, non solviffe. Potuit si libuiffet, inquit *AlKodaius*. at cùm non fecerit, nihil certi de iis qui ante *Adnamum*, ab *Arabibus* peti potest.

L. 21.

Anno Alexandri 892.] *Alii* aliter. anno sc. *Alexandri* 882. ut *Alkodai & Hist. Saracen.* 881. ut *AbulFeda*, qui annus *Elephantis* primus, regni *AnuSherwani* 42. *Bochtanseri* 1316. (A Christo nato ad *Mohammedem* annos numerat idem 578. exceptis mensibus 2. diebus 8.) *Errore* ergo scribarum manifesto apud nostrum pro 82. suppositum videtur. 92.

Ibid.

Antequam autem annum atatis secundum transegisset mortuus est pater ejus.] Hic etiam in re non magni momenti diversas notare liceat *Authorum* sententias. Cùm bimestris tantum esset, vel secundum alios, cùm adhuc in utero matris, inquit *AbulFeda*, quod refert & *AlKodai* ab *Ebn Isaaco* quodam, ab *AlTabarisa* autem, post eum natum mensibus 28.

Monachus nomine Bobaira.] ita & *AbulFeda*, tantum autem hoc fuisse nato *Mohammede* annos 13. at juxta *AlKodaium* 12. ut & juxta *AlFannabium*, qui & alios duos *Monachos* ei testimonium, antequam munus *Propheticum* venditaret, perhibuisse refert, scil. *نسطور Nestorium* quondam, & *عديس Adadsum*.

Chadijab] Fuit illa, teste *AbulFedâ* *تاجرة ذات شارف ومال* *Mercatrix nobilis, opulenta*. Tribus autem *Koraisfidarum* (inquit idem) *كانت قوما تجارا* Fuit *populus mercatura deditus*.

Duxit ergo illam] *Dote* 20. *Camelorum* ut *AbulFeda*, 12 *unciarum auri*, ut *AlFannabius*, quanquam alios

alios aliter tradere asserit, & orationem elegantem habuisse *AbuTalebum* cum eam *Mohammedi* desponsaret, in qua *Koraishidarum* supra reliquas *Arabum* tribus nobilitatem, & *Mohammedis* ipsius virtutes prædicaverit. Oratiunculam ipsam quia ad morem istorum temporum illustrandum facit è 7^a parte *libri *Ebn Hamduni*, referemus, الحمد لله الذي جعل لنا

من ذرية ابراهيم وزرع اسمعيل وجعل لنا بلدا حراما وبيتا محجوجا وجعلنا الحكام علي الناس ثم ان محمد بن عبد الله بن اخي من لا يوازن به فتي من قريش الا رجح به برا وفضلا ووقلا ومجد وديلا وان كان في المال قل فان المال ظل زايل وعارية مسترجعة وله في خديجة بنت خويلد رغبة ولها فيه مثل ذلك وما احببتم من الصداق فعلي

i. e. Laus Deo qui nos è stirpe Abrahami, & semine Ismaelis constituit, & nobis regionem sacram dedit, & domum ad quam peregrini undique concurrunt, & nos iudices hominibus statuit. Porro, Mohammed filius Abdollahi nepotis mei, quocum non ex aequo librabitur è Koraishidis quispiam, cui non præponderaturus est bonitate, & excellentiâ, & intellectu, & gloriâ, & acumine, etsi opum inopi fuerit, (ac certè opes umbra transiens sunt, & depositum quod recedi debet) desiderio Chadijæ filia Chowailedi tenetur, & illa visissim ipsius, quicquid autem dotiù vice petieritis, ego in me suscipiam.

Ab illis *Medinam* qua *Yasreb* est fugit] Hæc fuga vulgò *سجرة* dicta est, quæ vox (teste *Ebnol Asbir*)

* dicti
ذکر

* *هجرة* *Has*
 من الحبشة
 هجرة المد
 دنة. *vocant*
 Ebnol Achir, et
 Alfirauszab.

الخروج من ارض الي ارض وترك
 الاولي للتأدية *Migrationem à terra in terram*
prioris cum secunda commutationem, significet. * *Binas*
 autem *Hejras* nobis commemorat *Abul Feda*, primam
 eorum qui quod *Mohammedi* nomen dedissent, à
Koraisi malè habitì, ipsius permisso in *Aethiopiã*
 fugerunt ubi *النجاشي* *Al Najashii* [regis] protectio-
 ne contra hostes suos gauderent, Secundam autem,
 hanc ipsius *Mohammedi*, qui cum *Meccensium* suorum
 impetum sustinere nequiret, *Medinam* se recepit. atq;
 hæc *التاريخ الاسلامي* *Mohammedanorum æra*
initium est, à quo ipsos, annos suos numerare docuit
Omarus cum aliis antea uterentur Epochis. Audia-
 mus quæ hac de re habet *Alkodaius* in historia sua

كانت الامم السالفة تورخ بالاحداث العظام وبملك
 الملوك اما بنوا اسمعيل فارخوا ببنا الكعبة ولم
 يزالوا يورخون بذلك حتى تفرقت معد وكان
 كلما خرج قوم من تهامة ارخوا بخروجهم ثم
 ارخوا بعام الغيل وبيوم الفجار وقد كانت معد
 بن عدنان تورخ بقلبة جرهم العبايق واخر اجهم
 اياهم من الحرم ثم ارخوا بايام الحروب كحرب
 ابن وايل وحرب البسوس وكحرب داحس
 وكانت حمير وكهلان يورخون بملوكهم
 التبابعة وارخوا بنار ضرار نار كانت تظهر ببعض
 حرات اليمن وارخوا بنسيل العرم ثم ارخوا بظهور
 الحبشة علي اليمن واما اليونانيون والروم
 فيورخون

فيورخون بظهور الاسكندر واما القبط فكادوا
 يورخون بملك. بخت نصر ثم ارخوا بملك دقلطيا
 فوس القبطي الي الان واما المجوس فكادوا
 يورخون بادم ثم ارخوا بقتل دارا وظهور
 الاسكندر ثم بظهور اردشير ثم بملك يزدجن
 وبعث رسول الله والعرب تورخ بعام الفيل
 ويوم الفجار ولم يزل تاريخ كذلك الي ان
 ولي عربن الخطاب فتقرر الامر علي ان يورخ
 بهجرة النبي الي المدينة وتركه ارض الشرك
 فجعلوا التاريخ من المحرم اول عام الهجرة
 وكان هذا التقدير في سنة سبع عشرة او ثماني

*.e. Supputabant olim Gentes annos
 à casu aliquò insigni, & regno regum, &c. Ismaelitæ
 autem à condita Caaba, nec aliter numerabant usque
 dum dispersi essent Maaddienses, atque [exinde] quo-
 tiescunque exiret gens aliqua è Tehama, ab egressu suo
 supputabant, deinde ab anno * Elephanti, & Dic Al-
 phajar. Qui autem Maaddo Adnani filio oriundi erant,
 à tempore quo Jorhamidæ Amalekitas devictos è
 Meccæ ditioribus expulerint: deinde & à diebus quibus
 commissa inter ipsos prælia, ut à prælio Ebn Wayel, &
 à bello AlBasus, & bello Dahes. Hamyar autem &
 Cahtan, supputabant à Regibus suis Tobbais, nec non ab
 igne Derar (igne scil. qui in loco quodam lapidoso
 regionis Yamanensis apparuit.) Item ab inundatione
 Arem, deinde ab Æthiopum in Yaman incurssione.*

Graci

to indig
 in
 p. 63. & 64.

* Cum rei hi-
 storiam v. sup.
 p. 63. & 64.

Græci verò & Romani ab Alexandro numerabant, Cophiti à Diocletiano Cophitâ, usque in hunc diem. Magi autem ab Adamo: tum à cade Darii, & Alexandri tempore, deinde à tempore Azd-Shiri; tum à regno Yazdejerdi Cùm autem mitteretur Mohammedes, numerabant Arabes ab anno Elephanti, & à Die *AlFajar* (q. d. Die sceleris, seu Scelerato, scil. لما استحل فدية من المحارم) ob ea quæ aliàs illicita & interdicta tunc pro licitis habita sunt, seu quod bello inter *Koraisidas* & tribum *Kais Ailan*, orto, * prælia inter ipsos commissa sint mensibus in quibus sanguinem fundere apud Arabes illicitum, ut *AlJanbarius*, *AlFirauz*. *AlSbarebanius* &c.) nec aliter supputabant donec imperante *Omaro* filio *Alchetabi*, inter ipsos convenerit ut à fuga *Mohammedis* quâ è regione *Idololatrica* se subduxit, æræ initium sumeretur. Ejus autem initium statuerunt mensem *Moharram*, ejus, quo fugit, anni. Constitutum est autem hoc anno 17. vel 18. *Hejra*.

وقدموا التاريخ على الهجرة شهرين وجعلوه من المحرم (inquit *Ahmed Bim Yusuf*) Æræ autem initium, *Hejra* (seu ingressui ejus *Medinam*) duos menses præmiserunt, & a mense *Moharram* illud sumpserunt. In itinere siquidem inter *Meccam* & *Medinam* insumfisse videtur menses *Moharram* & *Sephar* integros, cum 8 diebus è *Rabia'Awal*, retrò ergò eundo & numerando 68. dies, initium *Hejra* statuerunt primum mensis *Moharram* ejus anni, referente *Ismaele AbulFedâ*.

Eodem anno conversa est *Keblah*, &c.] حولت القبلة الي الكعبة في رجب بعد الهجرة سبعة عشر

* Quibus & ipse interfuit Mohammedes annos natus 20. ut *AlKodai*, & *AlFirauz*. &c.

عشر شهرا وقيل في شعبان وفرض صوم شهر رمضان بعد الهجرة بسنة وسبعة اشهر وحديث الكحل بعد الهجرة باربع سنين في السنة الرابعه *Alkodaius* i.e. *inquit* فرض الصحح بالسنة السادسة *Conversa est Keblah ad Caabam mense Rajeb, mensibus post fugam 17. vel juxta alios, mense Shaaban, & injunctum est jejunium mensis Ramadan post fugam anno & 7. mensibus, interdictum verò vinum & post fugam annis, anno sc. quarto, & injuncta peregrinatio anno sexto. Antea ergò, & dum Mecca substitit Mohammedes, & postquam Medinam se recepisset mensibus 18. (referente *Abul Fedâ*) sc. usque ad medium Shaaban faciem inter orandum Hierosolyma versus dirigebant. Ex eo tempore Caabam, præcunte ipso Mohammede, religiose sibi scopum figunt, adeò ut *AlKeblah*, inter *AlCaaba* nomina censeatur (teste *AlFirauzabadio*) & اهل القبلة *Abul Keblah*, i.e. *populus Kebla*, seu, cætus erga Caabam inter orandum faciem obvertentium appellatio sit omnibus qui Mohammedi nomen dederint, sectarum ut ut inter se discrepantium, communis, ut videre est in *Mogreb* in verbo جهنم, apud *Alkassaium* in اهل هوا, & passim apud *AlSharestanium* & Authorem *Sharho'lMawakef*.*

Injunctum est jejunium mensis Ramadani] quare & mensẽ istum شهر الصبر *Mensem patientia*, seu *abstinentia*, appellatum monet * *EbnolAtbir*, sc. لما قبح من حبس النفس عن الطعام والشراب والنكاح quòd in eo se à cibo, potu, & venere cohibere jussu sint, cùm è contra apud Arabes antiquiores crapulæ & ebrietati dicatus videatur. (docentibus *AlMakrizio* & Au-

1.6.

* صبر in

- thore (نشق الارهار) unde & apud illos ناطل quod *Cyathum* in quo vinum bibebant, seu مكيال *mensura* genus denotat, audiit, scil. لا فراطهم فيه في الشرب. وكثرة استعمالهم لذلك المكيال — *quod in eo immodicè vinum biberens, & frequentem ejus mensuram usum haberens.* Cur autem idem postea *Ramadan* appellatus sit, ex iisdem, ut & ex *Aljanuario, Ebnol-Athir*, aliisque discimus. يقال انهم لما دخلوا اسما الشهور عن اللغة القديمة سموها بالارمنة التي وقعت فيها فوافق هذا الشهر ايام رمض الحرف فسمي بذلك i. e. *Dicitur eos cum mensium appellationes è Dialecto antiqua transferrent, nomina juxta temporum in qua inciderent, rationem imposuisse, mensem autem hunc in dies Ramad il'harr, i. e. calorù vehementis, incidisse atque inde nomen sortitum.* ut è contra جمادى *Jo; mada*, prior & posterior dicti, quòd tunc temporis contigerit ut esset شهر برن *mensis* in quo dominaretur *frigus*; sic & *Rabiah*, à vernante terræ statu; *Moharram*, quòd in eo كانوا يحرمون القتال *pugnæ* & cædes *illicitas* pronunciarent; *Safar*, quòd كانت كانوا يصغروا بيوتهم لخروجهم الي الغز *domus suas vacuas relinquerent ad prædam querendam exeuntes.* *Rajeb*, quòd eum *magni* facerent, & in honore haberent, quæ nominis hujus significatio, (ac præcipuè tribus *Modar* (unde & *Rajeb Modar* vocabatur) atque hic كانوا تصومه * (si rectè apud *AlMakrizium* legatur) ante-Mohammedem, jejunii mensis. *Shaaban*, quòd يتشعب فيه القبائل *dispergerentur*, seu
- * i. e. Temporebus ignorantie eo jejunabant

* AlJauhar.

Id.

AlMakriz.

AlJauhar.

* i. e. Temporebus ignorantie eo jejunabant

seu à se invicem discederent in eo scribitur: *Shawal*, quòd *الابل اذا بابها يشبل فيهم* cum tollantur *Cameli candidas suas; Dulkaadab* *تعودهم في بيوتهم* quòd eo mense domi se continent, *DulHajjah* autem, quòd eo peregrinationes suas religionis ergo instituebant. *كان الحج من عهد ابراهيم واسماعيل ابدا في عاشر ذي الحجة* (inquit Auctor *دشف الازهار*) *Erat peregrinorum conventus à tempore usque Abrahami & Ismaelis semper die decimo DulHajjah. Cum autem ita fieret ut* *يقع حج العرب في ازمة السنة كلها* *conventio Arabum in omnes anni tempestates*, ut tempori magis commodo prospicerent, quo scilicet maturi essent fructus, & paratæ fruges, &c. rationem tandem intercalandi quandam à *Judæis* (ut testantur Authores modò laudati) didicerunt, quàm *Dilationem* [seu transpositionem mensium] vocârunt, quæ tandem à *Mohammede* vetita ac sublata. Antiquitus autem aliis, apud *Arabes*, nominibus gaudebant menses, idque pro diversa temporum ratione, variis, aliis scilicet. apud *Tbamudum*, aliis apud *العرب العازنة Arabes puros*, aliis apud *العرب الثانية, secundi ordinis Arabes*, ut loquitur Auctor *دشف الازهار*.

Eodem cum collecta è diversis, &c.] Hoc factum ad annum quintum refert *AbulFeda*.

Anno quinto pralium Bani Labyan] Inter anni sexti gesta referunt *AbulFeda* & *AlFannabim*, &c.

Portas Caibar, &c.] quas 8 viri loco movere non poterant. *AbulFeda*.

Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis] Nominis rationem reddit *AbulFeda*, *سميت حجة الوادع لانه لم يحج بعدها* appellata est peregrinatio valedictionis

oppo d'us.

v. Surazol-
taubah.AlMakrizi &
Nashkiazhar.

l. 118.

l. 21.

p. 10. l. 25.

p. 13. l. 25.

l. 27.

ditionis, quoniam non amplius post eam peregrinatus est. Febriculâ correptus] Ita *AlFiraúzabadius* الروعك interpretatur الحمي انى Febrim leviozem, quæ tamen postea adeo invaluit, ut eâ ad delirium adactus visus sit suorum nonnullis, ac inprimis *Omaro* لما اشتد بالنبي مرضه الذي مات فيه قال ايتوني بدواة وقرطاس اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعدي فقال عمر ان رسول الله قد غلبه الوجع حسبنا كتاب الله وكثر اللفظ فقال النبي قوموا عني لا ينبغي عندي التنازع قال ابن عباس الرزية كل الرزية ما حال بيننا وبين كتاب رسول الله * ut è *Bochario AlShareffianus*, i.e. *Cum inva-*

v. Abul Fed.
& Al Jannab.
& Shuthol.
Mawak f & c.

* Ad ver-
bu cum die
tantum super-
essent nosse
[seu dies] è
mense Saphar.

f. 22.

† ita potius re-
dendum p ro
quam 28. cum
mensis Saphar
29 tantum ha-
beat dies.

lesceret Propheta morbus, quo morsuus est, dixit, Afferte mihi atramentum & chartam, ut scribam vobis librum quò post obitum meum non erretis. Dixit Omar, Prævaluit certè dolor Apostolo Dei; sufficit nobis liber Dei [sc. Alcoranus] *Cum* ergò multiplicarentur inter ipsos [hæc de re] verba, (dicentibus scil. aliis, (ut & è *Bochario* refert *AlJannabius*) Afferte illi calamarium & chartam, aliis *Omaro* assentientibus, scil. ne scire illum præ dolore quid diceret) *Discedite a me, inquit Propheta, non enim convenit ut coram me discerpetis. Dixit Ebn Abbas, Malum, maximam certè malum quod in causa fuit ne scriberes nobis Apostolus Dei librum istum.*

*Diem obiit die Luna quæ * 27. fuit mensis Saphar] Juxta alios qui duodecimus Rabie prioris, juxta quam sententiam (inquit *AbulFeda*) incidit dies mortis ejus in natalem ipsius † 27um autem Saphari diem fuisse*

non

non quo obiit, sed quo primum ægrotare cœpit, testantur Historia *Saracenicæ* & alii, dissentientibus tamen aliis. Mortis ipsius nuntius non eodem modo ab omnibus exceptus est, Erant qui mori ipsum potuisse ægrè ferrent, nec iis quæ de munere suo professus fuerat, consentaneum, referente *Abul Fedâ à Kadi Shababoddino*, confluisse turbam qui clamitâ-

كيف يموت وهو شهيد علينا لا والله ما مات بل رفع كما رفع عيسى وناوا على البان لا قد فنوه فان يقول الله لم يموت

Quomodo moreretur cum ipse testis pro nobis sit [apud Deum?] Non ita certè est. Non mortuus est, sed sublatus, quomodo sublatus est Jesus. Exclamârunt igitur praeforibus, Ne sepelise illum, siquidem non est mortuus Apostelus Dei. His quibus Omar, cædem interminatus est illis qui mortuum ipsum dicerent,

قال عمر من قال ان محمدا مات قتلته بعد في هذا وانما رفع الي السماء كما رفع عيسى

Dixit Omar, Si quis dixerit mortuum esse Mohammedem, illum ego gladio hoc meo perimam, siquidem sublatus est in cælum, eo modo quò sublatus est Jesus; referente AlSharestanio, Vel ut refert AlFannabius

جعل يصيح عمر ويقول ما مات محمد كما زعمه

المنافقون بل ذهب الي ربه كما ذهب موسى بن

عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم رجع اليهم

وخوف الناس بقطع ايديهم وارجلهم ان قال

Capit Omar exclamare, dicens, Non mortuus est Mohammed uti asserunt hypocrita, verum abiit

Capit Omar exclamare, dicens, Non mortuus est Mohammed uti asserunt hypocrita, verum abiit

sicut abiit Moles Amrani filius, qui absuit à populo suo quadraginta dies, deinde reversus est ad eos; quin & miratus est se manus & pedes abscissurum illis qui mortuum eum dicerent. Composita est autem lis opportuno Abū Becri monitu, dicentis *من كان يعبد محمد فان محمدا قد مات ومن كان يعبد الله محمد فانه حي لا يموت*. Si quis colat Mohammedem, certè mirus est Mohammed; quòd si quis colat Deum Mohammedis, utique ille vivit, morti non obnoxius. Et ad sententiam suam confirmandam, ex Alcorano testimonium protulit mortem Mohammedem, æquè ac qui ante ipsum fuerant Prophetas, manere; quo audito & Omarum, & turbam compescuit, atq; exinde ab omnibus pro concessio habitum est verè mortuum Mohammedem. Hinc tamen forsan originem sumpsit ea quæ apud Christianos percrebuit fama expectari à Mohammedistis Pseudoprophetæ suæ reditum.

p. 14. l. 1.

Meccenses fuga comites] hoc enim denotat vox *الههاجرين Al MoHajerin*; malè ergò quasi à nomine Hagar derivata urgetur ad probandum Arabum gentem Hagarenos dici, & Hagar oriundos; quam tamen & ipsi matrem suam prædicant, nec dedecoris, sed gloriæ loco ducunt; sed aliis illud argumentis confirmatur, inter quæ nullus huic locus.

l. 7.

Ubi cum mansuicula sua] seu cubiculo suo, vel, ut *Abmed Ebn Yusef*, *في حجره ايشة تحت فراشه النبي*, *In cubiculo Ayeshæ sub lecto suo in quo mortuus est.* [eo quo mortuus est loco] moti sc. eo quod ab ipso audierant, *الاديبا يدنون حيث يموتون*. *Sepeliri solitos Prophetas, eodem quo morerentur loco.* Unde igitur nobis Mohammedes cistæ ferreæ inclusus, & magnetum vi in aëre pendulus? hæc cum Mohammedistis

v. of Abul-Feda.

AlShareftan.

distis recitantur, risu exploduntur, ut nostrorum, in ipsorum rebus, in scitæ argumentum.

Qui plurimas dicunt, 17. illi assignant præter concubinas] 15. Abulfeda, Alkodai, Ahmed Josephi filius &c. Liceat hic adscribere quæ habet Maimonides in Moreh, l. 2. c. 40. ubi quomodo probandi sint Pseu-

do prophetæ, docet his verbis, ووجه امتحان ذلك هو اعتبار كمال ذلك الشخص وتعقب افعاله وتامل سيرته واكبر علاماته اطراح اللذات البدنية والتهاون بها فان هذا اول درجات اهل العلم فها هيك الادبيا وبخاصة الحاسة التي هي عار علمنا كما نكرار سطو ولا هيما قدرة التكاح ولذلك فصح اللذ بها كل مدعي لبيين الحق للمحققين ولا يضلوا ولا يغفلوا

Modus autem saltem probandi, est ut perfectionem persona ipsius animadvertas, & in facta eius inquiras, & conversationem observes, signum autem præcipuum quo dignoscatur est, si abdicaverit voluptates corporeas & eas contemptui habuerit, (hic siquidem primus est gradus scientiæ prædicatorum, multo magis prophetarum) imprimis vero censum illum qui juxta Aristotelem opprobrio nobis est, ac turpitudinem rei venerea, idèoque hoc indicio detexit Deus omnes falso de afflata Prophetico gloriabundos, ut ita patet fieret veritas eam indagantibus, & ne in errorem inducantur. Hæc ille. Quid igitur de isto qui totus in libidinem effusus, atque hoc inter præciqua muneris Prophetici privilegia habuit, statuendum? Uxorum ejus nomina recensent Historici, atque inter cæteras Zainab, quæ

1.9.

v. Maronitarum
appendic. ad
Geogr. Nub.
c. 8.

Al Jannab. ad

an. 5. Hejr. a.

* خوفًا من

طعن

المنافقين

i. metu repre-

hensionis Hypo-

crysarum,

Alma Wakf.

* وتخشى

الناس والله

أحف أن

يخشى

Et times homi-

nes cum Deus

magis timeri

debeat. ibid:

quæ prius fuerit *Zaidi Ebn Hareib Mobammedu* (non domini, ut volunt doctissimi *Maronita* in libello quem *Geographiæ Nubiensi* appendicem esse voluerunt, sed) servi. vocabulum *مولى* *Maula*, certè & *Dominum* significat & *servum*. *Zaid* autem iste servus *Mobammedu* dono ipsi à *Chadijab* datus perhibetur, cujus tan en uxorem cum suam esse veller, non eâ usus est potestate, quâ forsan ut herus in servi bona jus aliquod vendicare posset (ipsum enim libertate donatum filium adoptaverat) sed *Propheticâ*, quâ sibi licere, quicquid liberet, voluit. Hoc tamen factum ejusmodi erat ut ab eo, (* scandali metu) aliquandiu abstineret, sed cum non ita libidinis in præcordiis ebullientis flammæ extinguere potuisset, facile nodum solvit, ficto cœlitus nuntio quo non modò illi significatum est Deo placere ut *Zainab* à *Zaido*, hunc in finem, dimissam duceret, sed & reprehensus fuerit, quòd tam diu ab eo quod sibi à Deo permissum sciret præ modestia * & reverentiâ hominum, se continuisset. Neque ita tamen turpis facti maculam adeo abstergit quin ob illud peccati à nonnullis arguatur, & agere fatis ab aliis defendatur, ut apud Authorem libri *Al-Mawakef*, ejusque expositorem videre est. Porro multi sunt Historici in singulis quæ ad *Mobammedum* pertinent, (puta, equis, asinis, mulis, servis, armis, vestibus, utensilibus, &c.) recensendis, quæ, ut non operæ pretium visa, prudens præterit noster. inter cætera, *Historiæ Saracenicæ* Author symboli sigillo inculpti meminit, quod fuisse ait *الشهادتين*, quod vertit *Erpenius*. In duplex testimonium, at magis perspicuum erit, si deleto [In] reddatur, duplex testimonium, vel Duo testimonia, quæ nim. sunt &. Non est Deus præter Deum

*Deum, 2 Et Mohammed Legatus Dei; at AlKodai-
us horum ultimum tantum sigillo ipsius inculp-
tum tradit, scil. محمد رسول الله Mohammed lega-
tus Dei; ita ut tria contineret verba, totidem lineis
descripta.*

*Filiam unicam Phatemam, &c.] De qua ut & ma-
tre ejus quid ipse censuerit ex hoc ejus dicto pater
(referente *Abulfeda*) كمل من الرجال كثير
وام تكمل من النساء الاربعة اسيه زوجة فرعون
ومريم بنت عمران وخذجة بنت خويلد وفاطمة
و Perfecta fuerunt è viris multis, at inter mulie-
res non reperta sunt perfecta præter quatuor, scil. Asiah
uxorem Pharaonis, Miriam filiam Amrani, Chadijah
filiam Chowailedi, & Phatemah filiam Mohamme-
dis. Eadem autem illi *Mariam, Moyses, & Aaronis*
soror (quicquid obrendant qui hanc *divinationis* excusa-
re conantur) cum *Maria* Beatâ Virgine.*

l. 17.

*In lege, isto textu, venit Deus è Sina & ortus est à Sair,
& manifestatus à monte Paranis, &c.] Ita scil. verba
ad Mohammedis legationem stabiliendam detorquent*

p. 14. l. 23.

قد ورد في توريته ان الله تعالى جاء من طور
سينا وظاهر بساعير وعلن بفاران وساعير جبال
بيت المقدس النبي كان مظهر عيسى عليه
السلام وفاران جبال مكة التي كانت مظهر
*Alatam est in lege, quod Deus excelsus ve-
nerit à Sina, & apparuerit in Sair, & manifestatus fue-
rit in Paran. Sair autem montes sunt Hierosolymitani,
qui locus fuit apparitionis Jesu, & Paran montes Mec-
ca qui locus fuerunt apparitionis Mostafa, i. e. Moham-
medis. Hæc AlSharestanus. Eadem ferè apud Sast-*

oddinum habentur qui textum legis iisdem profusis verbis, quibus *Gregorius* noster recitat (nisi quod pro اشرف eodem ferè sensu) deinde sic explicat, esse scilicet *Sair* جبال فلسطين *Montes Palestine*, atque hoc indicari اشارة الى جبل على عيسى *Demissum à Deo Evangelium ad Jesum, Paran* autem جبالها *Meccam, aut montes ejus, & significare manifestationem Dei inde factam* اشارة الى الله *demissionem Alcorani ad legatam ipsius. Mohammedem.*

p. 17. l. 1.

Pl. 50. v. 2.

Porrò in libro Psalmorum, isto textu, Manifestatus Deus è Sione Eclilan Mabmudan] ita certè quoad sensum in versione *Syriaca* legitur, מן צהרון כלילא משבחה, *E Sione coronam gloriosam Deus ostendit,* quam tamen nulla, quam mihi adhuc videre contigit, versionum *Arabicarum* sequitur, quanquam omnes è *Syriaca* traductæ videantur. Sed duas esse in *Syrorum* manibus versiones monet *Gregorius* noster, cujus digna sunt quæ hîc apponantur verba, وهذا النقل السبعيني هو المعتبر عند علمائنا وهو الذي بايدي الروم وباقى فرق النصرى خلا السريان وخصوصا المشاركة فان تسختهم المسماة بسيطة لتركي البلاغة في نقلها تطابق نسخة اليهود واما المغاربة فلهم النقلان البسيط المنقول من العبري الى السرياني بعد مجي السيد المسيح في زمان ابي السليح وقيل قبله في زمان سليمان بن اود وحيزم وصاحب الصور السبعيني المنقول

المعقول من العرفاني الى الشرياني بعد ظهور
 المخلص برمان طويل *Versio septuaginta* [Interpre-
 tum] illa est quam sequuntur apud nos docti, & quæ Gra-
 corum manibus teritur, aliarumque apud Christianos se-
 ctarum, exceptis Syris, ac præcipuè Orientalibus: Siqui-
 dem exemplar ipsorum quod simplex appellatur, quia qui
 illud elaborârunt, de ornata verborum solliciti non fue-
 runt, convenit cum exemplari Judæorum, ac Syri occi-
 dentaliores, duas habent versiones, simplicem istam qua
 è lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum
 Domini Christi tempore *Addai Apostoli*; vel juxta
 alios, ante eum, tempore *Salomonis filii David*, & *Hira-
 rami*; & alteram figuratam, juxta septuaginta senio-
 rum interpretationem è lingua Græcâ in Syriacam tradu-
 ctam, longo post *Salvatoris incarnationem* intervallo.
 Sed ut redeamus ad textum è *Plalmo* citatum, so-
 nent licèt ita verba in translatione Syriacâ, non hîc à
 sensu, sed à nominis notatione petitur argumentum,
 ut scil. *محمود Mahmud*, indigitet *Mohammedem*,
 quod si & in versione aliquâ Arabicâ reperiretur, cum
 tamen in fonte Hebraico nihil tale extet, corruiet argu-
 mentum quo *Mohammedis* corona & Regia & Pro-
 phetica fulcitur.

- In Evangelio demum, isto textu, si ego non abeam,
Paracletus ad vos non veniet] unde inter nomina seu
 titulos blasphemii impostoris *فارقليط Paracletum* nu-
 merant, teste *Alfannabio*: quin & aliâs in loco non
 uno, antè Evangelia à Christianis corrupta expressam
 ejus factam mentionem sibi facile persuadent, idque
 ab ipsis Christianis edocti, ut refert Author modo
 laudatus; *Mohammedem* scil. *AlSelenicum*, nescio
 quem, à Sacerdote quodam magni inter Christianos

nominis didicisse nullibi extare Evangelii exemplar incorruptum, quàm apud se unum, ac *Parisiis* alterum, atque è suo multa coram ipsis legisse in quibus multa & perspicua de *Mohammede* narrarentur.

l. 6.

Narrantur etiam de eo miracula quadam [المعجزات] *Al Moojezat*, ea propriè miracula vocant, quæ Propheta ad Prophetiam suam confirmandam edidit, atque eo modo distinguunt à كرامات seu signis, quæ sæpe à viris sanctis eduntur, ita tamen ut Propheti-
cam sibi dignitatem non vendicent, sic nos docet *Al Kassaius* الكرامة هو ظهور امر، خارق للعادة من عن قبل شخص غير مقارن لدعوى النبوة فما لا يكون مقرونا بالايمان والعمل الصالح يكون استدراجا وما يكون مقرونا بدعوى النبوة *Al Caramah* est manifestatio rei alicujus qua ordinarium rerum cursum perumpat [seu transeat] manu persona cujusdam, non conjuncta cum vendicatione prophetia, qua autem non conjungitur cum fide & bonis operibus, vocatur استدراج at qua conjungitur cum vendicatione prophetia vocatur معجزة. De proprietatibus ad veri miraculi constitutionem ex ipsorum sententiâ requisitis, videre est apud Authorem *Sharbol Mawakef*. His autem quæ ab authore nostro adducuntur, addunt alii ejusdem farinae multa, de quibus quid censendum sit docet Nobilissimus & Doctissimus *Hugo Grotius* in 6. *De veritate religionis Christiana* libro, ubi & ipse eorum nonnulla recensens columbæ ad *Mohammedis* aurem advolare solitæ meminit, cujus cum nullam apud eos mentionem repererim ac Clariss. Virum ea de re consulere, se in hoc narrando

do non *Mohammedistarum*, sed nostrorum hominum fide nixum, dixit, ac præcipuè *Scaligeri* in cujus ad *Manilium* notis idem narratur.

Luna Fissura] scil. Cùm peterent ab eo *Koraishita Meccenses* signum. فاردهم القمر شقين حتى رأوا الجبل بينهما & ostenderit ipsis lunam in duas partes fissam adeo ut montem inter eas viderent. At mendacii arguit *Alnodhamus* (apud *AlSharestaninum*) *Ebn Masjudum* in eo quod hoc à *Mohammede* factum narret.

Arborum ei obviam euntium processus.] Vel quòd arbores ut ad eum accederent loco suo moverentur; ta enim rem narrat *AlGazali*, فدعا شجرتين فاتتا واجتمعتا ثم أمرهما فافترقا Vocavit duas arbores, quæ ad eum venientes coierunt; deinde jussu ejus rursus separata sunt. Causam ob quam arbores istas convocaverit, narrat *AlKodaius*, scil. ut ipsum secessum querentem obtegerent.

Quod à lapidibus salutaretur] scil. referente *AlKodato*, cùm in *Mecca* convalles prodiret لا يمر بحجرة ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال فملتفت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه Non transibat per lapidem, nec per arborem quin diceret, Pax tibi, O *Apostole Dei*; conversus ergo ille & circumspiciens dextrorsum & sinistrorsum, & a tergo, non videbat aliud quam arbores & lapides. Certè de eo quod apud *Asphabanienem* ab ipso dictum legitur, minimè dubito, scil. اذني لاعرف حجرا بمكة كان يسلم على قبل ان ابعد Non novi lapideum in *Meccà* qui me saluaret, antiquam nissus essem; quòd si etiam addidisset, [nec post] facile crederem.

l. 7.

Asphaban:

Ibid.

l. 8.

In Shireh:
Tawalea.

Quòd aqua inter ipsius digitos scaturiret.] adeo ut esset exercitui numeroso quâ & suam & jumentorum sitim restinguerent, & lotiones suas peragerent, من قرح صغير ضاق عن ان يبسط يده فيه *scutella* quæ angustior fuit quàm ut in ea manum expanderet, cui tamen cum imponeret manum, adeo crevit aqua ut instar fontis perennis, inter digitos scaturiret. referentibus *AlGazali*, *Aspabanensi*, & *AlKodai* qui hoc bis factum narrat.

جعل الماء
يفور من
بين أصابعه
بعده كما
العيون
Aspaban.

l. 9.
est mensura
constituit
رطلان
أو رطل
وذلك أو ملأ
كفي
الانضمان
المعتدل
l. 10.

Quòd turbam mulsam exiguo cibo saturaret.] semel 80 homines من أربعة امدان شعير و عناق *quatuor mensuris hordei & haddo*; aliâ vice, ultrâ 80 viros paucis quos manu suâ attulit quidam; aliâ exercitum totum paucis admodum dactylis quas manibus suis obtulit illi puella quædam, ita ut postquam saturati essent, superesset non parum, *AlGazali*.

Quòd ipsi adgemisceret trabs.] seu præ desiderio ejus gerneret *AlGazali* كان حن الجذع الذي يخطب إليه لماعت له المنبر حتى سمع جميع اصحابه مثل صوت الابل فضمه إليه فسكر *Præfectu ingemuit *trabs* [seu columna lignea] *juxta quam prius orationes habere solitus est, cum sibi suggestum struxisset; adeo ut omnes socii ipsius vocem, veluti camelii audirent; cum autem eam ad se recepisset quievit.*

* Propriè truncum vel caudicem palme designat.

v. *Alkodai*.

l. 11.

Quòd apud eum quereretur Camelus] scil. de durâ, quam serviret, servitute. من كثرة العمل وقلة العلف *de laboris copiâ & pabuli inopiâ, quam apud Dominum suum inveniret, ut loquitur Aspabani.*

Ibid.

Quòd ei testimonium perhiberit ovù assa, cujus armus ipsi dixerit, Cave me comedas, &c.] At quàm iniquè cum Propheta egit, quòd non prius ipsi illud dixerit

dixerit, quam ipse gustu forsan veneni saporem minus gratum dignoscere potuerit, ut ex ipsius confessione facile judicare est, quam sic refert *Abul Feda*

في غزوة خيبر اهدت الي النبي [زينب بنت حارث] اليهودية شاة مسمومة فاخذ منها قطعة ولاكها ثم لفظها وقال تخبرني هذه الشاة انها مسمومة ثم قال في مرض موته ان اكلت خيبر لم تزل تعاودني *Cum expugnasset*

*urbem Chaibar obtulit illi Zainab Harethi filia, Judæa, ovem veneno infectam, cujus cum accepisset frustulum, ac manducatum ore rursus expuisset, dixit, Narrat mihi hac ovis se veneno infectam esse, deinde, cum morbo quo mortuus est laboraret, dixit, non desit me subinde * repetere bolus Chaibarensis, hæc autem vice ipsa cordis vena mihi rumpuntur. Postrema hæc verba paulò aliter referunt Ebnol Athir, & EbnPhares. scil. ما زالت*

* Me subinde visere.

اي ما زالت تراجعني *Ebnol Athir* فهاذا اوان قطعت ابهري *quæ sic explicat Ebnol Athir* ويعاودني الم سدها في اوقات معلومة *Non desit ad me reverti buccella Chaibarensis, ita ut me certis temporibus subinde viseret vel cruciaverit dolor veneni ejus, hac autem vice venas cordis mihi perrumpit. Ejusdem ovis esu è medio, statim antequam loco moveretur, sublatus est è sociis ipsius Bashar quidam, qui præpropere ejus partem aliquam degiurierat, cuius grex annos superstes fuit Mohammedes وجعه حتى كان*

الذي توفي منه فدخلت عليه ام بشر تعاودها فقال لها

Al Jannab.

لها يام بشو هذه الاوان وجدت انقطاع ابهري من
 Donec in illum, التي اكلت مع ابنك في خيبر
 qui mortis ipsi causa fuit, dolorem incidit; quo tempore
 matrem Bashari qua cum visendi gratia venerat, sic af-
 fatum est, Hæc mater Bashari, Hæc vice sensi cordis mei
 venas perruptas vi buccellæ carnis istius quam una cum fi-
 lio tuo comedi in Chaibar. Interrogaram autem puel-
 lam quare hoc faceret, respondisse serunt ان قلت ان
 كان ملكا استرحنا منه وان كان نبيا فيستخير
 Dixi, si Rex fuerit, ab ejus tyrannide libe-
 rabimur; sin Propheta fuerit, facile hoc percepturus
 est.

AlKodai
 AlJannab.

p. 17. l. 15.

est المتواتر
 من ليس
 لمعرفة
 راويها
 حاجة

Ep. Navayi
 * v. in
 متواتر

ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata
 recenseantur] التواتر (explicare Alkassia in libro
 Taarifat) est الخبر الثابت على السنة قوم لا يتصور
 Narratio constantè tradita
 ab hominibus quos nemo suspicetur in mendacium conspi-
 raturos. scil. (ut idem alibi loquitur) ob
 multitudinem eorum, atque opponit AlGazali
 sapius تنقل تواتر
 quæ semel accidunt, iis quæ
 facta memorantur, vel plures testes habent, in cap:
 de miraculis à Mohammede patratis, de quibus quam-
 vis prioris sint generis, minimè dubitandum con-
 tendit, cum مجموع الوقائع تواتر
 Plura hujusmodi in unum collecta scientiam pariat ne-
 cessariam.

Innituntur magis uni Alcorano, in quo hoc pro mi-
 raculo habent] هو المعجزة الكبرى الباقية, AlGazali,

بين

بين الخلف وليس لنبي معجزة باقية سواه ان
 نهدى بها رسول الله بلغا العرب وفصاوها
 وجزيرة العرب يومين مملوة بالاف منهم والقصحة
 صيغتهم وبها منافستهم ومباهاتهم وكان ينادي
 بين اظهريهم ان ياتوا بمثله او بعشر سور من
 مثله او بسورة من مثله ان شكوا فيه وقال تعالي
 لمن اجتمعت الانس والجن علي ان ياتوا بمثل هذا
 القران لا ياتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا

* صنعتهم ال.

*Ille (scil. Alcoranus) miraculum est maximum,
 quod inter homines permanet, nec est Propeta prater
 eum, miraculum permanens, cum ad imitandum eum pro-
 vocaverit Apostolus Dei Arabum eloquentissimos &
 disertissimos, quo tempore millenis eorum referta esset A-
 rabum peninsula, quorum studium, & quod maximo in
 pretio habebant, quoque precipue gloriarentur erat elo-
 quentia; atque in medio ipsorum exclamans iuberet, ut
 quid illi simile proferrent, imò vel decem capitula, imò vel
 unam, si de veritate eius dubitarent, dixeritque Deus, si
 congregati fuerint homines & damones, ut aliquid huic
 Alcorano simile componant, nullo modo eos hoc prestituros,
 etsi opem mutuam aliis aliis consulerint, &c. Hæc ille,
 ac sæpius certè in Alcorano, hæc gloriabundus præ-
 dicat impostor, omnibusque apud Arabes eloquentiæ
 gloriâ præstantibus insultat, quod eo magis mirum
 videri volunt, quòd الله جميع ذلك وهو رجل
 امي لم يمارس العلم ولم يطالع الكتب ولم يسافر
 قط في طلب علم ولم يزل بين اظهر الجهال من
 الاعراب*

Al Gazeli.

l. i.

* Potius puto
quam ut Juda
Moskati. Prop-
ter excellentis-
simam suam.

concefferit illi Deus
 hæc omnia cum ipse Idiota esset, qui nulli unquam scientia
 operam dederit, nec libros pervolverit, nec scientia acqui-
 renda gratia peregrinatus fuerit, sed semper manserit in-
 ter Arabum ignorantissimos, orphanus & impotens, ac pro
 impotenti habitus. Alia ab ipso patrata miracula mille,
 vel (juxta alios) ter mille numerari, refert *Al Jannabius*,
 at in uno *Alcorano* 60. ferè millia (quot forsan verfi-
 culos) contineri. Quanti autem apud eos ponderis,
 hoc in genere, habeatur *Alcoranus*, meminit etiam
 Judas Levita in lib: *Cozari*, ubi *Ismaelita* Regi *Cocaro-*
rum religionis suæ ratione reddens, inter cætera hæc
 affert ונדרה כי ספר חורתנו דברי אלהים והוא
 בעצמו מופת החיים בנו בקבולו בעביר עצמו מפני שאין
 אדם יכול לחבר ספר אחר כמוהו ולא כפרשה אחת
 ספרוהו *Profitemur autem librum Legis nostræ esse*
*verba Dei, atque esse eum in se miraculum quod * (suis ip-*
sus gratia recipere tenemur, quod non sit homo qui alium
ipsi similem librum componere possit; nec vel capitulum
unni ex ipsis capitulis. Hanc enim genuinam esse le-
ctionem, ut ita respondeat Arabum *كسورة من سورته*
 extra controversiam est, cum alias legatur *נפרש*
 & reponendum putet *Juda Moskati* *נפרש*. Non
 gravabitur autem forsan Lector oculos conjicere in
 ea quæ ad exemplarium quibus usus sum alterius
 marginem adscripta reperi; Cum quidam *Gregori-*
um nostrum, quod de Miraculorum *Mohammedi* ad-
 scriptorum fide detrahare videatur, ut blasphemiarum
 reum convitiis & diris persecutus esset, opposuit &
 alius quidam qui ea legerat, hæc verba, *مصنف هذا*
الكتاب وان كان نصرانياً لصدقه في هذا المجلد
 غير

غير مستحق لهذا التشنيع الشنيع فان ما ذكره
المصنف هنا موافق لما ذكر في الكتب الكلامية
قال في شرح العقائد في بيان اظهار المعجزة
على يد نبينا محمد اذ نقل عنه من الامور الخارقة
للعادة ما بلغ القدر المشترك منه اعني ظهور
المعجزة حد التواتر وان كانت تفاصيلها احاداً
انتهى ولعل المشنع لم يطالع كتب الكلام
ولم يفهم المرام علي ان هذا التصرافي في هذا
المقام ليس الا في صدق نقل المهائل عن العسا
الاعلام لاقى اذكار عقايد اهل الاسلام كثيرهم الله
الي يوم القيام واما ما ذكره من التمريض
والتشكيك فليس بعبارة ما يدل عليه

*Et c. Author hujus libri, etsi Christianus fuerit, hoc tamen
in loco non meruit turpia hac convitia, cum qua attulit
convenient cum iis qua in Scholasticorum libris reperiantur.
Dixit qui librum Al Akayed commentariis illustravit, ubi
de miraculis à Mohammedo editis agit, se de rebus qua
communem rerum ordinem perturbant, recitasse ea qua
simul conjuncta vim habeant communis (suffragis, ad testi-
monium ei (scil. quod ad miraculorum patratiorem)
perhibendam, etsi separatim accepta singularia sint tan-
tum. Huc usque ille. Forsam autem qui hac in autho-
rem convitia jecit Scholasticorum libros non per-
voluit, nec presentis loci scopum intellexit, quod scil.
Christianus iste, hoc in loco, non aliud egit quam ut
es qua à viris doctrinâ eximiiis his de rebus dispu-
tantur.*

** seu ei contra-
ria sunt. hoc
miraculi a; ud
iplos definitio.*

tantur, referres, non us fidei Islamiticæ articulos convelleres. — Quòd igitur eum incuset quasi ea infirmare, & in dubium vocare aggressus sis, non est in ipsis verbis unde illud probetur. Hæc in margine à lectore quodam adscripta. Iis autem quæ è Commentario in librum *Al Akayea* laudat, consona reperiuntur multa & in aliis Scholasticorum libris. Ita *Aspahanensis* in comment. ad *Al Bidawii* librum طوال دى قال, de iisdem miraculis verba faciens, وان لم يتواتر كل واحد منها فالتواتر مجموع المتواتر المشترك بينها. متواتر لان مجموع الرواة بلغوا حد التواتر &c: *Etsi unumquodque eorum non communibus probetur suffragiis, at simul conjuncta vim habens testimonii communis, cum qui [de singularibus] testimonium perhibent, simul collecta tantum probens ac firmes [aliqua] frequenter patrata esset, [seu plurium fide niteretur.]* His gemina videre est, & in libro *Sharhol Mawakef*.

p. 17. l. 26.

Præf. 4.

Quarum nonnulla circa radices, &c.] Quando primum, & à quibus motæ de his controversiæ, docet *Al Sharestanius*, his verbis, واما الاختلاف في الاصول فحدثت في اخر ايام الصحابة بدعة معبد الجهني وغيلان الدمشقي وديونس الاسواري في القول بالقدر وازدافة الخير والشر الي القدر وفسخ على &c. *Quod ad dissentionem circa radices, [seu fundamenta religionis] orta est sub fine vite sociorum [Mohammedis] heresis Masbadi Al Jobaniensis, & Gailani Al Damasceni, & Fona Al Asivariensis, circa questionem de decreto Dei, & de bono*

& malo eidem ascribendo,* quorum sententiam amplexus est & Wasel Ebn Ata &c.

Qua subjectum sunt Theologia Scholastica] Cur علم الكلام Theologiam Scholasticam reddamus primo in loco hic ratio reddenda est, quæ faciliè patebit ex iis quæ de ejus origine & progressu tradit author modo laudatus, ثم طالع بعد ذلك شيوخ المعتزلة كتب الغلامسة حين فشرت بايام الامون فخلطت منهاجها بمنهاج الكلام وافرنها فنا من فنون العلم وسمتها باسم الكلام اما لان اظهر مصلية تكلموا فيها وقائلوا عليها هي مصلية الكلام فسمي النوع باسمها واما لمقابلتهم الغلامسة في تسميتهم فنا من فنون علمهم بالمنطق والمنطق

Deinde inspexerant e Motazolorum doctis quidam libros Philosophorum cum imperante Mamone versi essent, & eorum vias cum viis* [scientiæ] AlCalam, miscuerunt, atque inde speciem scientiæ peculiarem constituerunt quam scientiam AlCalam nunc cuparunt; vel quod præcipua, de qua apud eos disputatur & controversatur, quæstio sit illa de Sermone [seu verbo Dei] atque ita toti spectei nomen tribuatur; vel quod imitati fuerint Philosophos qui speciem è speciebus scientiarum suarum (Logicam sc.) vocarunt AlMantek, sunt autem AlMantek & AlCalam Synonyma, quorum utrumque, sc. Loquelam, sive sermonem denotat. Ac certè minimè dubium est Semiphilosophos istos dum scientiæ suæ novorepertæ nomen imponerent, vocis لوجله Etymon, quo à لى & verbum, sive sermonem denotante, deducitur atque differendi artem signi-

* Ad verbum, eorum licitorio tenuit. Ibid.

* fors. legend. الاسلام con viis Islamismi.

* Cui conjectura
 a filio facit,
 quod in versione
 Latina Meta-
 phys. Arist. cum
 comm. Averro-
 is pro Greco
 θεολογία,
 habeatur lo-
 quentes, ut vi-
 detur est l. 12.
 c. 6.

* In libello de
 divisione scien-
 tiarum,
 † In præf. ad
 Ethic.
 ‡ Morch. l. 1.
 c. 71. & 73.

ب لم يكن
 فيهم احد
 من
 علم الكلام
 لم يكن
 يعرف منه
 شي في
 العر
 الاول

Non fait inter
 eos aliquis qui
 hanc artem cal-
 leret, & non
 fuit notum ex
 ea quippiam
 sæculo primo.

ficat respexisse; vel forsan * ultimam nominis θεολογία
 partem, omisâ priori, cum præcipue de Deo rebûs-
 que divinis vel aliis, saltem respectu ad Deum, lo-
 quantur, potius quam quod innuit *Alsharestanius*,
 quod de Dei verbo, seu sermone quo homines allo-
 cutus dicitur, disquirant. Nomen autem licet
 θεολογία in præfatione sortita sit, latius tamen quam eam
 patere constat; cum sub ejus ambitu contineantur
 (teste *AlGazalio*) tum quæ ad المنطق *Logicam* tum
 quæ ad الالهيات *Metaphysicam* seu θεολογία pertinent;
 imò scientia est planè hybrida è disquisitionibus Lo-
 gicis, metaphysicis, Theologicis, & Philosophicis
 conflata, aliis tamen principiis nixa, aliisque ratio-
 cinando modis usa, quam qui apud ipsos *Mohamme-*
danos, aut pro *Theologis* sanioribus, aut pro doctiori-
 bus *Philosophis* habiti sunt. Unde apud illos in parti-
 tione scientiarum, altum de hoc commento silen-
 tium, quasi quod in earum numero habeatur, indigno,
 ut videre est apud * *Avicennam* & † *Nasiroddinum*
AlTusenssem. Multus est in Sciolis istis reprehenden-
 dis, ipsorumque principiis & hypothesebus convel-
 lendis (utpote naturæ mundi, & ordini creationis
 non raro è diametro repugnantibus, planèque absur-
 dis) *Asimonides*, ne quis eos Philosophorum titulo
 dignos putet, aut من الاشياء *rei alicujus*
naturam perspectam habuisse. Consona autem de ipso-
 rum origine tradit, illis quæ ab *Alsharestanio* dicta-
 sunt. Idem asserit & *AlGazalius*, scil. sub *Moham-*
medanisimi initio ^b ignotam illis hanc de rebus ad re-
 ligionem spectantibus disquirendi artem, postea cum
 oriri sectæ, & in dubium vocari religionis articuli
 cæpissent, investam fuisse, ejusque usum esse ad eo-
 rundem

rundem articulorum veritatem contra innovatores propugnandam, intra quos dum se limites contineat, (sic jam postulante necessitate) laude dignam esse; cum verò disputandi prurigne ulterius procedat, vituperio. Mediam siquidem tenendam putat viam inter eos qui nimium scientiæ huic tribuunt, atque eos qui nullum ei locum relinquunt, inter quos *Al-Shafiensis*, qui si quis ei operam daret, dignum pronuntiavit qui palo affixus per omnes *Arabum* tribus & coetus circumferretur, proclamante coram eo præcone, هذا جزا من ترك الكتاب والسنة واخذ في الكلام, *Hæc remuneratio est ejus qui relictis Al-Korano & Traditione scientia AlCalam incubuit. Hæresum interventu investam, earum gratiâ retinendam censet, nec tamen nimis illi indulgendam esse* العلم لا بد في كل بلد من قايم بهذا العلم, *Necesse ut sit in omni regione qui hanc scientiam calleat, ad hæreses ubi pullulant, retundendas, atque in eo qui illi studere velit requiri hæc tria, scil. diligentiam, ut ei sedulò vacet; Ingenii acumen, & morum probitatem; at nullo modo ferendum* وترجسه على العموم, *ut vulgo explicetur. esse illam ergo inter eas scientias quæ non sint* فرض عين vel simpliciter commendata, sed فرض انما *dum intra modum subsistant probanda; انما حدث ذلك بحدوث البدع كما حدثت حاجة استيجار البزرقة في طريق الحج لحدوث ظلم العرب وقطعهم الطريق signidem initium ei dedisse ortum hæresum, ut necessarium factum est* ὁδομαχία, *conducere qui viam religionis peregrinantium custodiant, propter injurias Arabum, eorumque latrocinia, qua si illi intermittens, non esset inter res peregrinantibus necessaria* ὁδομαχία

ἰσορροπικῶν conductio, ita & cessantibus haresibus cessaturam
 omnem hujus scientia necessitatem. Sed ne a proposito
 digredi videamur, ex his quæ dicta sunt quid sit *El-
 mol' Calam*, & quid *Al Motacallemin* constat, esse sc.
Al Calam معرفة طريق المجادل, ut loquitur idem *Al-
 Gazalius* ترويض الطالب & *Al Motacallemin* اهل البحث
 والنظر, qui de rebus disquirant & disputent. fusiorem ejus
 descriptionē ex *Fibnolkossai* petere possumus الكلام
 علم يبحث عن ذات الله وصفاته واحوال الممكنات
Al Calam est من المبدأ والمعان على قانون الاسلام
 scientia quæ disquiritur de *Essentia Dei* & *Attributis* ejus
 & *conditionibus rerum possibilium* circa *creationem* &
restitutionem, juxta *Canones Islamisimi*; vel juxta alios
 العلم بالقواعد الشرعية الاعتقادية المكتسبة عن
Scientia fundamentorum legalium quæ
 ad articulos fidei pertinent, quæ per demonstrationes cer-
 tas acquiruntur. Vel ex Authore *Al Mawakef* qui ipse
 hujus scientiæ Systema composuit, علم يقدر معه
 على اثبات العقائد الدينية بايراد الحجج ودفوع
*Scientia quæ idoneus redditur quis ad confirman-
 das confessiones* [seu articulos] religionis, allatis proba-
 tionibus, & dubia solvenda. Quid erit ergo aliud quam
Theologia Mohammedistarum Scholastica; atque ita
 quid *Hebræorum* חכמת רבנים & מדרנים quibus
Arabum المتكلمين & الكلام علم reddunt; & apud
 eorum interpretes *Latinos* per *Sapientiam verborum*, &
Loquentes, intelligendum sit, constat.

p. 18 l. 1.

Scientia juris] Ita القعد علم reddimus, cum tamen
 vulgò obtinuerit, ut القعيد *Sacerdos* reddatur. Quid
 autem

autem fit الفقه docet nos *Alfanharius*, quod sc.
 cum generaliter Intelligentiam, teu peritiam denoter,
 ثم خص به علم الشريعة, tam particulariter ad sci-
 entiam legi restringatur, ut ejus peritus الفقيه *Al-*
phakih audiat. Ita & *Ebnol' Athir* قال فقه الرجل
 انا فهم وعلم وفقه انا صار فقيها عالما وقد جعله
 العرف خاصا بعلم الشريعة وتخصيصا بعلم الفروع منها
Dicitur de viro cum rem aliquam intellexerit & notam
habuerit, Phakeha, & cum fuerit Phakih, i. e. Sciens,
Phakoha, at usu apud doctos obtinuit, ut particulariter
de scientia legis dicatur, & proprie de ea parte qua circa
ramos occupatur. Est ergo AlPhakho explicante Ebnol-
Kasiao العلم بالاحكام الشرعية العملية من
Scientia judiciorum legalium practi-
corum è probationibus distinctivis. Sunt enim (docente
 Authore *Sarhik Marwakef*) الاحكام الماخونة
 من الشرع قسمان احدهما ما يقصد به نفس
 الاعتقاد كقولنا الله عالم قادر سميع بصير وهذه
 تسمى اعتقادية واصلية وعقائد وقد نون علم الكلام
 لحفظها والثاني ما يقصد به العمل كقولنا الرزق
 واجب والركوة فريضة وهذه تسمى عملية وفرعية
Judicia واحكاما ظاهرة وقد نون علم الفقه فيه
 (seu sententiæ) è lege desumpta, duorum generum, quorū
 unum non aliud, intendit quam ipsam professionē, ut cum
 dicimus Deus est Omnipotens, Omniscius, Audiens, Vi-
 dens,

dens, &c. atque qua hujus sunt generis nominantur
*Ad fidei professionem spectantia, Fundamentalibus, Confes-
 siones fidei; & ad horum conservationem ordinatur The-
 ologia Scholastica: Secundum genus est eorum quibus in-
 tenditur opus; ut cum dicimus, Oratio est necessaria, &
 Jejunium est preceptum, atque hac appellantur Practica,
 & ad ramos spectantia, & de rebus exterioribus iudicia,
 atque horum gratiâ instituta est scientia juris. De hac
 autem scientia eadem est *Algaralii*, quæ de priore
 sententia, è perverfis scilicet hominum moribus, & re-
 ligionis corruptione ortum traxisse, atque esse *مرح
 فروض الكفایات*, ex iis quæ intra modum sub man-
 dato scientiam acquirendi cadant, non autem simpliciter
scitu necessaria sint. خلف الدنيا زان للمعاد ليتناول
 منها ما يصلح للزوان فلو تناولوها بالعدل
 اذ قطعت الخصومات و تعطل الفقها ولكنهم
 تناولوها بالشهوات فتولدت منها الخصومات فمست
 الحاجة الي السلطان يهوسهم واحتاج السلطان
 الي قاذون يهوسهم به فالفقيه هو العالم بقاذون
 السياسة وطريق التوسط بين الخلق اذا تنازعا
 بحكم الشهوات فكان الفقيه معلم السلطان
 ومرشده الي طريق سياسة الخلق وضبطهم لينتظم
 باستقامتهم امورهم في الدنيا.*

*Creatus est hic mundus in auxilium via ad futurum, ut
 ex eo sumatur quantum pro viatico sufficiat; quod si de
 illo sumerent homines juxta avaritiam, cessarent lites, nec
 Jurisperitis opus esset; verum arripimus illi enim juxta
 cupiditates*

cupiditates [luas] unde oriuntur lites, atque fit ut opus sit rege qui ipsos regat, regi autem opus sit regulâ qua ipsos regat; jam verò Jurisperitus, calles regulam quâ regantur homines, & viam quâ componantur res inter eos, cum juxta cupiditatum suarum momenta contendant, est ergo Jurisperitus Doctor regis & director ejus, quod ad viam quâ regatur populus, & modum eos continendi, ut ita redactis iis in ordinem, bene se habeant res ipsorum

و لعمرى هو متعلق، و ايضا بالدين و لكن لا ينفعه بل بواسطة الدنيا فان الدنيا مرعة لآخرة ولا يتم الدين الا بالدنيا والدين والملك توأمان والدين اصل والسلطان حارس وما لا اصل له فمهذوم وما لا حارس له فضايح ولا يتم الملك والضبط الا بالسلطان وطريق الضبط في فصل الخصومات بالقفة وكما ان سياسة الخلق بالسلطنة ليس من علم الدين في الدرجة الاولى بل هو متعين علي ما لا يتم الدين الا به فكذلك معرفة طريق السياسة

Quinimo pertinet hac [scientia] ad religionem, non autem per se, sed mediante mando. Est siquidem mundus ager in quo seritur in futurum, neque perficitur religio nisi per mandum. Religio autem & regnam fratres gemelli sunt, estque religio fundamentum, & rex custos. quicquid autem fundamento caret, in ruinam vergit, & cui custos non est, incassum abis, non autem perficitur regnum, & rerum ordo nisi per regem, & modus res in ordine continendi, ubi oriuntur lites, est per scientiam

juris, & sicut gubernatio populi per potentiam regiam non est de scientia religionis gradu primo, verum determinatum quid sine quo non perficitur religio, eodem modo se habet, scientia rationis gubernandi, &c. Porro, quod de arcta ista inter *الدنيا* Mundum, *الملك* Regnum, & *الدين* Religionem, necessitudine ita ut vix separatim consistere possint, affirmat, consonum est illi quod tradit Apostolus, *1 Tim, 2. 2.* jubens orationes fieri, *Pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt; ut quietam & tranquillam vitam agamus.* Quadrant & *Hebraorum* antiquiorum sententiæ, illa in primis *R. Chanina*, *הוי מתפלל בשלמה של מלכות*, *שאלמלא מורא איש את רעהו חיים בלעו*, *Ores pro pace regni, quoniam nisi timor sit, homines se invicem deglutient vivos, nec non illa R. Eleazeri, אין תורה אם אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ אין תורה* &c. *Si non sit lex non est via terra, si non sit via terra non est lex, & si non sit farina non est lex, si non sit lex non est farina,* *يرتد بذلك ان كل واحد منهما مفيد في وجود الآخر* *Innuis hoc dicto (inquit Maimonides in Comment:) alteram harum rerum ad alterius non conducere, eamque perficere.* Quanta autem sit mutua hæc inter regem & populum dependentia, sedulo olim populo ut inculcarent cavisse videntur *Perfarum* reges instituto cum in finem festo, quo *كان الملك ينزل عن سرير الملك ويلبس الثياب البيض ويترفع الحجاب ويترك هبة للملك وينظر في مصالح الناس ويتخاطبه كل من شاء من الوضيع*

Pirke Aboth.
c. 3. §. 2.

S. 17.

الوضيع والشريف ويجالس الدهاقين والمزارعين
 ويواكلهم ويقول انا لواحد منكم فلا قوام للدينا
 الا بالعمارة التي تجرى على ايديكم
 وقوام العمارة بالملك لا غني لاحد ههنا عن

Descendebat Rex
 de throno regio, & vestes albas induebat, amotóque velo
 ac deposito facta regio, res hominum curabas, permisso cui-
 libet (sive tenuioris sive nobilioris sortis hominibus) ut
 eum liberè alloqueretur; quin & cum villicis & Agri-
 colis confidebas, unáque cum eis vescebatur, dicens, Ego
 unus sum è vobis, neque consistere potest mundus nisi cul-
 turá, qua operá vestrá peragitur; cultura autem ut sub-
 sistat regno debet, neque alterum eorum sine altero con-
 sistere potest; adeo ut nos quasi fratres individui simus.

Fuit hoc festum die *Form raz*, qui primus
 erat *Form mah*, sive alias *Di Mab*, teste *Al-
 Kazwinio*. Tum ergo demum firma sunt hæc duo,
 regnum scilicet & populi, cum se invicem mu-
 tuis operis sustentent: quòd cum innumeris penè
 aliorum Scriptorum, tum non paucis Scripturæ san-
 ctæ testimoniis confirmatur, inter quæ, si eam quam
 sumunt sibi, non solùm *Rabbini*, sed & *Christiani* do-
 ctiores, textum *Hebraicum* sæpe ex *Arabismo* expli-
 candi libertatem, hic nobis indulgere liceat, forsan
 & non malè illud censebitur, quod *Proverbiorum*,
 c. XXX, v. 31, occurrit, ubi inter ea quæ optimi sunt
 incessus, numeratur *מלך מלך אלקום עמו* quæ verba si-
 dictionem *אלקום* ex *Arabum* dialecto mutuatam
 putemus, ut sit idem quod *القوم* sonabunt, *Rex cum
 quo populus est, vel quem sequitur populus suus*. Certè
 non multum abit *Paraphrastes Chaldaus* ab hac len-

* seu Regi.

tentia, sed ne quis me audaciæ incuset, nihil affirmo. Verùm قد تسلسل الكلام وخرجنا عن المقصود *continuuata est orationis series, & à proposito digressa sumus.* ut revertamur, summa rei est, esse الفقه *Alphakho*, Scientiam de rebus controversis, ac litibus quæ in exteriori hominum conversatione oriuntur, juxta Canones religionis *Mohammedica* dijudicandi, & الفقه *Alphakib*, de his rebus sententiam ferendi peritum, cujus præcipuum studium sit حفظ القادون الذي به يكف السلطان شر بعض أهل العدوان *conservare canonem quo avertat rex malum quod aliis, hostilem animum gerens alii inferret, nec non de الأحكام الحلال و الحرام و الجرامات [penarum infligendarum] quantitate, vulnerebus & multis aliis ejusmodi quod ad externas actiones pronuntiare; quin & de Islamismo, seu religione ejusque conditionibus, quantum ad eam quæ ore fit, professionem. Siquidem quod ad cor ولاية الفقيه و خارج عن ولاية الفقيه ejus intentionem inquirere, non est في Alphakib. Quid ergò erit الفقه quam juris (si ita loqui liceat) tam civilis quam Canonici apud eos peritia? cujus necessitas licet sit (ut eadem hîc similitudine utitur *AlGazalius* quâ de علم الكلام seu *Theologia Scholastica*) non alia quàm quæ *oblatronum* in via metum; prout tamen sunt hominum mores, eum obtinuit gradum ut *scientia* nomen quasi sibi proprium vendiceret, nec alii facillè pro doctis habeantur, quàm qui rebus ejusmodi controversis dijudicandis operam oleumque infumant.*

* v. *AlGazal*
 و *Camus* in
 كق

P. 28. l. 2:

Ad quatuor reducuntur capita, &c.] Sic eorum, de quibus inter eos disputatur, *Ratuit AlSharestani*

nus, اربع قواعد *quatuor fundamenta*, quæ vocat
 الاصول الكبار i. e. *radices magnas*: quorum pri-
 mum التوحيد والصفات i. e. *Attributa [Dei]*
 & *unitas in sui*, seu quæ cum iis consistit. sub hoc
 comprehendi quæstiones de الازلية اثباتا
 الصفات الازلية اثباتا عند جماعة ونفيا عند جماعة
 i. e. *attributis æternis*, quæ
 ab aliis affirmantur, ab aliis negantur, nec non بيان
 الذات *explicationem attributorum essentia*, seu
essentialium, & صفات الفعل *attributorum actionis*,
 seu ab operibus desumptorum, & ما يجب لله *quid*
debeat Deus facere, & ما يجوز عليه وما يستحيل
quid possit de eo affirmari, & *quid impossibile sit ei*, de
 his controverti inter *AlAssharios*, & *AlCeramios*,
 & *AlMojassemios*, seu corporeitatis assertores, & *Al-*
Motazalas. Secundum est العدل والقدر *De-*
cretum divinum, & *quæ in eo est æquitas*: quod com-
 prehendit quæstiones de القضا والقدر *proposito Dei*,
 & *decreto ejus*, & *coactione [hominis ad a-*
gendum] & *concurso الكسب*, seu cooperatione
 hominis in actionibus suis producendis, qua sibi bo-
 num vel malum acquirit: & ارادة الخير والشر *Vo-*
luntate [quæ vult Deus] bonum & malum, & المقدور
 & *quod sub potentia*, & *quod sub scientia* cadit,
 afferentibus hæc aliis, aliis negantibus. De his in-
 ter *AlKadarios*, *AlNajarios*, *AlFahbarios*, *AlAssharios*,

الصفات
 العلمية
EbnolKassai.

* sive nomina
Dei intelligas
mus, seu
الاسماء
الشرعية
nomina legata
ut vocant,
qualia
الايقان
Fides, Infidelitas,
tas, &c.

* so. Nū ex ipsa
rerum natura
an quod lege
permisse vel
prohibitæ.

& *AlCeramos* disputari. Tertium والوعد والوعد
Promissa & mina, & الاسما والاحكام. *Nomina &*
Judicia divina. Comprehendere hoc quaestiones de
الايقان *Fide*, & التوبة *Resipiscensia*, & الوعد *Com-*
minatione, & الارجا *Dilatatione* judicii, & التكفير
التضليل *Quando quis infidelitatis & erroris in-*
sandus sit. Quæ de his moventur, controversias in
partem affirmativam statuentibus aliis, aliis in ne-
gativam. Moveri autem eas inter *AlMorjios AlWai-*
dios, *AlMozalos*, *AlAffharios*, & *AlCeramos*.

Quartum demum والسمع والعقل *Auditus & intelle-*
ctus, seu ratio, scil. quem locum habeant ista in rebus,
quæ ad fidem & religionem spectant, dijudicandis,
vel quatenus ab auditu, quatenus ab intellectu & ra-
tione pendeant: & الرسالة *Missio Prophetarum*, &
الامامة *Antistitis munus*, huc referri quaestiones de
التحسين والتقيح *Unde sit quod actiones laudæ aut*
vituperio digna, seu honestæ aut turpes censeantur, &
الاصحاح *tu cupierit*, & eo quod maximè
expedit, & اللطف *Benignitate Dei*, seu gratia, &
العصمة في النبوة *Immunitate*, seu abstinentia à pec-
catis *qua munus propheticum* comitari debet, &
شرايط الامامة *Conditionibus ad Antistitis munus requi-*
sitis, aliis illud à نص *testimonio* manifesto pendere
asserentibus, aliis ab اجماع *communi credentiam con-*
sensu,

sensu, & de انتقالها كيفية *modo jas illud transferen-*
di apud eos qui ad testimonium confugiunt, &
 ڪيفية اثباتها *modo illud confirmandi, apud eos qui a*
 consensu pendent. De his rebus controverti inter
AlShaios, Almotazalos, AlCeramos, & AlAffharios.
 Hæc sunt juxta *AlSharestansum, fundamenta magna,*
 seu Cardines earum, quæ inter Scholasticos agitan-
 tur, controversiarum, seu ut loqui amant Authores
 libri *Echwanossafa, امهات مسائل الخلاف Matres*
questionum controversarum, vel الاختلاف امهات,
Matres disensionis.

Decretum ejus & Judicium] seu propositum Dei
 & decretum ejus. Voces ferè geminæ sunt *القضا*
 & *القدر*, nec significatu inter se multùm diversæ,
 adeo ut utraque decretum sonet. Sic utramque sub
 Hebraica voce *קדור* comprehendit *Josephus Albo, in*
Ikkar, l. 1. c. 13. quæ inter eas differentia est, ratione
 antecedentiæ & consequentiæ statui videtur, ita ta-
 men ut quam priorem statuas ex ipsorum Arabum
 explicationibus vix colligas, ita enim *Ebnol Athir,*

ib. lin. 4.

القضا والقدر امران متلازمان لا ينفك احدهما
 عن الاخر لان احدهما بمنزلة الاساس وهو
 القدر والاخر بمنزلة البناء وهو القضا فمن رام الفصل
 AlKadar, & Al-
 Kadar *res dua sunt sibi invicem necessario annexa, adeo*
ut altera ab altera dirvelli nequeat, cum una rationem ha-
beat fundamenti, sc. AlKadar, altera scil. AlKadaa edi-
ficii, & qui hac sejungere velit, idem edificium diruere
& dissipare conatur. Juxta hanc sententiam antecede-
re AlKadar, sequi AlKadaa videtur, nisi scribæ

כדור
 הנקרה
 כאלעדכי
 אלקצה
 ואלקדר

oscitantia locum mutasse verba suspicemur, id enim in voce القدر dicit AlKadar, esse عبارة عما الله vocabulum quod significat illud quod Kada allah, seu determinavit Deus, & communior est sententia tñ AlKadaa priores esse partes, tñ AlKadar posteriores. Patet hoc ex ista Fbn Kaddai descriptione القضاء الحكمة وفي الاصطلاح عبارة عن الحكم الكلي الالهي في اعيان الموجودات علي ماهي عليه من الاحوال الجارية في الازل AlKadaa ex vi vocis iudicium significat, & juxta usum [Scholasticorum] denotat iudicium universale divinum de particularibus rerum creaturarum quoad statum quo perpetuo fluunt ab aeterno usque ad saeculum. AlKadar autem, تعلق الإرادة الذاتية، Cuius ordinat voluntas essentialis [i. e. Divina] res in temporibus suis propriis, vel تعلق كل حال من احوال الاعيان في اوقاتها الخاصة dispositio omnis status seu conditionis rerum particularium tempore determinato, & per causam determinatam. Majoris illustrationis gratia addere liceat & è libro Sharhol Mawakef, describi ab AlAffharis, AlKadaa quod fit إرادة الله الازليمة المتعلقة بالاشياء علي ما هي عليه فيما لا يزال Voluntas Dei aeterna qua res disponit eo quo se perpetuo habent statu. AlKadar autem إيجابه اياه علي قدر مخصوص وتقدير معين في ذواتها واحوالها quas in medium profert mensurâ propriâ, & proportione determinatâ, tum quoad essentiam, tum quoad conditiones

nes ipsarum. Differunt ergo, ut decretum Dei quatenus ab æterno apud Deum est, & ejusdem in tempore executio & declaratio, mediorumque in eum finem tendentium præparatio.

Propheta & Antistitu manus] scil. الامامة, nam quod præ se ferret alterum exemplar, scil. الامان nendum est manifestum.

l. 5.

Sectæ autem, &c. præcipua sex sunt.] Sex istas, ut habeamus, observandum est *AlKadarios* sub *AlMotazalis* contineri, & *AlWaidios* sub *AlChawarejis* monente *Sharefano*, apud quem eadem ferè se harum sectarum inter se pugna leguntur, scil. oppositi inter se *AlMotazalos* & *AlSephatis* تقابل التصادم *oppositio*ne contrarietatis, eodemque modo opponi *AlKadarios* *AlFabariis*, *AlMorjios*, *AlWaidiis*, & *AlShiios* *AlChawarejis*. at sectas ille principales, seu كبار الفرق, ut loquitur, quatuor tantum statuit, scil. *AlKadarios*, *AlSephatis*, *AlChawarejis*, & *AlShiios*, ex his componi & sub his comprehendi reliquas: verba ejus sunt ثم يتركب بعضها مع بعض وتتشعب عن كل فرقة اصناف فتصل الي كل فرقة.

l. 6.

Tum componuntur earum alia cum aliis, & oriuntur ab unaquaque secta species alia, donec ad 73. sectas perveniant. Author libri *SharholMawakef* octo statuit cardinales, scil. 1. *AlMotazalos*, 2. *AlSbiios*, 3. *AlChawarejis*. 4. *AlMorjios*. 5. *AlNajarios*. 6. *AlFabarios*. 7. المشبهة *AlMohabbabis*, i. e. A similitores. 8. الناجية *AlNajjab*, i. e. secta illam quæ pereuntibus reliquis salva evatura est (cujus appellationis rationem mox reddeamus) quam *AlAlshariorum* esse vult.

De harum autem Sectarum origine hæc habet, iis-
quæ in superioribus ex *Alsharestanio* & *AlGazalio* ad-
duximus, consentanea, scil. sub *Islamismi* initiis nul-
las fuisse inter *Mohammedis* affectas, controversias,
nisi de rebus quibusdam levioribus, لا توجب إيماناً
ولا كفراً *quæ neque fidelem nec infidelem quempiam*
denominarent, deinde كان الخلاف يتدرج ويترقى
شيئاً فشيئاً الي آخر أيام الصحابة حتي ظهرت معبد
الجهمي وغيلان الدمشقي ويونس الاسواري
وخالقوا في القدر واسنان جميع الاشيا الي تقدير
الله ولم يزل الخلاف يتشعب والارايه يتفرق حتي
تفرق اهل الاسلام وارباب المقالات الي تلك

*Aliis quidem
verbis, sed eo-
dem planè sensu
habentur hæc
apud Sharesta-
nium, p. 74.*

*Procedebat dissensio & crescebat paula-
tim, usque ad finem Sociorum [Mohammedis] donec
appareret Maabad Johamienfis, & Gilan Damalce-
nus, & Yunes (sive Jonas) Alswariensis; qui licet
moverunt de decreto divino, & non omnia determina-
tioni Dei ascribenda; quæ subindè turè se diffundere, inter
opinionum discrepancias non desist, usque dum Illami-
mi professores, & opinionum authores in 73 Sectas di-
visi sint. Mohammedis de hac inter tuos sectarum va-
rietate vaticinium, inter ipsius miracula recentent,
cujus hoc celebratur apud eos dictum, ستفرق امتي*

ثلثاً وسبعين فرقة كلها في النار الا واحدة
Faturum est ut dividatur
populus meus in 73 Sectas, quæ omnes in ignem abituræ
sunt, uni tantum exceptâ, eâ scil. quam ipse jam & socii
mei sequimur. Vel ut idem refert *Sharestanius* in 73.

Sectas

Sectas الناجية منهن واحدة والباقون هلكي
quarum una tantum saluti, reliqua perditioni destinata
sunt. Interrogatum deinde, & quæ esset illa una?
 respondi اهل السنة والجماعة *eorum qui traditioni*
& consensui innituntur. & quid tandem traditio &
consensus? ما انا عليه اليوم واصحابي *illud (inquit)*
quod ego & socii mei jam profitemur. Sectam istam Au-
thor modò laudatus, ut diximus, Alasshariam esse
contendit, cui ergo nomen illud *سنة وجماعة* *tribuit,*
 quod idem unumquemque de ea, cui ipse nomen
 dederit, secta pronuntiaturum minimè dubium est.
 Cum autem prædixerit *Mohammedes* tot futuras
 necesse est ut 73 sectas inter suos reperiant. At
 quorsum 73? nempe, ut ita religioni *Christiana* præ-
 poneret *Mohammedanismus* sectarum numero, ut
 illa jam ante *Judaismo, Judaismus* *Magorum* professi-
 oni. ita scilicet tradunt, افترقت المجوس على سبعين
 فرقة واليهون على احدى وسبعين والنصابي
 على اثنتي وسبعين والمسلمون على ثلث وسبعين
Divisi sunt Ma- والناجية ابدان من الفرق واحدة
gi in 70 Sectas, Judæi in 71. Christiani in 72. Mos-
lemi in 73. Inter Sectas autem una semper fuit, qua
Salvanda.

Shareff.

Quod ad *Motazalas (seu Motazalos) attinet, &c.*
 Sectæ hujus Author & Princeps perhibetur
 اصل واصل *Wafel Ebn Ata, AlHasani Basriensis* disci-
 cipulus, cui & affeclis ipsius nomen hoc, quod *Sepa-*
rasos denotat, ideò impostum (referente *AlShareff-*
nio)

l. 12.

v. & Sharhol.
Mawakef.

no) quòd cum propositâ à quibusdam quæstione de
iis qui peccatum aliquod grande commiserint, num
à fide excidisse putandi sint, necne, &c. non expe-
ctato Magistri responso se subduxisset, & sententi-
am suam condiscipulis exponere cepisset, dixerit
AlHasan, *قد اعتزلنا واصل* *Seduxit se*, seu sepa-
ratus est, à nobis *Wafel*, unde in posterum *سوى هو*
appellati sunt ipse & socii ipsius Mo-
taZali. Quare non aliam affert *Ebnal'Kassai* nominis
hujus explicationem, aut sectæ descriptionem,
quam, esse *AlMotazalos* *اصحاب واصل بن عطاء*
أفزال اعتزل عن مجلس الحسن البصري
Socios Wafeli Ebn. Ata AlGazzal, qui se à Schola
AlHasani Basriensis subduxit. Eadem ferè Ebn Cha-
llican in vita Wafeli ab AlSamaanio refert, his verbis
ان واصل &c. Confidente Wafelo Ebn Ata coram Al-
Hasan Basriensi, cum incidisset dissensio contendentibus
Chawarejiis, pro infidelibus habendos qui peccatorum
*graviorum rei essent, * aliis eos in fidelium numero collo-*
cansibus, etsi graviter lapsi essent; utramque ille dese-
rens sententiam asseruit peccatorem hujus Sectæ] se. qui
*Mohammedi nomen dederit * nec pro [simpliciter]*
*fideli, nec pro [simpliciter] infideli habendum, sed * me-*
diam occupare locum, quam ob causam eum è Schola (ua
expulsi AlHasan, à quo eum se subtraxisset adherente ei
Amro Ebn Obaid, ipsi eorumque affectu AlMotazali
audiverunt. Idque, ut his verbis inquit Author dupli-
ci de causa, tum quòd ab utraque sectâ in quæstio-
nis

* الجماعة

* المنزلة بين
المنزلتين

nis solutione in diversam abierit sententiam, tum quod à præceptore & condiscipulis se segregaverit: utriusque meminit *AlFirazabadus* in *Oceano* suo, *AlMotazalos* esse qui se dicant à duabus partibus quas erroris reos aurumant, descivisse, sc. اهل السنة eorum qui *traditioni* innituntur, & *AlChawarejiorum*, aut quos ita nuncupaverit *AlHasan* cum ab eo secessisset *Wafel*, &c. *Haket*, etiam *Ebn Chalican* quæ huc spectant in vita *Kotada Saduciensis*, ubi tamen *Kotadam* hoc nomen illis primum indidisse asserit, cum in cœtum *Amris* in Oratorio *Basfriensi*, post ipsorum ab *AlHasano* discessum, incidisset. Videntur autem *Wafel* & comes ipsius individus *Amrus*, è primis qui *المشكاهون* *Scholastici* audiunt fuisse. Hoc certe titulo apud præstantissimum istum Historicum gaudent, qui ipsorum Præceptori *AlHasano* ab eodem non tribuitur, & nescio an alii cuiquam ante illos, nisi forsan *Chawarejios*, qui controversiarum istarum auctores fuerant, ita appellandos censeamus. Certè ex iis quæ superius ex *AlSharestano* allata sunt, *Motazalos* è Scholasticorum, & primis & præceptis fuisse constat, licet non solos, unde eos *AlGazalius* طائفة من المعتكفين واهل البحث والنظر *sectam* quandam *Scholasticorum*, eorumque qui *disquisitionibus* & *speculationi* vacant, appellat. Solent interpretes *Pbarisæos* المعتزلة reddere: nec ineptè cum utraque dictio *separationis* intellectum habeat. *Motazali* autem quanquam in aliquibus consentiant, quæ nomen hoc commune illis faciant, in aliis tamen discrepant adeo ut افترقوا عشرون فرقة *in viginti sectas* dividantur, quæ

زعموا انهم
اعتزلوا
في
الضلالة
&c. عنهم

Ebn Chalic.

Id. & AlSha-
rif.

rum alia alios infidelitatis arguant, teste Authore libri *AlMawakef*. Porro ipsi se *التوحيد والعدل* *Equitatis & unitatis [Dei] propugnatores*, nuncupant, ab aliis autem *بالقدرة* *يلقبون* cognominantur *AlKadarii*, quanquam hoc nomen uni apud ipsos sectæ peculiare statuat *Gregorius noster*.

Illud de quo inter eos in univrsum convenit, hoc est, quod attributa aeterna ab essentia Creatoris amoveant] Ita & illud in quod universi conspirant describit *Alshare-*

stanus; قال النبي *يعم طائفة المعتزلة من الاعتقاد* *القول بان الله تعالى قديم والقدم اخص وصف ذاته ونفوا الصفات القديمة اصلا فقالوا هو عالم لذاته قانر لذاته حي لذاته لا يعلم وقدره وحيوة هي صفات قديمة ومعان قايسة به لانه لو شاركته الصفات في القدم النبي هو اخص الوصف*

&c. Communis totius Morazalorū gentis confessio hac est, Deum esse aeternum, & aeternitatem attributum essentia ejus maximè proprium esse, & quædam attributa aeterna penitus rejiciant, dicentes Deum omniscium esse per essentiam suam, [vel per se] potentem per essentiam suam, vivens per essentiam suam; non per scientiam, potentiam aut vitam, qua sint attributa aeterna, & significatus in ipso subsistentes: quoniam si cum eo participarent attributa in aeternitate qua attributum maximè pro-

* Maimonides rotunde, sed ex suo non Morazalorum sententia, Deum *موجود*

لا يوجدون وحي لا بحياة وقانر لا بقدره وعالم لا يعلم بل الكل *راجع لمعنى واحد لا تكثير فيه* *Morch. l. 1. c. 57. scilicet existentem sed non per existentiam; & vivere, sed non per vitam; & potentem, esse sed non per potentiam; & scire, sed non per scientiam, sed omnia in unum redire significatum, in quo nulla est multiplicitas.*

Fugientes distinctionem personarum quam constituunt Christiani] Ita scilicet. objiciebant, referente Authore libri *AlMawakef*, contra eos qui aeterna Dei attributa adstruebant, قد كفروا النصراني بقدماء فكيف السبعة او اكثر *Infidelitatis* arguuntur Christiani quod tria statuunt aeterna, quid ergo de iis pronuntiandum qui septem aut plura statuunt? Erat siquidem ipsis اثبات الصفات قول بقدماء متعددة * attributa asserere, ac plura aeterna statuere, neque cum iis consistere posse unitatem affirmabant, ad quam quid requirant discimus ex *AlSharestano*, قال اهل العدل ان الله تعالى واحد في ذاته لا قسمة له ولا صفة له وواحد في افعاله لا شريك له فلا قد يم غير ذاته ولا قسيم في افعاله. Dicunt illi qui se aequitatis assertores vocant, Deum excelsum unum esse essentiali sua, nullam esse ei divisionem, nullam attributum, unum etiam operibus suis, nec socium ipsi esse, nec aeternum alium prater essentialiam ipsius, nec consortem in operibus ipsius, nec fieri posse ut reperiantur duo aeterna, atque hoc (inquiunt) est unitatem asserere. Sententiam suam simpliciter exposuit *AlMosazalorum* pater *Wasel* من اثبت معنى وصفة قديمة فقد اثبت الهين i. e. Quicumque asserit significatum, aut attributum aeternum, duos statuit Deos.

* Idem indubitan-
t à consequen-
tia sequi asserit
Maimonides in
proleg. ad Pirke
Abet. c. 8.

P. 18. l. 19.

Ex illis etiam qui dicunt ipsum scire per scientiam, quae ipsa essentialis eius est.] *Hodailianorum*, seu eorum qui *Hamdanum AbiHodial*, secuti sunt, hæc est sententia referente *AlSharestano*. Ille siquidem à communi-
niori *AlMosazalorum* formâ, Deum scire per es-
sentialiam

sentiam suam, ad hanc diflexit, scil. scire Deum per
 scientiam, & scientiam ejus esse essentiam ejus, Po-
 tentem esse per potentiam, & potentiam ejus essen-
 tiam ejus esse, vivere per vitam quæ ipsa sit ejus ef-
 sentia. quam sententiam (inquit) اقتبس من الغلاسعة
 الذين اعتقدوا ان ذاته واحدة لا كثيرة فيها بوجه
 وادما الصفات ليست ورا الذات معان قايدة بذاته بل
 ذاته *desumpsit à Philosophis qui affirmant essentiam
 Dei unam esse in qua nulla sit omnino multiplicitas, at-
 tributa autem [seu proprietates] non esse significata
 * post essentiam subsistentia in essentia ejus, sed ea ipsam
 esse essentiam.* Interim parum abesse visum est Sharesta-
 nio, quin Abu Hodail, in eam ob quam Christianos exa-
 gitant, & quam tantopere abhorrent *Al MotaZali*
 in Deitate, distinctionem incidit. Si scil. stâtuat
 هذه الصفات وجوها للذات *hac attributa modos
 essentia.*

*Seu accessoria
 essentia.

Hoc unanimiter stant, Verbum Dei creatum esse,
in loco scil. in subjecto, illud enim est apud Logicos
 محل. Sic & Sharestanus, de communibus omnium
Al MotaZalorum placitis, verba faciens, وانقول
 علي ان كلامه محدث مخلوق في محل وهو حرف
 وصوت كتب امثاله في الصحاح حكايان عنه
 فان ما وجد في المحل عرض قد فني في الحال
*Et in hoc consentiunt quòd sit verbum Dei de novo &
 creatum in subjecto, ac literis & voce consistere, cujus
 exemplar in libris scriptum sit, ad ejus imitationem [seu
 ipsum exprimendum] & quod in subjecto existit, acci-
 dens esse & in tempore perire.* Idem ex Abu Hodaili sen-
 tentia, ait, verbum Dei esse محل وهو بعضه لا في
 قوله

lin. 23.

قوله كان وبعده في محل كالامر والنهي والخبر
 * *partim non in subiecto, ut dictum ejus,*
 كان *Esse* [scil. in creatione rerum] & *partim in*
subiecto ut mandatum, & Prohibitio, & Narratio, &
Interrogatio, &c. Idem etiam *Alfobbaisensem*, (qui &
 apud *Motazalos* lectæ princeps) asseruisse ait, loqui
 Deum *كلام* *Sermone quem creavit in*
subiecto, scil. (ut explicat Author libri AlMawakef,
intabula [in
coelis] reposita, in Gabriele, in Prophetâ, &c. Contra
AlMotazalos hac de re disputant qui se pro Ortho-
 doxis haberi volunt verbum Dei nec voce & literis
 consistere, nec creatum & in subiecto esse contenden-
 tes, differentiâ tamen, quæ & Authori libri *Ma-*
wakef, ejusque expositori videtur, conciliari possit
 adhibita distinctione verbi *كلاما* *verbum*
prolatum, & المقام *significationem* seu
intentionem in mente subsistentem, seu permanentem.
 seu in *الغنسي* *mentale*, seu mente conceptum, &
اللفظي *Sermone prolatam*, seu orale.

v. Shako Ta-
 wakef & Al-
 Mawakef, &
 AlGazal, &c.

P. 31. l. i.

E *Motazalis* autem *Ahmed Ebn Hayet* asseruit
Christum corpus propriè dictum induisse, &c.] Hunc
 cum è sectâ *AlNodamianorum* (qui ab *Abrahamo*
النظام *AlNodbam* denominati sunt) fuerat, postea
 novam sibi, novarum post lectos Philosophorum
 libros opinionum accessione condidisse, qui ab
 iplo *AlHayetiani* dicti sunt, refert *AlSharesta-*
nus, atque idem asseruisse ipsum cum Christianis
 في اعتقادهم أن المسيح هو الذي بحاسب الخلق

الآخرة *in confessione ipsorum, Christum enim esse qui homines iudicaturus sit die ultimo, & de verbi æterni incarnatione, ipsissimis quæ apud authorem nostrum habentur verbis. alibi autem (ne religionis Christianæ mysteria intellexisse eum putemus) scribit ipsum asseruisse ان الخلق خالقيين احدهما قديم وهو الباري تعالى والثاني محدث وهو المسيح Creaturis duos esse creatores, quorum unus æternus sit, nempe Deus excelsus, alter de novo ortus, nempe Christus: vel (ut Author *Al Mawakef, & Ebnol Kassaï*, للعالم الهان قديم هو الله تعالى ومحدث هو المسيح *Mundo duos esse Deos, æternum qui sit Deus, supra omnia excelsus, & novum, qui sit Christus, &c.* Miras præterea sententiarum ineptias ipsi impingit. Vir, ingenii, ut videtur, parum constantis aut sobrii, dum ut, doctrinam novam constaret مزج كلام التناسخية (ut loquitur idem) *Miscuerit inter se sententias eorum qui Metempsychosin adstruunt, & Philosophorum, & AlMotazalorum, & in quascunque alias incideret, nec sacra Christianorum dogmata intemerata reliquit.**

*Ex iisdem Isa cognominatus Merdad] Ita certè in corre&ctissimo duorum quibus usi sumus exemplarium, at legendum من ار Mozdar, discimus ex *AlSharestanio, libro AlMawakef, & Ebnol Kassaïo.* hic quòd rerum mundanarum curæ minùs vacaret, سمي راهب المعترلة *Monachus AlMotazelorum, audist.**

Eo processit ut assereret ipsum Alcoranum creatum esse] vel modum excessit in adstruenda Alcorani creatione.

c. de Nodami-
anis.

lin. 4.

l. 5.

lib. AlMawa-
kef.

creatione. Quantum hoc piaculum, facile judicabi-
mus, ubi audierimus à *Mohammede* dictum, من قال
Qui dixerit Alcoranum مخلوق فهو كافر
creatum esse, pro infideli habeatur. Eo tamen audaciæ
 processit *AlMozdar*, ut بقدمه قال
Infidelitatis eum accusaret qui diceret eum aeternum esse,
 utpote qui eadem operâ adstrueret, قد يمين *Duos*
aeternos, referente AlSharestanio. Sed solenne (ut
 videtur) illi tuit, alios ab ipso dissentientes quacun-
 que de causa infidelitatis reos pronuntiare, ut ex his
 Authoris modò laudati verbis patet, وغلا في
 التكفير حتي قال هم كافرون في قولهم
 لا اله الا الله. *Modum autem Excessit in pro-*
nuntiando infideles, adeo us assereret homines infidelitatis
reos esse dum dicerent. Non est Deus præter Deum,
 atque interrogatus quondam ab *Abrahamo Ebnol'Sen-*
di de populo terra universo, Omnes pro infidelibus habem-
dos, censuit, Regeunte autem Abrahamo, الجنة التي
 عرضها كعرض السما والارض لا يدخلها الا انت
 Ergo *Paradisum, qui latitudine totum*
caeli & terra spatium aquas, tu solus, & eres qui ejus-
dem tecum sunt sententia ingrediemini? ad silentium
adactus est. Refert idem è discipulis ipsius الجعفران
 ان الله دعاه الي خلق
 القرآن في اللوح المحفوظ لا يجوز ان ينتقل ان
 يستحيل ان يكون الشي الواحد في مكانين
 في حالة واحدة وما تقرأه فهو حكاية عن
 المكتوب

المكتوب الاول في اللوح المحفوظ وذلك
 فعلنا وخلقنا *Quod creaverit Deus Alcoranum, in tabu-
 la in caelis reposita, nec liceat illum inde transferri cum
 fieri non possit ut res una eodem momento sit, nisi in loco
 uno: quod autem nos legimus esse imitationem ejus quod
 primo scriptum est in tabula reposita, esseque illud opus
 nostrum, à nobis creatum.* Porrò, inter eos qui Alco-
 ranum novum quid & creatum asserant, fuisse & ip-
 sum *AlZamachsharium* celebris in eundem *Commen-
 tarii, AlCeshaf* dicti, authorem, asserit *AbulFeda*, ac
 scripsisse ipsum in præfatione libri sui الحمد لله
 الذي خلق القرآن *Laus Deo qui creavit Alco-*

Anno Hej. 537.

ranum, verba deinde ista à quibusdam, qui famæ ip-
 sius meliùs consuluerunt erasa fuisse, his in eorum
 locum substitutis الحمد لله الذي انزل القرآن
Laus Deo qui demisit Alcoranum. Quantarum autem
 calamitatum causa fuerit *Mohammedanis* hæc con-
 troversia, cum è *Chalifis Abbasidis* nonnulli *AlMo-
 tasalorum* amplexi sententiam ad *Alcorani* novitatem
 confitendam alios & mortis & gravissimarum poena-
 rum metu adigerent, docent Historici, ut videre est
 apud *Gregorium* nostrum *AbulFedam*, aliòsque in vita
AlMamonis, AlMotasami, & AlWatbeki, donec tandem
 omitti hæc de re disceptationem juberet *Motawac-
 lus*, teste *Gregorio*, nec ad poenas posci quenquam,
 siue creatum eum, siue increatum diceret.

*Et posuisse Arabes aliqui quod elegantia & eloquen-
 tia par esset componere; nisi prohibiti essent, &c.]* Imò
 & الحمد لله الذي خلق القرآن quod eo adhuc melius & elegantius esset,
 ut addit Author libri *AlMawskef*. & hoc inter ea quæ
Bashari præceptoris sui (à quo secta *AlBasharia*) do-
 ctrina

lin. 6.

Pref. 4. &c. de
Mozdar.

Crinæ addidit Mozdarnus, recenset Sharestanius, scil. ابطاله اعجاز القرآن من جهة الفصاحة والبلاغة quod nullum in Alcorano miraculum agnosceret respectu eloquentia & elegantia. At non ille primus vel solus in hac sententia fuit. Idem asseruit AlNodhamus, referentibus iisdem, scil. quod ad اعجاز القرآن seu illud quod in Alcorano pro miraculo habendum انه من حيث الاخبار عن الامور الماضية والاقية ومن جهة صرف الدواعي عن المعارضة ومنع العرب عن الاهتمام به جبرا وقع جيرا ان لو خلاهم لكانوا قاندين علي ان ياتوا بسورة من مثله بلائغة و نظاما *Esse respectu narrationum qua in eo habentur, de rebus prateritis & futuris, & respectu averfionis [seu quod averteret Deus illos] qui illud sibi arrogarent, ne cum eo [eloquentia scil.] consenderent, & potenter cobibuerit Arabes quo minus illud in animum inducerent, cum si illos fuisset, potuissent certe proferre caput aliquod ei elegantia, eloquentia & compositionis venustate par.* Verba sunt AlSharestani, sic & Author AlMawakef, Dixit, (inquit) AlNodham صرفهم عنها مع قدرتهم *Avertis ab hoc eos [Deus] cum illud aliis facere potuissent* Inter varias autem Mohammedanorum de Alcorano suo sententias, minimè præterunda est illa AlFahedbi sectæ AlFahedbianorum patris ac (teste Sharestano) والمصنف من فضل المعتر لة و clarissimis Morazalorum, multarumque librorum authoris, scil. ان القرآن جسد شجوز ان يقلب *Esse Alcoranum corpus, quod*

Sub Almorafano et AlMota-wacelo Chahis floruit.

converfi

converti aliquando possit in virum, aliquando in bestiam. Ut talem (ni fallor) tractare eum voluit Al-Walid undecimus è familia Bani omniæ Chalifa, cum eum sagittis quas manu tenebat flagellare non desitit usque dum penitus lacerasset, non aliam ob causam quam quod apertolibro in hæc statim verba incidisset, *وخار كل جبار عنيد* *Damnum autem patietur omnis rebellis perversus*, hoc illi subinde accinens.

اقوعد كل جبار عنيد *فها اذ ان اكي جبار عنيد*

إن الاقيت ربك يوم حشر فقل بارئ من رقتي الوايد

i. e. *Num increpas omnem rebellem perversum?*

Ecce ego sum iste rebellis perversus.

Ubi occurreris domino tuo die iudicii,

Dicas, ô Domine, laceravit me, AlWalid.

referente AlFanabio in vita AlWalidi.

*Mosazalis contrarii sunt Sephatii qui statuunt in Deo attributa aeterna, &c.] Mohammedanorum antiquiorum plærique attributa aeterna Deo competere statuebant, teste AlSbarestano, scientiæ, potentiæ, vitæ, &c. nullam adhuc agnoscentes distinctionem inter صفات الذات *Attributa essentialia*, & صفات الععل *Attributa Operationis*, seu ab operibus desumpta, sed eodem modo de utrisque loquebantur. Statuebant insuper aliam speciem quam صفات خبرية *Attributa declarativa* seu narrationi inservientia nuncupabant; qualia, Manus facies, &c. quorum nullam explicationem seu interpretationem adhibebant. tantum dicebant قد وردت في الشرع *al-lata sunt hæc in lege*, nosque ea attributa declarativa nuncupamus, quare cum postea negarent AlMosazali attributa ista, obtinuit ut illi صفاتية Sephatii, i. e. *Attributorum**

v. & Almalwakef.

l. 8.

c. de AlSephatius.

tributorum assertores, *Mosazali* autem الموطا
Almoattali quasi dicas, *Qui Deum attributorum*
ornamentis spoliatis, appellarentur. Postea cir-
 ca explicationem & interpretationem horum attri-
 butorum in varias itum est sententias, his verba pro-
 ut sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res
 creatas similitudinem statuerent; illis aliter rem ex-
 plicantibus, vel dicentibus عرقنا بمقتضى العقل

ان الله ليس كمثله شيء فلا يشبهه شيامن
المخلوقات &c. *Novimus, distante intellectu, nullam*
creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse,
veram non novimus significatiomem verborum que idem
de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere
putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus, &
certò statuamus ادلا شريك له وليس كمثله شيء
Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum
numero censendus *Malec Ebn Ans*, qui dixit,

الاستواء بعبارة والايمان به واجب والسؤال
عنه بعبارة * *Sessio* [super throno] *notum est quid*
significet, qualitas eius ignota, & eam credere necessari-
am at interrogare de ea heresis. Quosdam in التشبيه
صرفى *seu ut veram similitudinem assererent duces aut*
erroris habuisse illā *Judaorum sectam qui* القرابينى
seu *Karraim* *audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi*
sunt in lege *Mosis*, *intelligi volunt.*

* Quod idem
 de reliquis per
 di. Sp. p. 10. 11. 12. 13.
 dicta intelligi
 volunt.

P. 21, l. 11.

Inò consueque processerunt nonnulli — at corporeitatem
adstruant] *Hi illi quos antea* *Alm. jassemios* *in-*
de dictos vidimus quales inter *Sephariorum* *sc-*
ctas,

Stas, المشبهة *Al Moshabbehi*, i. e. *Affimilatores*,
 scil. quia بالله مخلوقات *Deum rebus crea-*
tis affimilantur, ut nominis rationem reddit Author
Al Mawakef. & *الكرامية* *Al Ceramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad التجميع
 والتشبيه *Corporeitatis assertionem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sbarestanus*, & quod ad ejus affectas اطلق
 عليهم لفظ التجميع *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quòd corpus dicatur انه قائم بذاته quòd sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex
 parte tantùm, puta, من جهة تحت *ex parte qua in-*
tra; aliis rursus negantibus النهاية *nomen finis*, five
 initi, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quòd eorum nonnulli, inter quòs *Abul Hasan*
Ashaarius, &c. *comparationem prohibeant* &c.] *Moham-*
medani antiquiores & rudiores, qui *Alcorani* senten-
 tias, & *Mohammedis* dicta prout verba sonarent ad-
 huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
 tione minimè solliciti ubi à *Motazalis* tubilius ista
 ventitantibus & quæ antea pro concessis habeban-

tur in dubium vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clariùs proferre coacti sunt,

تخبروا في تقرير مذهب اهل السنة والجماعة في
 و، مشاهدات آيات الكتاب واخبار النبي

ut loquitur *Sharestanius*, i. e. *Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innituntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de AlMoshabbehis & AlCeramiis dictum, ad الجسمين* *الشبيهة* seu corporositatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

Shareff. c. de
 AlMoshabb.

ان معبودهم صورة ذات اعضا
 وابعاض اما روحانية او جسمانية يجوز عليه
 &c. *Illum quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritualibus, sive corporeis constantem, cui competat motus localis, & descensus & ascensus, &c. &* *وهم اللامسة &c.* *والمصافحة وان المخلصين من المسلمين يعادقونه في الدنيا والاخرة اذ بلغوا في الرياضة والاجتهاد admiserunt ut de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri cum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui domatione*

one & devotionis studio ad terminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò concipere illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam *Alfawariensis* hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم ولحم ودم وله جوارح
واعضا من يده ورجل وراس ولسان وعينين
واندين ومع ذلك جسم لا كالجسام ولحم لا
كاللحم ودم لا كالدم وكذلك ساير الصفات
وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبهه شي
وحكي عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي
صدره مصدت ما سوا ذلك وان له وفرة سدودا وله

Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis, idemq; de reliquis attributis dicendum, nec similem esse eum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquam similem. Narratur insuper dixisse ipsu, esse eum à vertice usq; ad pectus concavum, deorsum vero solidum: esse ei cesariem nigrã, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur ظاهرها اجرها علي &c. juxta sensum lite-

ralem intelligi voluerunt; ut communiter corporibus congruunt; ut & illud à *Mohammede* dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensitse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. quinimo multa eos tradit idem *Sharestanis*, dicta *Mohammedi* ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود quorum

* Idem *Obaidi-anorum* qui *setta* quedam *Mortuorum error*, teste *Sharestan*.

التشبيه
فيهم طباع

*plaque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum est, inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ipsum utique ad oculorum dolorem ob Noachi diluvium plorantem describant. Certè Judæos & Mohammedi, & ipsius affectis satis illuisse atque in multis imposuisse, nullus dubito, multa autem apud ipsos hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in Talmud, Berac. c. 1. Deum singulis noctis vigiliis instar Leonis rugientem dicere אהי שזרבתי את ביתי &c. Hei, quòd domum meam devastaverim, & templum meum flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in exilium miserim &c. & certè eos nimis ad assimilatiōnem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet quod tam sollicitus sit Maimonides in eà è vulgi animis eradicanda, ut librum Moreh aliàque ejus scripta inspicienti, videre est. Hæc Assimilatorum deliria. At cautiores fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere viderentur. Ahmed Ebn Hanbali, & David Asphahanensis, aliique non pauci Maleci, cujus antea meminimus, sententiam secuti dixerunt*

دومن بما ورد به الكتاب ولا تتعرض للتأويل
بعد أن تعلم قطعا أن الله عز وجل لا يشبه شيئا من
المخلوقات وأن كل ما تدبّر في الوهم فانه خالقه
ومقدوره وكانوا يحترزون عن التشبيه التي غاية قالوا
من حرك يده عند اقراءه خلقه بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلب المومن بين اصبعين
i. e. Creditur

mus illud quod Alcorani & Traditionis fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam certo scimus Deum Opt, Max. nulli rei creata similem esse, quoniam omnium quæ imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebans autem ab assimilatione consuevit ut dicerent, Quicumque moveris manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu meâ, aut digitum suam intenderis, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in Alcorano prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autem quis de attributis Dei بالطبي ex opinione vel conjectura, غير جازم seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba Alcorani secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo dixerunt, كل من عند ربنا آتينا بظاهرة وضدنا بباطنه ووكنا علمه الي الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرايط الايمان واركاذنه

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod præ se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo permissimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscimus, cum non sit è proprietatibus fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليد manus, aut الوجه facies, aliâq; ejusmodi, ubi in Alcorano occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

ejusmodi locorum mentio incidere, atq; explicatio
 requireretur, ea proferrēt بلغظ بما ورن لفظا بلغظ *iisdem*
 prorsus quibus concepta sunt verbis, atque hoc طريق
 السلامة *viam suam* nominant. Horum qui attributa
 in Deo ab essentia ipsius diversa statuunt, ita ta-
 men ut comparisonem fieri inter Deum & creatu-
 ras prohibeant, sententiam amplexus *Ali Abul Hasan*
AlAffhari seu *Affharius*, كلامية، بما هج كلامية،
 وصار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة وانتقلت
 اسمت الصغانية الي الاشعرية. (inquit *AlSharestanius*)
confirmavit opinionem eorum viis (seu regulis)
Scholasticis, atque inde facta est illa, via eorum qui tra-
ditionem & consensum sequuntur, & translata est secta
AlSephatorum ad hanc AlAffhariosum. Quod au-
 tem ad *Abul Hasan AlAffhariensem*; à quo *Affhari-*
orum secta nomen cepit, dederat ille primo *Mota-*
zalis nomen præceptorem nactus *Abu Ali Alfobbai-*
ensem, Alfobbaiorum, ut diximus, sectæ authorem,
 à quo cum in quaestione الاضاح i.e. de eo quod *ma-*
gis, expedit, scil. num teneatur Deus (ut asserunt
Motazali) illud semper facere quod unicuique ma-
 ximè *expedit*, dissensisset, sectæ simul valedixit, &
 & novam ipse condidit. Liti inter ipsum & præcep-
 torem suum ansam præbuit (referentibus Authore
 libri *AlMawakef*, & *AlSephadio* in Commentario ad
Tograi poemam) quaestio proposita de tribus fratribus,
 quorum primus عاش في الطاعة *vixit in obedientia*
 erga Deum, secundus في المعصية *in rebellionem*, ter-
 tius مات صغيرا *morsuus est adhuc parvulus*. Quid de
 his sentiret interrogatus *AlFobbaiensis*, respondit
 primum

primum remuneratum iri, in Paradiso, *secundum* in inferno punitam, *tertium* nec præmium nec poenam manere. Quid ergò (regeffit *Asshariensis*) si dicat tertius, O Domine si mihi vitam largitus esses, ut cum fratre meo fidele, Paradisum ingrederer, *ما صلح* melius mihi hoc fuisset. Respondente *AlJobbaisensi*, diceret Dominus, novi, te si diutiùs vixisses, scelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus esses, iterum *Asshariensis*, Dicit ergo, *secundus*, O Domine, cur non me è vita sustulisti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo fecisti? quod nihil ulterius responderet habuisse *AlJobbaisensem* refert Author *AlMawakef*, at *AlSephadius*, hoc, addit ab eo responsum, *أما* *vitam illi* prolongavit ut isa copiam illi faceret summum [præmii] gradum assequendi, quod ipsi optimum fuit. Deinde verò cum regereretur, Cur ergò non & ob eandem causam vivum conservavit alterum illum, cui & hoc æquè expediisset, eo redactum ut nihil aliud haberet quod responderet quàm *اوسوست* i.e. *num* *instinctu* Diaboli afflatus es? respondit *AlAsshariensis* *ماوسوست ولكن وقف حمار الشيخ على القنطرة* Non sum ego à Damone afflatus, verùm *Asinus* magistri stetit in fornice. Atque ex eo tempore desertis *Motazalorum* castris eorum dogmata convellere, iisque se in solidum opponere cœpit.

Jam verò AlKadarii, sunt & illi è Motazalis] At *AlFirazabadius* *المعتزلة من القدرية*

Hh

AlMota-

Præf. 4.

AlShareff.
AlMawakef.
EbnolArbit.
Mogreb. & c.Shareff. بن
AlMawakef.

*AlMotazalis sunt ex AlKadariis, quasi AlKadariorum nomen latius pateret quam AlMotazalorum. Sanè & AlShareffianus, & Author libri AlMawakef, hoc ut appellationem omnibus AlMotazalorum sectis communem, non uni alicui peculiarem ponunt. imò & AlKadariorum nomen illo AlMotazalorum antiquius esse videtur, cum quæstio de القدر jam ante AlWasefi ab AbulHasano discessum in controversiam venerit, ut ex AlShareffiano patet, & fuerint qui AlKadarii audierint: Maabad scil. Jobamiensis, &c. Nomen autem hoc Motazalis ab iis qui eorum placita erroris damnant impositum, quod ipsi interim refugiunt, & aliis, (AlFabariorum nempe sectæ) affigunt, utpote quod Mohanmedanis omnibus invisum sit eo nomine quòd ab ipso Mohammede (cujus etiam temporibus vexatæ videntur quæstiones de Dei decreto, de libera hominis ad bonum & malum potentiâ) hæresæos titulo notarum fuerit. Dicitum siquidem ab eo fertur القدرية مجوس هذه الأمة AlKadarii Magi sunt hujus gentis. quare cum ipsi nomini hæresæos nota iniusta sit, هربوا من الاسم وان كانوا ارتكبوا مسماها Nomen refugiunt qui illud quod nomine significatur, perpetrans, ut loquitur AlMotarrefi in libro Mogreb. Dicunt ergo AlMotazali nomen hoc ei competere من يقول بالقدر خيرة وشره من الله qui asseruerit decretum [atque] bonum ejus, & malum ejus esse à Deo, seu quicquid faciat homo boni & mali ex Dei decreto provenire. Atque hoc dicunt (inquit Shareffianus) احترازاً من وصمة اللقب (carven-
tes*

دراض و ليس مردن *ascribant facta turpia determinato*
Dei consilio & decreto ejus, ita tamen ut non dicant fieri
turpia ista, beneplacito ejus, sed voluntate ejus & decreto
ejus. Certa autem est differentia inter beneplacitum &
voluntatem, tum verborum sono tum usu, sicut cum bi-
bis agrotus medicinam, vult hoc, sed non es bene placet.
Ita & Ehnol Ashir cur AlKadarii à Mohammede Ma-
jusis comparati sint, hanc reddit rationem, انما جعلهم
 مجوسا لمضاهاة من هبهم من هب المجوس في قولهم
 بالاصلين وهما النور والظلمة برعون ان الخير من
 فعل النور والشر من فعل الظلمة وكذا القدرة
 يضيفون الخير الي الله والشر الي الانسان
 والشيطان والله تعالى خالقهما معا لا يكون شي
 منهما الا بمشيئة وهما مضافان اليه خلقا وابتعادا
Majusios seu Magos, والي الغاعلين عملا واكتسابا
eos nuncupavit ab similitudinem qua est inter sc̄lam co-
rum & sc̄lam Magorum in hoc quòd duo rerum princi-
cipia statuunt, nempe Lucem & Tenebras, asserentes bo-
num, opus esse lucis; malum verò, opus tenebrarum, co-
dem modo & AlKadarii ascribunt bonum, Deo; malum
autem homini & Diabolo; cùm Deus utrumque simul
creaverit ita ut n̄ sit ex illis quicquam nisi voluntate
ejus: ideoque ipsi attribuantur respectu creationis, &
quod ea faciat existere; facientibus autem ea, respectu o-
peris & acquisitionis. Quod tamen de Mozalis ab-
solutè dici nequit, quod Deum bona hominum ope-
ra ascribant, ipsis mala. Diversam AlKadariorum
 (quod nomen generis esse vult) speciem ab *AlMo-*
 107alis

razalis, statuit *Abu Motiai* in libro *الرن على اهل* (i.e. *Responſionis ad Hæreticos*), illos quos *الثنوية* *Albanawiah*, i.e. *duorum principiorum authores* vocat, quorum sententia sit, *ان الخير من الله والشر من اجليس ومن انفسنا* *Quòd bonum sit à Deo, malum autè à Diabolo & nobis ipsis.* *Motazolorum* (plerorumq; saltem) sententia potiùs videtur liberam esse homini sive ad bonum, sive malum potentiam, & ipsum actionum suarum dominum esse, ideòq; eos Magorum à reliquis *Mohammedavorum* sectis similes haberi, quòd alium à Deo actionum authorem statuunt. *اتفقوا*

على ان العبد قادر خالف لافعاله خيرها وشرها
مستحق على ما يفعله ثوابا وعقابا في الاخرة والمر
تعالى منزله ان يضاف اليه شر وظلم وفعل هو كافر
وعصية لاده لو خلق الظلم كان ظالما كما لو
خلق العدل كان عادلا (inquit *Shareflanius*)

In cap. de Al-Motaz.

i. e. *unanimi consensu statuunt, servum, i.e. hominem* presentiam pradium esse, & creatorem esse actionum suarum tam bonarum quam malarum, ideòque dignum esse ob ea qua faciat, premio vel pena in die judicii, Dominum autem procul ab hoc abesse ut attribatur illi malum & iniquitas, & actio qua sit infidelitas & rebellio, quoniam si crearet iniquitatem, iniquus esset, sicut si crearet justitiam justus est. Sed de eorum hac ex parte sententia plura dicendi mox dabitur occasio. Utri interim potiùs sectæ, *Al Motazolorum* scil. qui decretum Dei tollunt, ut liberam homini in actiones suas potentiam tribuant, an *Allabbarorum* qui omnia

nia

nia ab eo necessariò fluere asserunt, nullâ hominibus in operibus suis in medium proferendis concessâ potestate, infame hoc *AlKadariorum* nomen ex *Mohammedis* sententia tribuendum sit, difficile erit judicare contrarias ferè sententias, quæ ipsi acceptæ feruntur perpendenti. Fingit ille in dictis ab ipso restitutum omni exceptione majorum fide relatis, *Adamum* cum *Mose*, sic coram Deo disputantem. *Tu* (inquit *Moses*) *ô Adam is es quem manu suâ creavit Deus, & in quem de spiritu suo inspiravit, quémque ab Angelis adorari fecit, & in Paradiso collocavit, ex quo ut ejiceretur in terram homines peccatum tuum causa fuit: Respondit illi Adam, Tu es Moses quem elegit sibi Deus in legatum, & cui verbum suum committeret, datus tibi tabulis, in quibus explicata sunt omnia, & quem sibi ad colloquium appropinquare fecit, quot annis antequam ego crearer, scriptam fuisse à Deo legem, reperis? Respondit Moses, 40. Dixit Adam, Et num in eo scriptum reperisti [hæc verba] Et rebellavis Adam in Dominum suum & erravit? Affirmante *Mose*, & num quid, inquit, me culpas quia fecerim illud, quod Deus de me scripserat me facturum, antequam crearer 40. annis? [imò ob rem *قد ر علي* quæ decreta est de me antequam crearentur cœli & terra *سنة مائة* 100 annis *quinquaginta millibus*, ut Author libri *تاريخ* *موسى* *الإسراء* è *Moslemo*.] dixit *Mohammedes*, *موسى* & vicit certè *Adam* *Mosem* hoc argumento, idque *موسى*, ut in *Bochario* est, apud quem eadem narratur sed paulò contra xiùs, hæc autem ad verbum ferè verti prout in margine libri *Mogreb* descripta reperi. Eodem spectat & quod ab ipso duobus*

عليه في

أهـ

Ebnol Athir.

duobus *Mosainensibus* qui de hominum actionibus quæsierant, num essent شي قضي عليهم ومضي
quid de ipsis prædeterminatum, & jam antea decretum, an quod ipsi postea
patraverint, responsum fertur, بل شي قضي عليهم
Non, sed res qua de ipsis prædeterminata fuit. Cui &
addi potest ab ipso dictum السعيد من سعد في
Felix بطن امه والشقي من الشقي في بطن امه
est qui felix fuit [scil. cui prædeterminata est felicitas] in utero matris suæ; & miser qui miser fuit in utero matris suæ. Hæc atque alia ejusmodi dicta contra
Alotazalos afferuntur, quibus probetur illos Alkadariorum nomine à Mohammede indicatos; at è contra ut Allabarios eum hoc nomine innuisse probet Al-
Motarrez; hoc ipsius dictum citat, لعنت القدرية
Maledicti sunt والمرجية على لسان سبعين نبيا
Alkadarii & AlMorjii lingua 70. Prophetarum, in
quo, quos per Alkadarios intelligeret interrogatum
respondisse, قوم يزعمون ان الله قدر عليهم
Homines qui affirmant Deum decrevisse ipsis rebellionem, & ipsos eam punire. I-
tem illud AlHasani العرب الله بعث محمدًا الي العرب
وهم قدرية مجبرة يعملون ذنوبهم على الله تعالى
Deum misisse Mohammedem ad Arabes cum ipsi essent
Kadarii, labarii, qui peccata sua in Deum conjicerent.
Addit & ad sententiam suam confirmandam, ex Al-

Sharho,
Tavale
EbnolAthir.
in شقي

v. lib.
&c. الرن

اذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا *corano* testimonium عليهم اباؤنا والله امرنا بها قل ان الله لا يامر بالفسح *cam turpe aliquid commiserint, dicunt, Invenimus patres nostros eadem patrâsse, & Deus ea nobis precepit, Dic, Deum non præcipit turpia.* Ita utraque harum sectarum nomen illud dum à se amoliri fatagit, *Mohammedem* in partes suas trahit, parum interitum Prophetæ sui famæ consulentes, qui hoc modo non satis memor, aliâs aliud affirmâsse comperietur. Quod si *AlMosazalis* attribuat *AlKadariorum* titulus, à قدرة *potentis* quam in homine statuunt, ^{تر}petenda ejus notatio videtur, لاسنادهم افعال *ut loquitur Author AlMawakef, quodd opera hominum ipsorum potentia tribuant, sin Allabbariis à قدر Decretum à quo omnia necessitate immutabili fluere volunt, rationi enim consentaneum, aiunt Mosazalorum fautores esse ut quis ab eo quod statuit potius quàm per antiphrasin ab eo quod neget denominetur.*

لا الشى
ادما بنصب
العية
المثبت
لا النافي

AlMogreb.

P. 22. l. 10.

AlJauhar.
Kamus, &c.

v. AlSharef.
AlMawakef. et
EbnoKalfai.

*Contrarii AlKadariis sunt Allabbarii qui ab homine actionem aut potestatem in actionem, &c.] Allabarii nomen habent ab الجبر Allabr, quod ab Arabum Lexicographis, hac notione, non aliis explicatur verbis quàm quod sit contrarium القدر *AlKadr, & Allabarii, qui AlKadariis contrarii. ex usu Scholasticorum, est الصفات الحقيقية عن العبد, Negatio attributorum realium de servo, [i. e. in homine] ut ea Domino ascribantur.**

ut

ut *Sharestanus*, vel الله فعل العبد الي *us as-
tribuitur actio hominis Deo*, ut Author *AlMawakef*,
& *EbnolKassai*. vocis ergo significatio quæ hîc locum
habet, ea est quâ idem valet ac القهر *coactio*, eritque
Alfabarius, ille qui hominem omnia *coactum* agere
statuat; scil. vi decreti divini, à quo inevitabili ne-
cessitate ad omnia quæ agit facienda impellitur. Sic
Hebræi المجبور *vertunt* מוכרח *Coactum* & الجبر *al-*
hebraica necessitas, coactio, ut videre est in Proleg. *Mai-*
monidis ad Pirke Aboib: sect. 8. &c. Alfabariorum autē
diversas statuunt species, unam الخالصة *purorum*, qui
لا يثبت للعبد فعلا ولا قدرة على الفعل اصلا *non af-*
firmari patiuntur in homine actionem nec potentiam ul-
lam ad actionem, vel circa actionem, alteram المتوسطة
mediorum qui tribuunt homini قدرة غير مؤثرة
potentiam, sed quæ omnino nullam habeat impres-
sionem, seu influentiam in actionem. Nam qui ascri-
bunt للعبد القدرة الجانبة اثراما في الفعل *Potentia, in ho-*
mine producta impressionem quandam in actionem, quam
كسبا *acquisitionem* vocant, hos non vult *Sharesta-*
nus, Alfabarios dici, at Author libri *AlMawakef*,
& *EbnolKassai*, hos etiam *Alfabarios medios*, i. e. qui
mediam tuentur sententiam inter الجبر *necessitatis af-*
sertionem, & التعويض omnium ipsi homini *permissi-*
onem, qui attribuunt homini كسبا (ut vocant) *ac-*
quisitionem,

quisitionem, seu concursum in actione producenda quo sibi laudem vel vituperium *acquiris*, (interim tamen بلا تاثير *absque impressione* in ipsam actionem, ut interpolat Scholiastes in lib. *Almawakef*,) ideoque *AlAffharis* iis accensent. Ut autem nominis كسب *cujus sæpius* apud eos hac in controversia occurrit mentio, aliquam saltem habeamus notionem, illud *Ebnol Kaffai* sic describentem audiamus كسب

Al-Casb, actio est qua dirigitur ad afferendam utilitatem, vel amovendam damnam, ideoque, inquit, non dicitur de actione Dei utpote qui nec sibi utilitatem nec damnam acquirit.

Jam vero inter *Mohammedanos* tres præcipuè (ne minutiores differentias & distinctionum subtilitates sectemur) de decreto Dei, & de hominis circa actiones suas potentia, sententias reperiemus. prima est *Motazalorum*, de qua iis quæ jam dicta sunt addere liceat ex *Alsharestanio* statuere illos ان

البارئ تعالى حكيم عادل لا يجوز ان
يضاف اليه شر وظلم ولا يجوز ان يريد من العبد
خلاف ما يامر وحكم عليهم شيئا ثم يجازيهم عليه
فالعبد هو الغافل للخير والشر والايمان والكفر
والطاعة والمعصية وهو المجازي علي فعله والرب
تعالى اقدره علي ذلك كله وافعال العباد
محصورة في الحركات والتمكينات والاعتقادات
والنظر

والنظر والعلم ويستحيل ان يخاطب العبد بافعل وهو
لا يمكنه ان يفعل وهو محس من نفسه الاقتدار والفعل
Creatorem esse sa-
pientem & justum, nec attribuendum illi malum & ini-
quitatem; nec fieri posse ut velit ille in seruo contrarium
illius quod iubet, aut statuat super hominibus aliquid,
deinde ob id eos remuneret. Sed hominem Agentem
esse, in bono & malo, & fide, & infidelitate; & obedi-
entia, & rebellionis; & remunerari ipsum ob actionem
suam; Dominum autem potestatem illi ad hac omnia
[facienda] concessisse. & actiones hominum consistere in
motibus, & quiete, & studio, & speculatione, & scientia,
& fieri non posse, ut dicatur homini, Fac, cum facendi po-
testatem non habeat; quinimo sentire eum in seipso po-
tentiam & actionem, & quicumque hoc negaverit, negare
illud quod necessario ita se habeat. Magnopere hoc refu-
giunt ut Deus author mali statuatur, quod ut melius
caveant nonnulli omnem ab eo circa malum potentiam
amovent. *Alnodhami* sententia est ان الله تعالى لا
يوصف بالقدره علي الشر والمعاصي وايهت شي
Deo non attribuendam poten-
tiam circa malum & rebelliones, nec dicenda esse cadere
hac sub potestate Creatoris. Quod tamen affirmare eum
ait *Shareff*. *Shareff* خلافه لا يصح اجابه
بان الله قادر عليها
posse quidem illum face-
re, non autem facere quia turpe est, imò eo processit im-
pius ille *Motazalorum* monachus *Mozdar*, ut diceret
ان الله قادر علي ان يكذب ويظلم واو فعل
كان

لكان الها ظالما كانا تعالى الله عما قاله علوا
كبيرا *Posse Deum mentiri & injuriam facere, & si ita
fecerit futurum Deum iniquum mendacem*; à quo ejus
dicto, longissimè abest Deus, inquit Author *Starbol
Mawakef*. Quid interim sentiat idem de *AlNodba-
mianorum* sententia ex his ipsius verbis discimus,

قالوا لا يقدر اللعان يفعل بعباده في الدنيا
مألا صلاح لهم فية ولا يقدر ان يزيد في الآخرة او
ينقص من ثواب وعقاب لاهل الجنة والنار وتوهدوا
ان غاية تنزيهه تعالى عن الشرور والقبايح لا
يكون [*] بسلب قدرته عليها فهم في ذلك

* *Deesse vi-
detur* لا

Dixerunt كمن هرب من المطر الي الميزاب
*non esse Deo potentiam faciendi servis suis in mundo quod
non ipsis commodum sit, nec augendi in altero mundo,
vel diminuendi primum aut panam eorum qui in Para-
disa sunt, vel in inferno; imaginati non posse amotionem
Dei in malis & sceleribus perfici [nisi] ipsum potentia
sua quod ad ea spoilent; quodam faciunt sunt ut qui
fugiens pluviam, ad collicias se recipit. Eandem ob
causam (nempe ut quam longissimè ab eorum sen-
tentia qui Deum mali authorem statuunt discede-
rent) statuerunt & è *Motazalis* alii (*Hasbamiani* scil.
referente *AlSharestano*) nullatenus admittendum ut
dicatur ان الله خلق الكافر *Deum creasse infi-
delem, quia inquit لا والله لا الكافر كفر وانسان والله لا
Infideliu, complexum quid est, ex infide-
litate & homine, Deus autem infidelitatem non creat.**

Acer

Acër fuit & pertinax sectæ hujus Author in opinio-
nibus suis (inter quas est nondum creata esse Para-
disum & infernum) propugnandis, adeo ut كان

يجوز القتل والغيلة علي المخالفين لمنهجه واخذ
اموالهم غصبا وسرقة لاعتقانه كفرهم واستباحه

*Licere diceret illos qui ipsi contradicerent è me-
dio tollere, & insidias seu fraudem illis facere, & bona
ipsorum vi aperta diripere vel furto auferre, eo quòd eos
pro infidelibus haberet, quorum sanguinem fundere lici-
tum esset.* Secunda sententia est *AlFahariorum* ri-
gidiorum, quales *AlFahamiani* (*Fahmi* cujusdam,
qui circa finem imperii *Omniadarum* floruit secta)
qui asserunt (referente *AlSharestanio*) ان الانسان

ليس يقدر علي شي ولا يوصف بالاستطاعة وانما
هو مجبور في افعاله لا قدرة له ولا ارادة ولا اختيار
وانما يخلق الله تعالي الافعال فيه علي حسب
ما يخلق في ساير الجمادات وتنسب اليه الافعال
مجازا كما تنسب الي الجمادات كما يقال
اثمرت الشجرة وجري الماء وتحرك الحجر والثواب
والعقاب جبر كما ان الافعال جبر قال
وانا ثبت الجبر والتكليف ايضا كان جبرا

*Non posse hominem rem aliquem facere, neque attribui
ipsi debere quòd potentia præditus sit, sed illum coactum
producere opera sua, cum non sit ipsi potentia nec volun-
tas, nec electio, creare autem Deum in ipso actiones uti*

creat eas in rebus inanimatis; & attribui ipsi opera per
Accaphoram, ut cum attribuuntur inanimatis; sicut
 dicitur, *Fructum facit arbor, & currit aqua, & move-*
tar lapis, &c. esse etiam premium & penam ex iis que
 ex necessitate proveniant, imò cum statuatur coactio, seu
 necessitas, esse etiam mandatorum impositionem ex ne-
 cessitate. Hæc *Sharestanus*. Idem testatur, & *AlMo-*

sarrexi, qui affirmare illos ait, *قد لا فعل لاحد*
 الحقيقة الا لله تعالى وان العباد فيهم من الافعال
 كما لشجرة تحركها الريح *Non esse actionem ve-*
verà cuipiam præter Deum; homines autem in iis que
ipsis attribuantur actionibus, se habere instar arboris
quam movet ventus, &c. unde & apud *EbnolKassai;*
 الجهمية اصحاب جهم
 بن صفوان قالوا لا قدرة للعبد اصلا لا مؤثرة ولا
 كاهية بل هو بمنزلة الجمادات والجمسة والنار
 تغنيان بعد دخول اهلها حتي لا يبقي موجود
Alfabmiani Socii sunt Fabmi Ebn

v. *Shareft.* &
EbnolKassai.

Sefwan, qui dicunt nullam esse omnino homini potentiam
 neque operantem, neque acquirentem; sed esse eum eo-
 dem gradu quo inanimata; nec non futuram ut *Paradi-*
sus & ignis [Gehennæ] evanescant, postquam ingressi
fuerint in eos qui iis digni, donec tandem non maneat exi-
stens quicquam præter Deum. Tertia demum sententia
 est *Alfabariorum mediorum, sive moderatiorum,*
 quales, *AlNajariani & AlDarariani*, nec non juxta
 Authorem *AlMawakef & EbnolKassai* (ut diximus)

ALAf.

AlAffhariani. Statuunt AlNajariani (qui appellatio-
 nem ab *AlHafano Ebn Mohammed il'Najar* sortiti)
 referente *AlSharestanio* esse Deum خالف اعمال
 العباد خيرا وشرا حسنها وقبحها والعبد
 مكتسب لها واثبت ثائيرا للقدرة الحادثة وسمي
 ذلك كسبا على حسب ما يثبت الاشعري
illum qui crees ووافق ايضا في الاستطاعة مع الفعل
opera hominum tam bona quam mala, tam honesta quam
surpia, hominem autē ea acquirere. Statuit insuper [*Al-*
Najar] esse potentiae isti novae [quae in homine est]
 impressionem in actiones, [seu operationem] quam
 كسبا *Casban*, i. e. *Acquisitionem* nominavit, eodem
 modo quo statuit *AlAffharicus*, cum quo etiam ei
 convenit in eo quod affirmant potestatem una cum
 actione. Sic & *AlDararianis* مجلوق العباد
 للباري تعالى حقيقة العبد مكتسبهم
Opera hominum sunt verè creata à Deo Creato-
re, ea autem homo verè acquirit. *AlAffhariorum* autem
 quae sit sententia docet nos *AlSharestanius*, nempe
 ارانته واحدة ازلية متعلقة بجميع الهمم
 من افعال الخاصة وافعال عباد من حيث انها
 مخلوقة له لا من حيث انها مكتسبة لهم نعم
 هذا قال ازان جميع خيرا وشرا وضعها وشرا
 وكما ازان من العباد ما علم وامر للقلم حتي
 كتب

كتب في اللوح المحفوظ فذلك حكمه وقضاه
 &c. *Voluntatem* و قدره الذي لا يتغير ولا يتبدل

Dei unam, aeternam, qua applicet se omnibus qua vult ex ipsius operibus propriis, & operibus servorum suorum, eo respectu quo sunt ab eo creata, non eo quo sunt ab ipsis acquisita; ideoque dixit [Ala] [Alsharius] vult omnia & quod boni est in illis & mali, & quod comodi & incommodi; & sicut vult & novit, vult à servis quod novit, iussisque calamum ea describere in tabula apud ipsum reposita; atque hoc est iudicium ejus, & aeternum ejus consilium & decretum, quod non mutatur nec variatur,

&c. و تكليف ما لا يطاق جازع علي مذهبه
congruam etiam sententia ipsius ut precipiantur ea hominibus quibus prestandi non sunt. Interim tamen dum potentiam aliquam in homine agnoverit, talem statuiffe videtur cui nulla sit vis in rebus de novo producendis,

غير ان الله تعالى اجري سننه بان يخلق عقيب القدرة الحادثة او تحتها. ومعها الفعل الحاصل ان ارادة العبد وتجرون له ويسمي هذا الفعل كسبا فيكون خلقا من الله تعالى ابداعا واحداثا وكسبا من العبد حصولا

Nisi quòd Deus ita vias suas ordinaverit ut creet post potentiam creatam, aut sub eà, & cum ea actionem que in promptu sit quancumque illum vulerit homo, & illi se accinxerit, qua actio vocatur Casb, Acquisitio; & est respectu creationis à Deo, respectu productionis quâ in medium profertur, & acquisitionis,

acquisitionis, ab homine, cadens sub potentia ejus. Atque hæc ea est (teste Authore *Sharhol Mawakef*) sententia quæ pro orthodoxa habetur, cujus etiam verba apponere non gravabimur, quibus quid de hac questione statuendum sentiat, enarrat, sc. ان افعال العباد الاختيارية واقعة بقدرة الله تعالى وحدها وليس بقدرةهم تائير فيها بل الله سبحانه اجري عاداته بانه يوجد في العبد قدرة واختيارا فان لم يكن هناك مانع اوجد فعله المقبور مقارنا لهما فيكون فعل العبد مخلوقا لله تعالى ابدعا واحدا. ومكسوفا للعبد والعمران بكسبه اياه مقارنته لقدرته وارانته من غير ان يكون هناك تائير ومدخل في وجوده سوى كونه محللا له وهذا من هبه الشيخ ابي الحسن الاشعري

Quod actiones hominū qua electioni subjecta sunt, cadant sub sola Dei potentia; nec sit ipsorum potentia in illas impressio; sed ita res ordinare consueverit. Deus ut existere facias in homine potentiam & electionem; & cum nullum sit impedimentum, existere facias actionem qua potentia ejus subiacitur, cum illis conjunctam, qua actio hominis, creata sit à Deo, in medium prolata & acquisita ab homine. Per acquisitionem autem actionis, intelligenda conjunctio ejus cum potentia & voluntate ipsius, ita interim, ut nulla sit ibi impressio vel influxus in ejus existentiam, nisi quod subjectum ejus sit [homo] atque hac sententia est Abi' Hifam Al'Asshariensis. Hæc ille, fuisse tamen

& alios qui à partibus *AbulHasan* fuerint & pro ortho-
doxis habeantur, qui aliter rem hanc explicandam
censuerint atq; esse اثر للقدرة الحادثة *impressionem*
potentia creata (hominis sc.) *in actionem*, eamque po-
tentiam illud esse quod الكسب *AlCasb*, seu *Acqui-*
sitio audiat, patet ex *AlShareffanio*. Sed magis per-
spicua res fiet si Authorem libri *SharholTawale* di-
versas eorum sententias, seu ejusdem sententiæ ex-
plicationes recitantem audiamus. Sic ergo ille

قال الشيخ ابو الحسن الاشعري ان افعال
العباد كلها واقعة بقدرة الله تعالى مخلوقة له
ولا تائيد لقدرة العبد في مقدوره اصلا بل القدرة
والمقدور واقعان بقدرة الله وقال القاضي ابو
بكر ان ذات الفعل واقع بقدرة الله تعالى
وكون الفعل طاعة كالصلوة ومعصية كالربنا
صفات للفعل تقع بقدرة العبد وقال امام الحرمين
وابو الحسن البصري والحكمان ان افعال
العباد واقعة بقدرة خلقها الله تعالى في العبد
فالله تعالى يوجد في العبد القدرة والارادة ثم ملك
القدرة والارادة توجبان وجود المقدور وقال
الاستاذ ابو الحسن الاسفرائني الموثر في الفعل
مجموع قدرة الله تعالى وقدرة العبد ❖

Afferit *AlSheich* *AbulHasan* *Alshariensis* *facta* *ho-*
minum *omnia* *euenire* *potentiâ* *Dei*, *ita* *ut* *sint* *ab* *ipso*
creata;

creata; nec ulla sit omnino potentia hominis impressio in illud quod potestati ipsius subjectum est; sed tum potentia, tum quod sub potentia cadit eveniant potentiâ Dei. Dicit autem AlKadi AbuBecr facti substantiam evenire potentiâ Dei, at ut sit factum illud vel obedientia, (ut oratio) vel transgressio (ut scortatio) esse hæc epistola, seu conditiones facti quæ eveniant potentiâ hominis: at antistes AlHaramain, (i.e. Mecca & Medina) & AbulHasan Basriensis, & sapientes asserunt, facta hominum provenire à potentia quam creavit Deus in homine, & producere Deum in homine potentiam & voluntatem, deinde potentiam & voluntatem istas necessario producere quod sub potentia cadit. Præceptor verò AbulHasan Asbahaniensis dicit illud quod impressionem facit in factum, esse, potentiam Dei, & potentiam hominis conjunctim. Has ubi sententias retulerit, quæ contra AlMotazales qui hominum actiones libero ipsorum arbitrio & potentiæ permittant, dixerat explicaturus, monet Majores ipsorum cum manifestam adverterent differentiam, inter ea quæ sub hominum electione cadant, & quæ necessario ab inanimatis, in quibus nulla est scientia vel electio, proveniant, atque interim iis urgerentur argumentis quæ probant أن

الله خالق كل شيء Deum omnia creare, seu producere, ideóque & ea quæ ab hominibus fiunt, ut hæc inter se conciliarent mediam ingressos viam affirmasse, واقعة بقدره الله تعالى وكسب العبد علي معني ان الله تعالى اجري عاقبته بان العبد اذا ضم العزم علي الطاعة يخلف فعل

الطاعة فيه وإذا ضم العزم الي المعصية دخل الله
 فعل المعصية فيه وعلي هذا يكون العبد كالموجد
 فعله وان لم يكن موجدًا *Facta provenire à poten-*
tia Dei, hominum autem acquisitione; hoc sensu; quòd
Deus hoc ordine res fluere faciat, ut cum homo animum
applicuerit ad obedientiam creet in eo actionem obedi-
entia, & cum animum applicuerit ad transgressionem,
creet in eo Deus actionem transgressionis; atque hoc re-
spectu est homo quasi existere faciens [seu, produgens]
actionem suam, etsi non sit revera ejus effector . Sed &
 hoc (inquit) rursus difficultatibus suis urgetur, cum
 illa ipsa animi intentio, sit Dei opus, ita ut sit لا من دخل
 أصل للعبد *nullus omnino homini ingressus*, seu nulla
 hominis in operibus suis producendis partes; quam
 ob causam noluerunt majores in rem sollicitè inquire
 cum plerunq; finis, disputationis de ea esset, vel ut
 tollerentur mandata & prohibitiones, vel ut socius
 Deo adjungeretur: qui verò his accuratius loqui vo-
 luerunt hâc usi sunt formula, لا جبر ولا تفويض بل
nec coactio, nec libera permissio,
sed res mediâ procedit viâ, dum scil. (ut volunt) Deus
 creet potentiam & voluntatem in homine, ويجعلهما
atque ita eas comparat ut in actionem ingrediantur, urpote à Deo hunc in
 “ modum creatæ, deinde proveniat ab iis, opus,
 “ cum omnia quæ creatæ [seu producta sunt] à Deo
 “ creentur, quædam immediatè, quædam inter-
 “ venientibus mediis & causis; non quòd requirantur
 per

“per se media ista & causæ ut ingrediantur ad produ-
 ctionem effectorum, sed quòd creaverit ea Deus in
 homine, atq; ita ordinaverit ut sit illis ingressus, at-
 que ita sint facta, sub electione cadentia, quæ homini
 ascribuntur, مخلوقة لله مقدورة للعبد, *creata à Deo,*
hominis autem potestati subjecta, illi scil. quam crea-
 vit Deus in homine, ut apta esset ad ingrediendum
 in operis productionem. Satius autem est (inquit)

ان يسلك في هذا المقام طريق السلف ويترك
 as المناظرة فيه ويفوض علمه الي الله تعالى *us hoc in*
loco majorum viâ incedamus, & omittatur hac de re di-
sputatio, & permittatur scientia ejus Deo. Atque ex
 his quæ sint discrepantes hac de controversia Scho-
 lasticorum apud Arabes, sententiæ patet.

Æquitate nominârunt, quàm definiunt ordinatio-
nem, &c. Justitiam siquidem esse cum ut visum est, &c.]
 In العدل i.e. *Æquitate* seu *Justitia* definienda, est
 etiam inter sectas prædictas differentia. Cùm sit ea
 scil. *AlMorazalis* (referente *AlSharestanio*, in eodem
 prorsus verbis quibus Author noster) ما يقتضيه
 العقل من الحكمة وهو اصدار الفعل على وجه
 quæ ad verbum sonant, *Quod sta-*
ntis intellectus ex sapientia, estque illud efficere ut pro-
cedat actio secundum modum rectitudinis & convenien-
tia, illis autem qui اهل السنة audiunt definiendis
 ان الله تعالى عدل في افعاله بمعنى انه
 متصرف في ملكه وملكه يفعل ما يشاء وحكم

lin. 6. &
 lin. 24.

الحكمة
 هي العلم
 بالاشياء
 على ما هي
 عليه
 والانبيا
 بالافعال
 علي ما
 ينبغي
Sharhol,
Mawakef.

ما يريد فالعدل وضع الشيء في موضعه وهو
 التصرف في الملك علي مقتضى المشيئة والظلم
 بضم Deum justum esse in operibus suis, scil. versari
 eum in possessione sua & regno suo, ibique facere quod ve-
 lit, & statvere quod libneris, Equitatem verò (seu ju-
 stitiam) esse, cum res loco suo collocetur, atque esse illud
 cum versetur quis in regno [suo] juxta illud quod statu-
 at voluntas, & contra autem se. habere iniquitatem
 scil. ut sit definiente ملك AlGazali
 التصرف في ملك الغير
 Cum quis versetur in dominio, seu possessione al-
 terius, quod (inquit) الله تعالى محال
 fieri non potest ut Deo ascribatur, qui omnium domi-
 nus est.

lin. 18.

Deo jus esse in creaturas suas, quid velit faciendi ita
 ut &c.] Eadem ferè verba apud AlSharestanium oc-
 currunt ubi AlAsshariensis placita recenset, وهو
 مالك في خلقه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فلو
 تدخل الخلاق باجمعهم الجنة لم يكن حيفا
 ولو ان دخلهم النار لم يكن جورا ان الظلم هو
 التصرف فيما لا يملكه المتصرف او وضع الشيء في
 غير موضعه وهو المالك المطلق فلا يتصور منه ظلم
 &c. Deus autem regnat in eo quod
 creavit universo, ita ut faciat quicquid velit & statuat
 quicquid libeat; quòd si omnes simul creaturas in Pa-
 radisum intromitteret nulla in hoc foret iniquitas; vel si
 omnes in ignem immitteret, nulla hic esset injustitia; cum
 injustitia

injustitia sit ut quis res administrandas suscipiat, ubi jus non habeat, aut res in loco non suo ponat; at cum ille rerum Dominus sit absolutus affingi non potest ei iniquitas, neque attribui ei injustitia. Et paulo post, *واصل*

التكليف لم يكن واجبا علي الله تعالي اذ لم يرجع اليه دفع ولا ادفع به عنه ضرر وهو قادر علي مجازاة العبيد ثوابا وعقابا وقادر علي الافصال عنهم ابدا تكمرا وتفضلا والثواب والتفضل والنعيم واللفظ كله منه فضلا والعقاب والعذاب كله عدل لا

Fundamentum autem impositionis mandatorum non esse quid Deo necessarium, cum nulla inde illi redeat utilitas, nec ullam ab eo pellatur hoc modo incommodam; & possit ipse homines remunerare vel premio vel pœna, aut erga illos gratiam exercere primò liberè & gratuitò quod ad præmium autem & gratuitam bonorum collationem & gaudium, & gratiam, esse hæc omnia benignitatem; pœnam verò & cruciatum, justitiam, nec ab illo quari; Cui ita fecerit? ab illis autem quasi. Sic Author *ShaholTawalea*. Dicunt (inquit)

الثواب فضل من اللثة والعقاب عدل nostri *Premium, gratia est à Deo; & pœna, justitia, وعمل الطاعة دليل علي حصول الثواب وفعل العصية*

Obedientia autem [erga Deum] signum est præmii futuri, & transgressio, indicium pœna [secuturæ]. Idem alibi *الاعمال الصالحة أمارات للإسعاد والاعمال السيئة علامات للشقاوة* *Opera bona*

دلالة
استحقاق
i.e. absque
merito
Shahol-
Mawakef

bona indicia sunt felicitatis, & opera mala signa miseria, &c.

lin. 26.

Fam quod ad Morjios, asserunt illi, &c.] AlMorjios seu AlMorjianos lectam à Coawarejis distinctam statuit AlSharestanissu, qui, inquit, تكلموا في الايمان والعمل الا انهم وافقوا الخوارج في بعض Locuti sunt de fide & operibus, nisi quòd illis cum Motazalis conveniat in questionibus quibusdam qua ad Antistitis munus spectant. Juxta duplicem autem thematis رجا significationem duplicè nominis hujus rationē assignat idem Significare enim ait الارجا Alerja, primò التاخير Dilatationē, inde dici posse AlMorjianos الذين كانوا يؤخرون العمل عنهم كاذوا يؤخرون العمل عن النية والعقد & proposito, i. e. ut explicat Author SharholMawakef, بدخروته في الرغبة عنها وعن الاعتقاد. In inferiori gradu, collocaret quàm intentionem & fidei professionem quæ & AlFiranzabadi sententia est, سموا نomen inde habent, quod præferant dictum, & postponent opus. Denotare secundò اعطاء الرجا Concessionem spei, atque hoc etiam sensu manifestam esse nominis derivationem quòd asserant AlMorjiani ان لا ضرر &c. Non nocere cum fide transgressionem, nec nec prodesse cum infidelitate obedientiam. Ab aliis exponi ait الارجا quod sit تاخير صاحب الكبيرة الي القيامة فلا يقضي عليه بحكم ما في الدنيا من كونه من اهل النار i. e. Dilatio ejus qui peccati gravis

gravis reus sit usque ad resurrectionem; ita ut feratur de
eo sententia aliqua in hoc mundo, quòd sit vel de illis qui
Paradisum ingrediantur, vel de illis qui in ignem abjici-
entur, atque hoc respectu esse Al-Morjios & Al-
Waidios sectas inter se contrarias, atque hæc est quam
probat Ebnol Athir nominis hujus notatio, Al-Morjii,
 هم فرقة من فرق الاسلام يعتقدون انه لا
 يضرم مع الايمان معصية كما لا يذفع مع الكفر
 طاعة سموا مرجية لاعقادهم ان الله تعالى ارجا
 Secta تعذبهم علي العصامي اي اخره عنهم
sunt è sectis islamiticis, qui profitentur non nocere cum
fide transgressionem; uti nec prodesse cum infidelitate o-
bedientiam; nomen autem Morjiorum inde habent,
quòd asserant Deum differre pœnam ipsis ob transgressio-
nes debitam, ne statim illos corripiat. Nec multum di-
versus Al-Motarrezi, eos ait sic vocari, الذين
 يقطعون علي اهل الكبائر بشي من عفو او
 عقوبة بل يرجعون الحكم في ذلك اي بوخروند
qui nihil determinate pronuntiant
de peccatorum graviorum reis, sive quòd ad veniam, sive
quòd ad pœnam, sed differunt hac de re iudicium usque
ad diem resurrectionis. Esse & aliam adhuc rationem,
dicit, ob quam quibusdam nomen hoc meriti vi-
dentur, scilicet علي عن درجة الاولى الي
Quod Alim de gradu primo, ad gra-
dum quartum deponant seu dimoveant, atque hoc
 sensu, contrarios esse Morjios Al-Shiis. Porro, qua-
 LI tuor

tuor statuit *AlMorjiorum* Species, quarum prima est
 مرجية الخوارج *MorjiiChaworejiorum*; secunda
 مرجية القدرية i. c. *Morjii AlKadariorum*, tertia,
 مرجية الجبرية *Morjii Alfabariorum*; quarta, demum
 المرجية الخالصة *Morjii puri* qui & in sectas quinque
 divisi.

p. 25. l. 6.

Morjii diversi sunt AlWaidii, &c.] AlWaidii Cha-
 warejii accensendi docente *AlSharestano*, الوعيدية
 داخله في الخوارج وهم القايلون بتكفير صاحب
AlWaidii in AlCha-
 warejiorum numero collocandi; sunt autem, illi qui as-
 serunt infidelem pronuntiandum quicumque peccatum
 grave commiserit; ipsūque perpetuo in igne mansurum.
 Quæ eorum sententia (ut jam antea inuimus) ansam
 & originem dedit sectæ *AlMotazalorum*. *AlShare-*
stani verba quodd plurium sectarum originem, seu
 quo tempore ortæ sint, subinditent apponemus.

Præf. 4.

الوعيدية من الخوارج والمرجية من الجبرية
 والقدرية ابتدوا بدعتهم في زمان الحسن
 واعتزل الواصل عنهم وعن استانه بالقول
 بين المنزلتين فسمي هو واصحابه المعتزلة
AlWaidii è Chawarejii & AlMorjii ex Alfabiis,
 & *AlKadarii* hareses suas inchoarunt tempore *AlHasani*
 (*Bafricensis* scil.) à quibus unaque. preceptore suo cum se
 subduxisset *Wafel*, afferentes gradum inter duos gradus,
 (scil. qui graviter peccasset nec pro fideli, nec pro
 fideli

fideli, nec pro infideli simpliciter habendum) *appellati sunt ipse & secta ejus, MotaZali*. Nomen autem habent *Alwaidii* à وعين *Waid*, quod minas à Deo peccatoribus denuntiatus significat.

Pro fidei desertore habent] seu, infidelem pronuntiant eum, qui peccatum aliquod grave commiserit. His adhuc severior *Isafer Fbn Mobassbar* quidam ex *AlNodamianis*, زعم ان سارق الحبة الواحدة, *افترق من الخلع من الايمان* *gratum furatus fueris, impium esse & à fide prorsus defecisse*. Sed plura in hanc sententiam (ان شا الله) intra ubi de *AlChawarejiis* agendam.

lin.7.

Ipsūque in Gehenna perpetuò mansurum, &c.] E contra *Mokatel* quidam è *Morjiorum* secta quæ ان المعصية *Alshaubanis* audit, assererat لا يضر صاحب التوحيد والايمان وانه لا يدخل النار *Non obesse transgressionem ei qui unitatem Dei agnoscat, & fide pradius sit, neque fidelem regnum ingressurum*. Item اذ قال تعالى *ذنوب* الكفر لا محالة وان المومن العاصي فيه بعض ذنوب القبامة على الصراط على متن جهنم يصيبه لفتح النار و لهيبها فينالكم بذلك على مقدار المعصية ثم &c. *Deum certò condonaturum quicquid citra infidelitatem fuerit, & Fidelem qui in Dominum suum rebellis fuerit punitum iri die resurrectionis super vis extensa, supra medium Gehenna, ubi calore & flamma*

lin.8.

flamma ignis correptus cruciabitur juxta mensuram re-
cellonis; tam in Paradisum admittetur. Ex iisdem
Basharus quidam (referente etiam AlSharestanio)
 ان دخل اصحاب الكباير النار فادهم
 سمخرون عنها بعد ان عبدوا بزفونهم واما
 Siimmi- التخليين فيها فبحال وليس بعدل

feris Deus peccatorum graviorum reos in ignem, illos
tamen inde egressuros postquam pro peccatis suis penas de-
derint, ut verò in aeternum ibi manent nec fieri posse, nec
cum justitia consistere. Quæ ipsissima ferè videtur esse
AlAffhariorum, qui pro Orthodoxis habentur sen-
tentia, ipso Affhariensi, apud AlSharestanium, sic
 صاحب الكبيرة انا خرج من الدنيا من

غير قودة يكون حكمة الي الله تعالي اما ان يغفر
 له برحمته واما ان يشفع فيه النبي ان قال
 شفانتي لامل الكباير من امتي واما ان يعذب
 بمقدار جرمة ثم يدخل الجنة برحمته ولا يجوز ان
 يدخل في النار مع الكفار لما ورد السمع من
 الاخراج من النار من كان في قلبه مثقال ذرة من

&c. *Cùm qui graviter peccaverit è mundo*
exierit sine penitencia, permittendum est judicium ejus
Deo, sive ut illi condonet pro misericordiâ sua, sive ut
intercedat pro illo Propheta. Secundùm illud quod dixit,
Intercessio mea eris pro iis è populo meo qui graviter pec-
caverunt; sive ut cruciet juxta mensuram sceleris ejus,
deinde illum pro misericordiâ sua in Paradisum admittat,
 fieri

fieri autem non potest ut perpetuò maneat in igne cum infidelibus, ob illud quòd pronuntiatum audivimus, exiturus ex igne cuicumque fueris pondus * formicula de fide in corde sua. AlMosazalorum doctrina huic ex diametro opposita est referente eodem, scil. Mohammedanum

* sive atomi.

إذا خرج من غير توبة عن كبرى ارتكبها استخف الخلود في النار لكن يكون

إذا خرج من غير توبة عن عقابه أخف من عقاب الكفار *Cum exieris [è mundo]* sine penitentiâ ob grave aliquod quod commiseris peccatum, dignum esse qui in aeternum igne crucietur; futuram tamen penam ipsius leviozem panâ infidelium. Waseli ejusdem sectæ patris de eo qui gravis peccati reus fuerit, hæc fuit sententiâ; illum dum in hac vita esset منزلة بين المنزلتين seu medio quodam statu collocandam, ut nec pro fideli, nec prorsus infideli (ut diximus) habendus sit, at

أن أخرج عن الدنيا على كبرى من غير توبة فهو من أهل النار خالد فيها أن ليس في الآخرة إلا الغريقان فريدق في الجنة وفريدق في السعير لكنه يخفف عليه العذاب ويكون دركته فوق دركة الكفار

Cum egressus fuerit è mundo peccati gravis reus, non aetla penitentiâ ingredi eum in ignem perpetuò cruciandum, cum duo sint solum in altero mundo cætus, quorum alter in Paradiso, alter in igne sit; cruciatum verò ipsius leviozem esse, & gradum ipsius supra gradum infidelium. Sunt rursus qui tantum ab hoc absunt ut quempiam igne in inferno cruciatum iri existiment, ut nec

AlMoraez.
& Sharcfi.

ipsum ignem perpetuò duraturum putent. Ita docuit (ut vidimus) *Jahm*, quem *Jahmsanorum* secta auctorem habuit: scilicet finem habituros Paradisum & ignem postquam eos ingressi fuerint qui iis destinati, verba autem illa Alcorani فيها خالد بن i. e. *Perpetuò in iis mansuri*, intelligenda esse على المبالغة والتاكيد دون الحقيقة في التخلد كما يقال خلد الله ماكن ثلاث *ad modum Hyperboles & majoris confirmationis, non quòd reverà significant illos in iis, (i. e. Paradiso & inferno) in aeternum mansuros, sicut dicitur, in saeculum durare faciat Deus, regnum rē dēi*. Ab hoc rursus diversus *AlFahedh* (cujus & antea meminimus) quod ad eos qui igni a*l*judicantur statuit فيها لا تخلدون فيها *Non perpetuò eos in illo cruciandos, sed in ejus naturam converfos iri, insuper afferens, أن النار تجزى أهلها إلى قسمها دون أن يدخل أحد فيها ignem ad se attrahere illi destinatos, nec quempiam in illum immitti.* Hitamen omnes & Paradisum & Infernum in altero saeculo statuunt, at secus *AlChattabiani* ex *AlShiis* (qui *AbulChattabi* cujusdam affectæ) quibus est referente *EbnolKassai* الجنة نعيم الدنيا والنار الامها *delicia hujus mundi, & ignis dolor ejus.* Affirmarunt (inquit *AlShirestanius*) أن الدنيا لا يغني وان الجنة هي التي تصيب الناس من خير وندمة وعافية وان النار هي التي تصيب الناس من شر

مَشَقَّةٌ وَجَادِيَةٌ *Mundum non interiturum, Paradisum autem esse ea qua contingant hominibus, bona, & delectationem, & sanitatem, Ignem verò ea qua contingant hominibus mala, & molestiam & miseriam: his primò positis, nihil mirum si ulterius progressi*
 استحلوا الخمر والزنا وسائر المحرمات واندوا
 بترك الغرائض والصلوة *Licitum pronunciaverint*
vino & scortationi indulgere, & reliqua qua lege vetita sunt perpetrare, & censuerint omittenda esse qua lege mandata sunt, & orationem.

Porro *AlShii* (scil. *Alis* sectatores) illi sunt, &c.] *lin. 18.*
 Eodem modo nec verbis a ultimis differentibus, quoniam sint *AlShii* nos docent *AlSharestanius*, هم الذين
 شايعوا عليا على الخصوص وقالوا بخلافته واهماته
 دعما ووصاية اما جليا او خفيا واعتقدوا ان الامامة
 لا يخرج من اولاده وان خرج فيظلم يكون
 Illi peculiariter sunt qui من غيره او بتقية من عنده

se * *Ali* addixerunt, illum & Chalifam & Antistitem
 [declaratum] asserentes, testimonio & mandato, sive
 manifesto, sive occulto, & profitentes Antistitis munus
 aliis quam ejus posteris deferri non debere, quod si deferratur, fieri hoc ex parte aliorum, injuria, aut ex ipsius
 parte praemissis. Dicunt enim ليست الامامة قضية

مصليية تناط باختيار العامة وينتصب
 الامام بنصهم بل هي قضية اصولية هو ركن لا
 يجوز للرسول اتقاله واهماله ولا تفويضه الي العامة
 وارساله

* *Alis* enim nomen generaliter significat

انبياء
 الرجل
 وادصابه

Kan us.

† scil. qui illud in se non suscipit ex *Alis* populo.

وارسالة *Non esse Antistitis munus negotium aliquod*
vulgare, quod ab arbitrio vulgi pendeat, ut Antistes sit
quemcumque illi muneri isti praeferre velint, sed esse rem
que ad fundamentum [religionis] pertinet, imo arti-
culum quem non deceat prophetam neglectum habere, aut
vulgi arbitrio permittere, & quod tanti esse putarunt
eorum nonnulli ut معرفة الامام فقط في معرفة الدين religionem in sola
Antistitis notitia consistere statuerint. (ut Al-
Shar. c. de الامامة) Sectæ eorum præcipuæ (codem
teste) quinque sunt, quæ tamen in alias penè innu-
meras scinduntur, adeo ut illud quod à Mohamme-
de dictum fertur, abituros suos in plus quam 70. se-
ctas, nonnulli de AlShiis tantum intelligi velint.
 القول Placita autem omnium communia statuit
 بوجود التعيين والتنصيص وثبوت عصمة الامامة
 وجوبا عن الكبار والصغار والقول بالتوالي
 والتبرع قولاً وفعلاً وتعدداً في حال التمسك به
 Quod dicant و يخالفهم بعض الزيدية في ذلك
necessaria esse peculiarem Antistitis designationem, & de
eo testimonium [Mohammedis scil. vel Alcorani] &
quod affirmans necessario immunes se continere debere an-
tistes à peccatis tum gravioribus tum levioribus, quod-
que asserans profitemdum esse unicuique quibus adhareat,
& à quibus se separet, dicto, facto, & fœdere, nec locum
esse dissimulationi, quanquam in hoc quidam ex AlZei-
dianis à reliquis dissentiant. Quod ad alia, de quibus
inter eos non convenit, sunt ex illis qui ad AlMota-
zalos propius accedant, alii qui ad Assimilatores, alii
qui ad eos qui traditioni & receptæ majorum con-
 fuetudini

Suetudini innituntur, in quorum numero ponendus videtur *Mohammed Ebn Ali AlBaker*, cujus sententiam de voluntate Dei hanc refert Sharestanius, scilicet.

ان الله تعالي اراد بنا شيئا واراد منا شيئا فما ارادنا
بنا طواه عنا وما اراد منا ظهرو لنا فما جالنا تشغل بما
Deum velle in nobis aliquid, &

velle à nobis aliquid, & quod in nobis vult, hoc a nobis occultasse, quod autem à nobis vult, hoc nobis revelasse.

Quid autem rei est, quod circa ea qua in nobis vult Deus occupati, ea qua à nobis vult neglectui habeamus? & quod ad Dei decretum, statuiffe eum هو امر بمن امرين

لا جبر ولا تفويض *Esse rem in medio inter duo extrema positam, ut nec sis coactio, nec libera permissio.* Inter

orandum autem hanc adhibuisse formulam اللهم لك الحمد ان اطعتك ولك الحجة ان اعصيتك

لا صنع لي ولا لغيري في احسان ولا حجة لي ولا في اساءة

O Deus tibi laus est, si tibi obsecutus fuero, & tibi ratio [ob quam condemner] si in te rebellis fuero, non est mihi nec alii cuiquam beneficentia, cum bene fecerimus, nec mihi nec alii cuiquam ratio, [qua excusemur] cum male fecerimus.

Item inter eos qui modum excefferunt ex AlShiis, &c.] p. 25. l. 20.

Ad miras delapsi ineptias, quas referre piget, sunt etiam qui inter eos maximè sani, alii tamen alios infantiâ superarunt, atque inde nomen الغالية seu

غلالة الشيعة quasi dicas, *Qui modum excedunt. ii sunt*

M m

(inquit)

(inquit *AlShareffianus*) الذين غلوا في حق
 ايديهم حتي اخرجوهم من حدود الخلافة وحاكموا
 فيهم باحكام الالهية *Qui in antistitibus suis cele-*
brandis adeo modum excefferunt ut ipsos extra rerum
creatarum terminos evexerint, & divinas ipsis proprie-
tates attribuerint. Utrumque autem transgressi sunt,
dum & hominum ^{moderum} statuerunt, & in Deo cor-
 poreitatem asseruerunt. Sic enim pergit ille, فرجوا

c. de الغالية

شبهوا واحدا من الائمة بالاله وربما شبهوا الاله
aliàs au-
tem assimilarunt Antistitum aliquem Deo, aliàs Deum
creatura, atque ita in utroque peccant extremo excessus
& defectus. Variæ sunt & horum sectæ, & variæ in
diversis regionibus appellationes. Fuit ex illis Ab-
dolla Ebn Saba (quem Judæum fuisse perhibent, at-
 que idem in Judaismo de *Josua* filio *Nun* prædicasse)

c. de السبا

ذيمة

انت الاله *Tu es Tu, i. e.*
*Tu es Deus, & ab hoc اصناف الغلاة *divise**
sunt species eorum qui modum excefferunt, quorum alii
 idem aut ejusmodi alia de *Ali*, alii de aliquo ex ip-
 sius posteris affirmarent, & mortuum eum fuisse ne-
 garent, rediturumque olim in nubibus, terramque
 justitiâ impleturum. Inter posteros ipsius magni ap-
 pu suos nominis fuit *Mohammed* quidam. de quo
 hoc idem asseruerunt asseclæ ipsius, adeo ut ipsius
 reditum inter fidei articulos numeraverint. Atque
 hinc forsan error ille apud nostros quo vulgo credi-
 ditur *Mohammedis* Prophetæ sui reditum expe-
 ctare

AlShareff, c. de

المختارذيمة

stare. الغلاة autem seu ^{والمؤمنين} isti, licet in aliis di-
 versum sentiant, unanimiter tamen statuunt ^{التناسخ}
^{والتجسيم} i. e. explicante *AlSharestano*
 ان الله تعالى قائم بكل مكان فاطق بكل
Esse لسان ظاهر بشخص من اشخاص البشر
Deum in omni loco, loqui omni lingua, atque apparere
in persona aliqua individua. Inde asseruerunt eorum
 nonnulli esse Antifites ^{الالهة} Prophetas,
 deinde Deos.

Cap. de
الخطايب

Ibid.

AlNofairii Hos cum *Isacianis* conjungit *Al-*
Sharestanius, sed unde appellati sint, (ut in reliquis
 solet sectis) non docet, tantum dicit esse ipsos ex
 eorum numero qui modum exceperunt, atque esse
 ipsis ^{منهم} ^{يحرصون} ^{جماعة} ^{تurbam} ^{qua} ^{sectam}
 eorum adjuvaret seu promoveret. Num inde forsan no-
 men hoc sortiti sunt? Dicunt hi pro concessio habe-
 ri ^{بالجسد الجسماني} *apparere sub-*
stantias spirituales in corporibus crassioribus, sic aliis
 Angelos, alias diabolum apparuisse. Asserunt ergo
 ان الله تعالى ظهر بصورة اشخاص ولما لم
 يكن بعد رسول الله شخص افضل من
 على وبعده اولاده ^{المختصون} هم خير البرية
 فظهر الحق بصورتهم ونطف بلسانهم واخذ بايديهم
Deum apparere ^{فمن} ^{هذا} ^{اطلقنا} ^{اسم} ^{الالهة} ^{عليهم}
formâ hominum quorundam; cumque non sit post Mo-
ammedem

hammedem inter homines præstantior quam Ali, & post ipsum filii ipsius, nomine designati, hominum præstantissimi sint, apparuisse Deum formâ ipsorum, locutum ipso rum linguâ, & manibus ipsorum usum, ideoque (inquiunt) Destatis appellationem. ipsis tribuimus. Quin & multa Alis facta narrant miranda, atque inter cætera quod portas Charbar loco moverit quod esse volunt من اجل الدليل على ان فيه جزوا الهما
 وقوة زيادة *argumentum manifestum, fuisse in eo particulam aliquam divinam, & potentiam cælestem, eumque fuisse ipsum وخلق صورة وظهر الاله بصورة وبيده وامر بلسانه وعن هذا قالوا كان هو موجود*
Enjus forma apparuit قبل خلق السموات والارض
Dens, cuiusque manibus [opera sua] creavit, & cuius linguâ precepta dedit, ideoque dixerunt existisse ipsum ante creationem calorum & terra. Ita impiè detorque videntur quædam quæ de Christo in Scripturis dicuntur, ut de Ali eadem affirmant. Porrò ita distingui possunt *Alshii* ut sint ex iis, qui dicant *Sistendum atque expectandum dum redeat Antistes,* (scil. interruptam esse dudum Antistitum seriem, rediturum autem aliquando qui * ultimus (ex eorum sententia) cum esset, disparuit & indicium, de quibus dubitari non possit, patefaciendum, dicti hi الواقفة *AlWakefi,* alii autem qui dicant بالسوق والتدوية scil. *continuari Antistites,* nec deficere unquam qui munere illo fungatur. Imo sunt qui asserant fieri posse ut sint duo simul

c. de الاما
 حية

* Nam alii alium ultimum Antistitum statuant. v. c. de الاثنا عشرية & v. c. de الصالحة

simul Antistites in diversis terræ regionibus, quo-
 rum si alter alteri contrarium statuatur, uterque tamen
 æquam rectumque statuatur, وان افتى باسئلال
 ونام الامام الاخر *etiamsi sanguinem alicuius fundi jus-*
serit. Quod autem diximus *Alshios* eo insaniam de-
 lapso ut Antistites suos Deitatis participes statuatur,
 sibi que hoc arrogaverint nonnulli qui munus illud
 vendicaverint, commune ferè est illis cum aliis
Mohammedanorum se&is delirium, apud quos re-
 reperti sunt quam plurimi qui magnam cum coelo
 affinitatem, & revelationes nescio quas apud credu-
 lum vulgus jactitaverint, quorum & morem descri-
 bentem & quid de ipsis censendum fuerit statuen-
 tem audiamus *Ahmedem AlGazalium*, qui de *Su-*
fforum quorundam Sermonibus quibus mutuum in-
 ter se & Deum amorem, & arctam cum eo familia-
 ritatem, quæ omnem operum externorum curam
 supervacaneam reddat, profiteri soleant, verba faci-
 ens, hæc habet, انتهى قوم الي دعوى الاقحان
 وارتفاع الحجاب والمشاهدة بالرويا والمشاهدة
 بالخطاب فيقولون قيل لنا كذا وقلنا كذا
 ويتشبهون فيه بالحسين الحلاج الذي قتل
 وصلب لاجل اطلاقه كلمات من هذا الجنس
 ويستشهدون فيه بقوله انا الحف وديها يكي
 عن جردن البسطامي انه قال سبحاني سبحاني
 وهذا من الكلام عظيم ضرر في العوام حتي ترك
 جماعة

جماعة من اهل الفلاحة فلاحتهم واطهوروا مثل هذه
الدعوى فان هذا الكلام يستلذه الطبع ان
فيه البطالة عن الاعمال مع تزكية النفس يدرك
المقامات والاهوال فلا يعجز الاغبياء عن دعوى
ذلك لانفسهم ولا عن تلقف كلمات مخطيئة
مزخرفة ومهما انكر عليهم ذلك لم يعجزوا ان
يقولوا ان هذا انكار مصدره العلم والجهد والاعمال
حجاب والجهد عمل النفس وهذا الحديث لا يلوح الا
من الباطن بمكاشفة نور الحق فهنا الحق
مما قد استطار في بعض البلاد شريرة وعظم ضرره
ومن تطف بشي منه فقله افضل في دين الله

al. ex

مخطئة

من احيا عشرة Eo processit res ut quidam unionem
cum Deo, ejusque sublato velo visionem, & colloquium
familiare jactitent, dicentes, Dicitur est nobis ista, & Nos
ita diximus, & similes videri voluit Hosano Helazio
[cuiusdam] qui morte multatus & cruci affixus est ob
verba quaedam hujus generis ab ipso prolata, quod scilicet
(pro testibus idoneis comprobatum est) dixerit
الحق Ego sum * Veritas [seu Deus verus] uti &
narratur de Abi Ya'zido Al-Bestamienfi, dixisse ip-
sum سبحاني سبحاني Laus mihi, Laus mihi, [seu
Celebrandus ego laudibus divinis.] Est autem genus
hoc Sermonum, magnarum apud vulgus malorum causa,
adco ut Agricola nonnulli terra culturâ relicta tasia sibi
vendicaverint; cum scilicet deleatur natura hujusmodi ser-
monibus qui opera negligere permittant, cum opinione
interim

* الحق من

اسماية

تعالى او

من صفات

de nominibus dei

aut attributis

ejus Kamuf.

interim animum mandandi, assentione graduum & pro-
 pteritatum nescio quarum. Nec quid impetit quo minus
 hominum etiam stupidissimi, talia de se prædicent, & fa-
 cile istiusmodi sibi verba futilia arripiant, & cum quod
 dicunt verum esse negetur, regeant, incredulitatem istam
 procedere à Scientiâ & Logicâ; scientiam autem velum
 esse, Logicam opus mentis, hæc autem quæ ipsi dicunt,
 non apparere nisi intrinsicè lurine veri detecta; argui
 hoc quod verum haberi volunt illud est cuius scintilla per
 regiones aliquot dissiluerint, & quod magna p. pereris
 mala, adeo ut unum eorum qui futilia istiusmodi blate-
 ret, morte afficere, religioni Dei convenientius sit, quam
 decem vivos conservare. Hæc *AlGazali*.

AlShiis contrarii sunt *Chawarigii*, &c.] seu *Cha-*
rejii potius, Quinam illi sint docet *AlSharestanius* his

p. 26. l. i.

verbis كل من خرج علي الإمام الحق الذي

اتفقت الجماعة عليه يسمى خارجيا سوا كان

الخروج في أيام الصحابة علي الأئمة الراشدين

Quicumque pro-

dierit contra Antistitem legitimum qui consensu publico

receptus est appellatur *Charejii*, sive egressus fuerit

tempore Sociorum [Mohammedis] contra Antistites

illos Orthodoxos, sive postea, contra successores eorum. No-

men ergo ab egrediendo sortiti sunt, quod ab obe-

diencia Antistiti debita abscedant, seu ab eo descif-

cant. *Defectores*, *Rebelleres*, reddere licet. * Alium ta-

men forsan ejusdem thematis significatum respe-

xiisse videtur *EbnolKassas* dum eos sic describit

الخوارج هم الذين يأخزون العشر من غير إذن

يخرجون
من طاعة
الإمام
المفترض
الطاعة

Ebnol. Abir.

* *scil.* خراج
Veltigal.
Tributum.

سلطان

سلطان *AlCharejii* sunt qui tributum accipiunt
 absque regis venia. Primi hoc titulo notati sunt qui-
 dam qui ab *Ali* desciverunt, postquam cum eo fu-
 issent في حرب صفين in prælio *Seffini*: scilicet 12. il-
 la virorum millia quos narrat *Historia Saracenicæ* au-
 thor *Alim* deseruisse, improbantes certorum ho-
 minum arbitrium, constituto sibi duce *Abdallah* filio
Wahabi الراسبي *AlRasbiensi*, male enim in exem-
 plari *Erpeniano* legitur الراسبي quod Latine ex-
 pressit vir doctissimus, & literarum Orientalium pro-
 motor egregius, *Rasiraum*, apud quem corrigendum
 etiam quod dicit [Anno 38. occurrerunt *Alis* & *Ab-*
dalla f. *Wahabi*, *AlBarasio* cum sociis ejus *Chawarigiis*]
 & legendum, Occurrit *Alis Abdollaho* filio *Wahabi* *Al-*
Rasbiensi, cum sociis ejus *Charejis*, ut pro البراشي
 reponatur الراسبي aliorum, qui eandem narrant
 historiam, fide. Nam idem hic *Abdallah* qui supra,
 non jam *Alis* socius, sed *Charejiorum* dux, & quem
 primum sibi Antistitem præfecerunt, teste *AlShare-*
stano. Hi vero qui ab *Ali* ideo desciverunt quod
 hominum arbitrio ad litem inter se & *Noaviam*
 componendam, (quanquam ipsorum primum im-
 pulsu) acquiesceret, inde dicti sunt الحكمة *Al-*
Atobaccemii, quod scilicet primus eorum audito in-
 ter *Alim* & *Noaviam* convenisse, de arbitris statuen-
 dis, diceret في دين الله لا حكم الا لله
 Num res ad religionem Dei spectantes hominum iudicio
 permittes? non est iudicium nisi Deo. Duo hæreseos
 eorum fundamenta hæc ponit *AlSharestanius* انهم
 c. Quod جوزوا ان يكون الامام من غير فرديش
Antistitis

AlSharest. in c.
 الحكمة

Antistitis muneri idoneum censeant etiam qui non sit genere Koraishta, modo justus sit ac pius aliisque que ad manus illud requiruntur dotibus instructus, quod si à veritate declinaverit وجب قتله وعزله interficiendum, aut imperio privandum, statuanteque fieri posse ut nullus sit omnino in mundo Antistes, (quod si اليه احتياج necessitas postulet ut proficiatur aliquis) فليكون عبدا او حرا او ثبطينا او قرشيا licere ut sit vel servus vel liber, vel Nabataus, vel Koraishta.

2. Quod dicant *أخطأ علي في الحكم ان حكم الرجال ولا حكم الا لله* Peccavisti *Ali in arbitris statuendis quod rem hominum iudicio permisit, cum non sit iudicium nisi penes Deum atque eosque processerint ut eum infidelitatis arguerint ac maledictis inceserint. Refert autem Author historiae Saracenicæ Alim anno Hejræ 38. hos omnes (eos scil. qui in errore suo perstiterunt Abdollahum filium Wababi ducem secuti) occidisse, ita ut ne unus quidem evaderet. Sic & AbulFeda (nisi quod anno 37. factum narret) قتلوا عن اخرهم ولم يقتل من اصحاب*

Occisi sunt ad unum omnes septem tantum è sociis Alis interfectis: Idem asserit

& Alfannabias استاصلهم بالقتل عن اخرهم ولم يقتل من اصحاب علي سوى ستة اذفس Iternecio. ne eos delevis, cum è Sociis Ali sex tantum occisi essent.

At paulò aliter vel distinctiùs remnarrat Alsharestanius,

الا قاتلهم علي بالنهروان مقاتلة شديدة فلا
 انفلت منهم الا اقل من عشرة فما قتل من المسلمين
 اقل من عشرة فانهزم اثنان منهم الي عمان واثنان
 الي كرمان واثنان الي سجستان واثنان الي الجزيرة
 وواحد الي تل مورون باليمن وظهرت بدع الخوارج

في هذه المواضع منهم وقيمت الي اليوم
certamine aggressus est Ali in Nahrawan, adeo ut non
evaderent ex ipsis nisi pauciores decem, cum ex Ortho-
doxis qui occiderentur infra decem essent. Fugerunt autem
ex iis duo in Ommanum duo in Carmaniam, duo in Se-
jestanum, & duo in Jazirah, unus autem ad Tel Maurun
in Yaman, atque inde orta est Charejiorum heresis que
istis in locis, ad hunc usque diem permansit. Sectæ co-
rum complures, quarum tamen præcipuæ, præter
Mobacemios jam dictos sex sunt, (cæteræ فروعهم
earum sirculi) quæ licet aliis in rebus multum inter-
 se discrepent, tamen جمعهم القوا بالتبوي

عن عثمان وعلي ويقدمون ذلك علي كل طاعة
 ولا يصححون المناكحات الا علي ذلك ويكفرون
 اصحاب الكباير ويجرون الخروج علي الامام اذا
Commune hoc est omnibus,

us Othmano & Ali penitus renuntiandum statuunt, at-
que hoc omni cultui præferant, nec aliâ conditione nupti-
as contrahere permittant, & pro infidelibus habeant pec-
catorum graviorum reos, & necessarium parent An-
 sistit cum legem transgressus fuerit se opponere. Mul-

tum inter eos de infantum tam fidelium (quos vocant) quam infidelium statu post hanc vitam, & quomodo erga eos in hac vita se gerere debeant.

ut nullus sit omnino in mundo Antistes] Illis quæ ex *Alsharestanio* jam dicta sunt addere liceat quæ idem de lecta eorum quæ التجدات audit, *Nojda* hi scilicet cujusdam affectis, asserit, statuere illos ان لا حاجة للناس الي امام قط وانما عليهم ان يتناصفوا فيما بينهم فان هم راوا ان ذلك لا يتم الا بامام محمد عليه السلام فاقاموه جاز *Non esse opus hominibus Antistite omnino, sed illis incumbere ut jussu inter se agant: quod si viderint illud perfici non posse nisi ope Antistitis qui ad illud eos impellat, ideoque eum constituant, licitum esse.*

Porro controversa ista de Antistitis officio & necessitate apud Scholasticos agitur, apud quos quæri solet. 1. De necessitate præficiendi Antistitem. 2. De proprietatibus Antistitis, seu conditionibus in eo qui muneri illi sustinendo idoneus sit requisitis. 3. Unde pendeat ut quis ad gradum illum rite promoveatur. 4. De legitimo *Mohammedis* in munere isto successore, &c. الامام interim seu *Antistes* is apud illos vocatur qui toti *Mohammedanorum* genti præsit في امور الدين والدنيا tam in rebus quæ ad religionem, quam quæ ad mundum spectant, ut loquitur Author libri *AlMawakef*, sive ut aliter describunt, Qui *Mohammedis* in his omnibus vices gerat في اقامة قوانين الشرع وحفظ حوزة لمة

الملة *ad legis Canones confirmandos & religionis. po-
maria, conservanda, cui omnes obsequium præsta-
re tenentur.*

*Competere ut vel servus sit vel liber, vel Nabataus,
vel Koraischita النبط AlNabat (inquit AlMozarrixi)
جيل من الناس بستوان العراق Genus est hominum
qui in Eraki pagis degunt, quorum unus aliquis نبطي
Nabataus dicitur. esse autem monet loquendi formu-
las in quibus idem sonet Nabataus ac العامي è vulgi
fæce aliquis, seu infimæ fortis homo, quod idem lo-
cum hic habere videtur, cum Koraischitis nobilissi-
mæ & elegantia laude clarissimæ apud Arabes tribui,
rude hoc & agreste hominum genus opponatur.*

*Discrepantes variarum apud Mohammedistas se-
ctarum de nonnullis fidei articulis, sententias vi-
dimus. Erunt forsitan qui scire aveant quænam
tandem sint, quæ illi qui pro Orthodoxis habentur,
unicuique necessario credenda putent. Eorum in
gratiam, luculentam fidei ipsorum confessionem,
prout ab AlGazalio præcipuè apud eos notæ scrip-
tore descripta est, apponere libet. Hæc igitur jux-
ta ipsum est ترجمة عقيدة اهل السنة Interpretatio
confessionis fidei Orthodoxorum, quæ duorum verborum
testimonii, seu confessionis, ut vocant, scilicet لا اله الا الله
الله و محمد رسول الله Non est Deus, nisi Deus il-
le, & Mohammed est legatus Dei, explicatione con-
sistit.*

الحمد لله المهيدي المعيد الفعال لما يريد في العرش
المجيد والبطش الشديد الهادي صقوة المعبد الي
المرجع الرشيد واليهساك الشديد المنعم عليهم
بعد

بعد شهادة التوحيد بحراسة عقايدهم عن ظلمات
 التشكك والتروجد الهايق لهم الي اتباع رسوله
 المصطفى صلي الله عليه وسلم واقتفا صفة الاكرومين
 المكرمين بالتأييد والتسديد المتجلي لهم في
 ذاته وافعاله بحاسبين اوصافه التي لا يدركها
 الا من القى السبع وهو شهيد المعرف اياهم في
 ذاته انه واحد لا شريك له قرن لا مثل له صمد لا
 عند له متفرن لا حد له ذاته قديم لا اول له ازلي
 لا بداية له مستمر الوجود لا اخر له ابدى لا
 نهاية له قيوم لا انقطاع له دائم لا انصرام له لم يزل
 ولا يزال موصوفا بنعوت الجلال لا يقضي عليه
 باقضا تصرف الامان واقراض الاجال بل هو
 الاول والاخر والظاهر والباطن : التبرجة :
 ذاته تعالي ليس بجسم مصور ولا جوهر محدود
 مقدر وانه لا يماثل الاجسام لا في التقدير ولا في
 قبول الانقسام وانه ليس بجوهر ولا تحله الجواهر
 ولا بعرض ولا تحله الاعراض بل لا يماثل موجونا ولا
 يماثله موجون وليس كثلثه شي ولا هو مثل شي
 وانه لا محده المقدار ولا تحويه الاقطار ولا تحيط به
 الجهات ولا تكتنفه السموات وانه مستو على الار
 شرع على الوجه الذي قاله وبالمعنى الذي اراه استوا
 منزها

* al. ex
بلطف

منزها عن المناسبة والاستقرار والتمكن والحلول
والانتقال لا يحمله العرش بل العرش وحملته
محمولون ^{بالتدبير} بالطف قدرته ومقهورون في قبضته
وهو فوق العرش وفوق كل شي الي خصوم الثري
توقية لا تزيد قربا الي العرش والسما بل هو رفيع
الدرجات عن العرش كما هو رفيع الدرجات عن
الثري وهو مع ذلك قريب من كل موجود
وهو اقرب الي العبيد من جبل الوريد فهي علي
كل شي شهيد اذ لا يماثل قربه قرب الاجسام كما
لا تماثل ذاته ذات الاجسام وانه لا يحل في شي
ولا يحل فيه شي تعالي عن ان يحويه مكان
كما قدس عن ان يجده زمان بل كان
قبل ان خلق الزمان والمكان وهو الان علي
ما عليه كان وانه باين عن خلقه بصفاته ليس في
ذاته سواه ولا في سواه ذاته وانه مقدس عن التغير
والانتقال ولا تحله الحوادث ولا تعتبره العوارض
بل لا يزال في دعوت جلاله منزلها عن الزوال
وفي صفات كماله مستغنيا عن زيادة
الاستكمال وانه في ذاته معلوم الوجود
بالعقول مري الذات بالابصار رحمة منه
واطفا بالابرار في نار القرار واتماما للنعيم بالنظر
الي

التي وجهة الزكرم ❖ القدرة ❖ وانه تعالى حي
 قادر جبار قاهر لا يهتز ردة قصور ولا عجز ولا فاخذة
 سنة ولا نوم ولا يعارضه فنا ولا موت وانه ذو الملكوت
 والعزة والجبروت له السلطان والقهر والخلق والامر
 والعدوات مطويات بيمينه والخلق مقهورون في
 قبضته وانه المتفضل بالخلق والاختراع والمتخذ
 بالانبياء والابداع خلق الخلق واعمالهم
 وقدر ارزاقهم واجالهم لا يشذ عن قبضته مقدور
 ولا يعز عن قدرته تصاريف الامور لا تحصى
 مقدراته ولا تنهاه معلومات ❖ العلم ❖ وانه
 تعالى عالم بجميع المعلومات محيط بما يجري
 من تخوم الارضين الي اعلي السموات لا يعز
 عن علمه مثقال ذرة في الارض ولا في السما
 بل يعلم دبيب النملة السوداء في اللدلة الظلمة اعلي
 الصخرة الصماء يدرك حركة الذر في جو الهوا
 ويعلم السر واخفي ويطلع علي هوا جس الضمير
 وحركات الخواطر وخفيات السراير يعلم قديم
 ازلي لم يزل موصوفا به في ازل الازال
 لا يعلم متجدد حاصل في ذاتة بالحلول
 والانتقال ❖ الارادة ❖ وانه تعالى مرصد
 الكائنات متعبر لانيانثان ولا يعز في الملك
 والملكوت

والملاكون قليل ولا كثير صغير او كبير خيران
 شر نفع او ضر ايمان او كفر عرفان او نكر
 فوز او خسر زبان او نقصان طاعة او عصيان
 الا بقضاية وقدره واحكامه ومشيتته فما شا كان
 وما لم يشا لم يكن لا يخرج عن مشيتته
 لغتة داظر ولا فلتة خاطر بل هو المبتدى بالاشيا
 وهو المبتدى والعميد الفعال لما يريد لاراد
 احكامه ولا معقب لقضايه فلا مهرب لعبد عن
 معصيته الا بتوفيقه ورحمته ولا قوة له علي طاعته الا
 بمشيته وارادته لو اجتمع الانس والجن
 والملائكة والشياطين علي ان يحركوا في
 العالم ذرة او يسكنوها دون ارادته ومشيتته
 عجزوا عنه وان ارادته قايمة بذاته في جملة صفاته
 لم يزل كذلك موصوفا بها مريدا في ازالة لوجوه
 الاشيا في اوقاتها التي قدرها فوجدت في اوقاتها
 كما اراد في ازالة من غير تقدم ولا تاخر بل
 وقعت علي وقف علمه وارادته من غير تهول ولا
 تغيير دبر الامور لا بتدريج افكاره وتربص زمان
 فلذلك لم يشغله شأن عن شأن : السمع
 والبصر : واده تعالي سميع بصير يسمع ووري
 لا يعزب عن سمعه مسروع وان خفي ولا يغيب

عن رويته مرثي وأن ذق لا يحجب سمعة يعد
 ولا يدفع رويته ظلام يري من غير حدقة
 واجفان ويسمع من غير اصدحة وانان كما
 يعلم بغير قلب ويبطش بغير جارحة ويخلف بغير آلة
 ان لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه
 ذاته ذات الخلق ❖ الكلام ❖ وادسه تعالي
 متكلم امر ناهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم
 قائم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت
 يحدث من انسلال هوا واصطكاك اجرام
 ولا بحرف ينقطع بادطباق شفة او تحريك لسان
 وان القرآن والتوراة والانجيل والزبور كتبه
 المنزلة علي رسله وان القرآن مقرر باللسنة مكتوب
 في المصاحف محفوظ في القلوب وادسه مع ذلك
 قديم قائم بذات الله لا يقبل الانفصال والعراق
 بالانتقال الي القلوب والاوراق وان موسي سمع كلام
 الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات
 الله من غير جوهر ولا عرض وانا كانت له هذه
 الصفات كان حيا عالما قادرا موددا سميعا
 بصيرا متكلمها بالحياة والعلم والارادة والسمع
 والبصر والكلام لا يهجرن الذات ❖ الافعال ❖
 وادسه تعالي لا موجون سواء الا وهو جات بفعله

وقايد من عدله علي احسن الوجوه واكملها
 وادبها واعدها وانه حكيم في افعاله عادل في
 افضيته ولا يقاس عدله بعدل العباد ان العبد
 يتصور منه الظلم بتصرفه في ملك غيره ولا يتصور
 الظلم من الله فانه لا يعادى لغيره ملكا جتي
 يكون تصرفه فيه ظلما فكل ما سواه من جنس
 واخس وشيطان وملك وسما وارض وحيوان
 ونبات وجوهر وعرض ومدرك ومجهوس حاد
 اخترعه بقدرته بعد العدم اختراعا وانشاء بعد ان
 لم يكن شيئا ادشا ان كان في الازل موجودا
 وحده ولم يكن معه غيره فاحدث الخلق اظهارا
 لقدرة وتحقيقا لما سبق من ارادته ولما حق
 في الازل من كلمته لا لافتقاره اليه وحاجته
 وانه متفضل بالخلق والاختراع والتكليف لا عن
 وجوب ومتطول بالانعام والاصلاح لا عن لزوم فله
 الفضل والاحسان والنعمة والامتنان ان كان
 قادرا علي ان يصب علي عباده انواع العذاب
 ويبتليهم بضروب الالام والاصاب ولو فعل ذلك
 لكان منه عدلا ولم يكن قبيحا ولا ظالما واضمه
 يثيب عباده علي الطاعات بحكم الود والكرم
 لا بحكم الاستحقاق والليوم ان لا يجب عليه فعل

ولا يتصور منه ظلم ولا يجب عليه لاحد حق وان
حقه في الطائفة وجب علي الخلق بايجابه علي
لسان انبيائه لا بهجرون العقل ولكتمه بعن الرسل
واظهر صدقهم بالاعجاز الظاهرة فبلغوا امره وهدية
ووعده ووعيدته فوجب علي الخلق تصديقهم فيما
جاؤا به : معنى الكلمة الثانية وهي شهادة
الرسول عليه السلام : وانه تعالى بعث النبي الامي
القرشي محمدنا صلي الله عليه وسلم برسالة الي
كافة العرب والعجم والجن والانس فنسخ بشريعة
الشرايع الا ما قرره وفضله علي سائر الانبياء وجعله
بين البشر ومنع كمال الايمان بشهادة
الترحمين وهو قول لا اله الا الله ما لم تقموا بها
شهادة الرسول وهو قولك محمد رسول الله
والزم الخلق تصديقه فيما اخبر عنه في الدنيا
والاخرة وانه لا يتقبل ايمان عبد حتي يوقن
بما اخبر عنه بعد الموت واوله سوال منكرو تكبير
وهما شخصان مهيبان هايلان يقعدان العبد في قبره
سويان اروح وجسد فبسالاه عن التوحيد والرسالة
يقولان له من ربك وما دينك ومن دينك وهذا
فتانا القبر وسؤالهما اول فتنة بعد الموت وان
يومئذ يعذاب القبر وانه وحف وحكمة وعدل

على الجسم والروح على ما يشاء ويومن بالميزان في
 الكفتين واللسان وصفته في العظم الله مثل
 طباق السموات والارض توزن فيه الاعمال
 بقدره الله والصنخ يومين تخرج منها قيل الذر
 والخرناب تحقيقا لتمام العدل وتطرح
 صحايف الحسنات في صورة حسنة في كفة
 النور فيثقل بها الميزان على قدر درجاتها
 عند الله بغضل الله وتطرح صحايف السيئات في
 صورة قبيحة في كفة الظلمة فيخف فيها الميزان
 بعد الله تعالى ويومن بان الصراط حق
 وهو جسم ممدود على متن جهنم احد من
 السيف وانق من الشعر تزل عليه اقدام
 الكافرين يحكم الله فيهم الي النار
 وتثبت عليه اقدام المومنين فيساقون الي دار
 القرار ويومن بالكوض المورود حوض محمد
 صلي الله عليه وشكتم يشرب منه المؤمنون
 قبل دخول الجنة وبعد جواز الصراط من شرب منه
 شربة لم يظلم بعدها ابدا عرضه مسيرة شهر اشد
 يهاض من اللبن واحلي من العسل حواه اباريق عدن
 نجوم السما فيه مهبان يصبان من الكوثر
 ويومن بالحساب وتفاوت الخلف فيه الي
 مناقش

منافس في الحساب والي مسامح فيه والي من
 يدخل الجنة بغير حساب وهم المقربون فيسال
 من يشا من الاديبا عن تبليغ الرسالة ومن
 يشا من الكفار عن تكذيب المرسلين
 ويسال المبعثنة عن السنة ويسال المسلمين
 عن الاعمال ويومئ باخراج الموحدين من النار
 بعد الانتقام حتي لا يبق في جهنم موحده بفضل
 الله ويومئ بشقاعة الاديبا ثم العلما ثم الشهداء ثم
 صابر المومنين كل على حسب جاهه ومنزلته
 ومن بقي من المومنين ولم تكن له شفيح اخرج
 بفضل الله فلا يخلد في النار مومن بل يخرج
 منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان
 وان يعتقد فضل الصحابة وترتيبهم وان افضل
 الناس بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم ابي
 بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي رضوان الله
 عليهم وان يحسن الظن بجميع الصحابة ويثني
 عليهم كما اثني الله تعالى ورسوله عليهم اجمعين
 فكل ذلك مما وردت به الاخبار وشهدت به
 الافار فمن اعتقد جميع ذلك موثقا به كان من اهل
 الحف وعصابة السنة وفارق رط الضلال وجرى
 البعدنة

*Leus Deo qui [omnia] condidit & restituit, qui facit
 quodcumque voluerit, qui possidet thronum gloriosum,
 & robur eximium, qui dirigit servos suos sinceros in vi-
 am rectam, & semitam indeflexam, qui gratiam illis
 faciens, postquam unitatem ipsius confessi fuerint, confes-
 siones ipsorum à tenebris dubitationis & hesitationis con-
 servat, & dirigit illos ut sequantur Apostolum ipsius
 Mohammedem, & eant post socios ejus honoratissimos,
 quos dignatus est auxilia & directione qua manifestata est
 illis in essentia & factis ipsius & attributis eximiis, quæ
 non asequitur nisi qui audita edoctus illa percipiat; qui
 notam facit illis, quod ad essentiam suam, esse se unum,
 cui non sit consort; singularem, cui non sit par; unifor-
 mem, cui non sit contrarius; separatam, cui non sit simi-
 lis; & esse se antiquam, cui non fuerit primum; ater-
 num, cui non fuerit initium; perpetuam durantem, cui
 non sit ultimam; sempiternam, cui non sit finis; persis-
 tentem, qui esse non desinat; permanentem, qui non de-
 ficiat, quique nec unquam cessaverit, nec unquam cessatu-
 rus sit ornari attributis gloriosis, nec subjaceat decreto ut
 finiatur præcisis terminis, vel defectis finibus, sed sit pri-
 mus & ultimus, qui intus est & extra.*

الخ *Amotio eorum quæ de Deo non dicuntur.
 Præterea Dominum supra omnia excelsum, non esse cor-
 pus formam præditum, neque substantiam terminis circum-
 scriptam, aut mensuram definitam; neque similem esse cor-
 poribus, quæ vel mensurabilia sunt vel divisibilia, neque
 substantiam esse, neque existere in eo substantias, neque
 accidens, nec existere in eo accidentia; sed nec similem esse
 cuipiam eorum quæ existunt, nec simile esse ei quippiam;
 neque terminari quantitate, nec comprehendî terminis,*

nec circumferibi situs differentiis, nec cælis ambiri, cum ipse throno insideat, modo quem ipse descripserit, & sensu quem ipse voluerit, sessione qua procul abest ut in eo no-
 tet contactum, vel insidentiam, vel situm localem, vel existentiam in altero, vel motum localem, ita ut non sus-
 tineat eum thronus, sed ipse thronus & quod super ip-
 sum est, sustineantur bonitate potentia ejus, subiecta com-
 prehensionis manus ejus; ipse autem sit supra thronum &
 supra res omnes, usque ad terminos terra, ita tamen supra,
 ut nihilo interim throno & cælo propinquior evadat, cum
 gradibus [infinitis] elatus sit supra thronum, non minus
 quam elatus est supra terram, atque interim omnem rem
 prope sit, imò propior hominibus quàm vena ipsorum ju-
 gulares, ac omni rei testis adsistat, cum propinquitas ip-
 sius non sit similis propinquitati corporum, uti nec similis
 est essentia ipsius essentia corporum; neque existere ipsum
 in re aliqua, neque in ipso rem aliquam existere quin &
 superiorem esse quàm ut contineat eum locus uti sanctior
 est quàm ut serminet eum tempus, cum fuerit antequam
 creata essent tempus & locus, & eo modo se jam habeat
 quo semper habuit; atque esse eum distinctum à creatu-
 ri suis per attributa sua, neque esse in essentia ipsius præ-
 ter ipsum, neque in alio præter ipsum, essentiam ejus; esse
 etiam sanctitate suâ immunem à mutatione & motu lo-
 cali, neque inhaerere in ipso accidentia, neque accidere ipsi
 contingentia, verum esse ipsum per omnia sæcula, quod ad
 attributa gloriae suæ, ab omni dissolutionis periculo im-
 munem, & quod ad attributa perfectionis suæ, nullâ per-
 fectionis additione indigere, & quod ad essentiam suam
 notum esse quod existat, apprehensione intellectus, & ocu-
 lorum visione, prout est, perspectum; pro misericordia &
 gratiâ.

* *Sæculum su-
turo.*

gratiâ suâ erga sanctos in * *domo aeterna*, ita ut perfe-
ctam reddat gaudium [ipforum] intuitu faciei suæ glo-
riosa. [* *الله* Potentia *] Atque esse Deum vi-
ventem, potentem, fortem, omnibus prevalentem, cui non
contingit defectus aut impotentia, quem non occupat dor-
mitatio aut somnus, aut nec accidit ei interitus aut mors,
cujus est imperium & regnum & potentia & robur, cui
est dominium & victoria & creatio & mandatum, cujus
dextrâ complicati sunt cæli, cujusq; manûs comprehen-
sioni subjecta omnes creatura, qui excellentiam suam
declaravit, creando & condendo & unitatem suam, dan-
do existentiam & originem, qui homines & eorum ope-
ra creavit, & demensa iis & fines determinavit, cujus
manum non fugis quicquam quod possibile est, & à cujus
potentia non longè absunt rerum conversiones, nec pos-
sunt numerari ea quæ sub potentia ejus cadunt, nec termi-
nari quæ sub scientiâ. *الله* Scientia. Porro
scire Deum omnia scibilia, comprehendere quicquid eve-
nit à finibus terrarum usque ad cælum supremum, ita
ut non longè absit à scientia ejus vel quod pondere instar
sit formiculae, tam in terra quàm in cælo, verùm sciat for-
micam nigram nocte obscurâ, saxo duro [ingredientem]
& cognitum habeat motum atomi cujuslibet in aëre va-
cua, & perspicat secretum & tegat, & cernat conceptus
mentis & cogitationum impetus & secretorum abdita,
scientiâ antiquâ, aeternâ, quæ ab omni aeternitate ipsius at-
tributum fuerit, non scientiâ novâ quæ essentia ejus ad-
ventitia sit inhaesione aut translatione. * *الله*
Voluntas. * Et velle eam ea quæ sunt, & dispone-
re ea quæ de novo proveniunt, neque obvenire in imperio
aut regno parvo aut multum, parvum aut magnum, bo-

nam aut malum, fidem aut infidelitatem, scientiam aut ignorantiam, affectionem aut frustrationem, incrementum aut decrementum, obedientiam aut rebellionem, nisi ejus determinato consilio & decreto, & sententiâ & voluntate: quicquid autem ipse voluerit, esse, & quicquid non voluerit non esse, nec voluntatem ejus fugere nictum oculi, nec impetum aliquem cogitationis, verum ipsum esse qui rebus initium dederit, quique primo condiderit & qui restitaturus sit, & efficiat quicquid vult: adeo ut non sit qui sententiam ejus revocet, nec qui decreto ejus moram injiciat, nec suffugium sit ullum homini ne rebellis in eum reperiat, præter auxilium & misericordiam ipsius, nec potentia homini ad obsequium ipsi præstandum, nisi ab amore & voluntate ejus: quod si simul congregentur homines & Genii & Angeli & Diaboli, ut vel unum atomum moveant, aut quiescere faciant absque voluntate & beneplacito ipsius, non posse eos hoc facere. Voluntatem autem ejus subsistere in essentia ejus inter cetera ejus attributa, nec ullum unquam fuisse tempus, quo non ipsi attributa fuerit; quod scilicet, ab æterno voluerit ut temporibus quæ ipse illis præstituerat existerent res, quæ demum temporibus suis extiterunt [singula] prout ipse ab æterno voluit, nec citius nec serius, sed convenienter scientiâ & voluntati ipsius, sine mutatione aut alteratione successionis rerum, non nova cogitationum ordinatione, aut temporis expectatione, ideoque non distineri ipsi re aliquâ quo minus aliis vacet, *السمع والبصر*. Auditus & Visus. Atque esse eum Audientem, Videntem, qui audiat & videat, ita ut non procul absit ab auditu ejus audibile quicquam, quamvis occultum sit, nec à visu ejus visibile, etsi minus alium sit, cum non ob-

struat auditum ejus distantia, nec repellat visum ejus tenebra; qui videt sine pupilla & palpebris, & audit sine meatu aut auro, sicut cognoscit sine corde, & molitur sine membro [aliquo corporeo] & creat sine instrumento, cum non sint similia attributa ipsius attributis creaturarum, ut nec similia est essentia ipsius essentia creaturarum. ∴

﴿﴾ Sermo ∴ Ipsum præterea loqui, imperare, prohibere, promittere, minari, sermone æterno, antiquo, qui subsistat in essentia ipsius, nec similis sit sermoni creaturarum, quique non consistat voce qua oritur à commotione aeris, & collisione corporum, neque literis qua conficiantur concursu labiorum, aut motione linguæ, & esse Alcoranum, Legem, Evangelium & Psalterium, libros ab ipso demissos super Apostolos suos, & legi Alcoranum linguis, inscribi libris, reponi cordibus, ita tamen ut interim sit antiquus, subsistens in essentia Dei, nec obnoxius fiat separationi & divisioni, dum transferatur in corda & chartas, nec non audivisse Mosem verbum Dei sine voce aut litera, sicut vident sancti essentiam Dei absque substantia aut accidente. Cumque Deo competant hæc attributa, vivere ipsum, scire, potentem esse, velle, audire, videre, loqui, vitâ, potentiâ, scientiâ, voluntate, auditu, visu, oratione, non simplicitati essentiâ.

∴ الاعمال ∴ Opera Dei, atque ita se habere illum ut non existat, præter ipsum, nisi quod ipse opere producat, & fluat à justitia ejus modo optimo, præstantissimo, perfectissimo, & justissimo, atque esse ipsum sapientem in operibus suis, justum in decretis suis, neque comparari justitiam ejus cum justitia hominum; cum de homine suspicari liceat, injuste ipsum acturum quod aliorum jura invadat; at in Deo non possit fingi injustitia, cum non reperiat

quod

quod ad aliam præter se pertineat, ut ipsæ res alienas ad-
ministrare pro iniustitia imputetur, omnia autem, ipso uno
excepto, Genios, homines, diabolum, Angelos, Cælum, ter-
ram, animalia, plantas, substantiam, accidens, intelligi-
bile, sensibile, de novo orta esse, eaque creâsse ipsum poten-
tiâ suâ post privationem meram, & in lucem produxisse,
cùm nihil omnino essent, cùm ab aeterno extiterit ipse so-
lus, nec fuerit cum eo alius, de novo autem produxerit
creaturas ad potentiam suam manifestandam, & volun-
tatem suam præcedentem, & verbum suum quod ab aeterno
verum fuit, confirmanda, non quòd iis opus haberet
aut indigeret; & declarâsse ipsam gloriam suam creando,
condendo, atque imperando, non ex debito, & grâtiâ
præstando & benefaciendo, non ex necessitate, utpote cui sit
benignitas & beneficentia, & gratia, & beneficiorum
imputatio, cùm ipsi potestas sit effundendi super homines
varias pœnarum species, eosque diversis dolorum & mor-
borum generibus afficiendi, quod si faceret iustitiam hoc
in ipso fore, non malum & injuriam, & remunerare ip-
sum cultores suos propter ebedientiam, ratione promissi &
beneficentia, non ratione meriti & necessitatis, cùm non
sit, ad quod præstandum ipse teneatur, nec fingi possit in
ipso iniustitia, neque obstringatur ipse cuiquam. Quòd au-
tem obstringantur homines illi obsequium præstare, fieri
hoc, quod hoc ab ipsis sibi deberi declaraverit per linguas
Prophetarum, non ex simplici intellectûs dictato, verum
misisse ipsum legatos quorum veritatem miraculis mani-
festis comprobaverit, qui ad homines ab ipso detulerunt
mandata et promissa & minas, quibus ideo tenentur homi-
nes fidem adhibere in iis que nuntiant. معنى الكلمة
الثانية Sententia verbi secundi, quod est testimonium

de Apostolo. ∴ scil. quòd miseris Deus prophetam literarum rudem, Koraisitam Mohammedem, ut legatione ab ipso [fungeretur] ad universos Arabes & Barbaros, Genios & homines, & abrogaverit per religionem ipsius religiones [alias] exceptis iis qua ipse stabilivit, cumque reliquis Prophetis pratulerit, & mortalium Dominum constituerit, nec fidem perfectam censi voluerit confessione unitatis, scil. dicto, Non est Deus nisi Deus ille, nisi adjunctâ etiam confessione Apostoli. hoc dicto, Mohammed est Apostolus Dei, & necessarium fecerit hominibus, ut credant ipsi in iis qua retulerit de hoc Mundo, & de vita futura, cum non accepta sit ipsi fides hominis donec certò persuasus sit de iis qua nuntiaverit post mortem futura: quorum primum est de examine Ananari & Naciri, qui sunt dua terribiles, & horrendâ specie, persona qua hominem in sepulchro suo erectum statuent, animâ & corpore constantem, atque interrogabunt enim de Unitate & Apostolatu, dicentes, Quis est Dominus tuus? & qua religio tua? & qui Propbeta tuus? atque esse eos exploratores Sepulchri, eorumque interrogationem primum post mortem examen, & ut credat * cruciatum Sepulchri, atque esse eum debitum & iudicium & iustitiam erga corpus & animam, prout velit [Deus;] nec non libram duabus lancibus & examine constantem, qua magnitudine calorum & terra superficiem aquet, in qua ponderabantur opera [hominum] per potentiam Dei, quo tempore proferentur pondera atomos et sinapis grana gravitate non excedentia, ut exactè res trutinentur, & perfectè fiat iustitia: deinde conjiendos libros operum bonorum, specie pulchrâ in lancem lucis, quibus deprimetur libra juxta gradus ipsorum apud Deum, ex benignitate Dei: libros autem operum ma-

* Confer.
 הבית
 הקבר
 apud Rab-
 binos.

horum specie turpi in lancem tenebrarum, quibuscum le-
 vitèr ascendet libra, per justitiam Dei excelsi. Credere
 isem oportet esse verè Viam, qua sit corpus extensum super
 medium Gehenna, acutius gladio & subtilius pilo, in quo
 lapsurè sint pedes infidelium, ex decreto Dei, ita ut ipsi
 in ignem decidant, firmitèr consistentibus pedibus fide-
 rum qui ducuntur in domum eternam. Credet etiam pis-
 cinam ad quam aquatam descendunt, piscinam scil. Mo-
 hammedi, ex qua bibunt fideles ante ingressum Paradisi,
 postquam viam istam transierint, & ex qua qui semel bi-
 berit, non amplius sitiet in æternum, cujus latitudo sit
 mensis iter, quaque lacte candidior, melle dulcior, &
 circa quam positi sint undequaque urceoli Stellarum cæli
 numero, & cui sint tubuli duo per quos infunditur aqua
 è [flumine] Cautbar. Credet item ratiocinium in quo
 dividuntur homines, in eos de quibus striè sumetur ratio
 & eos quibuscum benignè agetur, & eos qui sine ullo prorsus
 examine in Paradisum recipientur, illos nempe quos
 Deus sibi prope admoturus est, et interrogaturum [De-
 um] quemcumque voluerit, ex rantiis suis, de legatione
 ipsorum, & quemcumque voluerit ex infidelibus, quare ab
 ipso missos mendacii accusaverint, hæreticos item de tra-
 ditione, & credentes de operibus suis. Credet item exitu-
 ros tandem eos, qui unum Deum confessi fuerint, ex igne,
 postquam pænas delictorum luerint, adeo ut (benignâ Dei
 gratiâ) non permansurus sit in Gehenna quispiam, qui u-
 num Deum confiteatur, Nec non intercessionem Prophe-
 tarum, deinde doctõrum, deinde Martyrum, deinde cetero-
 rum credentium (uniuscujusque scil. juxta præstantiam et
 gradum suam) quique præter hos sunt è credentibus, qui-
 bus non sit intercessor, exituros gratiâ Dei, nec mansurum
 perpetuò

perpetuò in igne credentem, verùm ex eo exiturum, cui-
 cunque in corde fueris fidei, vel quantum pondus atomi.
 Necessè est item ut confiteatur excellentiã sociorum [Mo-
 hammedis] & gradus eorum, & hominum post Moham-
 medem, præstantissimum esse AbuBecrum, deinde Oma-
 rum, deinde Othmannum, deinde Alim, & ut de omnibus
 sociis beneficiat, eosque celebres, prout eos omnes cele-
 bravit Deus, ejusque Legatus. Atque hæc omnia tradi-
 tione accepta sunt, et manifestis indiciis comprobata, et qui-
 cunque hæc omnia confessus fueris, et certò credideris, sis
 accensendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex eorum
 cætu qui viã receptã incedunt, à cætu errantium et hære-
 ticorum turbã separatus. Hæc ergo credere & con-
 fiteri tenetur quisquis Muslemi nomine dignus ha-
 beri velit: idque prout ad literam sonant, non sa-
 niori aliquo sensu intellecta, monente eodem تعقف
 جماعة فاولوا ما ورد في الآخرة من الميزان والاصراط
 وغيرهما وهو بدعة *Altiùs* (inquit) *proveci nonnulli*
interpretati sunt quod de iis que saculum futurum spe-
ctant, affertur, qualia sunt Libra et Via, aliãque ejusmodi,
at hoc hæresim sapit. Quòd si cui mirum videatur hæc
ab ipsis ad literam intelligi, quid si vitæ futuræ sta-
tum fustius eos describentes audiat, atque inter cætera
quid de الجور العين i.e. puellis candidis μαγαλοφθαλμοις,
quarum singulis Paradisi incolis vel greges totos af-
signant, aliisque loci istius deliciis, quales fingunt,
nugentur. Certè de vira ista usurpant verba è SS.
Scripturis desumpta, parata scil. esse à Deo servis
سوا لا عين رأت ولاذن سمعت ولا خطر علي قلب بشر

۱۰۰۰ *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in
 or hominis ascenderunt. At qualia interim hæc som-
 nient* אלו הערביים הטפשים האוילים השטרפים בומה
Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immerfi; (ut rectè de
 is hæc ipsa in re *Maimonides*) ex eo facilè patet quod
 b ipso *Atobammede* dictum fertur; ut summum fe-
 licitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vi-
 a gradum exprimeret ان الرجل من اهل الجنة
 ليعطي قرة ماية رجل في الاكل والشرب والشهو
 والجماع *Unicuique è Paradisi incolis datum iri vires
 entum virorum ad edendum, bibendum, libidinandum,
 et Venerem exercendam. Quasi præcipuum hujus vitæ
 opprobrium, summa esset alterius felicitas.*

Quatuor, scil. Secta Maleci Ebn Anasi, &c. Fuerunt
 ۱۰۰۰ (ut loquitur *AlGazalius*) *Magni legis
 Antistites, & jurisperitorum principes, quorum no-
 minibus totidem sectæ insignitæ sunt, dum eo-
 rum sententiam amplexi alii ipsorum se assedas pro-
 fessi sunt; magnâ (ut censet ille) eorum injuriâ quo-
 rum similes haberi voluerunt, cum essent moribus
 aterim dissimillimi. Nam cum illorum unusquisq;
 fuerit عابدا وزاهدا وعالما بعلوم الاخرة وقيامها في
 مصالح الخلف في الدنيا مريدا بفقهاء وجه الله
 Devotus rerum secularium fugiens, callens sci-
 entias qua ad vitam futuram spectant, eorum qua ad
 res hominum rectè administrandas faciunt, peritus, et
 scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret, harum quin-
 que proprietatum unam tantum sibi imitandam pro-
 poluerunt qui iis nomen dedere; scil. ut variarum
 juris*

*Hal. Testab.
 c. 8.*

*Cenzol'
 Afra r.*

P. 26. l. 17.

perpetuò in igne credentem, verùm ex eo exiturum, cui-
 cunq; in corde fuerit fidei, vel quantum pondus atomi.
 Necesse est item ut confiteatur excellentiã sociorum [Mo-
 hammedis] & gradus eorum, & hominum post Moham-
 medem, præstantissimum esse AbuBecrum, deinde Oma-
 rum, deinde Othmannum, deinde Alim, & us de omnibus
 sociis beneficentias, eosq; celebres, prout eos omnes cele-
 bravit Deus, ejusq; Legatus. Atque hæc omnia tradi-
 tione accepta sunt, et manifestis indiciis comprobata, et qui-
 cunq; hæc omnia confessus fuerit, et certò crediderit, sis
 accensendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex eorum
 cætu qui viã receptã incedunt, à cætu errantium et hære-
 ticorum turbã separatus. Hæc ergo credere & con-
 fiteri tenetur quisquis Muslemi nomine dignus ha-
 beri velit: idque prout ad literam sonant, non fa-
 niori aliquo sensu intellecta, monente eodem تعريف
 جماعة فاولوا ما ورد في الآخرة من العيران والجران
 و غيرهما وهو بدعة *Altiùs* (inquit) *proveciti nonnulli*
interpretati sunt quod de iis quæ seculum futurum spe-
ctant, affertur, qualia sunt Libra et Via, aliãq; ejusmodi,
at hoc hæresin sapit. Quòd si cui mirum videatur hæc
ab ipsis ad literam intelligi, quid si vitæ futuræ sta-
tum fusiùs eos describentes audiat, atq; inter cætera
quid de الحور العين i.e. puellis candidis μεγαλοφθαλμοις,
quarum singulis Paradisi incolis vel greges totos af-
signant, aliisq; loci istius deliciis, quales fingunt,
nugentur. Certè de vita ista usurpant verba è SS.
Scripturis desumpta, parata scil. esse à Deo servis
 suis ما لا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر

بشر

دشّر *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. At qualia interim hæc somniant* אלו הערביים הטפשים האוילים השטופים בזמה

Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immersi; (ut rectè de iis hæc ipsa in re *Maimonides*) ex eo facilè patet quod ab ipso *Abommede* dictum tertur, ut summum felicitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vi-

ta gradum exprimeret ان الرجل من اهل الجنة ليعطي قوة مائة رجل في الأكل والشرب والشهوة والجماع *Unicuique è Paradisi incolis datum iri virescentum virorum ad edendum, bibendum, libidinandum, et Venerem exercendam.* Quasi præcipuum hujus vitæ opprobrium, summa esset alterius felicitas.

Quatuor, scil. Secta Maleci Ebn Anasi, &c. Fuerunt isti *الجماعة الفقهاء* (ut loquitur *AlGazalius*) *Magni legis Antistites, & jurisperitorum principes,* quorum nominibus totidem sectæ insignitæ sunt, dum eorum sententiam amplexi alii ipsorum se affectas professi sunt; magnà (ut censet ille) eorum injuriâ quorum similes haberi voluerunt, cum essent moribus interim dissimillimi. Nam cum illorum unusquisq; fuerit *عابدا وزاهدا وعالما بعلوم الآخرة وفتحا في مصالح الخلق في الدنيا مرادا بفقهاء وجه الله تعالى* *Devotus rerum secularium fugiens, collens scientias qua ad vitam futuram spectant, eorum qua ad res hominum rectè administrandas faciunt, peritus, et scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret,* harum quinque proprietatum unam tantum sibi imitandam populerunt qui iis nomen dedere; scil. ut variarum
juris

Hal. Testab.
c. 8.

Cenzöl'
Afra r.

P. 26. l. 17.

juris partium sibi peritiam acquirerent, quoniam cæteræ ad mundum futurum pertineant; ea ad hunc etiam, cujus rebus administrandis, quoniam utilis sit, ei incumbunt, atque interim Antistiticum istorum similes existimari volunt. *هيهات* (inquit) *Procul absis ut ita habeantur*, *ولا تقاس الملايكة بالحدادين*, neque enim comparandi sunt Angeli cum fabris ferrariis. de eorum igitur singulis aliquid ordinae dicendum.

* v. *Abul Fed.*

Malec Ebn Annas] Natus est anno *Hejra* 93. aut 94. * juxta alios 95. vel ut alii 90. (referente *Ebn Chalecan*) mortuus *Medina* 179; juxta alios 178. (quos secutus *Abul Feda*) annos natus 84, vel juxta alios 90. Hujus ut de modo dubia solvendi sententiã sciamus, ferunt ipsum cum ægrotaret, ac morti jam vicinus esset, amico cuidam qui ipsum. lachrymis perfusum invenisset, rei causam sciscitanti, respondisse *&c. مالي لا ابكي ومن احب بالبكاء مني*.

Ebn Chalec.

Quomodo non flerem? & cui magis quam mihi flere convenit? Utinam ob unum quodque dubium quod ex animi mei sententiã solverim, tot verberibus exceptus fuisset *كابت لي السعة* leviores hoc pacto essent rationes meæ, utinam nunquam ex sententiã meã de re aliqua stavissem. Fertur autem quoties sententiã suam prolaturus esset, summã cum gravitate lecto assidentem se composuisse, neque libenter hominibus eam exposuisse *جلالاً مستعجباً او قائماً او مستعجباً* *in via aut stantem aut festinantem*; & dicere solitum *احب ان اتفهم ما احذرت به عن رسول الله* *Perpendere juvat quod ab Apostolo Dei referendum sit.* A principe aliquando

quando ob sententiam quæ minùs ipsi probaretur
 plagis cæsus, majore hinc in honore apud homines
 fuit. و كادما كانت تلك السياط حلما حلما حتى به. &
ac si flagella ista ornamentorum vice ipsi fuissent. Quin-
 que proprietatibus memoratis ornatum eum fuisse
 asserit *Al Gazalius*, qui ipsum interrogatum quid
 sentiret العلم في طلب العلم, respondiſſe
 narrat حسن جميل وادب انظر الذي جميل من
Bonum est & pulchrum, verùm perspice quid tibi necesse sit à
mane usque ad vesperam, atque illud amplectere. Ipsum-
 que ad gloriam Dei scientiam suam direxisse pro-
 bat, quod de 48. quæstionibus, sententiam suam ro-
 gatus, ad 32. responderet لا ادرى *Nescio*, cum
 qui aliud quam Dei gloriam pro scopo habeat, non
 facile se aliquid nescire fateatur. Ab *Harun Rashido*
 rogatus ut domum ipsius adiret quo ejus filios in-
 strueret, respondiſſe fertur, العلم يوتي لا ياتي
Scientia aditur, non adit. rectè, inquit *Harun*, respondes, jus-
 sitque filios suos templum adire ut una cum cæteris
 eum audirent. Dixisse etiam fertur se nemine Ma-
 gistro ulum qui non antequam moreretur ad eum
 discendi gratiâ accederet.

Mohammed Ebn Edris Alshafeiensis] scil. *Ebn Edriù*,
Ebn Al Abbas, *Ebn Othman*, *Ebn Shafei*. Fuit hic om-
 nimodæ eruditionis penu, teste *Ebn Chalecan*. Ejus
 præstantiam ut filio suo de ea seisciranti prædicaret
Abmed Ebn Hambali, dixit eum fuisse كالشمس
 للدينيا وكالعاقبة لا يبدن *Instar solis mundo, & sa-*
nitatis corpori. Fuisse autem primò videtur *Abmed*

iste erga eum obliquior, adeo ut discipulos suos ipsum sequi vetaret; cum ergò postea ei *Alshafciensem* mulo vectum, pedibus sequenti occurrens eorum quidam, diceret, *Tunc nos eum sequi veras, & ipse post eum incedis?* Respondit ille, *أسكن لو لربمت البغلة انتفعت* *Tace, siquidem si vel mulo ejus te adjunxeris, [inde] utilitatem percepturus es.* Dicitur matrem ipsius eo gravidam somniâsse, *Jovis* stellam ex utero ipsius egressam in *Agypto* decidisse, deinde in alias passim regiones particulam aliquam ipsius diffiluisse, quod interpretati *ὀνειροκρίτῃ*, dixerunt futurum ut pareret filium qui primò *Agypti* incolas scientiâ suâ instrueret, deinde eâ cæteras regiones repleret. Primus fuit (teste *Ebn Chalecan*) qui *تکلم القوم في اصول الفقه* *de fundamentis scientia juris locutus est, eamque (ut videtur) in Methodum redegit.* Fertur dixisse *AlZaapharani* fuisse *اصحاب الحديث* *قودا حتى جا الشافعي فايقظهم* *qui dicta Mohammedi referrent, somno immersos, usque dum venire, Alshafciensis qui eos expergefecerit.* Natus est anno *Hejra* 150. eodem die (ut volunt nonnulli) quo obiit *Abu Hanifah*, in urbe *غزة Gaʿza*, vel juxta alios *دعسة لان* *Askelano*, imò & juxta alios in *Yaman*, sed prior sententia verior est. *Meccam* autem adductus est annos natus duos, ibique educatus. Mortuus est anno 204. at vixisse enim volunt nonnulli annos 58. In Scholasticos infenso admodum animo fuit. Noctem in tres portiones partiri solitus est (referente *AlGazalio*) unâ scilicet *للعلم* *Scientia studio*, secunda *للصلوة* *Orationi*, tertîâ *للنوم* *Somno*, dicatâ. Dictum ab eo fertur *لا شبعني منذ سنة عشر سنة* *per sexdecim annos nunquam*

AbulFeda.

nunquam cibo satur surrexi, &c. sc. quo magis studiis & devotioni idoneus esset. Item, Non jurasse se per Deum unquam, verò vel falsò. Cum sententiam suam aliquando rogatus, sileret, quarenti quare non responderes, dixit, حتى ادعى ان الغض في سكوتي أو الجواب Doncc perpenderit, utrum præsset silere an respondere. ab eodem dictum من ادعى انه جمع بين من ادعى الدنيا وحب خالقها في قلبه فقد كذب & creaturis ejus amorem in corde suo pariter fovere dicit, mentitur.

Abmed Ebn Hanbalî] Juxta Ebn Chalecan Abu Abdollah, Abmed Ebn Mohammed Ebn Hanbalî, Bagdadi natus anno Hejra 164. vel juxta alios in Marwa. Quòd Alcoranum creatum esse confiteri nollet ضرب verberibus exceptus & in carcerem conjectus est. Obiit anno 241. Bagdadi. Funeri ejus adfuisse perhibentur virorum مائة الف millia octingenta, mulierum الف ستين sexaginta millia.

Abu Hanifah AlNooman] Natus est anno Hejra 80. vel juxta alios 70. vel ut alii 61. at primam sententiam præfert Ebn Chalecan. Obiit anno 150. juxta alios 151. vel ut alii 153. sed prima sententia verior. Obiit in carcere in quem conjectus fuerat, quòd Judicis munere fungi recusaret, quam ob causam multa & gravia à principibus passus est, nullis tamen minis aut cruciatibus adigi potuit ut illud in se susciperet, فاختار عذابهم على عذاب الله ab iis pnniri quàm à Deo praoptans, ut loquitur AlGazali, qui refert eum cum (ad munus illud invitatus) respondisset se ei imparem esse, interrogatum, quam ob

rationem, regessisse كنت صادقاً فلا اصلح
 Si وان كنت كاذباً فالكاذب لا يصح للقضا
*verax sim, non sum ei idoneus, sin mendax, non est men-
 dax aptus iudicis officio exequendo.* Alcoranum, eo quo
 mortuus est loco, perlegisse fertur septies millies.
 Socii *Maleci & Shafciensis, & Hanbali* vocantur a-
 pud *Shrestaninm اصحاب الحديث, Dictorum Mo-
 hammedis retinentes, suntque præcipuè Hejazenses, at
 affectæ Abu Hanifa اصحاب الراي Rationi, seu sen-
 tentiæ propriæ additæ, & sunt اهل العراق Eraci-
 enses.*

p. 26. l. 21.

Affonnah, i. e. Traditio ¶ Ita cum reddimus eâ
 notione quæ eâ doctrinæ Iudaicæ partes quæ תורה
 שבעל פה seu legem ore tenus traditam (ut loquuntur)
 constituunt, & quæcunque in lege *Mosis* expressa
 non reperiuntur, Traditiones audiunt. Ita scil. con-
 tinet *Affonnah* apud *Mohammedistas*, quicquid *Mo-
 hammedis* dicto vel facto præeuntis, magis quam ip-
 sius Alcorani, autoritate commendatur. Illud nos
 docet *Ebnol'Atbir*, his verbis quid sit السنة expli-
 caturus الأصل فيها الطريقة والسيرة وإذا اطلقت في
 الشرع فإدما يراكم ما امر به النبي وذمى عنه وذمى عليه
 قولاً وفعلماً لم ينطق به الكتاب العزيز ولهذا
 يقال في أداة الشرع الكتاب والسنة أي
*Radix seu primaria hujus vocis sig-
 nificatio, est via & conversatio [seu vitæ institutum]*

at cum in lege usurpatur, ea denotatur quicquid præcepit Propheta aut vetuit, & ad quod invitavit dicto vel facto, ex iis de quibus non locutus est AlKoranus, idèq; inter probationes legales numerantur AlCetab [seu liber] & Alsonnah, i. e. AlKoranus, & qua à Mohammedi dicta vel facta traduntur. Nec diversum sonant quæ apud Ebnol. Kaffaium leguntur, esse scil. Assonnah الطريقة مرضية كائن او، juxta vim vocis, غير مرضية Viam, sive accepta fuerit, sive non accepta, [seu, bonam vel malam] at ex legis usu الطريقة المسلموكة في الدين من غير افراض ولا وجوب Viam quâ insistitur in religione absque præcepto aut necessitate, atque esse proinde ما واظب النبي عليها مع التركي احبانا quando intermitteret: Vel ut in margine ejus, quo usus, lum exemplaris, appositum reperi الطريقة المرضية المسلموكة في الدين من غير التزام علي بميل Viam acceptam, & receptam in religione absq; necessitate, ex vi consuetudinis. Aut عبارة عن ما واظب النبي او احد من اصحابه ووجر Illud cui assuevit Propheta aut quispiam è sociis ipsius, & ob quod remuneratur qui facit illud, & culpatur qui omittit.

David Asphanianensis] Fuit hic Alshafeiensis partibus additus. De eo dictum, عقل ناون اكثر من علمه، Natus est in intellectu fuisse quàm scientiâ majorem. Natus est Cuse 202. juxta alios 201, vel ut alii 200. obiit 270. Audierunt

p. 29. l. 11.

Audierunt ipse & discipuli ejus اهل الظاهر *Sensus*
literals sequaces, scilicet الاخبار والآثار، واذنهم من التاويل
quod sententias juxta proximum
verborum sonum accipiant, واذنهم من التاويل
et ulteriolem interpretationem fugiant, referente *Abul Feda*, qui & ait كان

داود لا يرى القياس في الشريعة ثم اضطر اليه
 Davidem istum, [nullum rationi locum
 concessisse in religione; postea tamen ad eam compulsum,
 probationem appellasse, & esse ei خالف فيها
 Sententias, illis quatuor Antistitum [præ-
 dictorum] contrarias.

p. 29. l. 21.

Fundamenta legis Islamitica] Observare hic liceat
 differentiam, quam statuunt Authores libri *Ach-*
wanossafa inter دين ودين و *Religionem* و
religionis ritus. quod scilicet اللغة في الدين و

العربية هو الطاعة من جماعة اربيس واحد ولما
 كان الطاعة لا يتمس الا بالوامر والنواهي والامر
 والنهي لا يعرفان * باحكام وحدود وشرايط في
 المعاملات سميت هذه كلها شرايع الدين وهن
 احكامه فلما كان الانسان هو جملة مركبة
 من جسد جسماني ظاهر جلي ومن نفس روحانية
 باطنة خفية صارت احكام دين الانسان وحدود
 شريعته علي وجهين ظاهرا وباطنا فالظاهر هو
 اعمال الجوارح والباطن هو اعتقاد الاسرار في
 الضمير وهي الاصل كما قيل الاعمال بالنيات
 ولكل

* Dese vi-
 detur الا

دين واكل امرى ماوى Significatio vocis

Din in lingua Arabica est, Obedientia à cætu [aliquo hominũ] uni principi præstita. Cùm autem non facile præstari possit obsequium nisi [intervenientibus] mandatis & interdicitis; Mandata autem & interdicitæ non percipiuntur nisi per iudicia & definitiones & conditiones in actionibus requisitas, appellantur hæc omnia ritus religionis, & consuetudines [seu via] iudiciorum ejus. Cùmque sit homo concretum quid, compositum è corpore crasso, exteriori visibili, anima verò spirituali interiori, inconspicuâ, inde fit ut iudicia etiam religionis & definitiones juris in duplici genere versentur, exteriori & interiori; quæ exterioris sunt, membrorum corporis functiones, quæ interioris, mysteriorum confessionem in animo spectant, atque hæc demum radicis instar sunt, juxta illud quod dicitur Opera intentionibus metienda, & unicuique [imputatur] quod intendit.

Fundamenta legis Islamitica] Apud AlGazalium, ut & in libro Mostatraf, dictum à Mohammede fertur

بني الاسلام علي خمس شهادة لا اله الا الله وان

محمد رسول الله واقام الصلاة وابتا الزكاة

والحج و صوم رمضان Fundatus est Islamismus in quinq;

rebus, Confessione hæc, Non est Deus præter Deum illum

& Mohammedes est Apostolus Dei, & Orationibus constantè celebrandis, & Eleemosynis largiendis, & Peregrinatione religionis ergò, & Fejunio Ramadani.

Mundities ergo quam noster primum statuit fundamentum, sub oratione continebitur, utpote quæ in ple-

risque orationi inservit, juxta aliud ipsius dictum

ل

- * Ebnol. Arbir. لا يقبل الله صلاة بغير طهور
 * AlGazal. مفتاح الصلوة & الطهور
 * AlGazal. & Ebnol. Arbir. Orationis clavis est mandisies. Unde & طهارة
 vocatur lotio illa quam orationi necessariò præmit-
 tendam censent.
- p. 29. l. 22. *Munditici in extremis corporis partibus*] Dictum
 à Mohàmmede Fundata est النظافة بني الدين علي
 Religio in munditie : & الطهور نصف الايمان
 * AlGazal. & Ebnol. Arbir. mundities est dimidium fidei; quæ ipsius dicta ut intelli-
 gantur quatuor statuit AlGazalius munditici * gra-
 * اربع مراتب
 dus, quorum primus est تطهير الظاهر عن الاحداث
 mundatio exterioris [corporis] ab و الغضلات
 inquinamento, rebusq; spurcis & superfluis. Secundus
 Mundatio mem- تطهير الجوارح عن الجرائم والاثام
 brorum corporis à sceleribus & rebus illicitis [patran-
 dis.] Tertius تطهير القلب عن الاخلاق المذمومة
 Mundatio cordis à moribus vitupe- و الرذائل الممقوتة
 rio, & vitis odio dignis. Quartus تطهير السر عما
 Mundatio secreti ab omni re præter سوي الله تعالى
 Deum, scil. intimorum cordis affectuum expurgatio
 quò Deo soli vacent, à multis من عميت بصيرته
 quorum caligans oculi, curari exteriorem illam corpo-
 ris, quæ est cæteris الي كالعشر الاخير بالاضافة
 inslar corticis extimi ad nucleum qui
 appetitur, cum sit تطهير السر اير
 Maximi اهم الامور
 momenti

momenti res, recessuum cordis expurgatio. Multum ergo de his queritur *Al Gazalius* qui de exteriori corporis munditie ad superstitionē usq; solliciti sint, adeo ut illos qui minùs hac ex parte superstitioni sint pro immundis habeant, & eorum contactum fugiant; cùm interim sit apud ipsos الباطن خراب و مشحون
 خبايا من الكبر والعجب والجهل والربا والنفاق
 quod intus est, desolatum, & oppletum vitiis superbia, fastus, ignorantia, dissimulationis & hypocrisis, rerum ordine penitus inverso. Antiquior tamen apud Arabes mundandi corporis cura *Mohammedanismo* videtur, cujus ritus (ab *Abrahamo*, ut volunt, acceptos) ad decem capita reducit *Al Sharestanus* (alios quos vidit authores secutus) quorum quinque ad caput, quinque ad reliquas corporis partes pertineant: quæ ad caput, sunt المضمضة Gargarizatio, seu oris collutio, 2 الاستنشاق *Narium aqua inspirata purgatio.* 3 الشارب *Myrtacis confusa.* 4 الفرق *Capillorum discriminatio.* 5 السواك *Dentium fricatio* quæ ad reliquum corpus الاستنجاء *Mundatio ab excrementis emissis,* 6 قتلهم الاظفار *Unguium præsectio,* 7 حلق العادة *Rasura Pilorum axillarum vulsio,* 8 الاجط *Circumcisio,* quæ (inquit) لما جاء الله بالاسلام. قررها سنة *Adveniens Islamismus in ritus conversa confirmavit;* qui ipsissimi sunt quos à *Mohammede* suis commendatos refert *Al Gazalius*, nisi quod duodecim recenseat, ac ita partiatur, ut quinque (prædicti nempe isti) caput spectent; tres, manus & pedes, nempe unguium præsectio, ablutio i. e. *articulorum digitalium,* & mundatio البراجم
 الرواجب

Hac primum fecisse Abrahamum, refert *Al Jannab.* in vir. Abrah.

الرواجب i. e. *flexurarum eorundem*, seu juxta alios, *linguinarum extremorum*; quatuor reliqui ad reliquas corporis partes, eo, quo dictum est, modo. Harum rerum cum incuriosiores factos Arabes videret *Mohammedes*, ritus (ut videtur) antiquitus receptos, ipse lege novâ sanxit ac omnibus necessarios observatu fecit.

l. 24.

Oratio] Inter dicta *Mohammedis*, quibus orationem suis commendatam voluit, hæc feruntur. الصلاة *Oratio religionis columna est, quâ sublatâ ruit religio, & Clavis Paradisi oratio.* Liceat autem hîc quæ in libro *Mohammedis* leguntur de Orationis apud Arabes nomine & Etymo adscribere, & c. *Diversa sunt sententia de Etymo nominis الصلاة, cur eo scilicet appellatur oratio. Dicit volunt nonnulli eâ notione quâ idem valet as الدعاء Invocatio, alii eâ quâ misericordiam denotat, ut cum dicunt صلي الله عليه, quod significat, Propitius sit ei Deus, non ut à nonnullis versum est, Oret pro eo Deus: alii à significatione استقامة Rectificationis, ut cum dicunt صلوات العون Lignum rectum feci, quia oratio rectè dirigat hominem in cultu Dei, & ab inobedientia cohibeat, alii denique صلة لانها صلة Quod mutua sit relatio seu necessitudo quedâ inter servum i. e. Hominem & Dominum suum.*

* Sicut Ebnol Athir, Honoret cum Deus, à quâ significatione & dictam orationem vult, quod eo cultu honoretur Deus,

Hæc

Hæc ille. Alia adhuc nominis ratio apud *AlMotar-*
rexi in libro *Mogreb* affertur, اشتقاقها (inquit)
 من الصلاة وهو العظم الذي عليه الاليتين لان
 الصلي يحرك صلويته في الركوع والسجود

Derivatur à صلاة quod os illud denotat cui adherent clu-
nes, quoniam qui orat clunium ossa movet, dum se incur-
vas & fronte terra admotâ prostermitur. Monent eo-
rum cordatiores in oratione præcipuè spectari

بمنزلة الباطنة *partes internas*, quæ sine
 الجها *tanquam ejus vita & spiritus* quarum sex
 حضور القلب والتفهم والتعظيم
Præsentiam cordis [seu Inten-
 tionem] *Intellectum*, *σεβασμωσιν*, *Reverentiam*, *Spem*,

Pudorem. Exteriori tamen formâ & corporis gesti-
 bus, quales sunt inflexio corporis quæ الركوع vo-
 catur, & frontis terræ admotio quæ السجود aliisque
 circumstantiarum minutiis adeo solliciti sunt, neg-
 lectis forsân plerunque iis, quæ cor spectent, ut non
 immeritò inde & nomen apud ipsos sortiatur, & de-
 finitionem, sic describente *Ebnol' Kassaio*, quòd sit

عبارة عن افعال مخصوصة واركان معلومة
 مقدره *cultus constans acti-*
onibus peculiaribus, & fundamentis motis cum certis
conditionibus tempore definito [peragendis.] *Actio-*
num istarum quasnam à majoribus acceptas retinue-
rit Mohammedes, quasnam ipse pro arbitrio suo addi-
derit, difficile erit statuere. Quod ad illam autem,

v. & *AlGeshaf*,
 & *AlBidawi*,
 ad cap. vacca
 in *Alic*.
Epist. AlGazal.

Maimon. in ep.
ad profelyt. re-
lig.

magni inter cæteras momenti, quæ juxta *AlMotary* & *reZjum*, toti huic cultui nomen dederit, quæ fit inclinato capite & sublatis inferioribus corporis partibus, eam asserit *Maimonides* Idololatriæ antiquæ, & turpissimæ cultus obscæno tericulo *BaalPeor* olim delati, vestigium esse non obscurum באמת שהיה לישמעאלים מקורם באותם המקומות שלשה מיני עבודה זרה, פגור ומרקלים וכמוש והם עצמם מורים ברברים אלו וקראים להם שמות כלשון ערבי פגור עבירתו שיפגיר עצמו לפניו או שיניחראשו ויגביר ערותו למולו כמו שאלו הישמעאלים משתחווים היום כתפלהם *Certum est fuisse Ismaelitis olim istis in locis tres cultus Idololatrici species, scil. Peor, Mercurium & Cemosh, qua ipsi jam confitentur, & nominibus in linguâ Arabica [notis] appellant. Peoris autem cultus ita peragebatur ut quis se coram ipso nudaret, aut capite demisso obscenas corporis partes attolleret, quo modo Ismaelitæ isti se, his etiam temporibus, inter orandum incurvant. Quæ de aliis cultus Idololatrici vestigiis sequuntur, apponendi mox erit occasio.*

3. *Eleemosyna* [فان الله جعل الزكوة احد] *inquit AlGazalitus* Constituit Deus *eleemosynam*, unum è fundamentis *Islamismi*. de eopra-
ceptum in *Aleorano*, inter prima. scil. c. 2do اقيموا الصلاة واتيوا الزكاة *Orationes constanter peragite & Eleemosynam prastate*; diciturque liber iste datus in directionem iis qui rite preces fundunt & *eleemosynas* largiuntur. *Eleemosynis* autem nomen hoc, apud *Arabes* impositum volunt, vel à زكى quod crescere & superi significat, quodd inde accessurum operibus incrementum speretur, ut in explicatione *Ritualis*,

tualis, سمي المصروف الي المساكين زكوة لانه &c. Appellatur it-
 lud quod in pauperes erogatur Zacar, quoniam opes adan-
 ges, respectu scil. benedictionis divinæ, seu (ut lo-
 quitur *AlBidawius*) ان اخراجها يستجلب بركة (*AlBidawius*)
 Quoni- في المال ويثمر للنفس فضيلة الكريمة
 am erogatio ejus benedictionem conciliat opibus & in ani-
 mo virtutem liberalitatis producit, juxta illud *Alcorani*
 مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل
 حبة انبتت سبع سنابل *Similes sunt illi qui opes suas*
 erogant in viâ Dei, grano quod septem spicas germina-
 vis: vel ab ea thematis notione qua *Mandare* denotato
 فادها تظهر المال من الخبز والنفس من البخل
 quod opes ab inquinamento & animum ab avaritia sordi-
 turget. Apud *EbnolKassai* hac nominis & rei-ex-
 plicatio, الركاة في اللغة الريانة وفي الشرع عبارة عن
 ايذا بطايفة من المال مال مخصوص
AlZacato, [i. e. Eleemosyna] juxta nominis significationem denotat in-
 crementum, at ex usu legis, erogationem rata portionis
 opum, & facultatibus designatis. Neque enim hic res
 uniuscujusque libito & arbitrio permessa est, sed co-
 ercendæ hominum avaritiæ, secundum justam facul-
 atum æstimationem, lege exigitur. Annotatur ibi-
 dem in margine Eleemosynam etiam [الصدقة]

v. *AlBidaw.*
Confer. Luc.
 11.41.
Date elemosy-
nam & ecce
omnia munda
sunt vobis.

dici لأنها تدل على صدق العبد في العبودية *quòd sinceritatis hominum in colendo Deo indicium sit.*

4 *Jejunium*] الصوم ربع الإيمان *Jejunium est quarta pars fidei, inquit AlGazalius.* In ejus etiam laudem afferuntur, dicta *Mohammedis*, *لخلاف قم* Graveo-
lentia oris jejuni, gratior est Deo, odore Mosci. & لكل
unicuique rei porta est, باب و باب العبادة الصوم
porta autem religionis jejunium, item شهر إذا دخل شهر
&c. In- رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت ابواب النار
ante mense Ramadan, aperiuntur porta Paradisi, & occlu-
duntur porta Gebenna, &c. Quid sit autē apud eos jeju-
niū, sic explicat EbnolKassaf, اللغة مطلق, الصوم ا في اللغة مطلق
لامساك وفي الشرع عبارة عن امساك مخصوص الامساك من الاكل والشرب والجماع من
الصبح الي الغروب مع النية *AlSaum est, juxta*
minis significationem, continere se, seu Abstinētia, in-
definite, at ex usu legis, denotat abstinētia definitam,
scil. ut se quis contineat à cibo, potu, & Venere, à mane
usque ad vesperam, cum intentione. Jejunium lege indi-
 cum est mensis *Ramadam*, atque de eo præcipuè in-
 telligenda sunt quæ de jejunio dicunt. Sunt tamen
 illis & alia, quæ *الطوع* seu *spontanea* vocant, *Moham-*
medū vel exemplo vel calculo cōmendata, jejunia, ac
 præcipuè dies certi è mensibus quos sacros habent,
 ut ex hoc ipsius dicto (referente *AlGazali*) patet

de quo in *Alc.*
 c. 2.

يوم من شهر حرام افضل من صوم ثلاثين من غيره وصوم
يوم من شهر رمضان افضل من صوم ثلاثين من شهر
حرام *Dies è mense sacro unus [jejunio dicatus] prastat
jejunio triginta dierum cujusvis alius mensis, at dies unus
mensis Ramadan prastat jejunio triginta dierum mensis
sacri. Inter dies autem commendatiores censetur
عاشورا Ashura, i. e. decimus dies mensis Moharram,
qui etiam Arabibus ante Mohammedem, jejunio facer,
referente AlBarezio in suis ad sermones Ebn Noghata
commentariis; scil. Ayesham dixisse, ان قريشا
Koraishtas solitos تصوم عاشورا في الجاهلية
jejunare, ante religionem à Mohammede conditam, die
Ashura, at AlKazwinius Mohammedem, ejus jejunio di-
candi occasionem, à Judais accepisse tradit, روى
ان رسول الله لما قدم المدينة وجد يهودها
يصومون عاشورا فسألهم عن ذلك فقالوا انه الذي
غرق فيه فرعون وقومه ونجى موسى ومن معه
فقال ابا احق بموسى منهم فامر بصوم عاشورا
Fertur Mohammedem cum Medinam pervenisset, atque
ibi Judaeos die Ashura jejunantes reperisset, rogasse ipsos
quare hoc facerent, qui dixerunt, quoniam hoc die sub-
mersus est Pharaoh cum populo suo, Mose, cum iis qui
cum ipso erant, evadente. Tam ille, Plus mihi cum Mose
est quam illis, praecepitque ut die Ashura jejunarent.
Quod tamen postea ipsi displicuisse videtur, quod
Judaeos imitatus fuerit, ideoque dixisse, se, modo al-
terum annum viveret, die nono jejunaturum, كراهة
(موافقة)*

* in تسع
v. & explic.
Rit. in صوم
الاطوع

AlGazal. &
AlMoflatref.

لذواقه اليهود *Judaorum consortium abhorrens*, * ut loquitur *Ebnol Ashir*. Ac certè à *Judais* ejus diei jejunium ad ipsos fluxisse, ipsum nomen عاشورا indicat, quod est ipsissimum *עשור* quo nomine jejunium illud decimi diei mensis, lege *Mosis* sancitum, *Levis*. XVI. 29 insignitur. Parentur enim eorum Grammatici esse hoc اسم اسلامي nomen *Islamicum*, & forma prisca *Arabibus* planè ignotæ. Jejunium autem distinguunt, ut sint tres ejus gradus صوم العدم وصوم *Jejunium communiter sic dictum*, & *jejunium propriè dictum*, & *jejunium maximè propriè dictum*. Jejunium communiter dictum est كف البطن والفرج عن قضا الشهوة *ut contineat quis ventrem aliasque corporis partes ab explendis cupiditatibus*; Jejunium propriè dictum كف الشمع والبصر واللسان واليد والرجل وساير *ut quis avertat aures, oculos, linguam, manus, pedes, ceteraque corporis membra à peccatis*; At jejunium maximè propriè dictum est صوم القلب عن الهم الدنيّة والافكار الدنيوية وكف *aliquibus, & cogitationibus mundanis, ejusque ab omnibus rebus, solo Deo excepto, aversio*. Inde dicunt كم من صائم *Quot inter ieiunandum vescuntur, & quot inter vescendum ieiunant?*

5 Peregrinatio, &c.] الحج (inquit *EbnolKassai*)

est

القصد الي الشئ المعظم وفي الشرع قصد البيت
 لله تعالى بصفة مخصوصة في وقت مخصوص بشرايط
 AlHajj, est ut quis destinato rem aliquam
 magni momenti aggrediatur, at ex usu legis, profectio
 certo consilio suscepta ad domum Dei, certis, modo, tempo-
 re, & conditio nibus. In Alcorano præcepta reperitur,
 Sed ab Arabibus antiquioribus hausta cum ritibus
 suis, ut ex ante dictis pater, quibus addere liceat ex
 Alshsr. * وكانوا يحجون البيت ويعتدرون ويحرمون *
 ويطوفون بالبيت اسبوعا ويسعون بين الصفا
 والمروة * وكانوا يلبون الا ان بعضهم كان
 يشرك في تلبيته في قوله الاشريك هو لك تماك
 ومسا ملك ويقفون المواقف كلها * وكانوا
 يهنون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون الاشهر
 الحرم فلا يغيرون ولا يقائلون فيها الاطي وختعم
 وبعض بني الحرت بن كعب فادهم لم يكودوا
 يحجون ولا يعتدرون ولا يحرمون الاشهر الحرم ولا
 Peregrinantes adem [scil. AlCaabam] *adibant, eamq; religionis ergo inuisebant, se in eum fi-
 nem consecrantes, ademque septies circuibant, & inter
 Safa & Merwah discurrebant, Deoque obsequium de-
 ferrebant, nisi quod eorum nonnulli interea Deo consortes
 adderent, dum dicerent, [non est tibi Socius] præter
 consortem istam, quem tu possides una cum omnibus qua
 ipse possides, omnesque stationes obibant, & donaria offe-
 rebant,*

rebant, & lapillos conjiciebant, & menses sacrabant, in quibus nec in alios hostiliter incurrere, nec eos bello aggredi liceret. [Atque hoc omnes facere soliti] exceptis tribubus Tai, & Cathaam, & aliquibus è posterù Al-Harethi Ebn Caabi, isti siquidem nec peregrinationes instituere, nec adem religioſè adire, nec menses, nec locum, sacros, pro sacris habere. Hos ergo ritus, *Mohammedes* antiquitùs (imo ab ipſo, ut ferunt, *Abrahamo*, cui mandatum vult ut homines ad peregrinandum invitaret) receptos, *Alcorani* autoritatè sanxit, & religionis suæ partem non minimam esse voluit, ex اركان الاسلام ومبادئه & columnis & fundamentis ejus, adeo ut juxta ipsius sententiam (referente *Al-Gazalio*) من مات ولم يحج فليمت ان شا يهوديا او نصرانيا Si quis vivam dñum & mortuus fuerit, moriatur si libet, Judæus aut Christianus.

pag. 30. l. 4.

Nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendant quam probationi &c.] Sic *Al-Gazalius*, واما تروى السعي ورعي الجمار وامثال هذه الاعمال فلا حظ للنفوس ولا انس للطبع فيها ولا امدد للعقل الي معاديتها فلا يكون في الاقدام عليها باعث الا امر مجرب وقصد الامثال للامر من حيث انه امر واجب الاتباع فقط وفيه عزل العقل عن تصرفه وصرف الطبع والنفس من محل انسه فان كل ما ادرك العقل معناه مال الطبع اليه ميل ما فيكون ذلك الميل معينا للامر وباعثا

منه على العقل فلا يظهر به كمال الرق والافتقار

Quod ad discursum illum repetitum, & jactum lapillorum, & reliquas hujusmodi actiones, nihil hac ad animum hominis, nec consentanea natura; nec est intellectui quo ad inquirendum quid hac sibi velit, dirigatur, nec quod quempiam ad ea amplectenda incites, verum mandato simplici constant, & intentione merè obsequendi mandato, quatenus mandatum est cui necessario parendum sit, & cui se immiscere, intellectui non sit concessum, & à cujus usu familiari alieniores sint natura & animus. Cum enim percipit intellectus rei alicujus scopum, fit aliquo modo natura ad eam propensior, qua propensio suppeditas fert mandato, unaque cum eo intellectum adortur, adeo ut non appareat in eo plena servitus & obediensia.

Curfus السعي] scilicet inter * Safa & Marmah, inter quæ peregrinanti septies discurrere, idque partim على

gravitate consuetâ, partim gressu السريع

يفعل ذلك سبعا و بمرل في موضع الرمل في كل مرة و يصكن في موضع
Septies hoc facies, & unaquaque vice festinabis ubi festinandum est, & lente incedes, ubi lento gressu incedendum est, inquit AlGazalius, ritus istos describens.

Et properatio in circuitione Caaba] Quod noster vocat هرولة illud alii vocant الرمل. Eadem utriusque vocis significatio, scilicet. Gressus concitatior, في الاسراع المشي مع تقارب الخطا وهو دون العدو و فوق المشي المعتاد explicante AlGazalio, i. e. Properatio

16. l. 7.

v. p. 128.

inter eundem gressibus contractioribus, quæ sit infra cursum & supra incessum communem. hæc in circumeunda Caabâ utuntur. Septies autem illam circumeunt, ter gressu huiusmodi concitato atque humeros agitan- tes, quater magis lento, seu usitato, juxta illud à Mo- hammede acceptum, الطواف رمل ثلاثا ومشى اربعاً. *Circuitio ter incessu citatiori peragitur, quater ordinario, scil. ut robur & agilitatem præ se ferant, quòd primo consultò factum قطعاً لطمع الكفار quo spem in- fidelibus præsiderent, postea in ritum transit. Ita & Ebnol Ashir هو النبي امر به النبي اصحابه في عمرة القضا ليرى المشركين قوتهم حيث قالوا وهنتهم حمي يثرب وهن مسنونا في Properatio quâ utuntur بعض الاطاف دون بعض* [Caabam] circumeuntes, illa est quam sociis suis præcepit Mohammedes in visitatione istâ, quam * consum- mationis vocant, ut Idololatriæ robur sporum ostende- res, quòd dicerent, Nimius Yathrebi calor eos imbelles reddidit. Observatur autem ipsa quibusdam tantùm vicibus, non omnibus. Cujus rei rationem reddens AlIannabius, dicit eum ita fecisse فقالهم ut illis par- ceret. ab eo tempore ritus iste. at السعي seu cursus inter Safa & Marwah, antiquior est, referente Ebnol Ashir; scil. شعار قديم من عهد هاجر ام اسمعيل. ritus antiquus à tempore usque Hagaris, matris Is- maelis.

[Factus lapidum] quos scil. in vallem Mena con- jiciunt,

* Gum scil. an- tea prohibitum à Meccensibus fuerat.

Annò 7. Hejre. & u. Abulfed.

jiciunt, juxta ritus apud ipsos præscriptos, diversis locis & vicibus, septuagenos, juxta *Al Gazalium*, quas conjicientem, oportere, ait, præter obsequium Deo præstandum sibi proponere التشبيه بإبراهيم
 حيث عرض له إبليس في ذلك الموضع ليدخل علي
 حجة تشبيهه أو يفتنه ببعضه فامر الله تعالى أن
 يرميه بحجارة طرد له وقطعا لامله Imitationem A-
 brahami, qui cum occurreret ipsi isto loco Diabolus, ut
 cultum ipsius injecto dubio, turbaret, aut ipsum ad in-
 obedientiam sentaret, jussus est à Deo cum lapi-
 dum jactu fugare, ac spem ipsi omnem præcidere, وأعلم
 أنك في الظاهر ترمي الحصا الي العقبة وفي
 الحقيقة ترمي به وجه الشيطان ونقصم به ظهره إن لا
 يحصل إرغام أدفه إلا بامتثالك أمر الله سبحانه تعظيما
 لمجرد الأمر من غير حظ النفس والعقل فيه Scias
 autem te specie quidem lapides in Akabah conijcere, at
 revera faciem Diaboli cadere, ac dorsum ipsi confringere,
 cum non aliàs ipsi vis inferatur quàm per obedientiam
 Deo à te præstitam ex mera mandati reverentia, nullis
 hac in re menti & intellectui partibus concessis. Sic *Ab-
 med Iosephi* filius, in vita *Ismaelis* dicit أن رمي
 الجمارات سنة إبراهيم لما تعرض له الشيطان
 istum lapidum, ritum esse ab Abrahamo institutum,
 cum occurreret ipsi Diabolus, quando filium sacrifica-
 tum iret. alii alius adhuc ritus huius originem dedu-
 cunt, ab ipso scil. *Adamo*. quo spectat quod dictum

à *Mohammede* retert *Ebnol Ashir*, *ان اسم رمي بمنى*,
Iacinte Adamo lapides in
Mena, in fugam se dedisse Diabolum. Hæ ipsorum nugæ,
 at quid de hujus ritus origine censeat *Maimonides*,
 loco, ubi de oratione egimus, laudato, audiamus. sic
 igitur pergit, ille ומרקלים עבירתו כרגימת האבנים
 וכמוש עבודתו בפריעת הראש ושליח ילכש כנר תפור
 ודברים כלם מפורשים וירוצים אצלם מקורם שתעמוד
 דת השמעאלים אבל השמעאלים היום אימרים זה
 שנפרע ראשו ושליח נלכש כנר תפור בתרופות הוא
 כדי שנכנע לפני האל יתעלה ולזכור היאך יעמוד
 אדם מקברו וזה שנשליך האבנים בפני השמן אני
 משליכים אותם כדי לערבונו ואחרים מפקחיהם אימרים
 ונותנים טעם כי צלמים היו שם ואנו רוגמים במקום
 הצלמים כלומר שאין אנו מאמינים בצלמים שהיו שם
 ודרך כיוון להם אנו רוגמים אותם ואחרים אימרים
 מנהג חזק *Mercurii autem cultus peragebatur jactu*
lapillorum; Cernoshi; nudatione capitis, & ut qui vestes
sutiles non induat, qua omnia apud illos manifesta sunt,
& nota fuerunt ante conditam legem Ismaelitarum. Is-
maelita autem nunc dicunt, Ideo nos caput nudamus, &
vestes sutiles non induimus in peregrinationibus, ut nos
coram Deo submittamus, & in memoriam revocemus,
quo modo surrecturus sit homo è sepulchro suo. Quod ad
lapillos autem, quos conjicimus in Diabolum illos mitti-
mus, ad ipsum confundendum. Alii autem è Doctõribus
ipforum, hanc reddunt rationem, quod cum isto loco posita
olim fuerint Idola, nos (inquiunt) locum illum lapidibus
petimus, ut indicemus nos non credere in Idola, qna ibi
[collocata] fuerant, & in signum contemptus, ea lapida-
mus

* Desunt hæc
 in lib. impressis.

mus, alii dicunt, Mos est, &c.

Dies Veneris, &c. Dies iste appellationem يوم
الجمعة Yaumol'Jomaa, Sortitus est الناس اجتماع

quod in eo congregentur homines [scilicet ad cultus sa-
cros peragendos:] Magnis diem istum laudibus ef-

ferunt, سيد الايام. Principem dierum vocantes. Sci-
endum autem (inquit AlGazalius) فضل اليوم

ان هذا اليوم فضل الله به الاسلام وخص به المسلمين
Deum huic di-

em velut honoris prerogativam Islamismo concessisse, e-
umque Moslemis [seu Mohammedistis] proprium fe-

cisse, وجعله عيداً لهم فهم اول الناس به سبقا
& illum, festum ipsis constituisse, atque ipsos primos eum

observasse. Et خير يوم طلعت عليه الشمس يوم
الجمعة Praestantissimum dierum quos superoritur sol, esse

diem Veneris. Eo futurum diem iudicii autumant, &
ut videamus quibus tricis implicetur ipsorum reli-

gio, inter caetera quae de eo nugantur, diem esse
تقليم

praesecandis unguibus, praemii à Deo expe-
ctandi promisso, commendatum. من قلم الاظفار

Qui dies Veneris ungues praeciderit, eum Deus morbo libera-
tum sanitati restituit. Nuncupabatur olim عروبة A-

rubah, quod ait Alfauharius esse من اسماءهم
Alfauharius esse

من اسماءهم
Alfauharius esse

كانت العرب تقول ليوم السبت شيار
Alfauharius esse

وليوم

p. 30. l. 9.

Ebnol Athir
in شهد
AlGazal.

v. Kazwin:
& lib. دمشق
الارهار

v. Kamuf.
& Ebnol A-
thir. & Al-
lauhar. in
هون

ولياموم الاحد اول وليوم الاثنين اهون ولثلاثا
 جبار والاربعان بار والخميس مونس وليوم الجمعة
 العروبة وكانوا يسمون ايضا يوم السبت السجد
 ويوم الاحد هوز ويوم الاثنين حطاي والثلاثا
 كلمن والاربعاء شعفس والخميس قرشت والجمعة
 العربية *Vocabant olim Arabes diem Sabbati Shiyar,*
diem Solis Awal, diem Luna Ahwan, diem Martis
Jobbar, diem Mercurii Dobbar, diem Iovis Munes, di-
em Veneris Arubah. Appellabant alii diem Sabbati
Abjad, Solis Hawaz, Luna Hottai, Martis Colman,
Mercurii Saafas, Iovis Korasht, Veneris Arubah.
 Sed posteriora ista à pædagogo aliquo qui literas
 puerorum memoriæ infigere voluerit, imposta vi-
 dentur.

Ib. lib. II.

A laborum sædiis quiescant] Inter ea quæ ad ritè
 observandum diem istum requiruntur, recenseat *Al-*
Gazal. ان يجعل يوم الجمعة للاخوة فيه ف فيه من
Ut diem Veneris vita futura ac-
cescant, & in eo ab omni opere mundano abstineant. Qui
 autem ad eum observandum teneantur, his docet
فلا تجب الجمعة الا على كل ذكر بالغ
عقل مسلم حر مقيم في قرية او بلدة تشمل على
اربعين جا معين لهذه الصفات او في قرية من سوان
&c. Non se-
netur diem Veneris observare, nisi qui sit Atlas ætatis
matura, intellectu præditus, Moslemus, liber, qui incolat
vicum

vicum aut oppidum in quo sint quadraginta homines ita comparati, aut in vico suburbanis alicujus regionis ad quem pertingat sonus inclamationis à regione ista ex eâ parte qua proxime eum spectat, &c.

Circumcisio] Non hæc novum legis *Islamitica* præceptum, sed ritus ad *Arabes* ab *Ismaele* forsan, aut *Esauo* antiquitus propagatus. *Philostorgius* l. 3. hist. Eccl. de *Arabibus Homeritis*, quos è *Cetura* posteris esse vult, verba faciens, hæc habet, ἰμμεϊτροων ἢ τὸ ὄνομα ἑστὶν ὄρονον καὶ τὸ μανόμανον ἡμῶν. at *Josephus* de *Ismaelitâ*,

eos post annum ætatis tertium & decimum circumcidi solitos asserit. Parcius de ea (quantum mihi hætenus observare contigit) loquuntur *Mohammedanorum* scriptores. Apud *AlGazalium* hæc leguntur: أما التطهير بالختان فعامة اليهود في اليوم السابع من الولادة ومخالفتهم تحصل بالتأخير الي ان يثغر الولد فهو اجه الي وابعد عن الخطر

Quod ad mundationem, qua fit per circumcisionem, Mos est *Judæis* [circumcidere pueros] die * post partum septimo: at mos illis contrarius differre illam usque dum dentibus plene instructus sit puer, qui mihi magis arripet, ac à periculo longius abesse videtur. *Ebnol Athir*, *Arabum Mohammede* antiquiorum morem describens,

كادوا يختنون لسنين معلومة فيما بين عشر سنين وخمس عشر Solebant (inquit) circumcidere atate certâ [nempe] inter decimum & decimum quintum ætatis annum. Nihil de eâ certi statuisse videtur *Mohammedes*. hoc tantum ab eo dictum laudatur, الختان سنة

Tt

للرجال

ib. lip. 22.

Antiq. l. 1. c. 230

* Diem partus numerare non videtur.

عشر سن

AlGazal. &
v. Mogreb. in

ك

EbnolAchir.
ibid.:

קטן שנולד
בשחר
מהר

Rambam tract.
de circumcisi.
c. 1.

Et v. AlZa-
machili. & Bi-
dawiium. in c. 5.
Ale. ubi probi-
betur sanguis.

Circumcisorius est Viris
[necessarius] in faminis honorabilis: cui addi potest
quod ab eodem refert EbnolAshir, في الوليمة
الاعذار حاف Equum est ut circumcisiones convivio
celebrentur. Quod ad ipsum Mohammedem, cum na-
tum asserunt معنورا مسرورا Umbilico, & praputio,
praputis. quod si fictum, idè factum videtur, ut Mosi,
vel alicui alii è Patriarchis, de quibus idem asserunt
Judæi, similis haberetur, sin verum, non aded in-
solens fuisse, ut pueri recutiti nascerentur, apud gen-
tes circumcisionis obseruantes, patet ex iis quæ sta-
tuunt Judæi in suis ad legem ^{de circumcisi.} de iis, qui
hoc modo ex utero materno prodierint. Nisi for-
san verpuni hunc sub Lunæ radiis natum putemus.
Credebant siquidem Arabes في القمر ان من ولد
ان من ولد في القمر Illi qui sub
Lunæ radiis nasceretur contrahi perinde ac circumciso
praputium, teste Authore libri ^د نظم الدر.

[Sanguis] Videntur tamen Arabes antiquiores san-
guinem inter esculenta habuisse, unde inter ea, quæ
iis olim in usu erant, numeratur التسويد seu intesti-
na sanguine ad escant farciendi mos, apud authorem
libri Nostholdorr, كانوا يجعلون الدم في المصران
Sanguinem inte-
stinis inditum, atque in ignem coniectum comedebant.
Cibum istum ^{مسون} Alotivadd, ab اسون quod ni-
grum denotat, appellabant, ut nostrates Black pudding.
ان يوخن المصران فقصص
Intra autem conficiebatur فيها الزاقة وشد راسها وتشوي وجوكل
bente.

bente *Al Firan Zabadio*, ut intestino sanguine quem à *Cameli vena* elicere, impleto extremum obstringerent, quo deinde cocto vescerentur.

Ex his quæ dicta sunt, patet ritus *Mohammedistis* à Propheta suo commendatos, plerosque ipso antiquiores esse, nec aliud egisse ipsum, dum suos ad *Abrahami* fidem revocare profiteretur, quam ut rejectis, quas ineptiores putaret, *Arabum* consuetudinibus, reliquas non minus ridiculas in religionem suam retentas transferret. Eum in finem antea citatis

addere liceat hæc *Abul Feda* verba, وكانت الجاهلية تفعل اشياء جلت شريعة الاسلام لها فكانوا لا ينكحون الامهات والبنات وكان ابيع ما يصنعونه الجمع بين الاختين وكانوا يعيبون المتزوج بامرأة ابيه ويسمونهم الصيرى وكانوا يحجون البيت ويعتمرون ويطوفون ويشعرون ويقفون المواقف كلها ويرمون الحمار وكانوا يكبهون في كل ثلثة اعوام شهرا ويغتسلون من الجنابة وكانوا يدومون على المضضة والاستنشاق وقرق الراس والسواك والاسنجا وتقليم الاظفار وتنف الابط وحلف العادة *Solebant olim Arabes* quadam facere qua postea præcepit lex *Islamitica*. nec matres nec filias ducebant, eorum autem qua faciebant turpissimum erat quod duas idem sorores duceret, eum qui patris uxorem assumeret probrosam habebant *Al Daizan* appellantes. *Et dem* [Caabam] peregrinationibus vis-

bant, eandem circumeuntes, ac discurrentes, singulâsq; stationes obeuntes, & lapides [in Menah] conijcientes. Tertio quoque anno menscm intercalabant. post congressum lavabant, frequenter os & nares abluebant, capillos discriminabant, dentes fricabant, ab excrementis emissis se mundabant, ungues præscebant, pubem radebant, furi dextram amputabant. Ex iis autem quæ è medio tollenda censuit, aliquorum jam supra mentionem fecimus, aliis hunc in locum rejectis, cujus promissi fide nisi teneremur, hîc manum de tabulâ (utpote longius quam putaveramus, provecti) libenter tolleremus. Quantum ergo ei liberandæ sufficere videatur, ad alias quasdam Arabum consuetudines (cas præcipue quarum in Alcorano caterisq; Mohammedis dictis mentio) digitum intendemus. quod genus sunt illæ inprimis, quas isto, quod p. 136. innuimus, præcepto

AlMofarrax et
AlDamiri in
صفر و صفر

مجاوزه
من صاحب
الي غيرة
AlKatus

و Kimus
و AlDamiri

vetuit لا عدوى ولا طيرة ولا صفر ولا هامة *Non est*
[vel, ne sit vobis] *Adwa nec Tirah, nec Safar, nec*
Hamah, quorum primum العدوى *(explicante*
Ebnol Atbir) propriè sonat contagium, sc. ut ab aliquo
morbo affecto, transferatur in alium مثل ما بصاحب
simile illi quod patitur morbo isto affectus, ut cum
(inquit) Camelum scabie affectum cum aliis misce-
ri non patiantur, metu ne in illos transeat, quæ in ip-
so est; scabies. وقد ابطاه الاسلام hoc autem credi aut
timeri vetuit Islamismus, quoniam credere visum sunt ip-
sam morbum [ab uno in alium] transire; docente
Mohammede, non ita se rem habere, sed Deum esse
qui ægritudinem & morbum immittat. Quod ad
non Safar; duplicem affert idem eius interpre-
tationem;

tationem; primam, quæ vetet credi quod autumant Arabes, scil. esse in ventre hominis serpentem hoc nomine, qui esurientem pungeret, & dolore afficeret, quique ab uno in alium transfret, seu contagio serperet, secundam, quæ prohibeat النسي seu transpositionem mensium, quâ utebantur Arabes, scil. *Al Moharram in Safar* rejicerent. *Al Tirah* autè propriè *aspiciû* denotat. Erat enim divinatio, per avium præcipuè volantium, observationem, cujus ratio (describente *Al Damirio*) hæc fuit. Cum quis *Arabum* iter suscepturus esset, domo suâ egressus, ubi avem reperiret, eam ad volandum provocare, quæ si dextram peteret, in itinere suo pergere, sin sinistram, pedem referre, ac domi se continere. Hoc autem dum veteret *Mohammedes*, interim الغالب i. e. *Captationem ominis* (ac præcipuè * boni) è voce aliquâ fortuitò prolata probavit. Sunt tamen ex illis (eodem teste) qui vetent, & pro illicito habeant في المصحف الغالب *Captationem ominis ex Alcorani inspectione*. Porro ut avium, sic & aliorum animalium † السوايح والبوارح *ea que dextram, vel sinistram peterent, observabant, & si dextram peterent تبركوا به ومضوا في سفروهم وحوالهم رجعوا عن ذلك وان اخذت ذات الشمال*. *mine accepto in itinere, vel negotio suscepto pergere, sin sinistram desistere; quem morem ut Idololaticum, susculit Mohammedes*. Alii erant & illis divinandi modi, ut per الرتم *Al Ratam*, quod quid sit ita describunt authores lib. *Al Mostatraf, Al Janhari, Al Kamus, &c.* scil. quòd quis peregrè profecturus,

* Explicante scil. ipso Mohammed.

الكلمة
إلا صالحة
يسمونها
أحدكم

Verbum bonum quod audierit vestrum aliquis cum الطيرة

præcipuè de malo nomine dicitur *Al Damir.*

in طير Schol. in Harir. c. 30.

† *Al Damir. ib.* و in سادح

arboris ita appellatæ ramos connecteret, quos si reversus adhuc nexos inveniret, uxorem suam fidem servasse crederet, sin solutos, violasse. De الهامة dictum est in præcedentibus, quantum sufficiat. ad alia pergentibus occurrit primo in loco الميسر *Al Maiser*, quod fortiendi apud Arabes genus quoddam, hoc modo (juxta authores lib. دثر الدر & نظام الدر) peragi solitum. Empto Cameli pullo, & in partes decem distributo, ad fortiendum conveniebant الايسار i. e. *fortitores* qui numero septem tantum, erant autem sortes undecim, quarum septem, portiones sibi assignatas præferiebant, quatuor *donnos* erant, & fortiendi inutiles; illarum nomina hæc, 1 *قذ* quæ unicâ crenâ notata, unam designabat portionem, 2 *التوم* cui duarum nota inscripta 3 *الضرب* cui trium, 4 *الجانس* cui quatuor, 5 *النافس* cui quinque, 6 *المسبل* cui sex, 7 *المعلي* cui septem, quæ lucri nomine *عنون* cederent, vel pænæ, *امتنون* decederent. Harum verò 2 *السفيح* 3 *المنيح* 4 *المصدر* Porro ei, qui sagittas hæc *المضعف* 3, sive sortes sacculo inclusas extraheret, atque alteri qui adstaret *الرقير* (quali *inspector*, seu negotii curator) dicto traderet, fraudi, quæ ex notarum perceptione accidere posset, cavendæ, manus veste involuta. Rem alii (inter quos *Al Zamachshari* in suis ad Alcoranum commentariis, *Al Sharizi* in Scholiis ad *Hariri* c. 31. & *Al Firanzabadius*) aliter paulo describunt, hæc præcipuè differentiâ, quod juxta authores prædictos fortiendum singuli, quam sibi sortem, sive in lucrum, sive in damnum, addici vellet,

vellet eligeret, juxta hoc vero nulla præcessit electio
 كادوا أذا ارادوا ان يمشروا اثمروا جزوا
 دسيرة و تحروا قبل ان يمشروا و قسموه ثمانية
 و عشرين قسما ان عشرة اقسام فانما خرج واحد واحد
 باسم رجل رجل ظهر فوز من خرج لهم ذوات الانصبا
Solebant quoties sortiri velent,
canoeli pullum, pretio facto, jugulatum antequam sorti-
rentur, in partes viginti octo, vel denas dissortiri, cumque
singulis nominatim educerentur, victores haberi quibus
prodirent sortes portionibus adscriptis, victi autem qui-
bus prodirent ^{αἰμοι}; deinde quod ad الغزل seu sorti-
 tum numerem, tum usum, quæ *Al-*
Zamachshario, & AlSharizio, tres tantum sunt, scil.
 1 المنيح 2 السفيح 3 الوغن quas & hoc versu com-
 plexus est Poëta

لي في الدنيا سهام ليس فيها ربح
 وانما يهن وغد وسفيح ومنيح

Mibi in mundo sortes sunt, quibus nullum est lucrum,
quarum nomina sunt Wagdo, & Safiho, & Maniho, nulla
 factâ mentione, nam المصدر *AlMosad-*
dar, eadem esse potest cum الوغن afferente alibi
AlFirauzabadio, AlMosaddar esse القداح اول
 الغزل *Sagittarum ^{αἰμοι} primam;* quæ & ex horum
 sententiâ, non inutiles tantum sortienti, sed & ma-
 ximè damnosæ; siquidem testibus *AlZamachshario*
 &

Citant 'AlZam-
achsh. &

جامع
 اللغة

AlZamin Alc.
c. 2.

& Alsharizjo من خرج له قدح من ذوات الاذصبا اخذ
النصيب الموسوم به ذلك القدح ومن خرج له
قدح مما لا يصيب له لم ياخذ شيئا وشرم ثمن الجزور كله

*Si cui prodires sagitta aliqua ex iis quibus portiones as-
signata essent, portionem illi inscriptam accipiebat, sin
ex iis quibus nulla portiones, nec quicquam accipiebat &
integro Cameli pretio multabatur. Illi autem cui sortes
adversæ obtingerent, de Camelo, cujus pretium ipsi
pendendum erat, (immunes enim erant quibus fa-
vebant) gustare non licebat, ut Author libri* *دثر الدر*

imò nec cuiquam sortientium, si AlZamachshar-
rio, & Alsharizjo credamus, qui pauperibus totum
distribui solitum asserunt *كادوا يدعون تلك*
Solebant الاذصبا الي الفقرا ولا ياكلون منها شيئا

*portiones istas pauperibus distribuere, nec ipsi ex iis quic-
quam comedere. Atque hoc gloriæ loco ducbant,
adeout si quis ab hujusmodi sortitionibus abstinere-
ret, quasi dicas* *اصمبول* opprobrii titulo au-
dired: quam gloriandi ansam ipsis sublatam voluit
Mohammedes Alcorani cap. 2do, ubi hæc leguntur,

*يسالونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير
Interrogabunt te de vino & AlMaiser, [i. e. fortibus] Dic,*

*est in illis peccatum magnum, sunt & in illis qua profint
hominibus, at peccatum quod in ipsis, majus est quam uti-
litas ipsorum. Ubi per utilitatem quæ à fortibus in
homines redundet, intelligi volunt AlJallalani, Al-*

cor ani

corani interpretes أصابة المال بلا كد
*Ascensionem opum absque labore, cui addit AlZamachshari-
 rius, gaudium & voluptatem, quæ iis è سلب*
الإبرام. Opum alienarum depredatione, & oblatâ τοῖς ἀστυνόμοις insultandi
materia, proveniret. Quòdnam autem in earundem
usu flagitium statuatur, ex illis c. 5^{ti} verbis patebit
 يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضا
 في الخمر والميسر ويصدقكم في نكر الله وعن

Cupit Sathanas ut inter vos inimicitias & odium
 procreet per vinum & AlMaifer & avertat vos à com-
 memoracione Dei & precibus. Porrò sub AlMaifer
 comprehendit vult, teste AlZamachshario, aleam, char-
 culas, latrunculorum lusum, & كل شي ذبحة خطر &
omnia hujusmodi sorti subjecta. Generi isti sortium Al-
Maifer (ut vidimus) appellato, affine est etiam alte-
rum (cujus antea incidit nobis mentio) الام الزلام

AlZam dictum, hâc differentiâ, quòd prius illud par-
 titioni, hoc divinationi potius inserviebat. Cujus
 hic fuisse perhibetur modus. Cùm esset alicui, vel
 suscipiendum iter, vel ducenda uxor, vel aliud, mag-
 ni momenti negotium peragendum, sagittas, quas
 tres vasculo inclusas habebant, consulere solebant.
 Earum primæ inscriptum erat *فؤسفتني ربّي*
Dominus meus, secundæ نهاني ربّي Prohibuit me
Dominus meus: tertia autem, غفلتني nulla notâ insignis
erat. Harum unam manū extrahenti, si occurreret

V v

illa

Atque inde di-
 ctum AlMaifer
 quod fit اخذ
 مال الغدير
 بميسر أو
 سلب بمسارفة
 juxta AlZa-
 mach. & Bida-
 wium.

illa quæ juberet, alacri animo, tanquam monente Dco, pergere, sin illa quæ vetaret, desistere, quòd si *ayeguarat* illa, reponere, donec prodiret, quæ vel jussu præirer, vel interdicto occurreret. Hæc videre est apud * *Ebnol Athir* & *AlZamacl Sharium*, & *Al Bidawium* ad cap. 5um Alcorani, ubi morem istum ut commentum plane Diabolicum retineri vetat his

حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخقة والموقوذة والمتريفة والنطيحة وما اكل السبع الا ما ذكيتم وما يذبح
Prohibita sunt على النصب وان استقسموا بالاذلام

vobis morticinium, & sanguis, & caro porcina & super quod alius quam Dei nomen invocatum est, & suffocatum, & quod ictu, & quod lapsu mortuum est, & cornu ab alio petitum, & quod comederint fera, nisi quod ipse jugulaveritis, & quod super lapidibus, cum in sinem circa Caabam fixis, immolatum est, & ut divinatione per sortes utamini. Et rursus eodem cap. جابها الذي امنوا انما الخمر والميسر والانصاب والالزام رجس ومن عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تاتقون

vos qui creditis, vinum & AlMaiser, & statua, & AlAzlam, abominatio sunt ex operibus Diaboli, quam fugite ut prosperè agatis. Eadem dum narrant *AlMotarrez*, & Author libri *AlMostairaf*, tertiæ istius sagittæ, cui nihil inscriptum, non meminerunt; ut nec Authores lib. *نثر الدر* & *نظم الدر* qui adire solitos aiunt eos qui hujusmodi sortes consulere vellent, * æditum Idololatricum aliquem, qui hæc formulâ
 ipfis

* in قسم
 Saraca
 Mayedah.

ipsis à Deo responsum peteret, اللهم ايهما كان
 O Deus خيرا فاخرجه لفلان فبرضى بما خرج له
utra harum [sortium] *τῶν δεινῶν conducibilior fuerit, fac*
ut exeat, eadem que ipse acquiescat. Aliter paulò *Alfalla-*
fani qui septem hujusmodi sortes (sagittas scil. par-
 vas لارجش لربما ولا يصل *nec pennis nec spiculis instru-*
ctas) apud *Caraba* ædituum repositas scribunt, per
 quas, petentibus responsa darent. Ac cetrè coram
 Idolo aliquo ac præcipuè *Hobal* sortilegium hoc u-
 surpari solitum ex *Ebnol Athir* etiam patet. Vocan-
 tur hæc الاسنة *Azlamol'Estaksam*, esse au-
 tem dicunt *AlEstacksam* طلب معرفة ما قسم له وقدر
dèmensum & decretum fuerit, ab eo quoa non fuerit, vel
ex usu vocis אקס apud *Hæbreos*, sagittas divinatorias
 reddere licebit. Certè quæ de hoc *βελουαρτίδος* genere
 vidimus, multum conferre videntur ad illustrandum
 locum istum, *Ezek. XXI. 21. Stetit enim Rex Babylo-*
nis in bivio, in capite duarum viarum אקס אקס
 לקל בהרים *ad divinandum divins-*
tionem, serpsit sagittas, rogavit imagines: (vel ut vulgat-
divinationem quærens, commiscens sagittas, interrogavit
Idola &c.) ad quem quæ affert Hieronymus mirè con-
cinunt cum jis quæ de isto Arabum antiquorum mo-
re traduntur. Stabit (inquit) in ipso compito, &
risu gentis suæ oraculum consulat, ut mittat Sagittas
in pharetram & commisceat eas inscriptas, sive signatas
nomnibus singulorum, ut videat cuius sagitta exeat, &
quam prius civitatem debeat expugnare. Ubi obser-
 vare,

* in גל &
 נעם & vid.
 sup p 96. &
 P. 134.
 Calhaf.
 Ebnol Athir.
 Mogreb.

vare liceat vocem ^{كرك} quæ alias *Tei sis, Polivii*, reddi solet, à *Hieronymo* notione Commiscendi explicari. Certè apud Arabes ^{قلقل} idem valet ac ^{كرك} *commovis*, atque idem hîc denotare videtur quod ^{جاجل} *جاجل* * apud ipsos in descriptione tortilegii sui, scil. *Cominovere*, vel *agitare* ut confuse inisceri possint sortes. Porro in illa, quæ apud *Mohammedistarum* nonnullos adhuc etiam in usu est, per sagittas divinandi ratione, manifesta superstitionis antiquæ vestigia apparer. Alia adhuc nobis perpendenda exhibet iste Alkora-

* AlZ mach-
sh.ri in comm.
ad Ale ubi Al-
Musa descri-
bit, quod et in
in AlAzlm
factum videtur
cum alias quam
ipse mallet sa-
gitam extra-
here posset.
Suratol Maye
dali.

من اجل الله من بحيرة ولا ساينة ولا
وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون علي
Non constituit
الله الكزي واكثرهم لا يعقلون

Deus *Bahirah*, nec *Sayebah*, nec *Wafilah*, nec *Hami*,
verùm illi qui non crediderunt affingunt Deo mendaci-
um, & plerique eorum non intelligunt. In quibus expli-
candis diversæ sunt interpretum sententiæ. De بحيرة
Bahirah quid tradant, nè aliorum verba referre ne-
cesse habeamus, audiamus docentem *AlFiranZaba-*
dium, ab البحر ^{البحر} quod scissuram auris denotat, appellatur
(inquit) البحيرة. Solebant autem Arabes cum decies
peperisset *Camela* aut *Ovis*, eam * scissâ aure dimittere ut
liberè pasceretur, cumque moreretur carne ejus faminis
interdicere, viris solis concessio illius esu, aut est بحيرة
Camela qua dimittitur sine pastore, cujusque fetus quin-
ti, si mas esset, jagulati carne viris & feminis promif-
cudè vesci permittebant, si femina, eam scissa aure di-
mittebant, ejus carne vel lacte uti, vel dorso insidere ve-
lantes, mortua autem carnem faminis edendam concede-
bant.

بحر وها
وتركوها
بحر كرعى.

bant, aut est ea filia ساوية ejus eadem, qua matris, ratio, aut dicitur peculiariter de ove qua quinquies peperit. Hæc ille, diversas plurium sententias complexus, at non omnes. Volunt enim alii ita dici *Camelam* qua post partum quintum (si ultimo marem peperisset) fissâ, in rei signum, aure dimitteretur ad liberè pascendum, nemine eam vel à pascuo, vel ab aqua arcente, vel ad vecturam adhibente. Aliter adhuc *Ebnol Athir*, scil. cum recens peperisset *Camela* aurem ipsos pullo scidisse solitos, dicentes اللهم ان عاش فغتي وان

اللهم ان عاش فغتي وان مات فنكي
 O Deus si vixerit, pullus [erit nobis] si morietur vitè mactatus cumque moreretur cum edere. Tradit idem ex quorundam sententiâ ita appellari pullum ساوية. Jam verò السايبة dimissam, vel liberè vagari permissam sonat. Dimitti autem non unam ob causam solitæ *Camelæ*. ut puta (referente *Al Firauzabad.*) cum decies continuis vicibus foemellas peperissent; aut ex voto, vel cum quis, sive à morbo convalesceret, sive itinere confecto salvus rediisset, aut ipsius jumentum [seu *Camela*] insigne aliquod periculum in bello sive alibi evasisset; hæc formulâ هي صايبة داقتي ساوية vel هي صايبة ساوية dimittebatur, exemptâ è dorso ejus vertebra, aut ossium aliquo, post quod nec ab aquâ nec pascuo areeretur, nec ad vehendum adhibetur; *Al sayebah* (inquit *Al Jaubarins.*) postquam decies continuis vicibus foemellas peperisset, libere vagari permissa لم تركب ولم يشرب لبنها الا ولدها والضيف نموت
 nec insidere quis, nec bibi lac ejus nisi à pullo ipsius & ab hospite, (quomodo & apud *Ebnol Athir*

AlZamach.
 AlBidjawi.
 AlMostarraf.

AlZamach.
 Kimus.

legendum puto, non *ab infirmo*, five *ægroto* usque *dnm* moreretur, *mortuâ* autem *vesci*, *vir* pariter & *fæmina*, ac *filia* ejus *postrema* *scindi* *aaris*, appellarique ea *Bahirah*, ac *eodem modo*, *quamater*, *libera* *dimitti*. At *Ebnol Athir*, non *decimam*, sed *ما ولدت* *من ادثي* *بعد* *ذلك* *من ادثي* *si aliam* *postea* *peperisset*, *Bahirah* appellatam *scribis*. scil. ubi *بحيرة* explicat. at in *سايبة* *AlSayebah* è *contrariò* *filiam* *is* *Bahirah* *dici* ait, prout in *litera* *ت* *precesserat*, non *fatis* (ut *videtur*) *sui* *memor*, *quamvis* & *asserat* *AlMotarrezî* *ex* *aliorum* *sententia* *esse* *السايبة* *matrem*, *ex* *aliorum* *filiam*. Sed *nec* *appellatio* *ista* *Camelis* *lœminis* *propria*, *ita* *dici* *etiam* *ac* *dimitti* *marem* *يدرك* *cujus* *pullus* *pullum* *genuisset*, *testis* *est* *AlFirauzabadius*. Imò & *eadem* *ratione* *sic* *appellari* *etiam* *servum* *à* *Domino* *suo* *hâc* *formulâ* *سايبة* *Es tu Sayebah* *dimissum*, & *sui* *juris* *factum*, *ita* *ut* *non* *amplius* *esset* *inter* *eos* *necessitudo*, *aut* *hæreditatis* *jus*, *referunt* *AlFauharius*, *AlFirauzabadius*, *aliique*. *Authores* *lib. دثر الدر & دظم الدر* *hoc* *nomine* *designari* *aiunt* *quodlibet* *animal* *Idolorum* *gratiâ* *dimissum*, [seu *iis* *dedicatum*] *ut* *eo* *amplius* *uti* *non* *nisi* *fæminis* *liceret*. Quod *ad* *وصيلة* *Wasilah* *eam* *explicaturus* *AlFirauzabadius* *hæc* *habet*. *AlWasilah* *est* *Camela* *que* *decies* *peperit*, *aut* *ovis* *que* *septies*, *continuis* *vicibus* *gemellas*, *quòd* *si* *vice* *septima* *عاقا وجرديسا* *fæmellam* *&* *masculum* *&* *masculum* *pareret*, *dicebant* *وصلت* *اخاها* *Fratri* *suo* *conjuncta* *est*, *nec* *deinceps* *matris* *ipsum* *lac* *bibere* *nisi* *viris* *solis* *licitam* *erat*, *exclusis* *fæminis*, *eademque* *erat* *ejus* *ratio* *que* *سايبة* *Aut* *erat* *AlWasilah*

Ebnol Athir.
AlZamach.
AlMottaraf.

Ebnol Athir.

نك ا

والثي

Marem & fæminam. Aliauh.

AlWasilah peculiariter ex ovibus, quod sc. cum parceret
 vis fœmellam, *وهي لهي* eam sibi haberent, cum vero mas-
 culam *جاءوا لالهتهم* cum Diis suis consecrarent,
 quod si simul masculum & fœminam, dicerent, conjuncta
 est fratri suo, nec marem istum diis suis sacrificarent, aut
 si ea ovis qua primo marem parit, acinde fœminam,
 que quod fratrem suum proximè sequeretur, in causa
 fuit ne ipsum jugularent, quod si marem pareret, dicerent,
 sit hic diis nostris oblatio. Hæc ille, ab AlFauhario
 diversus, qui dicit, Si ovis septies continuis vicibus ge-
 mellas peperisset, deinde vice octava *جديا* masculum, cum
 ipsos Diis suis sacrificasse, *جديا ولاقلا* masculum &
 fœminam, dicere solitos *وصلت اخاها* Fratri suo con-
 juncta est, atque ejus gratiâ mari parcere, marris autem
 non bibere fœminas, &c. Juxta Authorem lib. No-
 hrol' Dorri, AlWasilah erat ovis, qua cum septies pe-
 perisset, quod septimo pareret, si mas esset in sacrificium ce-
 lebatur, si fœmina, dimittebatur fœminarum usui conces-
 sa, si mas & fœmina dicerent *وصلت اخاها* utrosque
 veros habentes; ut ex eis utilitatem capere, fœmellæque
 sic bibere virus solis permitteretur. At describente
 AlMotârrezi, Ovis qua decem fœmellas quinis partibus
 continuis ederet, sc. singulis vicibus gemellas, & si quid
 ostespareret, virus cederet, non fœminis, &c.

Superest *الحامي* AlHami, qui (explicante Al-
 Firanzabadio est Camelus admittarius, ex quo cum solies
 decies parit) conceperint si *mina* postea dicitur AlHami,
 id. cujus d. ritum immune factum est, utpote qui
 immitteretur ut ex eo utilitatem amplius capere non
 crederet, quique ab aqua aut pascuo non arceretur,
ولا يركب ولا يجز لدود nec insidari soleret nec con-
 deri,

AlZimach.
 AlMotârrezi.

ان القح و
 واليه
 quæ
 natus natorum
 viderit.
 Al ashar. &
 Noihrol' dorri.

لطاويتهم

deri, ut loquitur *AlZaubarius*. Observandum tamen hæc omnia ad Idolorum cultum referri solita, momentibus *AlFellalani* in suis ad *Suratol Mayedah*, Scholiis.

His addi potest ejusdem ignorantie propago وان البنات quod quid fuerit è libro *AlMostatraf* discimus

كان من عوادهم وان البنات كان

الرجل في الجاهلية اذا برق احدهم اثني وادهما

وان بشر بها ضاق صدره وعظم وجهه وهو قوله تعالى

وانا بشر احدهم بالانثي ظل وجهه مسون وهو كظيم

&c. *Ex Arabum consuetudinibus erat Waadol' Benat.*

Mos erat ante Islamismum, si alicui nasceretur filia eam

vivam defodere, & cum ejus nuntium ipsi afferretur con-

trahi ei pectus & intumescere vultus, atq; hoc est quod

dicitur est in Alcorano, Quando alicui vestrum nun-

tiatum fuerit natam esse ipsi filiam, obscuratur & ni-

grefcit vultus ejus, & ipse contristatur. nec non, Et ne

interficiatis liberos vestros metu paupertatis, Nos et

vobis, et illis victum præbemus. Ideo autem illos eas

interfecisse dicitur, quod metuerent ne quando ipsis

opprobrii causa essent. Est autem Mecca mons dictus

أبو دلامه Abu. Dalamah in quo solebant Koraisbita

*filias suas defodere. Fertur Saasam * Phara-*

daki avum redimere solitum filias à cæde, singulas

camelis foetis duabus & camelo, ad quem ipsius mo-

rem alludens Pharaudak coram Chalifarum Ommia-

darum quodam, inter gloriandum, dixit عبي الله Ego sum filius ejus qui vivificat mortuos: quod

ipsum dictum cum malè audiret, excusavit se, dicens

* خوف

* poeta celebris

* AlZamach.
in Suparol.
Tacuit.

الله يقول ومن احباها فكانوا احبا للناس

جميعا *Dicit Deus, Qui eas vita restituit, perinde est ac si omnes homines vita restitueret. Hæc ille. Ad eundem morem alludi asserit AlZamachsharius, Alkor.*

c. 6. *istis verbis زدبر من المشركين قتل*

Pulchrum apparere fecerant multis Idolorum occisionem liberorum suorum, socii ipsorum, ut perdant ipsos, &c. (inquit ille) بالوان*

بنحرمهم للالهة وكان الرجل يحلف في

الجاهلية لبي ولى له كذا غلاما لينحرن احدهم

quod eos Idolis sacrificarent, cum mos esset illis vorandi,

ut si tot nascerentur ipsis filii, unum ex illis mactarent.

Sic & AlBidawius, qui ad verba statim sequentia, &c.

Certe errarunt qui liberos

suos interfecerunt, Intelligit (inquit) العرب الذين

*Arabes كانوا يقتلون * ابنايهم مخافة السبي والفقر*

Arabes qui interficere solebant liberos suos metu captivitatis

& paupertatis. Disertis autem verbis hujus moris

mentio fit in Suratol Tacwir, ubi hæc leguntur verba

Et cum interrogata fuerit qua vi-

va defossa est, &c. ad quæ refert AlZamachsharius

solitos fuisse Arabes cum nasceretur ipsorum cui-

piam filia, si eam vivam conservare vellet, البسها

جبة من الصوف او شعر وترعى له الابل والغنم في

البادية وان اراد قتلها تركها حتي اذا كانت

Er AlJallalani
ع

* Diaboli, &c.

* AlZamach.
جيدون
vivos defodere.

سد اسديه فيقول لامها طيبينها وزدنيها حتي اذهب
 بها الي اماتها وقد حفر لها بيرا فيبلغ بها البير
 فيقول لها اذكري فيها ثم يدفعها من خلفها
 ويهدل عليها التراب حتي تستوي البير بالارض
 وقبل كانت الحامل اذا قربت حفرت حفرة
 فتمخضت علي راس الحفرة فاذا ولدت بنتا رمى بها
 في الحفرة وان ولدت ابنا حبسته
*cilicina induta pascendos sibi Camelos vel oves, in deserto
 committere, quod si è medio tollere animus esset, usque
 dum sexennis evadere, permittere, tum matri ipsius di-
 cere, odoribus & ornamentis eam honesta, quò ipsam ad
 matres suas abducam, deinde ad puteum quem ipsi fede-
 rat deductam, eumque inspicere iussam, à tergo stans
 precipitare, tum superinjectà terrà puteam complanare.
 Dicunt alii moris fuisse ut cum parturiret gravida, fos-
 sam effoderet juxta quam partum ederet, qui si filia esset
 in ipsam injiceretur, sin filius vivus conservaretur. Fe-
 cisse autem hoc ipso metu العار بهم من الخوف
 من اجلهن او الخوف من الاملاق
 quod ipsarum causa accidere posses, vel metu paupertatis.
 Neque tamen hoc ab omnibus promiscuè Arabibus
 factitatum videtur, cum aliàs legatur, hic patrem
 post natam filiam salutandi mos هنا لك النافحة
 الميظمة لهالك لانك تاخذن
 Profit tibi AlNaphejsh, i.e. مهرها فتضمه الي مالك فينج
 utpote quibus dote suâ incrementum additura est. Quam-
 vis majoris in foelicitatis parte filiis quam filiabus
 augeri*

AlTaubarius in

كفرج
 Kimus.

augeri habitum fuisse, extra dubium fit. unde cum ad maritum deducenda esset filia, si è propinquiorebus alicui nupsisset, hæc adhibitâ benedictione valedicerent; ولا اذنت وانكرت. *Facilis sit tibi*

AlShareff.

partus, & masculos parias non feminas: Contra si remotioribus nec tam foedere conjunctis, istâ لا اذنت ولا اذكرت

Nec facilis sit tibi partus, nec mares parias, &c. uti apud *AlShareffianum* legere est. inde & illud quod in proverbium abiit *الحرم قدديم*

* البينات م. ز.

Premissio filiarum felicitatis est, nec non Sepultura filiarum inter beneficia divinitus collata [numeranda est,] referente *AlMidaniensi*. Fuit & inter *Arabibus* antiquitè usitata, *دكاح المقتى* quod illud *nuptias* genus est quod Apostolus gentibus inauditum vocat, *2 Cor. v. 1.* scil. ut quis uxorem patris duceret. Ejus modum sic describunt, scil. quòd foeminam à patre mortuo derelictam (imò vel aliter diuisam) quasi hæditarario jure (si ita sibi expedire putaret) vendicaret filius naru maximus, veste suâ, in rei signum, ei injectâ, quòd si eâ opus non haberet naru maximus, tum alius quis è fratribus ipsius dote novâ duceret. Ita

AlMid.

Torum perinde ac opes hæditarium habere. Hunc morem vetat *AlKoranus* his verbis (ut vult *Author Nothholdorr*)

AlMostraff.
Nod. mol. Dorr.
EbnolArthur.
&c.

يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النساء كرها

O vos qui creditis, non permissum est vobis feminas invitas hæditaris jure accipere. Hæc licet impio huic

X x 2

mori

inori explicando sufficient, liceat tamen quæ affert, *Alsbarestaniss* apponere, كادت العرب في جاهليتها يحرم اشياء نزل القرآن بتحريمها كانوا لا يمتنعون الامهات ولا البنات ولا الخالات ولا العمات وكان اقبح ما يصنعون ان يجمع الرجل بين الاختين او يخلف علي امرأة ابيه وكانوا يسمون من فعل ذلك الضيزن &c. *Pro vetitis habuerunt Arabes*

*ignorantia suæ temporibus aliqua, quæ postea vetuit Al-Koranus; abstinere, siquidem a matribus, & à filiabus, & à marterteris & amittis, turpissimum autem eorum quæ faciebant hoc erat, quod vir duas sorores duceret & Patris sui uxorem velut successor assumeret, quod qui faceret appellabatur * AlDaizan, quo nomine insectatus est (inquit) Aus Ebn Hajar [Poëta] quosdam è tribu BaniKais, quorum tres, ex ordine, patris sui uxorem duxerant. وكان الرجل من العرب اذا مات عن المرأة او طلقها قام اكبر بنيه فان كان له فيها حاجة طرح ثوبه عليها وان لم يكن حاجة Mos autem erat apud Arabes, ut cum ab uxore, morte aut repudio, separaretur aliquis, filiorum ipsius natu maximus, si eâ opus haberet, vestem suam ei injiceret, quod si ille opus ea non haberet, duceret ipsâ è fratribus aliquis dotis nova interuentu. Addi his possent e jusdem farinae multa, sed è jam dictis & quales invenerit Arabes suos Mohammedes, & quales reliquerit, satis patere arbitror.*

Quodd

* Quod etiam
Idoli nomen e-
rat, AlIaoli. &
Kamus.

Quòd si quis non solum illos, qui sapientes olim habiti, sed & alias quæ eidem nomen dederint, gentes prudentiâ Antiquitûs insignes, tam ridiculè superstiosa amplexos miretur, ipse quòd sibi melioribus imbui contigerit, Deo gratus, iis penitus adhærere & sobriè sapere discat, ne sibi, justo Dei judicio (ut illi) permiffus, in ejusmodi aut alia non minus ridicula incidat, quod meritò timere debet, etiam qui sibi maximè sapere videtur, cum illos quos in rebus ad religionem spectantibus adeo delirare miratur, in iis quæ humanæ sunt sapientiæ, nec sibi nec aliis ingenio aut acumine cedere reperit. *Μηδὲ μολοφράγες, ἀλλὰ φοβῶ.*

Soli Deo Gloria.

Xx 3

PROVER.

PROVERBIORVM
 QUÆ IN HOC OPERE
 CITATA SVNT BREVIS
 RECENSIO.

احاديث طسم واحلامها *Narrationes* [seu Fabu-
 [æ] *Tasmi*, & *Somnia eorum*. *يخبرني بها*
 لا اصل له (inquit *AlMidaniensis*) *Factatur in eum qui*
tibi narrat illud quod nullo nisiur fundamento. Vale-
 bit ergo forsan, ex ipsius sententia, *Narrationes de*
Tasmo &c. sc. de iis quorum dudum oblitterata est
 memoria, nec quicquam jam certi reliquum.

pag. 39.

عند جهينة الخبر اليقين *Apud Jobainam certum*
est nuntium. *Jobainab* autem tribus nomen, hîc pro
Jobainiensi positum. *Jobainiensis* autem à quo ortum
 ducit proverbium, perhibetur *أخنس Achnas* qui-
 dam, qui de *Hofaino* quem ipse interfecerat, à qui-
 busvis obviis sciscitanti ejus sorori, respondit,

pag. 38.

تسايل من حصين كل ركب

وتند جهينة الخبر اليقين .:

i. e. *Interrogas de Hofaino quemlibet eorum, Atqui*
apud Jobainam certum est nuntium. Cujus versus he-
 mistichium posterius in proverbium abiit, quod u-
 surpant cum indicare velint unde certa alicujus rei
 notitia petenda sit; vel cum quis sibi rem penitus
 compertam

compertam esse profiteatur. Inde Authorum Arabi-
corum elegantissimus *AlHariri*, sub ficta *AbuZaidi*
persona, collationem inter المنشي *eum qui principi-*
bus ab epistolis sit, & الحساب *rationum perscriptorem*
instituens, جهينة الاخبار (inquit) المنشي
est narrationum, i. e. explicante *AlSharizienfi,* يعلم خبر
كل بلد لانه يقرأ الكتب المرسلة من كل ناحية
السلطان *novis quid in unaquaque regione agatur,*
quia literas ex omni parte ad regem missas legit. Sic &
celebris Poëta *Abul'Ola*

طلبت اليقين من جهينة عنهم

Petrus certum de illis à Iohainab nuntium, Scholiastes
علم من هو مظنة العلم *ab eo quem maximè probable est,*
scivisse. Legunt alii جهينة *Iofainab,* testibus *Al-*
Zamharo & *AlFirauZabadio,* aliisque, atque esse اسم
خمار *nomen œnopolæ,* in cuius taberna, ortâ inter com-
potantes duos rixa, * tertius quidam qui se litis
componendæ gratiâ medium ingesserat, occisus est,
à cuius propinquis re ad Judicem delatâ, cum de
homicida dubitaretur, dixit ille عليكم جهينة
Iofainam adite, vel *Iofainam arcessite,* ille enim quis
cædis author fuerit, optimè indicabit, atque inde
Proverbio ansam fuisse.

Sic in non
nullis *AlHariri*
exemplaribus.

AlMohfesi in
Scholis ad
Harir. & lib.
Tenthil.
AlShariz paulo
ulter se, mulie-
rem à rixand-
bus interfe-
ctam fuisse.

pag. 42.

Magis damnum passus, vel
magis serâ pœnitentiâ cruciatus, quam *AbuGabsban;* ut-
pote qui rem maximi momenti, re nihili vendidit,
claves *Caaba* & æditui munus, utre vini. dicunt
aliàs

AlJauhar. &
Kamus in درهم

p. 46.

nes in exilio perierunt, unde de iis qui penitus interierunt, dicitur, ut & درهم *Perist Daremsu.*

اجون من كعب *Liberālior Caabo.*] Eo scil. qui cum per deserta iter facientes aquæ penuria premerentur, eam quam sibi paraverat in portiones æquales universis distribuendam divisit, deinde suam, ignoto cuidam qui sitibundis eum oculis aspiceret, plus semel dari iubens, ipse sibi extinctus est, referente *AlMaidani.*

ط.

اخطين من قس & ابلغ من قس *Eloquentior Koffo.*

Agadiensis hic fuit بامع حكيم (ut loquitur *AlFiranxabadius*) *eloquentiâ & sapientiâ insignis*, qui & unitatem Dei, & mortuorum resurrectionem, quas ipse credidit, *Arabibus* suis subinde ingerebat, teste *AlSharestano.* *AlMaidanius* refert eum primum fuisse qui dixerit اما بعد *Emma Baad*, i. e. *Posthac verò*, seu *Hic promissis*, quam formulâ in initiis orationum, Epistolarum & librorum post gratias Deo actas, eumque invocatum adhibere solent, & فصل الخطا *Orationis* *Shbecouov* vocant, scil. qui præfationem à sermonis corpore distinguit, ut Scholiastes in *AbulOlub*, qui tamen *Davidem* hujus formulæ authorem statuit, ut & *AlFiranxabadius* in بعد. Vixisse eum ferunt annos 180.

p. 47.

* القارط

Illum propriè denotat qui القارط *i. e.* arbotis cujusdam folia in usum coriario- rum convchit.

لا اتيك او يوب القارطان *Non ad te veniam donec redierint duo * Coriarii.* vel ان اما القارط العزبي

Quando Coriarius Anziensis redierit, i. e. nunquam. *Coriarii duo* (inquit *AlFiranxabadius* sunt) ين ذكر *بن عنزة وعامر بن رهم* وكانهما من عنزة خرجا في طلب

طلب القرظ فلم يرجعوا فقالوا لا اتيتك او يوبوب
 القارظان *Yadhor Ebn Anzah*, & *Amer Ebn Rohm*,
 uterque *Anziensis*, qui profecti ad quarendum القرظ nun-
 quam reversi sunt, inde dicunt, Non ad te veniam donec
 redierint duo Coriarii. Dicit *AlMaidani* حتي يوبوب
 حتي يوبوب & حتي يوبوب القارظان: *Donec redierint duo Coriarii*, &
 حتي يوبوب *Donec reversus fuerit * AlMonacchal* & حتي
 حتي يوبوب *Donec ad aquam descendat † AlDabb*, hæc
 omnia proverbialia sunt التاميين *qua pariter*
denotant, penitus abiisse quid, vel irreparabiliter
peruisse, & alibi ابا اما القارظ العزري *Quando*
Coriarius Anziensis redieris, صار مثلا في امتداد
Proverbium est (inquit) quo absentiam diutur-
nam indicant.

صحيفة المتلمس *Litera Motalammes*] Planè ut
 apud *Græcos & Latinos*, *Bellerophontis* literæ. *Mota-*
lammes (cui nomen *Farir*) & *Taraphah* duo *Arabum*
 poetæ, cum adversus regem quendam (*Amro* m sc
Hirensium 18.) qui eos benigne tractaverat, carmina
 probrosa fecissent ille dissimulatâ irâ, tanquam ho-
 nestè dimissurus, literas illis ad præfectum quendam
 suum perferendas dedit, quibus eum de illis pœnas
 sumere iussit, quod suspicatus *Motalammes*, illis quæ
 apud se erant, apercis, periculû fugit, at *Taraphah* eas
 quæ ipsi traditæ fuerant, prout erant, obsignatas per-
 ferens, morte mulctatus est. Epistolæ quæ *Mota-*
lammeso data est, hoc apud *AlMaidanensem* habetur
 exemplar, باسمك اللهم مع عمرو بن هند الي الضعير
 انا اناكي كتابي هذا مع المتلمس فاقطع يديك
 ورجليه وانفك حيا *In nomine tuo, O Deus. Ab Amro*
 Y y 2 Ebn

* Viri nomen
 qui à suis defi-
 deratno est.
 † Nomen ant-
 malis quod nun-
 quam aquam
 bibit.

26.

* Apud alios,
Abu Carb. voca-
catur, v. Shiraz,
in Harir.

Ebn Hendea ad* *AlCaabarum*, ubi ad te pervenerim
littera ista per Motalammesum, fac ipsum manibus & pe-
dibus truncatum, vivum defodias. vid. Hariri. c. 10.
& Ebn Chalecaniin vita Hammami PharaZaki.

16.

إذا اقلف الناس اخلف الياس
Al-Nas, rependes *AlYas*. يضرب عند امتناع المطلوب
(inquit *AlMaidani*) usurpatur cum quis non assequa-
tur quod petis. Puto, animum despondere verans, eo
quod si ab uno quod velis non consequare, ab alio
possis. *AlNes* (inquit) nomen Kais *Alani* Ebn
Modar, *AlYas* fratris ejus, ut & *AlFauhari* in
كوس.

p. 48.

Accidit inter
eos bellum *Dabes* & *Gabrab*] diturnum scil. & *Amrodor*,
quale illud quod 40. annos duravit. v. & pag. 82.
De يضرب *AlNes* لا للقوم وقعو في الشريبي بينهم مدة
illis dicitur inter quos inimicitia non facile reconciliabi-
les, & lites sedatu difficiles, orsa sunt. *AlMaidani*.

p. 67.

كندماني جزيمة
Instar duorum *Jodaima* compo-
torum] scil. *Malec* & *Okail*, qui cum
Amrum Jodaima nepotem, qui diu desideratus fue-
rat, reduxissent, ab eo quodcunque vellent premi-
um, petere jussi. ut nos (inquiunt) tibi compotores
adsciscas, quo in honore 40. annos manserunt, unde
proverbium hoc de iis inter quos diuturna familia-
ritas, & arcta necessitudo intercedit, referentibus
AlMaidani, *AlFannabjo*, &c.

p. 68.

لا امر ما جزع قصيرانه
Obrem aliquam [seu non
sine

[*sine causa*] *abscidis sibi Kosair nasum.*] puto, cum facto alicui insolito majus aliquid subesse suspiceris.

كبر عمرو عن الطوق *Major est Amrus, quam ut torque induatur.*] Dixit hoc avunculus ipsius *Jodaimah*, cum à *Maleco* & *Oksilo* reportatum, & grandiore jam factum, mater torque ornasset. يضرن
للانس ما هو دون قدره *Alfannabium*, usurpatur cum quis quod ipsi non conveniat, induit. Forsan & cum vir puerilia tractat.

قوطي مارية *Inaures Maria*] De re magni pretii dicunt *قوطي مارية* *Eme illud vel inauribus Maria*, i. e. *quantum pretio, explicante.* *AlFizanabaaio*, & *انفس من* *Pretiosior inauribus Maria*, quibus scilicet inclusa erat gemma *الف دينار 40. au- reorum millibus aestimata*, vel juxta alios, duarum unionum *كبيضتي حمامة لم يرا مثلهما فاهدتها الي* *instar duorum columbae ovorum*, quibus non aliis pares visa sunt, *Caaba* ab ipsa donata.

جزا سنمار *Praemium Senemari.*] qui ex arcis, quam ipse regi struxerat, fastigio praecipuus datus est: juxta nonnullos, ne alii cuiquam parem conderet: juxta alios, ne lapidem, quo sublato totam fabricam ruituram dixerat, alii quam ipsi regi indicaret. inde natum proverbium cui locus est, cum alicui, ab illis quibus bene fecit, rependitur malum: hinc illud Poetae apud *Alfannabium*,

ومن يفعل المعروف مع غير اهله

جزا الذي جوزى قدما سنمار

Lui

16.

16.

p. 69.

Altaubar.
AlFouzab.
AlTannab. &c.

Qui beneficium in indignum confert, idem reportabit premium, quod reportavit alim Senemmaru.

p. 81.
ib.

اشام من سراب Fatalior Sarabo.

Ominosior Basufa.] Basia, foemina, quæ cum nepotem suum Iassum ad vindictam ob interfectam Sarebum (quod cujusdam quem ipsa hospitio exceperat, Camelæ nomen) à Colaibo sumendam incitaret, causa exitit belli annorum 40.

p. 152.

Qui Dhafarum ingreditur Hamyarismum addiscat.] Iis quæ ad hujus explicacionem facientia, dicta sunt, pag. 152. adde è libro Temthal dixisse Arabem istum ليعلن الملك اتي سامع مطيع Sciat Rex me ipsius dicto audientem fore. Alii verbum حمر aliter exponunt, scil. Vestes rubro colore tinget [vel tingat] quod scil. in Dhafaro fodinæ sint rubricæ quæ مغرة dicitur. يضرب للرجل اذا خالط القوم. اخن بزيهم Monet eum qui populo alicui se adjungis, ut ad eorum mores & habitum se adtemperet. Temthal.

p. 163.

اسم رجل (inquit Allaubarium) من اخطب من سببان وايل من وايل كان لسنا بليغا يضرب به المثل في Nomen viri è tribu Wayel ωυαυηη, facundi, adeo ut in proverbium abieris ejus eloquentia, qui de se dixit لقد علم الحبي اليمانون اذني اذا قلت اما بعد ابي خطبها Norunt tribus Tomanenses, me ubi dixerim Emma baad ipsorum oratorem esse.

p. 231.

وقف حمار الشيخ علي القنطرة

[seu

[*seu Magistri*] *stetit in* fornice.*: Cum hæserit quis * *seu ponte.*
 progredi nescius.

المطر الي الميزاب *كمن هرب من* *Vs qui fu-*
giens pluviam ad collicias se recipit.] Qui minoris ma-
 li vel absurdi vitandi causâ, [majus incurrit. Gemi-
 num est quod apud *Adimonidem Moreb*, l. 1. c. ult.
 occurrit *كالمهتفر من الرضا الي النار* quæ He-
 braicè vertit *Aben Tibbon* *כבורח מן הרמץ אל האש*
Buxtorfius Latine, *Qui prunas ignis evitare volentes*
in flammam ejus inciderunt. Arabica autem sonant,
 ut *qui ab aestu solis (vel à terra torrida) ad ignem*
fugit.

p. 242.

تقيس الملايكة بالحدادين *Comparas! Angelos*
cum الحدادين *ergastulariis*, explicantibus nonnul-
 lis: at fieri potest (inquit *Ebnol Ashir*) *ان يكون*
ارادة صناع الحديد لادهم من اوسخ الصناع ثوبا
ut intelligas hoc verbo, fabros ferrarios, utpote qui
artificum, vestibus & corpore sordidissimi sint.

p. 294.

تقديم الحرم من النعم *Premisso filiarum inter be-*
neficia [numeranda est] ita scil. idem hic valere
الحرم asserit *AlMaidani*, ac *البنات Filias*. quod idem
بنات المن quod alias dicunt *من*
المكرمات Sepultura filiarum, in beneficiorum nume-
ro est: valde enim filiabus suis timebant.

p. 337.

Porro cum non alius linguæ Arabicæ studiofo-
 rum manibus magis teratur liber, quam proverbio-
 rum ab *Erpenio* editorum *Centurie* duæ, in quorum
 ramen

kamen aliqua, exemplaris, quo usus est vir doctissimus, non satis correcti vitio, errores aliquot irrepserint, non inutile vitum est ea sive conjecturâ, sive aliorum librorum opè restituta, lectoris oculis hoc loco subijcere.

CENT. I.

Prov. 1. لا تركب فرسا غيرك *Ne equites equum alienum.*] Constructionis ratio postulat ut legatur فرسا لغيرك vel فرس غيرك Sonant enim verba prout leguntur, *Ne equites equum prater seipsum.*

Prov. 60. املك الانسان لنفسه من كتم سره *Possidet homo animam suam (vel seipsum) qui occultat secretum suum ab amico suo. S. videtur potius uertendum, Dominatur homo anima sua vel sibi ipsi, &c. Erp.]* In MS. الفاس *AlNaso* [in Nominativo] dicit *Erpenius*, quod ille mendosum suspicatus, legit الانسان *Alensano*, at vera lectio est الفاس *AlNasi* [Genitivi casus] & proverbium ita reddendum, *Maximè ille, inter homines, possidet animam suam, vel, Maximam ille, hominum, in se [vel sui] potestatem habet, qui occultat secretum suum ab amico suo.* املك الناس لنفسه اكرمهم لسره *AlMaidani* *Maximam, inter homines, sui potestatem habet, qui maximè tegit secretum suum.* كتمان السر * *Laudatur hoc dicto qui secreta optime celare novit. confer. Cent. 2. prov. 54.*

* Adverb occultatio secret.

Prov. 91. عند الصباح حمد القوم الهدي *Ad auroram laudat populus pluviam. Pro الهدي* quod

quod vertit D. Erpenius, *pluviam*, lege (السري & verte *Professionem nocturnam*. السري (inquit Author *AlKamasi*) est سبر عامة الليل *Pernox* itinatio. Occurrit proverbium apud *AlHaririum* c. 43. ubi *AlShirazi* in Scholiis هن امثل يضرب في تحردض احد علي تحمل المشقة في الامر لان من تحمل المشقة يجد بعدها راحة لان من سري في الليل فعند الصباح بلغ المنزل او قاربه *Proverbium est quod usurpatur ad incitandum aliquem, ut ferat molestiam in re aliqua, quod post illam requiem inventurus sit, quoniam qui nocte inter facit, ubi mane domum suam pervenit, vel non longè ab ea abest, latatur se noctem in itinere consumpsisse. Suedet igitur molestiam alacri animo subire quâ ad quietem via struitur. Alii يضرب للرجل يحتمل المشقة رجحا الراحة Dicitur cum quis alacri animo molestiam perfert, spe quietis futurae.*

CENTURIA II.

Prov. I. دكك بالمنخار حب الغلغل Dakkaca bel menchari habbol'pholphi. Pungit te in naso granum piperis.] lege دكك بالمنخاز حب الغلغل Dak-
*koca belmenhaxi habba l'kelkeli, Comminuis in mortario granum * Alkelkel. Citatur ab Alfauharo in قل & in AlKamus in قل & كحز. Est autem (referente Al-*
Fauharo) AlKelkel من الحبوب اصلج ما يكون من الحبوب Omnium granorum durissimum. Male igitur à non-
 Z z nullis

Sic Alzamach. Incitat patientiâ res aggredi atque animum firmare læti exitus expectatione

AlMid. & Temthal,

* In aliquibus Kamus exemplaribus legitur AlKolkol. cum Diamma.

nullis legi monent الغلغل . Monet (explicante Al-Firanzabadio) instandum, cum quis ab avaro aliquid extorquere velit, sicut ei qui grana AlKelkel, in mortario comminuere, quod non sine difficultate peragitur.

من يخبرك بشتم عن احد فهو الشاتم . Prov. 3. *Qui denuntias tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator.* verte, *Qui refert tibi convitium ab aliquo, ipse est convitiator.* Sensu enim prorsus geminum videtur illi apud AlMidanium من سبك قال من بلغني *Quis se infamia [vel convitio] affecit? dixit, Qui mihi retulit.* ما تكبر. *ان الذي بلغك ما تكبر. e. Qui tibi illud [ab alio] narrat, quod te male habet, ipse est qui illud dixit. Si enim tacuisset ille, non nosses [quid dixisset alter.]* Dicunt etiam الراوية احد الشاتمين *Cui refert alter est convitiatorum.*

من الذي يكون بك الصادق . Prov. 53. *A depravatione mentitur tibi verax.* Scal. *Apud paupertate, vel in paupertate, Erp.*]verte, *In absentia mentitur tibi verax. In absentia, i.e. cū abest, vel longè remotus est ab eo de quo loquitur.* Proverbii origo ex historia hujusmodi; Quidam servum quē Dominus ipsi venum exposuit, hoc elogio, quōd nunquam mentiturus esset, se ad mendacium compulsurum deposito pignore, suscepit Abductum ergo secum aliquantum temporis, detinuit, deinde eū, quasi peregrè profecturus, sarcinas camelis imposuisset, & omnia itineri parata habuisset, remisit, atq; remisso domi se continuit, nihil dubitans quin servus Domino ipsū profectū esse renunciaturus esset. Quarene ergo Domino de altero isto, retulit servus,

النوي

Kimus | ابعن

v. Alsephadi in
Comm. ad Lam.
matol Ajam.

servus, se quidem ipsum quasi jamjam profecturum reliquisse, profectus autem esset necne, se re verà nescire, nec pronuntiare velle, cum qui de absentibus loquatur, facillè mentiri possit. Quo responso & mendacium fugit servus, & domino suo pignus, quo certabatur, lucratus est. Adhibetur ergo cum quis de rebus de quibus nihil comperti habeat, loqui recuset, ne forsan quod falsum est dicere cogatur.

Prov. 60. *Narratio* (sermo) *res carcerum est.* [lege *شجون* i. e. quid modos, vel vias seu ramos habens, scil. *الدلالة* & *الملاحة* ita ut aliud ex alio sequatur, & inter loquendum, seu in sermonis progressu existat. *الشرح* explicante authore *AlKamus* inter alia significat, *الغصن المشعبك* *ramum implexum, & rei cuiusvis divortia*, qui & hoc proverbium citans *شجون* per *Species* seu modos & *scopos*, explicat, *AlFauhar*. Sermo est *شجون* i. e. يدخل بعضها *Pars ejus partem ingreditur*, seu ita inter se coherent ejus partes, ut aliud ex alio inferatur *يضم* *Dicitur de sermone* quando unum aliud in memoriam revocat, seu quando unius occasione alterius fit mentio. Ex eadem historià alterius etiam est proverbii origo, quod legit D. *Erpenius* *سيف السيف العدل* *Anticipavit justitiam ensis*. Legendum autem est *العزل* *Reprehensionem*. serò scil. illum reprehenderunt ob eadem mense sacro patratam, re jam peractâ, quæ infecta reddi non potuit. Alludit ad hoc proverbium *Tograi* in isto versu

ان كان ينفع شي في ثباتهم

علي

علي العهود فسيف السيف للعزل ❖

Si sit quod valeat ad eos continendos In fide pactorum [nihil aliud est quam] ut praversas ensis reprehensionem. ubi monet AlSephadin esse hoc è proverbii Arabum يضرون في الامر الذي لا يقدر على رده Quo innuitur rem revocari, seu infectam reddi non posse.

Prov. 62. Confusa sunt (ni fallor) quæ ibi leguntur. Proverbium hoc esse videtur الحديد الحديد يفتح Ferrum ferro finditur. Reliqua ad eius explicationem pertinere, ubi, ut versus primo laudati ratio constet, legendum, movente docto و لكل شي افة من جنسه و Omni rei corruptio [seu perditio] est à genere suo, usq; ad ferrum, cui vim infert, [vel pravalet] lima. monet autè proverbium (explicante AlMaidanio) ان يستعان في الامر الشديد بمن يقاومه و يقاومه In re ardua auxilium petere ab eo qui ei par sit & induratus.

* يقاومه ال.

Prov. 74. Satis læduntur من بالت عليه الثعالب [humiliatus est superque minxerunt vulpes] Quæ huius proverbii originè spectent, v. p. 102. ubi corrigenda sunt errata typographica & pro الثعالب & ذل legendum الثعالب & ذل الثعالب. Porro dicunt من الثعالب الثعالب بالت عليه الثعالب Vilior eo super quod minxerunt vulpes يستذل بمن يضرون لمن de personâ summè aspernabilis, vel ultimæ vilitatis, referente AlDamirio, qui & annotat (cum AlFiruzabadio) malè à plerisque legi in priore quod citavimus Hemistichio الثعالب الثعالب AlThoolaban quasi singulare esset, cum efferendum sit per

per Fatha & dualis fit numeri, scil. duæ vulpes. in
 versione *Erpeniana* pro [*super eum*] lege [*super illud*]
 super Idolum scil. non super cultorem.

Prov. 85 وقع فلان في سن رأسه *Cecidit quidam*
 (ò *Sitra*) in dentem capitis ejus.] Lege في سي رأسه vel
 سوا رأسه quod sonare videtur, *equalem capiti men-*
suram, vel, illud quod caput ejus aequat. i. e. referenti-
 bus *AlFauhari* & *AlFiruZabadio*, in عن شعر رأسه
 غمرته من الخير tantam rerum copiam quæ numerum capil-
 lorum capitis ejus aequat. vel juxta alios quæ غمرته
 eum obruiat, & ad caput ejus pertingat, in
 حكمة من الخير tantam quantam capere potest, vel
 لمن وقع في النعمة seu خصبه في *cum quis prosperitatem seu rerum*
omnium abundantiam consequatur. Quod autem le-
 gunt nonnulli في سن رأسه *AlFauhar*. esse
 Erratum è literarum permutatione.

Prov. 80 انزل العالم زل بزلة عالم *Edha zallal'*
alemo, zalla bezallatin alemin. *Cum errat eruditus*
errat errore erudito.] lege انزل العالم زل بزلة
 عالم *Edha zallal' alemo zalla bezallatehi alamon*.
Cum errat eruditus, errat errore ejus mundus. (sc. ex-
 plicante *AlAtaidano*) لان للعالم زل بزلة
quoniam sunt erudito sectatores qui eum imitentur.
 inde *Pœta*,

ان الفقيه ان اغوي واطاعه قوم غهروا معه قضاع وضيعا
 من السفينة ان هون في لجة تغرق وتغرق كل ما
 فيها

*Utique doctus si erraveris & auscultaveris illi
Populus, errans cum eo & peris & perdidit.*

Instar navis qua ubi fundam petierit,

Mergitur, unaque merguntur qua in ea sunt omnia.

Atque hoc est quod dicit Maimonides in præfatione

ad suos in *Mishnah* commentarios العامة اذا لم

يتدان لم يضر ذلك بالجميع انما اضر بنفسه

فقط وان لم يكن الحاكم متدانا مرصا هلك

Idiota si non probè cultus fuerit, non
omnibus, sed ipsi uni nocet, at Judex si non probè cultus
& subactis moribus fuerit, perit ipse unaque homines
universos in perniciem trahit.

Prov. 91. وهل ينهض البازي (بغير جناح)

volabis (id est, volare queat) avicula sine ala?] Su-

spicatur D. Erpenius mendum in voce البازي

قاله Corrigere igitur & lege البازي AlBazi accipiter.

العرب وهل ينهض البازي بغير جناح يضرب في

الحث علي التعاون والوفاق (inquit AlDamiri-

us) Dicunt Arabes, Et nunquid ad volandum se tolles

accipiter sine ala? quo monens adjutores sibi & amicos

comparare: juxta illud Poëtae,

اخاكي اخاكي ان من لا اخاله

كداع - الي الهيجا بغير سلاح

وان ابن عم المر فاعلم جناحه

وهل ينهض البازي بغير جناح

Fratrem

Fratrem tuum, fratrem tuum (tibi adijunge) sc. cui non est frater,

Perinde est ac qui invitat ad certamen sine armis.

Affinis autem viri, scias, est ipsi ala,

Et nunquid ad volandum surget accipiter sine ala?

AlBāzi est accipitris species. numeratur inter الجوارح

*ea animalia qua venari docentur, apud * AlDamirium,*

ubi obiter corrige in Locmanni Fabula de duobus

gallis, يعيط الجوارح & lege بعض الجوارح i. e. avi-

um pradatricium aliqua. Alludere videtur ad hoc

proverbitum AlHaririus his verbis كيف طيران

Quomodo eris volatus, seu volabit quis sine

ala? Plane geminum est illud Plautinum, Sine pen-

nis volare haud facile est, mea ala pennas non habent.

Prov. 97. ليس من العدل سرعة العدل Non

est ex justitia celeritas justitia.] ultimo loco lege

العذل & verte, Non est justitia celeritas reprehensio-

nis. Occurrit apud AlHaririum, c. 25 Sensus autem

est (explicante AlMaidanio) لا ينبغي ان يعجل بالعذل

Non decepe temere aliquem repre-

hendere antequam apologiam ejus cognitam habeas. Con-

fer ergo ejusdem centuriae prov. 8. Forte qui audit

rumorem de me, non audivit apologiam meam. & 9.

Fortassis accusatur, nec deliquit.

* جارحة في

AlModhaf-
feti.

AUTHORUM

1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

AUTHORVM, EO
FERE ORDINE QVO
legenti primùm occurrunt,
Nomenclatura.

Nasiroddin Tusensis] نصر الدين الطوسي *Nasiroddin Altusi*, à patriâ sc. طوس denominatus. vulgò خواجه نصیر *Chowajah* (vel ut efferrî solet *Chojah*, i. e. Magister, Dominus) *Nasir*. حکیم عظیم الشان. *Sapiens omni scientiarum genere clarus*, ut loquitur *Gregorius noster*. Natus est (teste *AbulPbeda &c.*) anno Hebræ 597. obiit anno 672.

Jacobus Rohawiensis.] seu *Rohensis* يعقوب الرهاوي ab urbe رها *Roba* denominatus, quam *Edeffam* esse volunt. Hebræi ירוהא efferunt. (sic apud *Abrahamum Zacuthum* in *Fuchasin*, ubi *Ata-Beg Zingium* regnasse ait על בעלביג ירוהא in *Baalbec & Roba*. Ita enim divisim legenda sunt nomina ista urbium diversarum & procul inter se distitarum, non conjunctim ut præ se ferunt libri, Typographi incuriâ, quæ *Scaligero* in causa fuit ut Latine *Baal Bigoraha* exprimeret.) Syri אורדה, unde *Jacobus* iste Syriacè אורדה *Arhoya*, nec non & lingua Syriaca (præcipua saltem ejus dialectus) אורדה. Notandum enim è

Gregorio nostro tres esse ejus dialectos. digna sunt
 quae apponantur, ipsius verba, تنقسم الي ثلاث لغات,
 افصحها الارمايية وهي لغة اهل الرها وحران
 والشام الخارجة وبعدها الغلستينية وهي لغة اهل
 دمشق وجبل لبنان وباقي الشام الداخلة واسمجهما
 الكل اديية النبطية وهي لغة اهل جبال انو-
 [Lingua Syriaca] distinguitur in tres
 dialectos, quarum elegantissima est Aramaea, qua est
 lingua incolarum Roba & Harran & Syria exterioris;
 proxima illi est Palestina, qua est ea qua utuntur Damasci
 & montis Libani, & reliqua Syria interioris incola; at
 omnium impurissima Chaldaica Nabataea, qua est dia-
 lectus populi montium Assyriae, & pagorum Eraci.

AlKadi Saed Ebn Ahmed Andalusenus] citatur
 apud Ahmedem Ebnul Kafem in historia medico-
 rum in vita Jacobi Cendensis hoc nomine القاضي ابو
 القاهم صاعد بن احمد بن صاعد Alkadi AbulKafem
 Saed Ebn Ahmed Ebn Saed, & liber ab ipso composi-
 tus vocatur كتاب طبقات الامم seu gentium in classes
 suas distributarum, qui idem esse videretur, quem laudat
 & ex quo non pauca desumpsit Gregorius noster.

p. 33.

AlMotarrexî auctor libri Mogreb] sc. ناصر بن
 Naser Ebn Abil الكايم ابو الفتح المطرزي
 Alacarem, AbulPhatab AlMotarrexî, quod futu-
 rem vestiarius sonat, secta Motazalus. Natus est an-
 no Hejra 538. mortuus, 610, Lexicon à se composi-
 tum اللغة في المغرب vocat.

AbulFed.
 AlJannab.
 &c.

Jacobus

Jacobus AlFiruza**badius**] leg. Mohammed Jacobi
 filius, Kamusi author sc. محمد بن يعقوب بن محمد
 Mohammed Ebn Jaacub الشيرازي الغمروزي
 Ebn Mohammed AlShirazi AlFiruza**badi**, seu Shi-
 razia Firuzabadenfis. Natus est anno Hejra 729,
 loco dicto كازين Carazin denatus an.* 817. Mag-
 nae eruditionis vir, & magno eo nomine apud reges
 & principes in honore, præcipuè apud Ismaelem Ab-
 bafi filium Yamanensem, cui القاموس AbKamus, seu
 Oceanum linguæ Arabicæ dedicavit, nec non apud
 Bajazidum (seu Bajazetem) Yilderim Chan. A Timur-
 lenco (seu Tamerlano) dono accepisse fertur خمسة
 الاف دينار quinques mille aureos. Kadi Shohbah.

* Mezb. 816.

AlIannab.

Safioddinus] sc. صفى الدين عبد المؤمن بن
 Safioddin AbdolMumen, Ebn Abdilbakkî. li-
 bri à nobis citati titulus على اسما مراصد الاطلاع
 الامكنة والبقاء Dictionarium quoddam Geogra-
 phicum.

R. Saadias] cujus nomen aliàs סעדיא aliàs סעדיה
 scriptum reperies. Hic omnes veteris testamenti li-
 bros in linguam Arabicam transtulit, cujus operis
 pars prima (scil. Pentateuchus) dudum excusa est
 Constantinopoli, caractere Hebraico, una cum textu
 Hebr. & versionibus, Chaldæa Onkeli & Persicâ I-
 acobi Tusensis, qui vulgo Tavoſius dicitur, nuperrimè
 verò Parisiis Arabico, in splendido isto Bibliorum
 πολυγλωσσον opere.

P. 34.

Judeus qui libros Regum in linguam Arabicam ver-
 sit.] Anonymus. Alium à Saadia esse stilus in-
 dicar.

Gregor.
AbulFed.&c.

Abu Ali AlHosain Ebn Abdolla-
bi Ebn Sina AlShairbAlRaisi (quasi doctorem pri-
mariam dicas; unde vulgò Princeps insignitur) Me-
dicus & Philofophus insignis. patria illi بخارا Bocha-
ra, in qua natus est anno Hejra 370 Nondum de-
cenni major literas humaniores & quicquid scienti-
arum ad Alcorani intellectum pertinet, calluisse di-
citur, & totam *εγκυκλοπαιδείαν* ante annum ætatis 18.
absolvisse, quo temporis spatio nec unam noctem
integram dormivisse perhibetur, nec interdiu aliis
rebus quam lectioni vacasse, cum aliquid illi intel-
lectu difficile occurreret, ad templum, nodi istius so-
lutionem à Deo precibus impetraturus, se conferre
solitus. obiit anno H. 428. annos natus 58.

Alkoranus] Impia Mohammedis dictata ne me-
moriis hominum exciderent, cavisse Abu Becrum, iis
in librum istum translatis, docet Historia Saracenicæ,
in vita Abu Becri, quibus adde ex AbulFeda, أمر

in vit. Abu Becr.
& fofius in vit.
Othmani an.
Hej. 30.

بجمع القرآن من افواه الرجال وجريد النخل
والجلود وترك ذلك المكتوب عند حفصة بنت عمر
زوج النبي ولما تولى عثمان رأي اختلاف الناس
في القراءات كتب من ذلك المكتوب الذي
كان عند حفصة نسخا وارسلها الي الامصار
tussit colligi Alkoranum ex ore ho-
minum, & palmarum foliis & pellibus, atque ita scrip-
tum relinqui apud Haphsam Omari filiam Mohammedis

uxorem

uxorem. Cum autem ad imperium jam evectus Othman varias qua apud homines essent, lectiones videret, exemplaria ex illo qui penes Hapsam erat, libro transcripta in varias passim regiones mittens reliqua omnia è medio sustulit.

[Ismael AbulFeda] cui nomen cum agnominibus & Epithetis quibus insigniri solet اسمعيل بن علي الملك الموحدين عمان الدين ابو الغدا صاحب حياة Ismael Ebn Ali *عنه*. AlMaleo'l Moaiyad Amado'ddin AbulPbedai Saheb Hamah, seu Dominus Hamah cui provinciae praefectus est, anno Hej. 710. natus est anno 672. Historiam suam vocat المختصر في اخبار المقومين في البلدان Geographiam.

[Allannabius] ابو محمد مصطفى بن السيد حسن Abu Mohammed Mostafa EbnolSaiyed Hasan AlHosaini AlHashemi AlKorashi, vulgo الجنابي Allannabii titulo notus, eoque ab Abmede Iosephi filio laudatus. Se Mohammedis sepulchrum visisse ait anno H. 963. Historiam suam perduxit ad annum H. 997.

Amed Ebn Yusuf, seu Iosephi filius] احمد بن يوسف Finem historiae suae imposuit mense Moharram, an. H. 1008.

Scholasticus in Epistolam [leg. in Poëma] Ebn Abduni] ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون Poëmatris author Abu Mohammed AbdolMajid Ebn Abdun, Commentariis illud illustravit عبد الملك ابن عبد الله AbdolMalec Ebn Abdillahi AlHadrami

drami AlSabii, seu Hadramantensis, Sabrensis.

Georgius Ebnol Amid ElMacinus] in titulo primæ partis historiæ suæ vocatur جرجس ابن ابي الياسر ابن ابي المكارم ابن ابي الطيب عرف *Georgius Ebn AbilTaser Ebn AbilMaca. rem Ebn AbilTasieb* qui audit, *EbnolAmidi* (in parte 2da ab *Erpenio* edita *العهدون AlAmidi* scribitur) & ad calcem ejusdem libri الشيخ الرئيس المكي جرجس *AlSbaich Alrahis AlMacin*, i. e. Doctor primarius, solidè doctus *Georgius* ع. *EbnolAmda.* quando floruerit ex historia ipsius Saracenicâ pater.

Ialaloddinus Affoyutius auctor libri Mezhar.] جلال الدين السبوي *Ialaloddin Affoyuti.* Idem hic esse videtur, qui alter *تویر Ialallain*, qui Scholiorum in *Alcoranum* authores audit, quanquam in historia ipsius eo quod vidi exemplari in librorum à se tunc temporis editorum catalogo, libri *المزهر AlMezhar* non meminit.

p. 41.

Abulola AlMaarri] *ابو العلاء احمد بن عبد الله التنوخي المعري* *Abulola Ahmed Ebn Abdillahi AlTonuchi AlMaarri*, natus est anno H. 363. in urbe *مجرة Maarrab.* anno 367 à varis oculorum ulu privatus, obiit 449.

Ebn Chalican, vel Chalecan] *احمد بن محمد احمد بن خلكان ابو العباس شمس الدين* *Ebn Mohammed* ع. *Ebn Chalecan, vel Challean.* *Abul Abbas Shamsoddin.* natus anno H. 608. mortuus 681. *Gregorio* ergo fuit *Gregorio* nostro, ejusque de ipso censuræ, cujus in præfatione mentionem fecimus, ni

me

me fallant characterum ferè obliteratorum vestigia,
 author, quod si ita fuerit, patet historiam ab ipso
Gregorio ad annum tantùm 675. perductam, ab alio
 ad 683. continuatam.

AlCendi Philosophus [ابو يوسف يعقوب بن اسحق
 الكندي *Abu Yusuf Yaacub Ebn Eshak* [seu *Isaac*]
AlCendi, Arabum regibus oriundus, Philosophus
^{في بغداد} dictus. Magno fuisse in honore perhibetur
 apud *AlMamunem*, *AlMosafemum*, ejusque filium
Abmedem, Chalifas. Meminit ejus *Gregorius* noster
 sub *AlMotamedo Motawacceli* filio.

Hist. Medic.

AlMosanabbi Poeta [ابو الطيب احمد بن الحسين
 المعروف بالمتنبي *AbulTaieb*
Abmed EbnolHosain &c. *Allophi AlCendi*, notus no-
 mine *AlMosanabbi* hinc illi imposto quòd اعي
 النبوة poeticum aliquando furorem pro Prophético
 venditaverit. Natus est in vico quodam *Cufa*
^{كنده} *Cendab* appellato, unde & ipse *AlCendi* seu *Cendensis*,
 non autem à *Cendab* quod tribus nomen (monente
Ebn Chalecan) eum tribu *Allophi*, seu *Iosensis* fuerit.
 Corrigendus ergo error p. 41. ubi *Cendensis* ac-
 cenfetur. Ut & mendum typographicum p. 43. l. 26.
 ubi pro *Iosius*, *Iosensis*, legitur *Ioffins*, &c.

Allaubarius [ابو نصر اسماعيل بن حمدان الجوهري
 التركي *AbuNasr Ismael Ebn Hammad Allaubari*
AlTorci, i.e. natione *Turca*, qui tamen obtinuit ut ap-
 pud Arabes امام اللغة *Sermonis antisites* audiat.
 celebris illius Lexici الصحاح *AlSabab* (vel juxta a-
 ias *AlSebab* quod *Saakm*, *sincerum*, *probum*, *verum*
 denotat,

P. 43.

Allannab.

- denotat, Author. Natus in urbe quadam *Turcarum* tunc temporis *Farab*, hodiè *Otrar*, dictâ. Obiit juxta *Abul Fedam* anno *H. 398.* juxta Epitoma-
torem *Tasceusis*, 391. juxta *Allanab*: 193.
- p. 46. *Tarafah Poeta* [طرفة] *Tarafah*, cui nomē *عمر بن العبد* *Amrus Ebnol Abdi*, اخت المتلمس *Motalammesi* sororis filius, & unius è decantatis apud Arabes poematiis quæ *Moallakas* audiunt, author. anno atatis 20. vel juxta alios 26. interfectus est.
- Morakkeh ol Acbar*, i. e. major } Poëtæ. major
Morakkeh ol Asgar, i. e. minor }
Amrus Ebn Saadi. Minor, qui majorem patrum habuit, *ربيعة بن حرملة* *Rabiah Ebn Harmalah*. *Kamus*. at secus alii, minori scil. nomen fuisse *Amrum Ebn Harmalah*, vel *Rabiah Ebn Sofyan*.
- Mezh. p. 47. *Motalammes*] *Jarir Ebn Abdil Masfi*. v. explic. Proverb. *Litera Motalammesi*.
- p. 49. *Abu Dhowaib Poeta* [ابو ذويب القميل خويلد] *Abu Dhowaib AlKatil Chowailed Ebn Chaled Hodbailensis*. Fuit & alius eodem nomine Poeta *Aiyadensis*, teste *AlFiruz*.
- p. 51. *Maimonides*] Ea quæ in Judæorum monumentis de eximio hoc doctore traduntur ut omittamus, apud *Ebn Abi Osaibeah* in historia medicorum, hoc nomine recensetur, *الرييس ابو عمران موسى بن*, *Alraii* (i. e. Princeps) *Abu Amran Musa Ebn Maimun AlKortobi AlYebudi*, seu *Cordubensis Iudæus*. Obiit (teste Gregorio nostro anno

وفي سنة خمس وسبع مائة مات موسى).
 anno H. 605. (Anno autem 605
 mortuus est Moses Maimonides Judeus Hispanus) qui
 & (una cum auctore Hist. medicorum) tradit ipsum
 في سنة خمس وسبع مائة واسر اليهودية في
 ad Islamismi professionem vi adactum, eam pro se tulisse,
 retento in corde Judaismo, quem iterum abi opportunita-
 tem nactus, in Aegyptum transiisset palam professus est.
 Meminit idem libri ab ipso in lingua Arabica com-
 positum quem الدلالة Delalah, i. e. indicem, sive directo-
 rium inscripsit, quem (inquit) alii laudant, alii vi-
 tuperantes الضلالة Ddelalah, i. e. errorem, nomina-
 runt. Est hic دلالة الجايرين Hebraicè מורה נבוכים
 Moreh Nevocim.

ابو العباس شهاب [Shehaboddin Ahmed Ebn Yabya]
 Abul Abbas Shehaboddin
 Ahmed Ebn Yabya, natus anno Hej. 700. mortuus
 anno 749. librum, inter alios, scripsit cui titulus
 Geographicum مسالك الابصار في ممالك الامصار
 & Historicum.

p. 51.

ابو السعادات المبارك بن محمد [Ebnol Athir]
 الشيباني المعروف بابن الاثير الجزري الملقب
 Abussaadat Almoharac Ebn Moham-
 med AlShaibani vulgò appellatus Ebnol Athir Allazari
 (quòd scil. natus esset in loco dicto جزيرة ابن عمر
 cognominatus Majdoddin. natus anno H. 544. mor-
 tuus 606.

p. 52.

Mustafa Ebn Kassai author libri Taarifat.]
 مصباح الدين مصطفى بن يحيى الدين محمد
 B b b

بن

بن اسمعيل التروي المشهور بابن القصاع
*Moslehoddin, Mostafa Ebn Mohaiyiddin Mohammed Ebn
 Ismael AlTorawi, appellatus Ebnol Kaffai, author libri*
 التوحيد qui variorum, qui in libris Scholast. Theo-
 log. Jurid. Philosoph. &c. occurrunt, terminorum
 explicationem continet.

ابو الفتح محمد *Shahrestanius vel AlShahrestanius*
 بن عبد الكريم الشهرستاني المتكلم علي
*AbulFatah Mohammed Ebn Ab-
 alCarim AlShahrestani Scholasticus, secta Asharius.*
 natus anno H. 467 in urbe شهرستان *Shahrestan*
 juxta alios anno 479. mortuus an. 548. vel juxta a-
 lios 549.

p. 56.

عبد الرحيم *AlBarzi in sermones Ebn Nobata*
 بن أبي طاهر ابراهيم بن هبة الله البارزي
*Abdor Rahim Ebn AbiTaber Abraham Ebn Hebatillahi Al-
 Barzi.*

ابو يحيى عبد الرحيم ابن محمد *Ebn Nobata*
 بن اسمعيل بن نباته الحنفاقي الفارقي
*Abdor Rahim Ebn Mohammed Ebn Ismael Ebn Nobatah
 AlHodhaki, (seu Hodhakenis quod familiae cujus-
 dam Kodaensum nomen) AlPharcki (denominatus
 ab urbe ميفارقين *MaiyaPharekin.*) Homiliastrarum
 seu Concionatorum apud Mohammeditas facile
 princeps. natus anno H. 335. mortuus 374.*

p. 64.

ابن عباس *Ebn Abbas*
 [*Falalani*] q. d. duo quorum nomina *Falal*,
 scilicet, *Falaloddini*, quorum primus جلال
Falalod- الدين محمد بن احمد المحلي
 din

din Mohammed Ebn Ahmed AlMaballi, qui partem
 Alkorani brevibus Scholiis explicavit; alter جلال
 الاسميوطي *Ialaloddin Abdol' Rahman* *AlOsyusi*, qui mortuo primo, reliquum absolvit
 anno H. 871. natus, ut ipse in historia sua testatur,
 anno H. 849. Idem (ut videtur) qui libri *Mezhar*
 jam memorati author, perinde est enim sive *Affoyusi*,
 sive *AlOsyusi* dicas, cum loci seu pagi Aegyptiaci
 nomen, unde hæc appellatio, utroque modo scriba-
 tur, teste *AlFiruzab.* scil. *سيوط Soyut, & اسميوط*
Osyut.

AlCeshaf] الكشاف Commentarius in Alc. au-
 thore *AlZamachshario*, scil. *أبو القاسم محمد بن*
AbulKasem *عمر بن محمد الخوارزمي الرمشري*
Mahmud Ebn Omar Ebn Mohammed AlChovarazmi
AlZamachshari. natus est in *Zamachshar Chowarax-*
mi oppido, anno H. 467. mortuus ann. 538. *Ebn*
Chalec.

AlBidawius] seu *AlBaidawi*. scil. ناصر الدين *عبد*
بن عمر البيضاوي *Naseroddin Abdol'tabi Ebn*
Omar, &c. AlBaidawi, celebris in Alc. commentarii
 author, nec non libri Scholastici de fundamentis
 religionis الطوالع dicti &c. obiit anno H. 692. *Epit.*
Yafei.

AlMidani] seu *Midanensis*, vel *Msidanensis*, utro-
 que enim modo scribitur, teste *AlFiruz*: *أبو الفضل*
أحمد بن محمد الميداني النيسابوري *AbulPhadli*
Ahmed Ebn Mohammed AlMaidani AlNaisaburi, à
Maidan, sc. vico quodam in *Naisa-*
bur denominatus. obiit anno H. 518.

p. 75.

Nomenclator Persico-Turcicus.

p. 87.

Medicus quidam] scil. author libri شامل

p. 90.

Al'Zamachshari] v. sup: *Al'Geshaf.*

p. 91.

Mostarraf] nomen libri est المستطرف من كل
authoris incerto.

p. 95.

p. 98.

Mohammed Ebn Abdollabi] ابو عبد الله محمد
Abn Abdol'lab Mohammed Ebn
Abdillab Ebn Amri. author libri astronomici dicti
كتاب البيان يوضح البرهان five كتاب التبان

p. 96.

p. 98.

Camel,
Ali Ebnol'Asbir] ابو الحسن علي بن ابي
الكرم محمد بن عبد الكرم الشيباني المعروف
Abul'Hasan بابن الاثير الجزري الملقب عز الدين
Ali Ebn Abil'Carim Mohammed Ebn Abdil'Carim
Al'Shaibani, notus nomine *Ebnol'Asbir Al'Fazari,*
cognominatus *Ezzoddi.* frater *Al'Mobaraci Ebnol*
Asbiri, natus in جزيرة بن عمر anno H. 555. mor-
tuus an. 630. historiam كامل inscriptam, ab ori-
gine mundi usque ad finem anni H. 628. perduxit.
Ebnol'Chalec.

p. 104.

Ali Makrizius] تقي الدين احمد بن علي
Takioddin Ahmed Ebn Ali, vul.
g^o *Al'Makrizi* dictus. Natus, ut ipse in hist. testa-
tur post annum H. 760. scil. teste *Fataloddino* 769.
mortuus 840.

p. 108.

Liber الدر نظام *Nodh mol'dorr.* Epitome libri نثر
Noshrol dorr, seu excepta ex eo continens.

p. 116.

Liber خريدة العجايب *Charidatol'Ajaeb*] author
est *Ebnol'Wardi* quidam.

AlG. 17. 17

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي [AlGazzali] p. 118.
 الملقب بحجة الاسلام زين الدين الطوسي
Hamed Mohammed Ebn Mohammed &c. AlGazzali
cognominatus Hojjatol Eslam, Zainod'din, AlTusi, sive
Tusensis. Natus est anno H. 450. vel (ur alii) 451.
mortuus 505. librum ejus احياء علوم الدين in com-
pendium bis redigit ابو الفضل احمد بن موسى
AbulFadli Ahmed Ebn Musa &c. AlArbeli, &
Epitomen suam (minorem puro, nam & majoris me-
minit Ebn Chalecan) روح الاحياء appellavit. Natus
est autem Ahmed iste in urbe Mansal, anno H. 575.
mortuus ibidem anno 622.

Karmatiani] vel Kermatiani, juxta Ebn Chalec. Se-
cta blasphemii cujusdam impostoris, ab hospite po-
*tius ipsius (cui nomen كرمته * quod Arabes in*
قرمطة verterunt) quam ab ipso denominata, teste
Gregorio nostro. Alii aliam nominis rationem red-
dunt, referente Ebn Chalecan, dictos sc. à duce quo-
dam ipsorum qui قرمطى appellatus est, quod statura
brevi seu contracta, & facie deformi fuerit, quæ vocis
istius apud Arabes significatio. Alii à sectæ authore
qui حمدان كرمط dictus est à villa
quadam ita appellata, denominatos volunt re-
stibus Alfannabio, & Sharhol Mamakef. Quisquis
دعا قومهم من اهل السوان والبانبة ممن
ad religio-
nem suam è paganis & deserti incolis, quibus nec intelle-
ctus fuit, nec religio, invidians, dicto audientes habuit, qui
ibid.
كرمينه
in AbulF.
forl.?
كرمته

ab initiis obscuris eo potentia creverunt, ut vix credenda
 patrauerint. فالذي فعلوه في الاسلام لم يفعله احد
 قبلهم ولا بعدهم من المسلمين وماكوا كثيرا من
 بلاد العراق والحجاز وبلاد الشرق والشام التي باب
 مصر *Fecerunt in Islamismo quod nec ante, nec post eos*
fecit è Moslemis quisquam, & occuparunt magnam par-
tem regionum Eraki & Hejazi, nec non regionum Orientis
& Syriae usque ad portam Mesri, sive Cairo. Exorti
sunt circa annum H. 278.

محمد بن جابر بن سنان الحراني *AlEattanius*
 Mohammed Ebn Jaber Ebn Senan, ori-
 gine *AlHarrani* (seu *Harranensis*) *AlBattani*, vel
 juxta alios *AlBeitani*, patriam scil. habens بيتان
 qui locus quidam est in ditione *Harrani*, *Astronomus*
 insignis, vulgò *AlBategnius*, observationes suas anno
 H. 264. inceptas, continuavit ad annum 306. obiit
 an. 317.

ابو نصر محمد بن ترخان [طرخان. al.] *AlFarabius*
 Abu Nasr Mohammed Ebn Tarchan *AlPha-*
rabi. patriam scil. habens فاران *Farab* Turcarum ur-
 bem, quæ postea *Otrar* dicta, quæ eadem *AlFau-*
haris (ut diximus) patria, اكبر فلاسفة المسلمين
Philosophorum apud Mohammedanos facile princeps, si-
 mulque mundi contemptor e-
 gregius, verè *Philosophus*. Mortuus est anno H. 339.
 plusquam octogenarius. *Ebn Chal: AbulF: & c.*

Sharifol Adrissi شريف الادريسي *SharifolAdrissi* q. d.

Illustris Adrifides. Sharifi autē titulo ii præcipuè glorianur qui à *Mohammede* genus ducunt, vel ei affinitate conjuncti sunt. hoc nomine citatur apud *Abul-Fedam*, nec non authorē lib. *Masalec* &c. Nomen ipsi cum agnominibus أبو عبد الله محمد بن محمد بن محمد بن أمير المؤمنين *Abu Abdollah Mohammed Ebn Mohammed Ebn Abdollah, Ebn Adris Imperatoris fidelis*. Oriundus ergo videtur illustri *Edrisidarum* familiâ, qui olim in aliquibus *Africa* partibus regnarunt. Ipse se (nescio tamen an solum) liberum *زهرة المشتاق* qui scriptus est jussu *Rogeri* regis *Sicilia & Antiochia* &c. (ejus nominis secundi, ut ipse *clim. 4. p. 2.* disertè testatur) absolvisse anno *H. 548.* in præf. scribit. Idque ad explicandum globum in quo descripta fuit terræ figura, quem sibi ex argento puro confari curavit rex, pondere اردعماية رطل بالرومي في كل رطل منها مائة درهم واثناعشر 400 *librarum* [seu *Rotalorum*, ut vulgò loquuntur) *Gracarum*, quarum unaquæque 112 drachmas continet. Vocatur ergo aliàs liber iste كتاب *Rogeri liber*, apud authorem *Masalec, Ahmedem*. Ejus epitome Arabicè prodiit Romæ, Latinè Parisiis, ex versione doctissimorum Maronitarum *Gabrielis Sionita & Joannis Hefronita*, titulo *Geographia Nubiensis*.

الشيخ محمد بن الدين الطبري [*Mohebboddin*]
AlShaich Mohebboddin AlTabari.

عبد الرحمن بن عمر بن سهل أبو [*AlSufi*]
Abdor Rahman Ebn Omar
 الحسين الصوفي الرازي
 Ebn

Sbarbot
Tasawof.

Ebn Sabl AbulHofain AlSufi AlRazi. Obijt anno H. 376 natus annos 85. *Gregor. AlSufi* autem rigidiorum Sufiorum disciplinam amplexum denotat, quibus inde juxta non paucos appellatio *سختارون* *لأنهم* *لا يلبسون إلا البياض* quòd lancis utantur vestibus ut olim Prophetæ, vel ut *عبد الله الواعظ* Ascetæ & qui Monasteriis inclusi vivunt, (ut loquitur *AlZamachsharius*) quamvis minus arrideat Illustrissimo *Scaligero* hæc nominis ratio, ut ex his ipsius verbis, l. 5. de emend: temp. patet, ubi de Persarum Regibus loquitur: Hodie vocamus Reges illos *Sofi*, quia *صوفي* Arabicè significat puræ religionis hominem & in melius reformatum, cujusmodi suam religionem esse contendunt, &c. Quod quidam *Sofi* à flocco lanæ dictum volunt, hoc levius est ipso flocco lanæ. Hæc magnus ille vir: Ut autem quid statuum sit judicet æquus lector, non gravabimur quæ ipsi Arabes de hac appellatione tradant, pluribus apponere. Nomen est, teste *AlMakrizio*, *Mohammedanus* priscis ignotum, nec multò ante annum *Hejra* 200, idque gliscentibus tunc temporis lætis & hæresibus, natum, quo se à cæteris distingui volebant qui religiosius majorum vestigiis insisterent, ita tamen ut *العربية من حيث العربية* juxta Arabismi canones, quare ita appellati sint, haud facile sit dijudicare. Qui à *صوف* *Suf*, lana, vel vestibus lancis dictum volunt *AlSufi*, faventes habent Grammaticorum regulas alii tamen à *صوفة* *Soffah* porticu quadam juxta templum *Medinae* à *Mohammede* constructum, ubi pauperes aliquot ex ipsius aedibus quibus ædes propriæ non essent, abdicata rerum mundanarum curâ, diversari

diversari solerent, quorum hi vivendi instituto non
 abfimiles, scil. respectu *الاعراض عن الدنيا وعدم*
 الخصومة مع الخلق والقناعة بالحاصل وعدم الطلب
 لغير الحاصل وعدم الاعتراض على الله تعالى
abdicationis والانقطاع عن الوطن والاهل والاحباء
mundi *ἐπιπορευίας* & *αὐταγείας*, *dam praesentibus con-*
renti absentia non requirerent, nec Deo obmurmurarent,
seque à patria domesticis & amicis subducerent.) alii ab
 الصفا *Alsa* quod puritatem & sinceritatem deno-
 tat: alii à صف *Saff* quod ordinem sive classem, quasi
 eos dicas qui in primo sint ordine, respectu Dei cujus
 cultui se totos dedunt: quæ omnia licet sensum satis
 commodum præ se ferre videantur, à Grammaticis
 tamen quæ Etymologiam spectant, legibus abhor-
 rentiora sunt, fatente *Al Makrizio*. Aliam adhuc
 addit *Al Zamachsharius* nominis notationem, scil.
 à tribu quadam Arabum dictâ *Alol'suf* *ال الصوف*
 (q. d. familia *Suforum*) seu *ال الصوفان* &
Alo'sufan, qui *Caaba* olim inservientes, reli-
 giosiores habebantur, ut ab illis dicantur *تشبيها بهم*
ob similitudinem qua inter illos re-
spectu devotionis intercederet. Unde appellationem
 petitam existimaverit celebris inter ipsos famæ *O-*
mar Al Sabrawardi, videre est ex his ipsius verbis
 quibus larvatos quosdam *PseudoSufos* perstringit
لبسوا البسة الصوفية ليمسبوا اليهم وما هم منهم بشي
Induerunt Suforum vestes ut ipsis accenseantur, in quo-
rum tamen numero nequaquam habendi sunt: quo spe-
ctat & illud Poëtae.

تنازع الناس في الصوفي واختلفوا
 فيه وظنوه مشتقا من الصوف
 ولست اتحل هذا الاسم ذير فتى
 صافي وصوفي حتي سمي الصوفي

Disputans homines de AlSufi & discrepant.

*De hoc [nomine] putantes illud ab AlSufi [lanâ scil.] de-
 At non concesserim ego hoc nomen, nisi viro rivari.*

* vel fincerè
 amavit, & fin-
 cere amatus est

*Safa Wâsufia (i.e. * Qui purè egit, & mundatus est) ut
 AlSufi appellatur. Adeo ut hæc sit, quæ in libro Sbar-
 holTasawof habetur, ipsius descriptio من لبس الصوف
 Qui lanam puritati cordis superinduerit.
 Porro sciendum familiam Regiam quæ hodiè Persis
 imperat vocari بنو حيدر الصوفي Banu Haidar Al-
 Sufi, (non الدقي AlSofi) i.e. Filii Haidari AlSufi,
 من العلوية الحسينية اسمعيلية
 è posteris Alis Hosainidis secta Ismaelitica.*

*Liber منصور نثر الدور Nosbrôl dorri, cujus autor
 Mansur Ebnol Hosain Al Abi.*

*AlKazwini] محمد بن محمد بن
 Zacaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud Al-
 Kazwini, qui fuit nempe بعض الفقها الذين
 كانوا مواطنين بمدينة قزوین
 è posteris cujusdam do-
 ktorum urbem Kazwin incolentium.*

*AlKodaius] Historiæ exemplar quo usus sum
 non alium præfert titulum, quam تاريخ القضاة
 Tarichol Kodai, sed præfationem legenti eundem ap-
 pareret esse librum quem vocat Ebn Chillecan كتاب
 الانبا عن الانبيا وتواريخ الخلفاء
 او*

ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر القضاعي
Abu Abdollah Mohammed Ebn Salamah Ebn Jaafar
AlKodasi quod patronymicum est ab القضاء tribu-
 um patre. scripsisse videtur circa annum H. 437. ad cu-
 jus finem ab initio mundi numerari à Græcis ait an-
 nos 6554. Obiit anno 454. *Ebn Chal. & Jalaloddi:*

كمال الدين ابو البقا محمد

135.

Cemaloddi Abul Bakai Mohammed Ebn Musa, Ebn Isa AlDamiri, li-
 bri de historia animalium cui titulus حيوة الحيوان
 author. obiit anno H. 808. *Jalaloddi.*

تابع *Thabet Ebn Corrab* qui vulgo *Thebit* audit
Thabet Ebn Korra بن قرة بن هرون الصابي الحراني

138.

Harun Alfabi (seu religione Sabiista) *Al-Harrani*, Medicus, Mathematicus & Philosophus in-
 signis, magno ob insignem eruditionem, in honore
 apud *Chalifam Almootadedum*, teste *Gregorio* nostro.
 natus est anno H. 221. mortuus 288. *Ebn Chalec.*
 Fuit etiam ei nepos nomine ثابت بن سنان
Thabet Ebn Senan iidem artibus clarus.

**Ebn Chal.*
 at *Greg:*

مروان

Phacrod'din Razi magnus seculi sui antistes. Com-
 mentario in Alkoranum celebri, aliisque ingenii
 monumentis clarus. أبو الفضل محمد بن عمر

145.

الطبرستاني الاصل الرازي الهولندي
AbulFadl Mohammed Ebn Omar, AlTabarastani ortu, AlRazi,
 natu. Natus scil. in urbe راي *Rai* anno H. 543. vel
 juxta alios 544. obiit anno 606.

نomenclator Ara-
 bico Persicus. *Logat Halimi* لغت حليمي

146.

- Ebn Batrik*] سعيد بن البطريق *Said EbnolBatrik*
 qui & *Euthysius*, seu *Euty chius* appella-
 tus: natus anno H. 223. mortuus 328. *Hist. Medic.*
153. *Ebn Chalawaib*] ابو عبد الله الحسين بن احمد
Abu Abdollahi AlHosain Ebn Ahmed Ebn
Chalawaib, obiit anno H. 370. *Ebn Chal. Mezb.*
154. *Ebn Hashem* leg. *Hesham* عبد الملك
Abu Mohammed Abdelmalec Ebn Hesham
 obiit anno H. 213. juxta alios 218. librum compo-
 suit de *Hamjarensium genealogiis & regibus.*
- Author libri اللغة*] *Lexicon è Sehabol tau-*
harii, Mogreb AlMorarrecii, AlZamaelshario aliisque
 concinnatum, autore incerto.
157. *Abu Ebn Mohammed* بن ابي الحسن
Abu Abdollah Mohammed Ebn
AbilHasan Ismaeli, AlBochari, seu *Bocharensis*, patri-
 am scil. habens *Bochara*, natus anno H. 194.
 mortuus 256. *Ebn Chalec. & epit. Ysfei. at Allannabi,*
 natus annos 72. scribendum forf. 62.
158. *Ebn Moklab*] ابو علي محمد بن علي بن الحسن
Abu Ali Mohammed Ebn Ali EbnolHasan
Ebn Moklab, à principe quodam quem apud *Chali-*
sam detulerat, quò ipse imperii rebus præficeretur,
 dextra truncatus est. natus est anno H. 272. mor-
 tuus 328.
- Abu الحسين علي بن هلال*] *AbulHosain Ali Ebn*
Halal qui vulgo appellatur *EbnolBowab AlCateb*, i. e.

Scriba de quo hæc *Ebn Chalecan*, لم يوجد في المتقدمين ولا المتأخرين من كتب مثله ولا قاربة وإن كان أبو علي بن مقله أول من نقل هذه الطريقة من خط الكوفيين وأبرزها في هذه الصورة وإذ لك فضيلة السبغ وخطه أيضا في نهاية الحسن لذن ابن البواب هذب طريقته &c.

*Non repertus est vel inter antiquiores vel recentiores qui ipsi scribendorum aut secundum fuerit, & quamvis Abu Ali Ebn Moklah primus scribendi rationem ab ea Cuffensium ad hanc que jam in usu, transtulerit, & hanc [literarum] figuram in lucem protrulerit, ideoque prioris gloria ipsi debeatur, unaque fuerit scriptura ejus in summo elegantia gradu, tamen Ebnol Bowab ejus rationem concinnavit, &c. Sunt interim qui asserunt Abu Ali Mohammedem istum primum hujus Calligraphie rationis authorem non fuisse, sed fratrem ipsius ابو عبد الله الحسن *Abu Abdollah Al-Hasanum*, qui natus est anno H. 278. mortuus 338. Ebnol Bowab autem obiit anno H. 423. vel juxta alios 413. quem ista deflevit doctus quidam, referente *Ebn Chalecan*,*

استشعر الكتمان فقدك سالفا

وقضت بصحة ذلك الايام

فلذا كى سواد الدوى كابة

اسفا علمك وشقت الاقلام ❖

*Animadvertit Scriptura desiderari te qui abieras;
Ejusque veritatem comprobavit tempus.
Ideoque nigra facta sunt atramentaria pro dolore,
Ob te contristata, & scissi sunt calami.*

أبو [&c.] *Ebn Phares* Author libri *مجموع اللغة*
 الحسين أحمد بن فارس بن زكريا الرازي
Abul Hosain Ahmed Ebn Phares, Ebn Zacaria &c. Al-Razi, seu Raiensis: obiit anno H. 390. vel juxta alios 395. at prior sententia magis probatur, teste Ebn Chalecan.

159.

أحمد بن هلام الجهمي [*Mohammed Ebn Salam*
Mohammed Ebn Salam Alfamabi. Librum ejus
 الشعر طبقات الشعراء seu *Classes Poetarum*, citat author li-
 bri *Mezhar*.

أبو علي أحمد بن محمد بن الحسين [*Marzuki*
Abu Ali Ahmed Ebn Moham- med, Ebnul Hosain Al Marzuki Al Asphahani. Com-
 mentarium scripsit in librum *AlHamafah, &c.*

AlHamafah [*الحماسة*] Liber est antiquorum apud
 Arabes poetarum excerpta continens, à celebri Poë-
 tà *Abu Temam* concinnatus. Est autem ille أبو تمام
Abu Temam Habib Ebn حبيب بن اوس الطائي
Al Tai, seu Taiensis. asserunt nonnulli (re-
 ferente *Ebn Chalec.* patrem ipsius Christianum fuisse
 nomine *أندوس* (puto *Theodosium*) quod in اوس
 eonversum Ob librum istum non minus quam quæ
 ipse composuit poemata clarus, eodem teste: qui
 etiam refert ipsum à principe quodam ob carmen
 ipsi oblatum *خمسين ألف درهم* *quinquagies mille*
auris remuneratum, hoc insuper elogio *أدها لدون*
Est hoc infra poematis sui dignitatem, & de a-
lia ab ipso compositâ elegiâ من رثي
non mortuum esse qui hoc deflaretur carmi-
ne, adeo ut se vicariâ morte ipsius vitam & famam
 redemisse

redemisse optaret. Natus autem est *Abu Temam*
anno H. 190. vel juxta alios 188. vel 192. vel 172.
mortuus anno 231. vel ut alii, 228. vel 232.

AlMoallakat] Iis quæ de nominis hujus ratione
dicta sunt p. 159. addi potest è libro *Mezhar*, dicta
fuisse aliàs poëmata ista الذهبات *Almodhababat*,
i. e. Aurea vel deaurata. scil. quod ex aliorum nu-
mero selecta كتبت في القبطي بما الذهب وعلقت
بالكعبة فلن لك يقال من هبة فلان انا كانت

شعره *panno serico Egyptiaco auri lignore in-*
scriberentur atque in Caaba appenderentur unde dicitur
Modhabhabato Folân i. e. aureum carmen *فولان*,
quod carminum ipsius præstantissimum est. Horum au-
tem authores 1 *AmriolKais*, 2 طرفه *AmriolKais*, 2
Tarafah, 3 زهير *Zohsir*, 4 لبيد *Labid*, 5 بنترة *Ant-*
tarah, 6 الحارث *AlHareth*, 7 كلثوم *Am-*
ru Ebn Calibum. Alii loco *Antarx* & *Harethi* substi-
tuunt (teste authore libri *Mezhar*) *AlAasba*
& *AlNabega*. Scholiastes à nobis laudatus
est *أبو عباس أحمد بن عبد الله الانصاري* (
Abu Abbas Ahmed Ebn Abdollahi AlAnsar;
AlAndolsi.

* 878

Ebn Rasik, vel potius *Rashik*] *ابن علي الحسن بن*
Abu Ali AlHasan Ebn Ra-
shik qui *AlKairawani* vocatur. natus anno H. 390.
patre vernâ Græco, mortuus 463. vel juxta alios
456. *Ebn Chalec*.

p. 160.

AlSephadus] *صلاح الدين محمد الصفدي*
Salsboddin Mohammed AlSaphadi, à *Saphad* puto,
Syrie

Syria urbe. Nondum obiisse eum anno H. 769. patet ex ipsius scriptis.

Lamiatol' Ajam] Poëma est cujus author ابو اسماعيل الحسن بن علي الاصغر الناصبي *Abu Ismael Al-Hofain Ebn Ali AlAsphahani*, qui الطغرابي *Altogra'i* appellationem sortitus est à munere vel peritia scribendi الطغرا *Altogra'i*. e. implexam istam & crassioris ductus Scripturam quæ diplomatis principum præmitti apud ipsos solet, nomina & titulos eorum continens. Interfectus est circa annum H. 515 plus quam sexagenarius.

161. *Abu Jaafar Grammaticus*] ابو جعفر احمد بن محمد الجاس *Abu Jaafar Ahmed Ebn Mohammed, &c.* *AlNahhas*, multa & præclara scripsit, inter cætera, commentarium in septem *Moallakat*.. periit an. H. 338. vel juxta alios 339. *Ebn Chalec*.

Ib. *Mohalhel*] موهلهل cui nomen ادا ابي *Ada* aut ربيع *Rabio*, teste auctore *Kamusi*, at *AlFauharo*, *Amriol' Kais* القيس *Amri* sc. ut in *Mezhar ربيعة* *Ebn Rabiab*.

162. *Thaalabus*] ثعلب Grammaticus celebris, cui nomen ابو العباس احمد *Abul Abbas Ahmed*, natus anno H. 200. mortuus 291. *Ebn Chal*.

164. *Jahedih*] جهر المعروف ابو عثمان عمرو بن بحر المعروف بالجاحظ *Abu Othman Amrus Ebn Bahr*, appellatus *AlJahedih* à quo secta *Motazlorum* الجاحظية. obiit anno H. 255.

164. *Asmaius*] المعروف ابو سعيد عبد الملك بن قريش المعروف بالاصمعي *Abu Saïd Addol. Malec Ebn Karib, &c.* vulgò *AlAsmai dictus*, ab avo scil. ipsius cui nomen اصمعي *Aimao*. natus est an. H. 123. vel juxta alios 122. mortuus circa an. 216. *Ebn Chal*. *Affohailus*]

Affobailius] قال السهيلي في الروض الادف *Dixit*

p. 167.

Affobaili in libro *AlRaudo'lOnoph*, inquit, *Ebn Çhalecan* in vita *Pharazdaki*. Eundem alibi القاسم ابو *Abulkasem* vocat.

Pharazdak] شرح شواهد المغني *cognomen Poëtae* celebris cui nomen *عبد الله بن هاشم* *Hommam Ebn Galeb*, vel juxta alios *همام* *Homaim*. obiit anno H. 110. annos natus ferè centum.

Sharbo Shavahed IlMogni, i. e. Explicatio testimoniorum quæ in Grammatica dicta *ابو محمد عبد الله بن هاشم* *Abu Mohammed Abdollah Ebn Hassem*, conscriptâ afferuntur, cujus author est *Falaloodinus*, idem qui *Commentarium* in Alcorani partem, ut supra dictum, scripsit.

Almasodi] *المسعودي* Author passim ab aliis laudatus, sed quem mihi videre nondum contigit. citatur in *مروج الذهب* *liber ipsius خريدة العجايب*.

Ebn Isaac] *ابن اسحاق*

p. 170.

Ibid.

AlTabarita] *ابو جعفر محمد بن جرير الطبري* *Abu Jaasar Mohammed Ebn Farir AlTabari*. Ille toties in Historica Saracénica laudatus. Natus anno H. 224. in ditione *طبرستان* *Tabaristan*; mortuus anno 310. historix suæ seriem perduxit ad annum 302 *كان في نقله وتاريخه اصح التواريخ* *Fidus* fuit in allegationibus suis, estque historix ipsius *historiarum* *verissima & certissima*, inquit, *Ebn Çhalecan*.

AlIannab. &c.

Ddd

Ebn

171. *Ebn Hamdan*] *بن حمدون* author libri *ذكر*
qui variae materiae analecta continet.

176. *نشف الأزهار*] q. d. *Odoratus florum*. liber histo-
ricus & geographicus, authore, *ابو عبد الله محمد بن احمد*
Abu Abdollah Mohommed Ebn Ahmed, à quo
ad umbilicum perductus est, anno H. 922. titulus in-
teger est *نشف الأزهار في عجائب الاقطار*.

175. *Sharbol Mawakef*] i. c. Explicatio libri dicti *Al-
Mawakef*, q. d. *Stationes*, qui doctrinae Scholasticae
compendium est. utriusque author in exemplari quo
usus sum, Anonymus.

179. *Kadi Shababoddinus*] *القاضي شهاب الدين بن*
أبي الدم الحموي *AlKadi Shehaboddin Ebn Abil
Dam*, *AlHamawi* historicus. *AbulFed.*

p. 187. *Asphabaniensis*] *لاصفهاني* *AlAsphabani*, ita vul-
gò audit qui *AlBidawis* librum de fundamentis The-
ologiae Scholasticae quem *العوالع* vocat, Scholiis
illustravit.

Ep. Nawawi] Epistola seu tractatiuncula quaedam,
à *محيي الدين يحيى المعروف بالنواوي*
Mohai-iddin Yabya qui *AlNawawi* appellatur, exarata.

192. *R. Judas Levita* author libri *Cozarim*] *ר יהודה הלוי*
R. Judah Hallevi, qui librum suum *הכוזרי* *HacCozari*
inscripsit, quòd dialogum sc. inter *Cozarorum* regem
& doctum quendam Judæum *R. Isaacum* contineat.
Num autem talis unquam extiterit rex, dubitare vi-
detur author *Ateor Einaim*, quod tamen mihi satis
probabile fit, cum legamus in Geographia *Sharifol
Edrisi* apud *Cozaros* liberum fuisse unicuique quam
vellet religionem amplecti, atque apud *Ahmedem*
Iosephi

مسلمون و نصاري و يهودون و من لا يدين لهم يعنون
 Iosephi filium fuisse ex ipsis و من لا يدين لهم يعنون
 alios professione Mohammedistas, alios
 Christianos, alios iudeos, alios nulli prorsus cultui
 addictos.

Liber quidam شرح العقائد [Sharhol Akayed] 193.
 Scholasticus.

أبو حنيفة وأصل بريم ع-طبا [Wafel Ebn Ata] 195.
 Abu Hadhsfab Wafel المعتزلي المعروف بالفزال
 Ebn Ata Motazelus, vulgo AlGazzal dictus, natus
 anno H. 80. mortuus 131.

أبو الوليد محمد بن أحمد بن محمد [Averroes] 196.
 Abul Walid Mohammed Ebn Ahmed Ebn
 Mohammed Ebn Roshd. Obiit anno H. 595. Hist. Med.
 & Epit. Yafei.

[Eshwanossapha] q. d. Fratres sinceri. inde ut videretur,
 libro titulus quod qui ipsum composuerint fraterno inter se amore
 conjuncti vixerint. de quibus hæc inter alia, habet Gregorius noster

زعموا انه متي انظمت الفلسفة اليهودائية والشريعة العربية فقد
 حصل الكمال وصنعوا خمسين رسالة في خمسين

نوعا من الحكمة ومقالة حانية وخمسين جامعة
 لأدواع المقالات على طريق الاختصار والابتنجاز. وسماهوا

رسائل اخوان الصفا وكتبوا فيها اسماءهم
 Autumarunt conjunctis Philosophiâ Gracâ, & lege Arabicâ
 ad perfectionem perveniri; composueruntque 50 epistolas
 de 50 sapientia speciebus, additâ 5^a qua reliquorum
 capitum species in unum collectas contineret, juxta viam
 compendii & Epitomes, & vocarunt eas Epistolas Ech-
 wanossapha, celatis interim nominibus suis. Sunt

مقالات مشاوقان غير مستقصات ولا ظاهرة
 Discursus qui affectus quidem moveant,
 sed ad mesam neutiquam perungant, nec probationes &
 argumenta manifesta exhibeant. Meminit hujus libri
 Abraham Zacut in *Fuchasin*, & præceptum eorum
 quæ horum tractatum auctores censentur, fuisse
 زيد بن رفاعة *Zaid Ebn*
Raphaab, floruit circa annum H. 373. Quid de ipfis
 senserit acutissimus Philosophus *Ebn Sayeg*, patet
 ex his ipsius verbis, ubi de sententia minus sibi pro-
 batâ loquitur, وليس هذا قول احد المتقدمين
 Non est autem
 hæc sententia iniququam ex antiquioribus, verum senten-
 tia Echvano *Sfapha* à veritate aberrantium. *Ebn Sayeg*
 autem iste est ابو بكر محمد بن باجة المعروف
Mu. Bacr Mohammed Ebn Bassab
 vulgò *Ebnul Sayeg* appellatus, qui obiit anno 533. vel
 juxta alios 525, teste *Ebn Chalec*. &c. veneno sublatus.

p 211.

ابو سعيد الحسن بن ابي [*AlHasan Basriensis*]
 أبو سعيد الحسن بن ابي [*AlHasan Ebn Abil-*
Hüfan, &c. *AlBasri* obiit anno H. : 10. annos. natus
 88. *Ebn Chalec*. *AlFannab*. &c.

212.

ابو سعد بن الكريم بن ابي بكر [*Alsamaani*]
 أبو سعد بن الكريم بن ابي بكر [*Abu Saad AbdolCarim*
Ebn Abi-Bacr Mohammed Affamaani AlNarmazi;
 scil. patriam habens من Affamaani autem à
 tribu seu familiâ Arabum denominatus. Natus est
 anno H. 506. mortuus 562.

ibid.

ابو عثمان عمرو بن عبيد بن [*Amrus Ebn Obaid*]
 أبو عثمان عمرو بن عبيد بن [*Abu Othman Amro Ebn Obaid Ebn Bah*.
 Scholasticus. *Abul-*

Abul Hasan Ashariensis] ابو الحسن علي بن اسماعيل [Abul Hasan Ali Ebn Ismail Al Ashari (Ab
Wahhab scil de quo p. 45. denominatus.) sectae M-
sharie pater. Natus anno H. 270, vel juxta alios 260.
obiit circa an. 330. vel juxta alios 324.

Abu Ali Allobbaensis ابو علي محمد بن عبد الوهاب المعروف بالجبلي
Abu Ali Mohammed Ebn Abi
Wahhab, qui vulgo Allobai audit, scilicet à villa quadam
Bisrensi dicta جبا Ioba juxta Assamaantum, vel
juxta alios à loco quodam in Conzistan, Ebn Chalec.

Abu Motai ابو المطيع مؤول بن الفضل
Abu Motia Macbul Ebnol Phaali author libri الرق
&c. اهل البدع

Author libri [كنز الاسرار] q. d. Thesaurus secreto-
rum: est is, ابو عبد الله محمد بن سعيد الصنهاجي
Abu Abdollah Mohammed Ebn Saad Al Sonbaji.

Moslemus ابو المصطفى مسلم بن الحجاج صاحب
Abul Hosain Moslem Ebnol Hajjaj &c: author
libri Al Sahib. Obiit anno H. 261, annos natus 55.

Al Kadi Abu Beer القادي ابو بكر.
Antistes Al Haramain [ابو الحسن محمد بن
ابو المعالي عبد الملك بن الشيخ ابي محمد
Medina] Abul Maali Abdol Malec
Ebnol Shaich Ali Mohammed Al dillab cognominatus
Diyadain, qui vulgo امام الحرمین
audir, natus anno H. 419. mortuus 478. Ebn Chalec-
Epic. Yafci.

Abul Hasan [Abul Hosain Bisriensis] ابو الحسن محمد بن علي البصري المتكلم
Abul Hosain Mohammed Ebn
Ali &c. Al Basri, Scholasticus, obiit anno H. 436.

Abul Hasan Aspahaniensis (lege Abul Isaac Espharaye-
nensis]

Abu leg. ابو الحسن الاسفرايني pro p. 248. *Abu Isbak AlEspharayeni* (vel potius اسفرايني) ex *Ebn Cha- sec.* ابو اسحاق اسفرايني sc. *Abu Isbak Abraham Ebn Mohammed*, &c. qui patriam habuit اسفراين Espharayen. Obiit an. H. 418.

Explicatio ritualis] scil. شرح التنبية *Explicatio libri dicti AlTanbih*, cuius author ابو اسحاق اسفرايني *Abu Isbak Abraham Ebn Ali AlShirazi, AlFirzabadi*, qui natus est circa annum H. 393. mortuus 476. Commentarius in eo quo usus sum exemplari authoris nomen non præfert; forsan est ابو الفضل احمد *AbulFadi' Ahmed* iste, qui & *AlGacalis* librum احيا العلوم in compendium redegit, de quo supra. ab eo enim librum hunc explicatum refert *Ebn Chalecan*.

ابو محمد القاسم بن علي بن عثمان *AlHariri* *Abu Mohammed AlKasem Ebn Ali Ebn Othman AlHariri* author libri المقامات qui elegantiarum Arabicarum penu locupletissimum. natus est anno H. 446. mortuus 516. vel juxta alios 515. librum istum Commentariis & Scholiis illustrarunt multi, inter alios à nobis citati

AlModhfferi, & *AlShirazi* qui Commentarium suum absolvit anno H. 654.

Scholias in Abul Ola] scil. librum istius quem سقط الرند inscripsit, cuius explicationem absolvisse se ait anno H. 541.

Temthalol Amthal] explicatio proverbiorum quorundam seletorum, auctore محمد بن علي الشبي *Mohammed Ebn Ali AlShabbi*.

Epis.

306. &
310.

342.

Epit. Yafei] Historiam scripsit *عبد الله بن اسعد* *Abdollah Ebn Afaad AlYafei*, ab initio *aræ Hebrae* usque ad annum 750. quam in compendium rededit *عبد الرحمن بن الحسين* *Abd Hofain Ebn Abdor Rahman* quidam.

343.

Aus Ebn Hajar Poeta] *اوس بن حجر ابو شريح*
Aus Ebn Hajar Abu Shoraibi. Mezhar.

Hofainus Helajius] *ابو منيد بن الحسين* *Abu Mogish AlHofain Ebn Mansur AlHillaj*. Interfectus est anno H. 309. *Ebn Chalec*. *AbulFed.* &c.

338.

Abu Yazid AlBestamiensis] *ابو يزيد طمغور ابن* *Abu Yazid Taiphur Ebn Isa AlBastami*. Obiit anno H. 261. dictum ab eo fertur, *لو نظرتم*

268.

ابي رجل اعطي من الكرامات حتي يرتفع في الهوا
فلا تغتروا به حتي تنظروا كيف تجوده عند الامر
Si conspexeritis *virum miraculorum potentia præditum, adeo ut vel*
in aërem sublimis tollatur, ne tamen ab eo decipiâmini do-
nec perspectum vobis sit quomodo se habeat respectu man-
dasi & interdicti, & custodia finium [*rebus lege pra-*
scriptorum] *& observantia legis.*

ib.

Ebn Chalec.

Addenda.

Idolis, pag. 101. &c. enumeratis accensenda eti-
am *العوف* *Iehar Hawazenenfium* idolum & *AlAufalibi* cultum. *رضا* apud posteros *Rabia* *idolator.*
الضيزن *AlDaizan* autem cujus p. 338 in margine
mentionem fecimus, idem forsitan erat cum *Saturno*.
conjecturæ ansam præbet quod apud *Ebn Chaleca-*
num legitur in vita *AlBattani*, regem scil. quendam

سداطرون

ساترون Saturn appellatum, quod (inquit) voca-
 bulum est Syriticum & significat الملك *hegem*, nomen
 autem ipsi fuisse *Daer n* *ضمرن*, quod est اسم صنم
 nomen Idoli antiqui, quo appellabatur *vir i. s.* Quid ni autem & ساترون
 Saturn Idoli nomen sit Saturni sciat Syris, est & Re-
 gem denotat. Syris certe סטרנ *Setore* est adiutorium
 protectio, patrocinium, quod regium est, nec non Ab-
 sconditum, latibulum &c. à סתר quod & Protegere est,
 & abscondere, ab Hebr. סתר *latuit, abscondit se.* Satur-
 ni autem latentis indicium est Latii nomen, & סטרנ
 Satrono forma est Syris non inusitata. Dicitur autem
 Saturnus Syris aliàs סטרנ *Cerwan*, ut & Arabibus
 كايوان *Caiwan*, ut p. 131. in margine annotatum,
 ubi obiter explicandus est locus in *Kamuso* seu Oce-
 ano linguæ Arabicæ, qui in quibusdam exemplari-
 bus malè habitus, Viro Doctissimo mihi que meritò
 gratâ memoriâ colendo, *Ludovico de Dieu* labendi
 occasio fuit. Sic enim ille in notis tam ad Amosi c. 5.
 quam ad Actorum 7. quid sit *כיון* explicaturus, Et in
 lexico Arabico cui nomen Camus *כיون* expli-
 catur رجل صمدوع *Vir rigidus & austerus, propriè probi-*
bitus, ad quem accessus quasi est prohibitus ob morositatem
& morum difficultatem, cuiusmodi apud Ethnicos depin-
gitur Saturnus: qui locus ne tibi exemplarium virio
*fraudi sit, scias legendū non رجل صمدوع *Rajolon mam-**
*non, vir rigidus &c. sed كايوان *Caiwano**
Zohalo, mamnuen quæ sonant, Caiwano est idem quod
Zohalo (i.e. Saturnus) estque nomen invariabile, quod
quid sit è Grammaticâ norum.

* & in dia-
 lecto Chald.
 סטר

تم بحمد الله وتوفيقه

Max Meri pg. 92

100 100 100 100

